BÜTÜN ESERLERİ 4

F. SCOTT FITZGERALD

CAZ ÇAĞI ÖYKÜLERİ

TÜRKÇESİ: ÜLKER İNCE

§

F. SCOTT FITZGERALD

Tam adıyla Francis Scotty Key Fitzgerald. 24 Eylül 1896'da St. Paul, Minnesota'da doğdu. Çocukluğunun büyük bir kısmını Buffalo, New York'ta geçirdi. 1913'te Princeton Üniversitesi'nde yükseköğrenime başladı, I. Dünya Savaşı sırasında askere yazılınca eğitimi yarım kaldı. Fitzgerald, ilk eserini on üç yaşında, okul gazetesi için yazdığı bir dedektiflik öyküsüyle verdi. 1920'de ilk romanı, *This Side of Paradise* ve öykü kitabı *Uçarı Kızlar ve Filozoflar* yayımlandı. 1925'te çıkan *Muhteşem Gatsby* önceki romanlarının satış rakamlarına ulaşamamasına rağmen, eleştirel başarı kazandı. Fitzgerald, '20'leri Caz Çağı ilan etti ve 1922'de *Caz Çağı Öyküleri* basıldı. Bu dönemde aynı zamanda, büyük ve çalkantılı bir aşk yaşadığı Zelda'yla evlendi. Çift, Avrupa'da, özellikle de Paris ve Fransız Rivierası'nda uzun süre kaldılar. Fitzgerald burada Ernest Hemingway'le olan dostluğunu geliştirdi. 1934 yılında, otobiyografik bir roman sayılan *Buruktur Gece* yayımlandı. Hayatı boyunca alkol sorunlarıyla boğuşan Fitzgerald, 1940'ın sonlarına doğru iki kere kalp krizi geçirdi. 21 Aralık 1940'ta geçirdiği başka bir kalp krizi nedeniyle hayata veda etti. Yazarın yarım kalan romanı *Son Düş*, ölümünden sonraki yıl yayımlandı.

ÜLKER İNCE

Çevirmen, editör, akademisyen. 1985 yılında Lawrence Durrell'ın *İskenderiye Dörtlüsü* (*Justine, Balthazar, Mountolive, Clea*) çevirisiyle *Yazko Çeviri Dergisi*'nin Azra Erhat Çeviri Ödülü'nü kazandı. Can Yayınları'nda ve Telos Yayıncılık'ta çeviri yayın editörlüğü yaptı. Önce Hacettepe Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nde; daha sonra Boğaziçi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü'nde kuram ve uygulama dersleri verdi. 2010 yılında Çeviri Derneği'nin onur ödülüne layık görüldü. Çevirileri arasında, *Başka Sesler Başka Odalar* (Truman Capote), *Papatya Bahçesi* (Mary Wesley), *Constance ve Yalnızlıklar* (Lawrence Durrell), *Sebastian* ya da *Güçlü Duygular* (Lawrence Durrell), *Mekân Ruhu - Akdeniz Yazıları* (Lawrence Durrell), *Kıbrıs'ın Acı Limonları* (Lawrence Durrell), *Tüfek, Mikrop ve Çelik* (Jared Diamond), *Meraklı Zihinler* (John Brockman), *Parayı Verdi Düdüğü Çaldı: CIA ve Kültürel Soğuk Savaş* (Francis Stonor Saunders), *Sanatçının Yaşlı Bir Adam Olarak Portresi* (Joseph Heller) ve *Sula* (Toni Morrison) bulunmaktadır.

F. Scott Fitzgerald

CAZ ÇAĞI ÖYKÜLERİ

Türkçesi: Ülker İnce

§

Yayın No 1214

Everest Klasikler 42

Caz Çağı Öyküleri
F. Scott Fitzgerald

Kitabın Özgün Adı:
Jazz Age Stories
Çeviride esas alınan baskı:
Penguin Classics, 1998

Dizi editörü: Berrak Göçer
İngilizceden çeviren: Ülker İnce
Son okuma: Mustafa Çevikdoğan
Kapak tasarım: Utku Lomlu
Kapaktaki çizim: George Barbier
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

© 2013; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Mayıs 2013

ISBN: 978 - 605 - 141 - 655 - 7
Sertifika No: 10905

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İçindekiler

BENİM SON UÇARI KIZLARIM

Jöleli Şeker 3

Devenin Arka Tarafı 29

1 Mayıs 65

Porselen ve Pembe 133

FANTEZİLER

Ritz Büyüklüğünde Bir Elmas 153

Benjamin Button'ın Tuhaf Hikâyesi 206

Cheapside'lı Tarquinius 240

"Ey, Kızıl-Kahve Saçlı Cadı!" 250

SINIFLANDIRILMAMIŞ BAŞYAPITLAR

Mutluluğun Tortuları 293

Bay Icky 322

Dağ Kızı, Jemina 337

Ek 344

BENİM SON UÇARI KIZLARIM

Jöleli Şeker

I

Fasulye biçimli jöleli şekerler vardır ya, Jim Powell işte öyle bir jöleli şekerdi. Onu çok daha çekici biri yapmayı çok arzu ederdim ama bu konuda sizi aldatmak hiç de ahlaklı bir davranış olmaz. Kolay kolay değişmeyen, önyargılı, yüzde doksan dokuz onda dokuz jöleli şekerin tekiydi; Mason-Dixon hattının* alt tarafındaki jöleli şeker ülkesinde, jöleli şeker mevsiminde –yani yılın dört mevsiminde– tembel tembel büyümüştü.

Memphis'li birine jöleli şeker derseniz, büyük bir olasılıkla kıç cebinden bir urgan çıkarıp sizi uygun bir telgraf direğine asacaktır. New Orleans'lı birine jöleli şeker derseniz, sırıtıp size kız arkadaşınızı Mardi Gras balosuna kimin götürdüğünü sorabilir. Burada anlatılan öykünün kahramanı olan o özel jöleli şeker, bu iki kent arasındaki bir yerden çıkmış biri – kırk bin nüfuslu küçük bir kenttir bu, Güney Georgia'da kırk bin yıl uyuklamış, uykusunun arasında bazen kımıldanıp homurdanmış, başka herkesin çoktan unuttuğu, kim bilir ne zaman nerede yapılmış bir savaştan söz etmiş bir kenttir.

Jim, fasulye biçimli bir jöleli şekerdi. Bunu yeniden yazıyorum çünkü çok hoş bir tınısı var –bir peri masalının giriş

---

* Pennsylvania'yı Batı Virginia'dan ve Maryland'den, böylece kuzeyi güneyden ayıran coğrafi sınır. (y.n.)

cümlesine benziyor–, sanki Jim hoş biriymiş gibi. Benim gözümün önüne yuvarlak, iştah açıcı bir yüz geliyor, başındaki kepinin içinden her türlü yaprak ve sebze fışkırmış biri. Ama Jim ince uzun biriydi, bilardo masasına eğilmekten dolayı beli biraz büküktü, farkları fark edemeyen kuzeyde onu boş gezenin boş kalfası olarak görebilirlerdi. Güney eyaletlerindeki adı "Jöleli Şeker". Bütün hayatını –boş duruyorum, boş durdum, boş duracağım diye– boş durmak fiilini çekerek geçiren biri için hâlâ konfederasyon olan güneyde.

Jim, yeşil bir köşede, beyaz bir evde doğmuştu. Evin önünde rüzgârdan dayak yemiş dört direk, arkada bol miktarda tahta kafes işi perde vardı; bunlar, bol güneş alan çiçekli çimenlik için çapraz çizgili ve neşeli bir fon oluşturuyordu. Başlangıçta yandaki evin, yandaki evin yanındakinin, onun da yanındakinin toprağı, beyaz evde oturanlara aitti ama aradan öyle çok zaman geçmişti ki bunu Jim'in babası bile neredeyse unutmuştu. Aslında adam için bu öylesine önemsiz bir konuydu ki, bir kavga sırasında aldığı kurşun yarası yüzünden ölmek üzereyken, o sırada beş yaşında olan, çok korkmuş bulunan küçük Jim'e bunu söylemeyi ihmal etmişti.

Beyaz ev bir pansiyona dönüştürüldü, ince dudaklı Macon'lu bir kadın işletiyordu pansiyonu, Jim ona Mamie Teyze diyor ve ondan bütün kalbiyle nefret ediyordu.

On beş yaşına geldi, liseye gitti, kapkara, karmakarışık saçları vardı, kızlardan korkuyordu. Evden nefret ediyordu, dört kadın ile bir yaşlı adamın bütün bir yaz oturup ta öteki yaza kadar, Powell arazi parçasına başlangıçta hangi hisselerin dahil olduğu, ileriki günlerde hangi çiçeklerin açacağı konusunu sakız gibi uzata uzata konuşmalarından nefret ediyordu. Bazen kentteki küçük kızların ana babaları, Jim'in annesini hatırlar, oğlanın kara gözlerini ve saçlarını annesine benzetir, onu partilere davet ederlerdi ama partilerde çocuk çok uta-

nırdı, Tilly'nin araba tamirhanesinde sökülmüş bir dingilin üzerine oturmayı, kemik yuvarlamayı* ya da ağzına bir saman çöpü atıp ağzının içini keşfe çıkmayı daha çok severdi. Cep harçlığını çıkarmak için ufak tefek tuhaf işler yapardı, işte bu yüzden partilere gitmeyi bırakmıştı. Gittiği üçüncü partide Marjorie Haight gizlice, ama Jöleli Şeker'in duyacağı kadar yakınında bir yerde, onun bazen bakkaldan alınanları taşıyan bir bakkal yamağı olduğunu fısıldadı. Sonuçta Jim iki adım ve polka dansı öğreneceği yerde zar tutmayı öğrendi, son elli yılda çevrede meydana gelmiş bütün adam vurma olaylarının baharatlı öykülerini dinledi.

On sekiz yaşına geldi. Savaş çıktı, bahriyeli olarak askere yazıldı, bir yıl boyunca Charleston tersanesinde pirinçleri parlattı. Sonra, değişiklik olsun diye kuzeye gitti, bir yıl da Brooklyn tersanesinde pirinçleri parlattı.

Savaş sona erdiği zaman evine döndü. Yaşı yirmi bire gelmişti, pantolonları çok kısa ve dar geliyordu. Düğmeli potinleri dar, uzundu. Kravatı, harika şekilde salyangoz gibi burmalı, mor ile pembenin gizli tertibiyle insana korku verirdi, daha üst tarafta, uzun süre güneşte kalıp solmuş bir kumaş gibi soluk mavi iki göz vardı.

Bir nisan akşamı, alacakaranlıkta, yumuşak bir grilik pamuk tarlalarının üstünden kayıp geçerek, sıcak ve nemli kasabaya inerken, tahta bir çite dayanmış, ıslık çalarak Jackson Sokağı'nın tam tepesindeki ayın yuvarlak çerçevesine bakan belli belirsiz bir karaltıydı. Zihni bir saattir aklına takılmış olan bir sorunla meşguldü. Jöleli Şeker bir partiye davetliydi.

Bütün oğlanların bütün kızlardan tiksindikleri o geçmiş günlerde, Clark Darrow ile Jim okulda yan yana oturuyorlardı. Ama, o yağlı tamirhanede Jim'in gelecekle ilgili bütün öz-

* Zar atarak oynanan kumar. (y.n.)

lemleri yok olup giderken, Clark bir kızı bırakıp bir başkasına âşık olmuş, koleje gitmiş, içkiye alışmış, sonra içkiyi bırakmış, kısacası kasabanın en iyi züppelerinden biri olmuştu. Yine de Clark ile Jim arkadaşlıklarını sürdürmüş, sürekli görüşmeseler de dostluklarından bir şey yitirmemişlerdi. O öğleden sonra Clark'ın eski Ford'u, kaldırımda yürüyen Jim'in yanında durdu ve Clark onu birdenbire golf kulübünde bir partiye davet etti. Ona bu daveti yaptırtan dürtü neyse, Jim'e kabul ettirtenden daha tuhaf değildi. İkincininki belki de bilincinde olmadığı bir can sıkıntısıydı, yarı ürkek bir serüven duygusu. Şimdiyse Jim konuyu ayık kafayla bir kez daha düşünüyordu.

Şarkı söylemeye ve uzun ayağıyla kaldırımdaki bir taş kalıbı üzerinde rasgele tempo tutmaya başladı, sonunda ayağını, alçak ve boğuk sesle söylenen melodiye uydurmuştu:

Jöleli Şeker kasabasında evden bir kilometre ötede,
Yaşıyor, Jöleli Şeker Kraliçesi Jeanne.
Çok sever zarlarını, iyi davranır onlara;
Hiçbir zar alçaklık etmez ona.

Sustu, düzensiz bir dörtnala koşuyla çalkalandırdı kaldırımı. Yarı duyulur bir sesle, "Lanet olsun, ulan," diye mırıldandı.

Hepsi orada olacaktı – bütün millet, yani uzun yıllar önce satılan beyaz evin şöminesinin üstünde asılı duran grili subay portresinin hatırına Jim'i üye olarak aralarına kabul eden grup. Ama bu gruptaki insanlar, kızların elbiseleri yavaş yavaş uzar, oğlanların pantolonlarının boyları birden bilek çizgisine inerken bir arada büyüyüp su sızdırmaz bir zümre oluşturmuşlardı. İlk adlardan ve çocukluk aşklarından oluşan bu topluluk için Jim her zaman bir yabancı olmuştu – yoksul beyazların sürekli dostu. Erkeklerin çoğu onu tanır ve küçümserdi; Jim ancak üç ya da dört kıza şapka çıkarırdı. Hepsi bu.

Alacakaranlık koyulaşıp ay için mavi bir fon halini aldığı zaman Jim hoş bir yakıcılığı olan o sıcak kasabada Jackson Sokağı'na yürüyordu. Dükkânlar kapanmakta, dükkânların son müşterileri evlerine kaçışmaktaydı, sanki bir düşte dönermiş gibi ağır ağır dönen bir dolap onları kepçeyle yerden alıp götürüyordu. Ta ötede bir panayır vardı, rengârenk kulübeler ışıklı bir dar sokak oluşturuyor ve bir müzik bulamacıyla geceye katkıda bulunuyorlardı – buharlı orgla çalınan oryantal dans müziği, acayiplik gösterisi çadırının önünde çalınan melankolik bir boru müziği, laternayla neşeli bir yorumla çalınan "Back Home in Tennessee".

Jöleli Şeker bir dükkânın önünde durdu, bir yakalık satın aldı. Daha sonra Soda Sam'in oraya seğirtti, bir yaz akşamında her zamanki gibi önüne park etmiş üç dört araba, ellerinde meyveli dondurmalar, limonatalarla koşuşturan küçük zenciler vardı.

"Merhaba, Jim."

Hemen arkasından gelmişti ses: Joe Ewing, Marylyn Wade'le birlikte bir arabada oturuyordu. Arka koltukta Nancy Lamar ile yabancı bir adam vardı.

Jöleli Şeker hemen şapkasını çıkararak selamladı

"Merhaba, Ben..." Neredeyse fark edilmeyen bir duraksamadan sonra ekledi: "İyisinizdir umarım?"

Yanlarından geçip tamirhaneye doğru yoluna devam etti, tamirhanenin üst katında bir odası vardı. "İyisinizdir umarım" lafı, on beş yıldır kendisiyle hiç konuşmadığı Nancy Lamar'a söylenmişti.

Nancy'nin, anımsanan bir öpücüğe benzeyen bir ağzı vardı, gölgeli gözleri ve Budapeşte doğumlu annesinden gelen mavimsi siyah saçları. Jim sokakta sık sık onun yanından geçerdi, kız küçük oğlanlar gibi ellerini ceplerine sokarak yürürdü. Hiç ayrılmaz ikizi Sally Carrol Happer'la birlikte ikisinin

ta Atlanta'dan New Orleans'a kadar arkalarında kalbi kırılmış erkekler bıraktıklarını biliyordu Jim.

Jim bir an dans etmeyi bilmek istediğini düşündü. Sonra güldü, kapıya yaklaşırken kendi kendine alçak sesle şarkı söylemeye başladı:

Yüreğin burkulabilir zar atınca bu kız,
Büyüktür gözleri saç rengi kahve,
Kraliçelerin kraliçesidir jöleli şekerlerin...
Jöleli Şeker kasabalı kız, benim Jeanne'm.

II

Saat dokuz buçukta Jim ile Clark, Soda Sam'in önünde buluştular ve Clark'ın Ford'uyla golf kulübünün yolunu tuttular.

Yasemin kokulu gecede arabayla ilerlerlerken Clark, "Jim, ne yapıp nasıl yaşıyorsun?" diye sordu.

Jöleli Şeker durdu, düşündü.

"Şey," dedi sonunda, "Tilly'nin tamirhanesinin üst katında bir odam var. Öğleden sonraları ona araba işinde yardım ediyorum, o odada bedava kalıyorum. Bazen onun taksilerinden birinde şoförlük yapıyorum, üç beş kuruş oradan alıyorum. Aslında bunu düzenli olarak yapmaktan bıktım."

"Hepsi bu mu?"

"Ee, iş çok olduğunda ona gündüzleri de yardım ediyorum, genelde cumartesi günleri; sonra bir de genelde sözünü etmediğim bir gelir kaynağı daha var. Belki hatırlamıyorsun, ben bu kasabanın en iyi barbut oyuncusuyum. Fincanla bana zar attırıyorlar çünkü ben bir çift zarı şöyle bir hissettikten sonra atar, istediğim sayıyı getirtirim."

Clark hayranlıkla sırıttı.

"Ben asla istediğim sayıyı atacak şekilde zarları ayarlamayı öğrenemedim. Bir gün Nancy Lamar'la zar atıp onun bütün parasını almanı çok isterim. Erkeklerle zar atıyor ve öyle çok kaybediyor ki babası ona para yetiştiremiyor. Geçen ay borcunu ödemek için bir yüzüğünü satmış, duyduğuma göre."

Jöleli Şeker pek oralı olmadı.

"Elm Sokağı'ndaki beyaz ev sana mı ait?"

Jim olumsuz anlamda başını salladı.

"Satıldı. İyi fiyat verdiler, artık kasabanın makbul bir yerinde olmadığını düşünürsen. Avukat bana parayı Liberty tahvillerine* yatırmamı söyledi. Ama Mamie Teyze aldı, onda akıl ne gezer, bütün faiz Great Farm Sanatoryumu'nda bakımına gidiyor."

"Hım."

"Kuzeyde bir amcam var, sıfırı tükettiğimi görürsem galiba oraya gidebilirim. Güzel bir çiftlik ama ortalıkta çiftlikte çalışacak yeteri kadar zenci yok. Bana, gel burada çalış, dedi, ama gideceğimi pek sanmam. Felaket ıssız be oralar..." Birden durdu. "Clark, sana çok teşekkür etmek istiyorum, beni davet ettiğin için ama arabayı hemen buracıkta durdursan, ben de yürüyerek kasabaya dönsem çok daha mutlu olurdum."

"Saçmalama be!" diye homurdandı Clark. "Dışarı çıkmak iyi gelir sana. Dans etmek zorunda değilsin – çık piste, sallan yeter."

"Dur bi dakka," diye haykırdı Jim kaygılanarak, "bana öyle bir şey yaptırmaya kalkmayacaksın, söz ver yoksa hemen şuracıkta inerim ve tabana kuvvet Jackson Sokağı'na dönerim."

Biraz tartıştıktan sonra anlaştılar: Jim, hiç kızlara bulaşmadan, gözlerden uzak bir köşede, bir kanepede oturup dans

---

* Savaş giderlerine yardımcı olmak için çıkarılmış devlet bonosu. (y.n.)

edenleri seyredecek, Clark dans etmediği zamanlar onun yanına gelecekti.

Böylece saat on olduğunda bizim Jöleli Şeker bacak bacak üstüne atmış, dikkati çekmeyecek şekilde kollarını kavuşturmuş oturuyordu; kendi evinde otururmuş gibi rahat görünmeye, dans edenlerle kibarca hiç ilgilenmiyormuş numarası yapmaya çalışıyordu. Aslında içten içe bütün ağırlığıyla kendi durumunun farkındaydı, çevresinde olup biten her şeyi fena halde merak ediyordu. Kızların tek tek nasıl tuvalet odasından çıktıklarını, nasıl parlak kuşlar gibi gerindiklerini, tüylerini düzelttiklerini, pudralı omuzlarının üzerinden refakatçi hanımlara nasıl gülümsediklerini, bütün salondakileri, aynı zamanda kendilerinin içeri girişine gösterilen tepkileri görmek için nasıl bütün salonu gözleriyle taradıklarını, nasıl kendilerini bekleyen ayık kavalyelerinin kollarının arasına konup yuvalandıklarını görüyordu. Tembel gözlü, sarışın Sally Carrol Happer, en sevdiği renge, pembelere bürünmüş, uykudan yeni uyanmış bir gül gibi göz kırpıştırıyordu. Marjorie Haight, Marylyn Wade, Harriet Cary. Öğle saatlerinde Jackson Sokağı'nda aylak aylak dolaşırken gördüğü bütün bu kızlar, şimdi kıvrılmış, briyantinlenmiş, tepeden vuran ışıkta hafifçe rengi açılmış saçlarıyla mucize bir biçimde pembe, mavi, kırmızı, altın sarısı, Dresden porseleni tuhaf insan tasvirlerine benziyorlardı, dantelleri daha biraz önce porselene batırılmış, henüz kurumamış.

Yarım saattir buradaydı, her seferinde, "Selam moruk, nasıl gidiyor?" diyen ve dizine bir şaplak indiren Clark'ın ziyaretleri keyfinin yerine gelmesine yetmemişti. Bir düzine kadar erkek arkadaş onunla konuşmuş ya da bir süre yanında durmuştu ama her birinin onu orada gördüğüne şaşırdığını biliyor, birkaçının da buna biraz içerlediğini tahmin edebiliyordu. Ama saat on buçuk olduğunda birden damarlarında utangaçlık diye bir şey kalmadı, soluğunun kesilmesine yol açan bir il-

ginin çekimiyle adeta kendini kaybetti – makyaj odasından Nancy Lamar çıkmıştı.

Kız sarı organtin bir elbise giymişti, yüzlerce köşeli bir elması andırıyordu, giysinin üç sıra farbalası vardı, arkada kocaman bir fiyongu, çevresine fosforlu siyah ve sarı parıltılar saçıyordu. Jöleli Şeker'in gözleri faltaşı gibi açıldı, boğazı düğümlendi. Kız bir süre, kavalyesi koşarak gelinceye kadar kapıda durdu. Jim adamı tanıdı, o öğleden sonra Joe Ewing'in arabasında gördüğü yabancıydı. Kızın, ellerini beline koyup adama alçak sesle bir şeyler söyleyerek güldüğünü gördü. Adam da güldü, Jim daha önce tanımadığı tuhaf bir sancının birden bıçak gibi yüreğine saplandığını hissetti. Çiftin arasından bir ışın geçmişti, o güneşten gelen ve biraz önce kendisini ısıtan güzelliğin oku. Jöleli Şeker birden kendini gölgede kalan yabani ot gibi hissetti.

Biraz sonra Clark geldi, gözleri parlıyor, yanakları yanıyordu.

"Selam moruk," dedi yine, özgünlük yoksunu oğlan. "Nasıl gidiyor?"

Jim, gidebildiği kadar iyi gittiğini söyleyerek yanıt verdi.

"Gel sen benimle bakayım," dedi Clark. "Kafaları parlatmak için bir şeyim var."

Jim onun arkasına takılıp dans pistinden utana sıkıla geçti, merdivenlerden çıktı, soyunma odasına geldiklerinde Clark yassı bir şişede, etiketsiz sarı bir su çıkardı.

"Harika mısır viskisi."

Bir tepsi üzerinde zencefilli gazoz geldi. "Harika mısır viskisi" gibi güçlü bir hayat suyunun maden sodasının ötesinde bir paravana gereksinimi vardı.

"Baksana lan," dedi Clark, soluğu tıkanarak, "Nancy Lamar güzel kız, değil mi?"

Jim başıyla onayladı.

"Çok güzel," dedi.

"Bu gece iyice süslenip püslenmiş," diye devam etti Clark. "Yanındaki adamı gördün mü?"

"O iri herifi mi? Beyaz pantolonlu?"

"Hı. Ogden Meritt, Savannah'lı. Baba Meritt, Meritt marka tıraş makineleri yapıyor. Oğlan kıza deli gibi âşık. Bütün yıl onun peşinden koşuyor.

"Kız ele avuca gelmez bir yavru," diye devam etti Clark, "ama onu seviyorum. Herkes de seviyor. Ama gerçekten de çılgınlıklar yapıyor. Hepsinden de sağ çıkmayı beceriyor genelde ama yaptığı şeylerin birinden adı lekelenmezse ötekinden lekeleniyor."

"Öyle mi?" Jim konuyu değiştirerek kadehindekinden söz etti. "Bayağı iyiymiş."

"Fena değil. Ahh, öyle çılgın bir kız ki. Krep oynuyor, söz gelimi, lan! Viski içmeyi seviyor. Daha sonra ona viski vereceğim, söz verdim."

"O... Meritt denen adama âşık mı?"

"Valla hiç bilmiyorum. Ortalıktaki en iyi kızlar bazı heriflerle evlenip bir yerlere gidiyorlar."

Kendisine bir içki daha doldurdu ve şişenin mantarını dikkatlice kapattı.

"Dinle, Jim, ben gidip dans edeceğim, sen dans etmediğin sürece bu şişeyi kıç cebinde saklarsan çok sevinirim. Adamın biri içki içtiğimi anlarsa hemen gelip ister, sonra göz açıp kapayana kadar hepsi biter, benim yerime başkası iyi zaman geçirir."

Demek Nancy Lamar evleniyordu. Kasabanın bu baş aktristi, demek beyaz pantolonlu birinin özel malı olacaktı – sırf onun babası yan komşusundan daha iyi tıraş makinesi yapıyor diye. İkisi merdivenden aşağıya inerken Jim bu düşünceyi açıklanmaz biçimde moral bozucu buldu. Hayatında ilk kez

belli belirsiz bir şekilde romantik bir ilişki özlemi duydu. Kızın imgesi hayalinde oluşmaya başladı: Nancy sokakta oğlan çocuğu gibi canlı canlı yürüyor, saygıdeğer bir meyve satıcısından ondalık vergi olarak bir portakal alıyor, Soda Sam'de bir budalaya muazzam bir hesap ödetiyor, âşık erkekler konvoyunu muzaffer bir kumandan gibi peşine takıp bir öğleden sonra yüzmeye ve şarkı söylemeye götürüyor.

Jöleli Şeker dışarıya, verandaya çıktı, çimenliğe vuran ay ışığıyla balo salonunun ışıklı tek kapısı arasında kalan karanlık, ıssız bir köşeye çekildi. Orada bir sandalye buldu, bir sigara yaktıktan sonra her zamanki ruh haliyle, hiçbir şey düşünmeden dalgın dalgın oturmaya başladı. Ama bu kez, açık kapıdan dışarıya sızarak havada asılı kalan binlerce kokuyu damıtan, dekolte elbiselerin önüne tıkıştırılmış pudra ponponlarının ve gecenin katkısıyla duyuları okşayan bir dalgınlıktı bu. Gümleyen trombonun bulanıklaştırdığı müziğin kendisi şiddetlendi ve karanlıklaştı, yerde sürtünen ayakkabıların, terliklerin sesine eşlik eden dermansız bir üst ton haline geldi.

Birden kapıdan vuran ışığın sarı dörtgeni içinde bir karaltı belirdi ve dörtgen kararadı. Tuvalet odasından bir kız çıkmış, üç metre kadar ötede ayakta dikiliyordu. Jim çok alçak sesle söylenmiş "lanet olsun" sözcüklerini duydu, sonra kız dönüp onu gördü. Nancy Lamar'dı bu.

Jim ayağa kalktı.

"N'aber?"

"Selam..." Kız duraksadı, ne yapacağına karar veremedi, sonra yaklaştı. "Ha, Jim Powel'mış."

Jim hafifçe başını eğerek selam verdi, söyleyecek sıradan bir şey bulmaya çalıştı.

Kız hemen, "Acaba," diye söze başladı, "yani, şey... Çikletten anlar mısın?"

"Ne?"

"Ayakkabıma çiklet yapıştı da. Eşek herifin ya da kadının biri çikletini yere atmış, ben de tabii üzerine bastım."

Jim gereksiz yere kızardı.

"Nasıl çıkartılır biliyor musun?" diye sordu kız sinirli sinirli. "Bıçakla çıkarmaya çalıştım. Tuvalet odasında lanet olası her şeyi denedim. Sabun ile su denedim, hatta parfüm bile denedim, pudra ponponuma yapıştırmaya çalışırken ponponum rezil oldu."

Jim hafifçe gerginleşmişti, düşünüyordu.

"Ha... Belki benzinle..."

Bu sözcükler ağzından daha ancak çıkmıştı ki kız oğlanın elini yakaladığı gibi onu koşturarak aşağı verandaya sürükledi, bir çiçek tarhının üzerinden atlattı, dörtnala koşturdu, ay aydınlığında golf parkurunun ilk deliğinin oraya park etmiş bir takım arabaların yanına götürdü.

"Benzini aç," dedi soluk soluğa emrederek.

"Ne?"

"Çiklet için tabii. Onu çıkartmam gerek. Çikletle dans edemem ki."

Emre uyarak Jim arabalara yaklaştı, istenen çözücüyü en kolay şekilde elde etmenin yolunu bulmak için arabaları incelemeye başladı. Kız bir silindir isteseydi, bir silindir söküp çıkarmak için elinden geleni yapardı.

Bir süre incelemede bulunduktan sonra, "Hah," dedi. "İşte şunu açmak kolay. Bir mendil var mı?"

"Yukarda var ama ıslak. Su ve sabunu denerken kullandım."

Jim hızlı hızlı kendi ceplerini karıştırdı.

"Bende de yok."

"Aksiliğe bak be! Ee, biz de açarız, sonra bırakırız, yere akarsa aksın."

Oğlan benzin borusunun memesini açtı, benzin damlamaya başladı.

"Daha aç!"

Sonuna kadar açtı. Benzin akmaya başladı, yağlı bir birikinti oluştu, birikintinin titreyen yüzeyine bir düzine titrek ay yansımıştı.

"Ah," diyerek sevinçle içini çekti kız, "bırak hepsi aksın. Yapılacak tek şey birikintiye basmak."

Jim çaresiz musluğu açabildiği kadar açtı, birikinti birden genişledi, her tarafından küçük derecikler akmaya başladı.

"Güzel. İşte böyle."

Eteklerini kaldırarak zarif bir şekilde birikintiye bastı.

"Biliyorum, bu çıkarır," diye mırıldandı kız.

Jim gülümsedi.

"Daha bir sürü araba var."

Benzin birikintisinden ayağını zarifçe çekti, terliğinin altını ve yan tarafını otomobilin basamağına sürtmeye başladı. Jöleli Şeker artık kendini tutamadı. İki büklüm olarak kahkahayı bastı, kız da bir saniye sonra ona katıldı.

"Sen buraya Clark Darrow'la birlikte geldin, değil mi?" diye sordu kız, ikisi birlikte verandaya yürürlerken.

"Evet."

"Nerede o şimdi, biliyor musun?"

"Dans ediyordur, herhalde."

"Deme be. Bana viski sözü vardı."

"Ha," dedi Jim, "o konuda sorun yok. Onun şişesi bende, cebimde."

Yüzü parlayarak güldü kız ona.

"Herhalde belki zencefilli gazoz da gerekir sana."

"İstemez. Bana şişe yeter."

"Emin misin?"

Burun kıvırarak güldü.

"Dene istersen. Erkeklerin içtiği her şeyi içebilirim. Gel oturalım."

Kız masalardan birinin kıyısına tünedi, oğlan onun yanındaki hasır bir sandalyeye çöktü. Kız yassı şişenin mantarını çıkararak şişeyi dudaklarına götürdü, içkiden koca bir yudum lüpletti. Oğlan büyülenmiş gibi onu seyrediyordu.

"Güzel mi?"

Kız soluk soluğa, başını iki yana salladı.

"Hayır, ama bana verdiği duyguyu seviyorum. Galiba pek çok kişi de öyle."

Jim başıyla onayladı.

"Babam çok severdi. İçki ondan intikamını aldı."

"Amerikan erkekleri," dedi Nancy ciddileşerek, "içki içmeyi bilmiyor."

"Ne?" dedi Jim şaşırarak.

Kız hiç aldırmadan devam etti: "Aslında hiçbir şeyi iyi yapmayı beceremiyorlar. Hayatımda tek üzüldüğüm şey İngiltere'de doğmamış olmamdır."

"İngiltere'de mi?"

"Evet. Orada doğmamış olmak hayatımda en çok üzüldüğüm şeydir."

"Orayı seviyor musun?"

"Evet. Çok. Kişisel olarak orada hiç bulunmadım ama burada orduda çalışan pek çok İngiliz tanıdım, Oxford'lu, Cambridge'li adamlar –yani bu Sewanee'li, Georgia üniversiteli heriflerin burada olması gibi bir şey–, sonra tabii pek çok İngiliz romanı okudum."

Jim ilgilendi, şaşırdı.

Kız ciddi bir yüzifadesiyle sordu: "Leydi Diana Manners'dan* söz edildiğini hiç duydun mu?"

Hayır, Jim duymamıştı.

---

* I. Dünya Savaşı sırasında, pek çoklarınca o günlerin en güzel kadını olarak görülen ünlü İngiliz aktris. Leydi Godiva'yla karıştırılıyor olabilir. (y.n.)

"Ah, işte ben onun gibi olmak isterdim. Esmer, biliyor musun, benim gibi ve felaket çılgın. Ata binip bir katedralin ya da kilisenin ya da onun gibi bir şeyin merdivenlerinden çıkmış, daha sonra bütün romancılar kadın kahramanlarına böyle bir şey yaptırdılar."

Jim kibarca başını salladı. Bunlar onun boyunu aşan şeylerdi.

"Şişeyi versene," dedi Nancy. "Küçük bir yudum daha alacağım. Birazcık içkinin bir pilice zararı dokunmaz.

"Biliyor musun," diye devam etti, bir yudum aldıktan sonra soluk soluğa. "Oradaki insanların bir üslubu var. Buradakilerde o yok. Yani buradaki oğlanlar için giyinmeye ya da heyecan uyandırıcı bir şey yapmaya değmez. Bunu bilmiyor musun?"

"Galiba öyle... Yani, değmez demek istiyorum."

"Bense hepsini yapmak istiyorum. Bu kasabada gerçekten de üslup sahibi tek kız benim."

Kollarını uzatarak gerindi ve tatlı tatlı esnedi.

"Ne güzel bir gece."

"Öyle gerçekten," diyerek onayladı Jim.

"Teknen olsun ister misin?" diye sordu kız uykulu uykulu. "Gümüş gibi parlayan bir gölde yelken açmak, sözgelimi Thames Irmağı'nda. Şampanya içip yanında havyarlı sandviç yemek. Teknede sekiz kişi olmak. Adamlardan birinin teknedekileri eğlendirmek için suya atlamasını, bir zamanlar Leydi Diana Manners'la birlikte olan bir adamın yaptığı gibi boğulmasını."

"Kadını eğlendirmek için mi yaptı o işi?"

"Kadını eğlendirmek için boğulmak değildi amacı. Tekneden suya atlayıp herkesi güldürmek istiyordu yalnızca."

"Herhalde herif ölünce ötekiler gülmekten ölmüştür."

"Oo, biraz gülmüşlerdir herhalde," diyerek kabul etti kız. "Leydi gülmüştür en azından. Hayli katı bir kadın, galiba – benim gibi."

"Sen katı mısın?"

"Taş gibi." Tekrar esnedi ve ekledi: "Şu şişeden bana biraz daha versene."

Jim verip vermemekte kararsızdı ama kız meydan okurcasına elini uzattı ve onu uyardı: "Bana kızlara davrandığın gibi davranma. Ben senin bildiğin kızlardan değilim." Düşündü. "Yine de belki sen haklısın. Belki de... genç omuzlarının üzerinde yaşlı bir kafa taşıyorsun."

Ayağa fırladı, kapıya doğru ilerledi. Jöleli Şeker de ayağa kalktı.

"Hoşça kal," dedi kibarca kız. "Hoşça kal. Teşekkürler, Jöleli Şeker."

Sonra içeriye girdi, gözleri koskoca açılmış oğlanı verandada bıraktı.

III

Saat on ikide kadınların tuvalet odasından, mantolu kızlardan oluşan tek sıra halinde bir tören alayı çıktı; bu tören alayındaki bütün kızlar, bir kadril dansı figüründe çift oluşturan dansçılar gibi tek tek, paltolu bir kavalyeyle çift oluşturarak uykulu ve mutlu gülüşmelerle kapıdan çıktılar; kapıdan çıkarak, otomobillerin geri manevra yaptığı, korna çaldığı, grupların birbirine seslendiği, su soğutucusunun çevresine toplandıkları karanlığa doğru yürüdüler.

Köşesinde oturan Jim, Clark'ı aramak için ayağa kalktı. Saat on birde buluşmuşlardı; sonra Clark dans etmek üzere içeriye girmişti. Böylece Jim, Clark'ı aramak için bir zamanlar bar olan alkolsüz içki tezgâhının bulunduğu odaya girdi. Oda boştu, yalnızca tezgâhın arkasında uyuklayan bir zenci vardı

ve Jim tam odadan çıkıyordu ki Clark'ın içeriye girdiğini gördü. Aynı anda Clark da başını kaldırıp bakmıştı.

"Merhaba, Jim!" dedi. "Gel buraya, şu şişeyi bitirmemize yardım et. Fazla bir şey de kalmadı galiba ama hepimize bir kerelik var."

Nancy, Savannah'lı adam, Marylyn Wade, Joe Ewing kapı aralığında oyalanıyor, gülüşüyorlardı. Nancy, Joe'yla göz göze geldi, muzipçe ona göz kırptı.

Hepsi bir masaya geçtiler, çevresine dizilip garsonun zencefilli gazoz getirmesini beklediler. Jim biraz huzursuzlanarak bakışlarını Nancy'ye çevirdi, Nancy yan masadaki iki oğlanla krep oynamaya dalmıştı.

"Onlar da gelsin buraya, söyle," dedi Clark.

Joe çevresine baktı.

"Kalabalığı başımıza mı toplayacağız. Kulübün kurallarına aykırıdır bu."

"Ortalıkta Bay Taylor'dan başka kimse yok," diyerek diretti Clark. "O da arabasındaki bütün benzini kimin boşalttığını bulmak için deli gibi bir aşağı bir yukarı koşuyor."

Herkes güldü.

"Bir milyonuna bahse varım, Nancy'nin ayakkabısında yine bir şey var. Onun bulunduğu yerde arabanızı park edemezsiniz."

"Ah, Nancy, Bay Taylor seni arıyor."

Oyun oynayan Nancy'nin yanakları heyecandan al al olmuştu. "Onun o aptal, küçük, ucuz otomobilini iki haftadır görmedim."

Jim birden bir sessizlik olduğunu fark etti. Arkasına dönüp baktığında kapı aralığında yaşı belirsiz birinin dikilmekte olduğunu gördü.

Bu sıkıntılı an Clark'ın sesiyle noktalandı.

"Bize katılmak istemez misiniz, Bay Taylor?"

"Teşekkürler."

Bay Taylor hiç de hoş karşılanmayan varlığıyla bir sandalyeye yayıldı. "Katılmak zorundayım, galiba. Adamlar bir yerleri kazıp bana petrol buluncaya kadar bekleyeceğim. Biri benim arabaya şaka yapmış."

Gözlerini kıstı, hızla oradakileri tek tek süzdü. Jim adamın kapı aralığında dururken neler duyduğunu merak etti – konuşulanları hatırlamaya çalıştı.

"Bu gece iyiyim," diye şakıdı Nancy, "dört çeyreğimi koyuyorum."

Taylor birden, "Gördüm!" diyerek harekete geçti.

"Oo, Bay Taylor, ben sizin zar oyunu oynadığınızı bilmiyordum!" Nancy onun oturduğunu ve masaya hemen kendisi kadar para sürerek bahse girdiğini görünce çok neşelendi. Bay Taylor'ın arka arkaya çeşitli asılma girişimlerini kızın cesaretle geri püskürttüğü geceden beri ikisi birbirlerinden hoşlanmadıklarını gizlemiyorlardı.

"Pekiyi, bebeklerim, haydi bakayım, annenize bir şirinlik yapın. Küçük bir yedili." Nancy zarlarla öpüşüp koklaşıyordu. Omuzdan aşağı doğru bir hareket yapıp zarları salladı ve masanın üzerine attı.

"Ahh! Ben de bundan kuşkulanıyordum. Haydi şimdi bir kere daha bir dolar artırdık."

Beş kere üst üste kazandı, Taylor fena kaybetti. Kız bunu kişiselleştiriyordu, kızın her kazanışında Jim yüzünde zafer sevincinin titreştiğini görüyordu. Her atışta da bahsi iki misline çıkardı – böyle bir şans uzun sürmezdi.

"Biraz ağır olsan iyi olur," diye uyardı adam onu.

"Ah, ama sen şuna bak şuna," diye fısıldadı kız. Sekiz gelmişti ve tam onun istediği sayıydı.

"Küçük Ada, bu kez güneye gidiyoruz."

Decatur'lu Ada zarları masanın üzerine yuvarladı. Nancy heyecanlanmıştı, yarı çılgına dönmüş bir haldeydi ama şansı devam ediyordu. Potu artırdıkça artırıyor, geri çekilmiyordu. Taylor parmaklarıyla masada davul çalıyordu, ama oyunda kalacaktı.

Daha sonra Nancy onlu atmayı denedi, kaybetti. Taylor büyük bir açlıkla zarları kaptı. Sessizce attı, heyecanın yol açtığı suskunlukta duyulan tek ses masanın üzerine art arda atılan zarların takırtısıydı.

Şimdi zarlar yine Nancy'ye geçmişti ama artık şansı kırılmıştı. Bir saat geçti. Oyun bir ona bir öbürüne geçiyordu. Sıra yine Taylor'daydı – yine onda, yine ondaydı. Sonunda eşitlendiler – Nancy son beş dolarını da kaybetti.

"Çek kabul eder misin?" dedi Nancy hızla. "50 dolarına atacağız." Sesi biraz titriyordu, uzanıp parayı alırken eli de titriyordu.

Clark, pek anlaşılmayan ama kaygılı bakışlarla Joe Ewing'e baktı. Taylor zarları attı. Nancy'nin çekini aldı.

"Bir kere daha atmaya ne dersin?" dedi Nancy çıldırmış gibi. "Hangi banka olursa olur – aslında her yerde paraya çevrilir."

Jim anladı: Kıza, "harika mısır viskisi" vermişti; o zamandan beri kız o "harika mısır viskisi"nden içiyordu. Ah, keşke oğlan müdahale edebilseydi – onun yaşında, onun durumunda bir kızın iki banka hesabının olması güçtü. Saat ikiyi vurduğu zaman Jim artık kendini tutamadı.

"Bir şey... İzin verir misin, zarları ben atabilir miyim?" dedi, tembel ve alçak ama biraz gergin bir sesle.

Uykulu ve gevşek, Nancy birden zarları onun önüne attı.

"Peki, bizim oğlan! Leydi Diana Manners'ın dediği gibi, 'At bakalım, Jöleli Şeker' – şans bana küstü."

"Bay Taylor," dedi Jim sakince, "nakite karşılık bu üç çekten biri için zar atacağız."

Yarım saat sonra Nancy öne eğilip oğlanın sırtına bir tokat attı.

"Şansımı çaldın, evet çaldın." Bilgiç bilgiç başını sallıyordu.

Jim son çeki de aldı, onu da ötekilerin yanına koyarak hepsini küçük küçük yırttı, yere attı. Biri şarkı söylemeye başladı, Nancy sandalyesini geriye tekmeleyip ayağa kalktı. "Baylar ve bayanlar," dedi. "Bayanlar – bu sen oluyorsun Marylyn. Bütün dünyaya sesleniyorum, şunu iyi bilmiş olun ki, bu kentin tanınmış jöleli şekeri Jim Powell, önemli bir kuralı bozan bir istisnadır – yani 'zarda kazanan, aşkta kaybeder' kuralını. O zarda kazanıyor ve aslında ben... Ben onu *seviyorum*. Bayanlar ve baylar, Nancy Lamar, yani şu ünlü siyah saçlı güzel kız, *Herald* gazetesine gençler takımının en tanınmış ve en sevilen üyesi olarak sık sık konu olan ben. İlan ederim ki... İlan etmek istiyorum ki, kısacası, baylar..." Birden yana devrilecekmiş gibi oldu. Clark onu tuttu, kız dengesini bulana kadar bırakmadı.

"Benim hatam," dedi, güldü. "Tamam... kabul ediyorum... Her neyse... Jöleli Şeker'in şerefine içiyoruz... Bay Jim Powell, jöleli şekerlerin kralı."

Birkaç dakika sonra Jim elinde şapkasıyla, verandada, kızın benzin aramak için geldiği verandanın aynı karanlık köşesinde Clark'ı beklerken, kız birden yanında belirdi.

"Jöleli Şeker," dedi. "Burada mısın, Jöleli Şeker? Bana sorarsan..." Kızın hafifçe yalpalaması büyülü bir düşün parçasıymış gibi görünüyordu. "... Bana sorarsan sen benim en tatlı öpücüklerimden birini hak ediyorsun, Jöleli Şeker."

Bir anda kollarını oğlanın boynuna doladı, dudaklarını dudaklarına bastırdı.

"Ben dünyanın çılgın yanıyım, Jöleli Şeker ama sen beni değiştirdin."

Sonra gitti, verandaya indi, oradan da cırcır sesli çimenliğe. Jim, Merritt'in ön kapıdan çıktığını, kıza öfkeli öfkeli bir şey-

ler söylediğini gördü; kız güldü, arkasına döndü, başka tarafa bakarak oğlanın arabasına doğru yürüdü. Marylyn ile Joe arkasından geliyor ve bir caz bebeğiyle ilgili uykulu uykulu bir şarkı söylüyorlardı.

Clark dışarı gelip merdivenlerde Jim'e katıldı. "Her şey hayli açık bence," diyerek esnedi. "Merritt hayli huysuzlanmış durumda. Nancy'den kesinlikle soğudu."

Golf alanının doğu tarafına, gecenin ayaklarının dibine, hayal meyal gri bir halı serildi. Arabanın motoru ısınırken arabadakiler bir koro parçasını söylemeye başladılar.

"Herkese iyi geceler," dedi Clark.

"İyi geceler."

Bir duraksama oldu, sonra birisi yumuşak, mutlu bir sesle ekledi.

"İyi geceler, Jöleli Şeker."

Araba gazlayıp uzaklaşırken şarkı sesi patladı. Yolun karşı tarafındaki bir çiftlikte bir horoz yalnızlık ve keder yansıtan bir sesle öttü, herkesin arkasından sona kalmış olan zenci bir garson verandanın ışıklarını söndürdü. Jim ile Clark, Ford'a doğru geniş adımlarla yürüdüler, çakıllı araba yolundaki çakıllardan boğuk boğuk çatır çutur sesleri çıkıyordu.

"Üf, lan," diyerek yavaşça içini çekti Clark, "o zarları nasıl öyle ayarlıyorsun!"

Ortalık öylesine karanlıktı ki Jim'in ince yanaklarının kızardığını göremedi – ne de yüzünün tuhaf bir utançtan dolayı kızardığını fark edebildi.

IV

Tilly'nin tamirhanesinin üst katındaki kasvetli odada bütün gün, alt kattan gelen gümbürtüler, horultular yankılanır-

dı, ayrıca hortumu açıp içerdeki arabaların üzerine tutarken şarkı söyleyen zencilerin sesleri. Burası neşesiz dört köşe bir odaydı, içinde bir yatak ile eskimiş bir masa vardı, masanın üzerinde de yarın düzine kadar kitap: Joe Miller'dan *Show Train thru Arkansas*, eski tarz bir elyazısıyla pek çok not eklenmiş, eski baskı *Lucille*; Harold Bell Wright'tan *The Eyes of the World*; başındaki boş sayfaya Alice Powell adı ile 1831 tarihi yazılmış olan İngiltere Kilisesi'ne* ait eski bir dua kitabı.

Jöleli Şeker tamirhaneye geldiği zaman gri görünen gündoğusu, ıssız odasının elektrik ışığını yakarken canlı ve parlak bir maviye dönüşmüştü. Işığı hemen kapattı, pencerenin yanına giderek dirseğini pencere içine dayadı, sabahın renklerinin koyulaşmasını izledi. Duygularının harekete geçişiyle birlikte ilk algısı bir boşunalık duygusuydu, hayatının griliğinin donuk acısı. Birden bir duvar peydahlanmış ve çevresini kuşatmış gibi oldu, çıplak odasının beyaz duvarları kadar somut ve elle tutulur bir duvar. Bu duvar algısıyla birlikte varoluşunun bütün romantizmini oluşturan hayatın rasgeleliği, kayıtsızlık ve ihtiyatsızlığı, mucizesel cömertliği sanki uçup gitti. Jackson Sokağı'nda tembel tembel bir şarkı mırıldanarak iri adımlarla yürüyen, her girdiği dükkânda, her uğradığı sokak tezgâhında tanınan, rahat selamlaşmalar ve yerel espriler bakımından kısmeti açık, bazen sırf kederli olmak için kederli olan, zamanın hızla geçip gitmesine hayıflanan Jöleli Şeker, o Jöleli Şeker birden yok olmuştu. O adın kendisi bir yüz karası, bir saçmalıktı. Birden gözünün önünden bir perde kalkmış gibi oldu, Merritt kendisini küçümsüyor olmalıydı, hatta o sabah karanlığında Nancy'nin öpücüğü bir kıskançlık konusu olmayacak, kız kendini o kadar alçalttığı için küçümseme konusu olacaktı. Jöleli Şeker'e gelince o, ta-

* Jöleli Şeker'in okudukları batıyı anlatan ucuz kitaplardan oluşuyor. (y.n.)

mirhanede öğrendiği pis bir hileye kız için başvurmuştu. Kızı manevi olarak temize çıkarmıştı; lekeler, kendisinin bıraktığı lekelerdi.

Grilik iyice mavileşerek ışır ve odayı doldururken yatağına yürüdü, kendini yatağa attı, öfkeyle yatağın kenarlarına yapıştı.

"Onu seviyorum," diye bağırdı yüksek sesle. "Tanrım!"

Tam o bunu söylerken, sanki boğazında eriyen bir topak gibi, derinlerde bir yerlerde bir şeylerin çözüldüğünü hissetti. Gündoğumuyla birlikte hava aydınlandı, oğlan yüzüstü dönüp yüzünü yastığa gömerek boğuk boğuk ağlamaya başladı.

Saat üç güneşinde inlemeli bir motor gürültüsüyle Jackson Sokağı'ndan geçen Clark Darrow'u, kaldırımın kenarında parmaklarını yelek cebine geçirmiş duran Jöleli Şeker selamladı.

"Selam!" diye haykırdı Clark, şaşırtıcı bir şekilde arabasını onun yanında durdurdu. "Yeni mi kalktın?"

Jöleli Şeker "hayır" anlamında başını salladı.

"Hiç yatmadım. Tedirginlikten uyuyamadım, bunun üzerine ben de kırlarda uzun uzun yürüdüm. Biraz önce kasabaya döndüm."

"Tedirgin olmana şaşırmadım. Ben de bütün gün öyleydim..."

Jöleli Şeker düşüncelerine dalmış halde devam etti: "Kasabadan ayrılmayı düşünüyorum. Çiftliğe, Dun Amca'nın yanına gidip o küçük işte çalışacağım. Çok aylaklık ettim, bana sorarsan."

Clark susuyordu, bunun üzerine Jöleli Şeker devam etti.

"Düşündüm de, belki Mamie Teyze öldükten sonra o benim parayı çiftliğe yatırırım, onunla bir şeyler yaparım. Bizim bütün aile oralı. Orada büyük bir yerleri vardı."

Clark merakla ona baktı.

"Çok tuhaf," dedi. "Bu... Bu beni de bir yerde aynı şekilde etkiledi."

Jöleli Şeker duraksadı.

"Bilmiyorum," diye ağır ağır söze başladı. "Dün... Dün akşamki kızın Diana Manners adlı bir kadından –bir İngiliz'den– söz ederken söylediği bir şey beni düşündürdü!" Dikleşti ve tuhaf tuhaf Clark'a baktı, "Bir zamanlar bir ailem vardı," dedi meydan okurmuş gibi.

Clark başını salladı.

"Biliyorum."

"Ailenin son üyesiyim," diyerek devam etti Jöleli Şeker, sesi hafifçe yükselmişti, "beş para etmez biri. Bana taktıkları ada bak – jöle, yani zayıf, pelte gibi. Benim ailemin her şeyi varken, hiçbir şeyi olmayan insanlar sokakta yanımdan geçerken bana yukardan bakıyor."

Clark yine susuyordu.

"Artık paydos. Bugün gidiyorum. Bu kasabaya bir beyefendi olarak döneceğim."

Clark mendilini çıkardı ve terli alnını sildi.

"Galiba olaydan etkilenen tek kişi sen değilsin," dedi kederli kederli. "Şimdi ortalıkta dolaşan kızlar konusu var ya, bunların hepsi hemen kesilecek. Çok kötü, çok, ama herkes bunu böyle görmek zorunda kalacak."

"Yani, senin söylemeye çalıştığın şu mu," diye sordu Jim şaşırarak, "olanların hepsi dışarıya sızdı mı?"

"Sızmak mı? Bunu gizli tutmalarını beklemek hata. Bu gece gazetelerde çarşaf çarşaf yayımlanır. Doktor Lamar bir şekilde adım temize çıkarmak zorunda."

Jim ellerini arabanın yan tarafına dayadı ve metalin üzerindeki uzun parmaklarını sıktı.

"Yani, Taylor o çekleri araştırmış mı?"

Şimdi şaşırma sırası Clark'taydı.

"Olanları duymadın mı?"

Jim'in gözlerindeki şaşkınlık duymadığını gösteriyordu.

Clark, düşünceli bir şekilde, "Ha," dedi, "o dördü bir şişe viski daha içip kafayı bulmuş, kasabayı şaşırtmaya karar vermiş – bunun üzerine Nancy ile o Merritt denen herif bu sabah saat yedide Rockville'de evlenmiş."

Jöleli Şeker'in parmaklarıyla sıktığı metalde küçük bir göçük belirdi.

"Evlendiler mi?"

"Evlendiler ya. Nancy ayılınca hemen kasabaya döndü, ağlıyordu, ölesiye korkmuştu; her şeyin bir yanlışlık olduğunu iddia ediyordu. Önce Doktor Lamar deliye döndü, Merritt'i öldürecekti ama sonunda bir şekilde uzlaştılar, Nancy lle Merritt iki otuz treniyle Savannah'ya gitti."

Jim gözlerini kapattı, ani bir mide bulantısına engel olmayı başardı.

"Çok kötü," dedi Clark, düşünceli düşünceli. "Bunu evlilik için söylemiyorum – herhalde evlilikte bir sorun yoktur, Nancy'nin adamı umursadığını hiç sanmıyorum ama olsun. Asıl sorun böyle hoş bir kızın ailesini bu şekilde incitmesinin bağışlanır bir suç olmaması."

Jöleli Şeker arabadan ellerini çekti, arkasına dönüp yürüdü. Yine içinde bir şeyler olup bitiyordu, açıklanması olanaksız ama neredeyse kimyasal bir değişiklik.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordu Clark.

Jöleli Şeker arkasına döndü, omzunun üzerinden geriye boş boş baktı.

"Gitmek zorundayım," diye homurdandı. "Çok oyalandım; kendimi berbat hissediyorum."

"Oo."

Saat üçte sokak sıcaktı, saat dörtte daha da sıcaktı; nisan ayının tozu, güneşi ağ gibi sarar, sonra, bitimsiz öğleden sonralarına hep yapılmış ve yapılacak, dünya kadar eski bir şaka gibi yeniden yayar görünüyordu. Ama saat dört buçukta ilk dinginlik tabakasının çökmesiyle birlikte tentelerin ve sık yapraklı ağaçların altında gölgeler uzardı. Bu sıcakta hiçbir şeyin önemi yoktu. Bütün hayat hava demekti, olayların hiçbir öneminin bulunmadığı sıcak havada, yorgun bir alnı okşayan yumuşak bir kadın eline benzeyen serinliği beklemek demekti. Georgia'da –belki dile getirilmemiştir ama– bunun güneyin en büyük bilgeliği olduğu duygusu vardır; bu yüzden bir süre sonra Jöleli Şeker, Jackson Sokağı'nda bir bilardo salonuna yöneldi, orada bütün eski şakaları –onun bildiği şakaları– yapacak kafa dengi bir sürü arkadaş bulacağından emindi.

Devenin Arka Tarafı

I

Yorgun okur, cam gibi parlak gözlerini bir an yukarıdaki başlığa diktiği zaman bunun yalnızca eğretilemesel bir başlık olduğunu düşünecektir. Konusu fincan, dudak, kalp para ya da yeni bir süpürge olan öykülerin fincanlarla, dudaklarla, kalp paralarla ya da süpürgelerle bir ilgisi yoktur. Bu öykü onlara benzemiyor. Bu öykü devenin somut, gözle görülebilir arka tarafının ta kendisiyle ilgili.

Boynundan başlayıp kuyruğuna kadar ilerleyeceğiz. Bay Perry Parkhurst'le tanışmanızı istiyorum: Yirmi üç yaşında, avukat, Toledo'lu. Güzel dişleri var, bir Harvard diplomasına sahip, saçlarını ortadan ayırıyor. Ona daha önce rastlamışsınızdır – Cleveland'de, Portland'da, St Paul'da, Indianapolis'te, Kansas City'de falan. Her altı ayda bir batıyı dolaşan New York'lu Baker Kardeşler, onu giydirmek için uğradılar; Montmorency&Ortakları, her üç ayda bir, acele postayla genç bir adama, ayakkabılarında doğru sayıda küçük delik olmasını güvence altına almak için, ayakkabı gönderir. Şimdilerde yerli malı bir otomobili var, ömrü vefa ederse ilerde bir Fransız otomobili alacak, ayrıca moda olursa bir Çin tankı da alabilir. Günbatını renkli göğsüne güneş yağı süren ve her iki yılda bir, doğuya sınıf toplantısına giden genç bir adam reklamındaki kişiye benziyor.

Onun sevgilisiyle tanışmanızı istiyorum. Adı Betty Medill, sinemada olsa çok beğenilecek bir kız. Babası ona, giyimi-

ne harcamak üzere ayda 300 dolar veriyor, gözleri ve saçları kahverengi, beş renkli tüy yelpazeleri var. Size onun babasını da tanıtmak isterim. Cyruss Medill. Nereden bakarsanız bakın, sizin benim gibi bir adam ama ne gariptir ki genelde Toledo'da alüminyum kralı olarak tanınıyor. Ama üyesi olduğu kulüp penceresinin önünde, Demir Kralı, Akçam Kralı ve Maden Kralı gibi iki üç kişiyle birlikte otururken, hepsi size bana çok benzer, hem de çok, ne demek istediğimi anlıyorsanız.

Gelelim 1919 yılının Noel zamanına. Toledo'da, yalnızca belli başlı insanlarınkini sayarsak, kırk bir akşam yemeği, on altı dans partisi, altı öğle yemeği, kadınlı erkekli on iki çay partisi, erkek erkeğe dört parti, iki düğün, on üç briç partisi daveti yapıldı. Bütün bunların toplam etkisi, aralık ayının yirmi dokuzunda Perry Parkhurst'ü bir karar almaya zorlamak oldu.

Şu Medill'lerin kızı kendisiyle evlenecekti ama evlenmiyordu. Kız öylesine iyi vakit geçiriyordu ki böyle kesin bir adım atmaktan nefret ediyordu. Öte yandan ikisi gizlice nişanlanalı öyle uzun zaman olmuştu ki, sanki bu nişan kendi ağırlığına dayanamayıp çatırdayacaktı. Bütün bunları bilen Warburton adında ufak tefek bir adam, Perry'yi son sözünü söylemeye ikna etti: Evlilik iznini alıp Medill'lerin kapısına dayanmasını, kıza, ya hemen benimle evlenirsin ya da bu iş biter, demesini tembihledi. Bunun üzerine oğlan masaya pey olarak kendini, aşkını, evlilik iznini ve ültimatomunu sürdü, beş dakika sonra da korkunç bir kavga koptu, uzun sürmüş bütün savaşların ve çarpışmaların sonuna doğru, henüz bir sonuca bağlanmamış tek tük çarpışmalara benzeyen boğuşmalar. Daha sonra korkunç bir suskunluk oldu, o suskunluk anında birbirine âşık iki kişi birden durur, soğuk soğuk birbirine bakar ve bunun bir hata olduğunu düşünür. Ardından genellikle büyük bir aşkla

öpüşürler, kabahatin kendilerinde olduğuna karşılarındakini inandırırlar. Hepsi benim hatamdı de! Benim hatamdı! Bunu söylediğini duymak istiyorum!

Ama uzlaşma olasılığı havada titreşir, her biri bu olasılık gerçekleştiği zaman, uzlaşmanın keyfini büyük bir şehvet ve duygusallıkla yaşamak için, bir ölçüde uzlaşmayı geciktirirken, Betty'nin çenebaz bir teyzesinin telefon edip yirmi dakika gevezelik etmesi üzerine bu sahne yarıda kesildi. On sekizinci dakikada Perry Parkhurst, gururunun, kuşkusunun ve kırılmış onurunun etkisiyle uzun kürk paltosunu, açık kahve yumuşak şapkasını giydi, iri adımlarla kapıdan çıktı.

"Her şey bitti – bir saat jikleyle çalıştırmam gerekiyorsa, sana lanet olsun!" Bu söz arabaya söylenmişti, bir süredir çalışmadan duruyordu ve soğumuştu.

Kasaba merkezine sürdü arabayı; daha doğrusu, kardaki tekerlek izlerinin yörüngesine girince kendini orada bulmuştu. Omuzlarını sarkıtmış, koltuğunda küçülmüş halde oturuyordu, nereye gittiğine aldırmayacak kadar morali bozuktu.

Clarendon Oteli'nin önünde, kaldırımda duran Baily adlı bir haydut onu selamladı. Adamın iri dişleri vardı, otelde yaşıyordu, hiç âşık olmamıştı.

"Perry," dedi o haydut yavaşça, otomobil kaldırımın kenarında, kendisinin yanında durunca, "altı litre köpüksüz şampanyam var, hayatında bu kadar lanet bir şampanya tatmamışsındır. Üçte biri senin, Perry, yukarıya gelir, Martin Macy ile benim içmemize yardım edersen."

"Baily," dedi Perry, gergin bir halde, "şampanyanı içeceğim. Son damlasına kadar içeceğim. İsterse öldürsün."

"Ağzını hayra aç, sersem!" dedi usulca haydut. "Şampanyaya metil alkol koymuyorlar. Dünyanın yaşının altı bini geçtiğini kanıtlayan bir şey bu. Öyle eski ki mantarı taşlaşmış. Taşları delmekte kullanılan sondaj aleti gerek açmak için."

"Beni yukarı götür," dedi Perry, dalgın dalgın. "O mantar benim yüreğimi görürse, sırf onur kırıklığı yüzünden intihar eder."

Yukarıdaki oda masum otel fotoğraflarıyla doluydu, elma yiyen, salıncaklarda oturan, köpeklerle konuşan küçük kızların fotoğraflarıyla. Bunun dışında dekor olarak kravatlar vardı, bir de kadınlara adanmış pembe bir gazete okuyan, pembe taytlı pembe bir adam.

Baily ile Perry'ye suçlayıcı bir şekilde bakarak pembe adam, "Anayollara ve sapa yollara girmek zorunda kalınca..." dedi.

"Merhaba, Martin Macy," dedi Perry kısaca, "nerede şu taş devri şampanyası?"

"Acelen ne? Bir operasyon değil bu, anlıyor musun. Bu bir parti."

Perry donuk donuk oturdu, kınarmış gibi bütün kravatlara baktı.

Baily sakin sakin bir gardrobun kapağını açtı, altı güzel şişe çıkarıp getirdi.

"Şu lanet kürkü çıkar üstünden!" dedi Martin Macy, Perry'ye. "Yoksa belki de bizim pencereleri açmamızı istersin."

"Bana şampanya verin," dedi Perry.

"Bu gece Townsend'lerin sirk balosuna mı gidiyordun?

"Gitmiyorum."

"Davet edildin mi?"

"Hımm."

"Neden gitmiyorsun?"

"Ah, partilerden bıktım," diye haykırdı Perry. "Hepsinden bıktım. Öyle çok partiye gittim ki, bıktım."

"Belki de Howard Tates'in partisine gidiyorsun?"

"Hayır, size söylüyorum; bıktım."

"Ee, ama," dedi Macy avutmak ister gibi, "Tate'lerinki yalnızca kolejli veletler için."

"Söylüyorum size..."

"Nasıl olsa birinden birine gideceğini düşündüm. Gazetelerde görüyorum, bu Noel birini bile kaçırmamalısın."

"Hımm," diye homurdandı Perry, asık suratla.

Artık hiçbir partiye gitmeyecekti. Kafasından klasik cümleler geçiyordu – hayatının o evresi kapanmıştı, kapanmıştı. Bir adam böyle iki kez, "Kapandı, kapandı," diyorsa emin olun ki bir kadın, deyim yerindeyse, onu iki kere bitirmiştir. Perry aynı zamanda başka bir klasik cümleyi de kafasından geçiriyordu, intiharın ne kadar korkakça bir şey olduğunu. Soylu bir düşünceydi bu, ılık ve ilham verici. İntihar bu kadar korkakça bir şey olmasaydı, düşünün, kim bilir kaç iyi adamı kaybederdik!

Bir saat sonra, saat altıyı gösteriyordu, Perry'nin, vücut yağı reklamındaki genç adamla hiçbir benzerliği kalmamıştı. Sefih bir karikatürün taslağı gibiydi. Şarkı söylüyorlardı – Baily'nin uydurma şarkısının doğaçlaması:

One Lump Perry, the parlor snake,
Famous through the city fort he way he drinks his tea;
Plays with it, toys with it,
Makes no noise with it,
Balanced on a napkin on his well-trained knee...

"Sorun," dedi Perry, Baily'nin tarağıyla saçlarını öne tarayıp Julius Caesar'a benzemek için turuncu bir kravatı başına geçirerek, "sizlerin şarkı falan söyleyememesi. Ben melodiyi bırakıp tiz sesle söylemeye başlıyorum, siz de tiz söylüyorsunuz."

"Benim doğal sesim tenor," dedi Macy ciddileşerek. "Terbiye edilmemiş bir ses, hepsi bu. Ses doğal olmalı, teyzem öyle derdi. Doğal olarak iyi bir şarkıcıydı."

"Şarkıcılar, şarkıcılar, bütün iyi şarkıcılar," dedi telefon başındaki Baily. "Hayır, kabare değil. Gececi sersemi versene

bana. Yani, bana yiyecek... Yiyecek bir şeyler bulacak bir resepsiyonist. Ne istediğimi..."

Aynanın karşısındaki Perry geriye dönerek, "Julius Caesar," diye haykırdı. "Demir iradeli, amansız terminatör."

"Kapa çeneni!" diye bağırdı Baily. "Bana bak, Bay Baily yukarıya muazzam bir akşam yemeği istedi. Kendin karar ver. Hemen."

Telefonun almacını güç bela kancasına geçirdi, sonra dudakları sımsıkı kapalı halde, gözlerinde ciddi bir gerilim ifadesiyle şifonyere doğru yürüdü ve çekmeceyi açtı.

"Şuna bak!" dedi. Elinde pembe çizgili kumaştan kısa bir giysi vardı.

"Pantolon," diye haykırdı ciddi bir ifadeyle. "Şuna bakın!"

Bu pembe bir bluz, kırmızı bir kravat ve Buster Brown yakalığıydı.*

"Bakın şuna!" diye tekrar etti. "Towsend'lerin sirk balosu için kostüm. Fillere su taşıyan küçük çocuk oluyorum."

Perry, hiç niyeti yokken, bundan etkilendi.

"Ben Julius Caesar olacağım," açıklamasında bulundu, biraz düşündükten sonra.

"Gitmiyor olmana karşın," dedi Macy.

"Ben mi? Elbette gidiyorum. Hiçbir partiyi kaçırmam. Sinirlere iyi gelir – kereviz sapı gibi."

"Caesar!" diyerek dalga geçti Baily. "Caesar olamazsın! Sirkle bir ilgisi yok onun. Caesar'ın Shakespeare'i. Soytarı kılığıyla git."

Perry olumsuz anlamda başını salladı.

"Yok. Caesar."

"Caesar ha?"

"Tabii. Savaş arabası."

---

* Genellikle genç delikanlıların taktığı sert gömlek yakaları. (y.n.)

Baily durumu çaktı.

"Tamam. Güzel fikir."

Perry bir şey arıyormuş gibi çevresine baktı.

"Bana bir bornoz ödünç verin, bir de şu kravatı," dedi sonunda.

Baily düşündü.

"Olmaz."

"Olur, bana bunlar yeter. Caesar bir vahşiydi. Caesar kılığında gidersem, Caesar da bir vahşi idiyse, beni tekme tokat kapı dışarı edecek değiller ya."

"Hayır," dedi Baily, ağır ağır kafasını iki yana sallayarak. "Kostümcüden kendine bir kostüm al. Nolak'tan."

"Kapalıdır."

"Bir bak."

Telefon başında geçirilen kafa karıştırıcı bir beş dakikanın sonunda, küçük, yorgun bir ses, telefonda konuşan kişinin Nolak olduğuna Perry'yi inandırmayı başardı. Towsend'lerin balosu dolayısıyla saat sekize kadar açıktılar. Bu güvenceyi aldıktan sonra Perry bol miktarda fileminyon yiyip son şampanya şişesinin kendi payına düşen üçte birini içti. Saat sekiz on beşte Clarendon'ın önünde dikilen silindir şapkalı adam, onu otomobilini çalıştırmaya uğraşırken buldu.

"Donmuş," dedi Perry, bilgece. "Soğuktan donmuş. Soğuk havadan dolayı."

"Donmuş, ha?"

"Evet. Soğuk hava yüzünden."

"Çalıştıramıyorsun ha?"

"I-ıh. Yaz gelinceye kadar burada kalsın. O bildiğimiz ağustos günlerinde buzu adamakıllı çözülür."

"Burada mı bırakacaksın?"

"Tabii. Kalsın. Bunu çalacak hırsızın ısısı yüksek olmalı. Bana bir taksi çağır."

Silindir şapkalı adam bir taksi çağırdı.
"Nereye, bayım?"
"Nolak'ın dükkânına – kostümcü."

II

Bayan Nolak kısa boylu, silik biriydi, I. Dünya Savaşı'nın sonunda bir süre yeni uluslardan birinin vatandaşı olmuştu. Avrupa'da koşulların belirginlik kazanmaması yüzünden kendisinin ne olduğundan pek emin olamıyordu. Kocasıyla ikisinin gündelik görevlerini yerine getirdikleri dükkân loş ve hayaletsi bir yerdi; zırhlarla, Çinli yüksek memurların kılıklarıyla, kâğıt hamurundan yapılmış, tavandan sarkan koca kuşlarla doluydu. Hayal meyal görünen geri fonda, raflara dizilmiş maskeler ziyaretçiye gözsüz gözsüz bakıyordu; taçlarla, asalarla, mücevherlerle, kocaman korsajlarla, boyalarla, yapma saçlarla, her renk perukla dolu cam kutular vardı.

Perry salına salına dükkâna girdiği zaman Bayan Nolak, gerilimli bir günün şu son –onun düşündüğü biçimiyle– dağınıklığını da toplayıp pembe ipek çoraplarla dolu bir çekmeceye kaldırmakla meşguldü.

"Bir şey mi istediniz?" diye sordu kötümser bir tarzda.

"Savaş arabası sürücüsü Julius Hur kostümü istiyorum."

Bayan Nolak çok üzgündü, ama savaş arabası sürücüsü kılıkları çoktan tükenmişti. Towsend'lerin balosu için mi olacaktı?

Öyle.

"Özür dilerim," dedi kadın, "ama gerçekten sirkle ilgili bir şeyler kaldığını sanmıyorum."

İşte bu olmadı.

"Hım," dedi Perry. Birden aklına bir şey geldi. "Bir parça çadır beziniz varsa çadır kılığında gidebilirim."

"Özür dilerim ama öyle bir şeyimiz yok. Bunun için bir hırdavatçıya gitmeniz gerekir. Bizde çok iyi Konfederasyon* askerleri var."

"Hayır, asker olmaz."

"Çok hoş bir kral da var elimde."

"Olmaz" anlamında başını salladı Perry.

Kadın umutla devam etti: "Beylerin pek çoğu silindir şapka ile çiftkuyruk ceket giyiyor, sirk müdürü kılığında gidiyor partiye; ama elimizde silindir şapka da kalmadı. İsterseniz size takma bıyık verebilirim."

"Soyu tükenmiş bir şey istiyorum."

"Bir şey... Durun bakalım. Evet, bir aslan başı var, bir kaz, bir de deve..."

"Deve mi?" Deve düşüncesi Perry'ye çok çekici geldi, kafasına takıldı kaldı.

"Evet ama iki kişi gerekiyor."

"Deve. İşte bu. Görebilir miyim?"

Deve en üst raftaki yerinden çıkarıldı. İlk bakışta kuru, kadavra gibi bir kafadan ve büyükçe bir hörgüçten oluşuyormuş gibi görünüyordu ama tam boy açıldığı zaman, kahverengi, sağlıksız görünümlü bir gövdesinin bulunduğu ortaya çıktı, kalın, pamuksu bir kumaştan yapılmıştı.

"Görüyorsunuz ya, iki kişi gerekiyor," diye açıklamada bulundu Bayan Nolak, sahici bir hayranlıkla deveyi tutup göstererek. "Bir arkadaşınız olsa, devenin bir parçası da o olur. Görüyor musunuz, iki kişilik bir pantolon gibi bir şey. Pantolonun biri öndeki adam için, öteki de arkadaki adam için. Öndeki adam, şuradaki şu gözlerden bakarak görme işini ye-

* Amerika Konfedere Devletleri. Amerika'da on bir güney eyaletin 1861-1865 arası oluşturduğu ve Amerikan İçsavaşı'nda Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı çatışan devlet. (y.n.)

rine getiriyor, arkadaki adamınsa eğilmesi ve öndeki nereye giderse arkasından gitmesi gerekiyor."

"Şunu taksanıza bir," diye emir buyurdu Perry.

Bayan Nolak hiç itirazsız onun sözünü dinleyerek o tekir kedi suratını devenin başının içine yerleştirdi, çıldırmış gibi başı sağa sola çevirmeye başladı.

Perry bayıldı.

"Deve nasıl bir ses çıkarır?"

"Ne?" dedi Bayan Nolak, başını dışarı çıkarırken, yüzü biraz islenmiş paslanmıştı. "Şey, nasıl bir ses mi? E, anırmak gibi falan."

"Verin şunu, aynada bir bakayım."

Geniş bir aynanın önünde Perry devenin başını denedi, sağa sola çevirerek inceledi. Loş ışıkta sonuç gerçekten memnuniyet vericiydi. Devenin yüzünü incelemek insanı kötümserliğe sürüklüyordu, çeşitli yerleri aşınmıştı ve kabul edilmesi gerekiyordu ki postu develere özgü genel bir ihmalciliğin izlerini yansıtıyordu –aslında temizlenip ütülenmeye gereksinimi vardı– ama kendine özgülük derseniz, özgündü. Görkemliydi. Her türlü insan topluluğunda dikkat çekerdi, hiçbir şeyiyle olmasa bile melankolik dökümlü yüz çizgileriyle ve gölgeli gözlerinin çevresinde pusuya yatmış açlık ifadesiyle.

"Gördüğünüz gibi iki kişi olmanız gerekiyor," diye yineledi kadın.

Perry denemek için gövdeyi ve bacakları tutup gövdesine doladı, arka bacakları kemer gibi beline bağlamaya çalışıyordu. Sonuç genelde berbattı. Hatta gülünçtü: Ortaçağda, şeytanın özenli hizmetleri sonucunda bir mahluka dönüşmüş olan bir keşişin resmine benziyordu. En iyi olasılıkla da toplamda battaniyelerin arasında, popo üstü oturan kambur bir ineğe benziyordu.

"Hiçbir şeye benzemiyor," dedi Perry kederle.

"Hayır," dedi Bayan Nolak, "gördüğünüz gibi iki kişi olmak gerekiyor."

Perry'nin aklına birden bir çözüm geldi.

"Bu gece için birine bir sözünüz var mı?"

"Aman, yapmayın..."

"Aa, haydi ama," diye kandırmaya çalıştı Perry. "Bal gibi gelebilirsiniz. Bakın şimdi! Sözümü dinleyin ve şu arka bacakların içine sokun ayaklarınızı."

Güç bela arka bacakları buldu, kadına sevimli göstermek için bacakları dümdüz uzattı. Ama Bayan Nolak isteksiz görünüyordu. Geri geri kaçtı.

"Ah, hayır..."

"Haydi ama! İstersen sen önde dur. Ya da istersen yazı tura atarız."

"Hayır, olmaz..."

"Zahmetine değecek bir şey yapacaksın."

Bayan Nolak dudaklarını sımsıkı kapatıp sıktı.

"Yeter artık ama!" dedi kadın, en küçük bir çekingenlik göstermeden. "Daha önce bana böyle davranan bir bey hiç olmadı. Kocam..."

"Kocan mı?" diye sordu Perry. "Nerede kocan?"

"Evde."

"Telefon numarası kaç?"

Bir hayli dil döktükten sonra Nolak'ların ev telefonunu aldı, o gün daha önce duyduğu küçük ve yorgun sesin sahibiyle konuşmaya başladı. Bay Nolak hazırlıksız yakalanmıştı, Perry'nin kıvrak mantığı karşısında kafası karışmıştı ama inatla dediğim dedik diyordu. Bir devenin arka parçası olarak Bay Parkhurst'e yardımda bulunmayı şiddetle ama ağırbaşlılıkla reddetti.

Perry telefonu kapatınca ya da daha doğrusu telefon yüzüne kapanınca, üç ayaklı bir taburenin üzerine oturup konuyu

bir kez daha düşünmeye başladı. Yardımına başvurabileceği arkadaşlarının adlarını kendi kendine yüksek sesle tekrarlıyordu, sonra Betty Merill'in adı şöyle belli belirsiz ve kederle aklından geçince duraksadı. Bu onu duygusallaştıran bir düşünceydi. Ona soracaktı. Aralarındaki aşk ilişkisi sona ermişti ama kız bu son ricayı geri çeviremezdi. Oğlan fazla bir şey de istemiyordu – toplumsal zorunluluğunu yerine getirmesine yardımcı olmak için bir gececik işin ucundan tutmak. Israr ederse devenin ön parçası olabilirdi, kendisi de arkaya geçerdi. Bu yücegönüllülüğü gururunu okşadı. Hatta zihninden devenin içinde –bütün dünyadan gizlenmiş olarak– tatlı, toz pembe uzlaşma hayalleri geçti...

"Şimdi hemen karar versen iyi olur."

Bayan Nolak'ın burjuva sesi oğlanın tatlı hayallerinin üzerine limon sıktı, oğlan da harekete geçmek zorunda kaldı. Telefonun yanına gitti, Medill'lerin evini aradı. Bayan Betty evde yoktu; yemeğe çıkmıştı.

O sırada, artık yapılacak hiçbir şey kalmamış gibi göründüğü zaman, devenin arka parçası olacak olan kişi ilginç biçimde kıvrıla kıvrıla yürüyerek dükkâna girdi. Kırık dökük bir hali vardı, genel bir sarkmışlık ve pörsümüşlük içindeydi. Başındaki kasket iyice aşağıya kadar inmiş, çenesi göğsünün üzerine kadar sarkmıştı, sırtındaki paltosu ayakkabılarına değiyordu, bitkin, pejmürde bir haldeydi ve –yoksullara yardım örgütüne karşın– perişan. Clarendon Oteli'nin önünde arabasına bir beyin bindiğini, o taksinin sürücüsü olduğunu söyledi. O bey ona dışarıda beklemesini tembihlemişti ama o bir süre beklemiş, daha sonra içine bir kurt düşmüştü, kendisini dolandırmak için adamın arka kapıdan sıvışmış olabileceği kuşkusuna kapılıp –bazı beyler böyle yapıyordu çünkü– içeriye girmişti. Üç ayaklı tabureye çöktü.

Perry sertçe sordu: "Bir partiye gitmek ister misin?"

"İşim gücüm var benim," dedi taksi sürücüsü dokunaklı bir şekilde. "Çalışmak zorundayım."

"Çok hoş bir parti bu."

"İyi bir işim var benim."

"Haydi ama," diyerek ısrar etti Perry. "Aksiliği bırak. Baksana şuna, ne hoş!" Deveyi kaldırmış gösteriyordu, taksi sürücüsü alay eder gibi baktı.

"Hah!"

Perry kumaşın kıvrımları arasında heyecanla bir şeyler arıyordu.

"Bak!" diye haykırdı heyecanla, seçtiği kıvrımları kaldırmış gösteriyordu. "Sana ait olan kısmı burası. Ağzını açıp tek kelime etmen bile gerekmiyor. Tek yapman gereken şey yürümek, ara sıra da oturmak. Oturma işlerinin hepsi sana ait. Düşün bir. Ben hep ayakta olacağım, sen bazen oturacaksın. Ben yalnızca yere uzandığımız zaman oturabilirim, sense... ah, ne zaman istersen o zaman. Anlıyor musun?"

"Nedir bu?" diye sordu söz konusu kişi kuşkuyla. "Kefen mi?"

"Hiç de değil," dedi içerleyerek. "Bir deve."

"Ha?"

Bunun üzerine Perry paradan ve miktarından söz edince konuşma oflama puflama alanından çıkıp daha gerçekçi bir düzleme kaydı. Taksi sürücüsü ile Perry deveyi aynanın önünde prova ettiler.

"Sen göremezsin," dedi Perry, göz deliklerinden merakla dışarıya bakarak, "ama inan ki, moruk, tek kelimeyle harika görünüyorsun. Yemin ederim!"

Hörgüçten gelen bir homurtu, bu biraz kuşkulu iltifata teşekkür anlamına geliyordu.

"Doğru söylüyorum, harika görünüyorsun!" diye yineledi Perry heyecanla. "Biraz dolaş şöyle."

Arka ayaklar öne doğru hareket etti, sanki dev bir kedi-deve sırtını kamburlaştırmış, sıçramaya hazırlanıyordu.

"Hayır; yana doğru git."

Devenin kalçaları ek yerlerinden kopmuş gibi kımıldadı; bir hulahupçu bunu görse kıskançlıktan ölürdü.

"Güzel, değil mi?" diye sordu Perry, Bayan Nolak'tan onaylamasını bekleyerek.

Bayan Nolak kabul etti: "Harika."

"Bunu alıyoruz," dedi Perry.

Perry çıkını koltuğunun altına sıkıştırdı, dükkândan çıktılar.

Perry arka koltuğa otururken, "Haydi sür, partiye gidiyoruz!" dedi.

"Ne partisi?"

"Kıyafet balosu."

"Nerede bu şey?"

Bu yeni bir soruna yol açtı. Perry hatırlamaya çalışıyordu ama Noel zamanı parti verenlerin hepsinin adları kafasının içinde karmakarışık dans ediyordu. Bayan Nolak'a sorabilirdi ama pencereden bakınca dükkânın karanlık olduğunu gördü. Bayan Nolak'ın karaltısı karlı sokağın ta alt başında küçük kara bir leke halinde görünüyordu.

"Kasaba dışına sür," dedi Perry kesin bir kararlılıkla. "Bir parti görürsen, dur. Yoksa aradığımız yeri bulunca ben sana söylerim."

Bulanık hayallere daldı, aklı yeniden Betty'ye kaydı – bir devenin arka parçası olarak bir partiye gitmeyi kabul etmediği için anlaşmazlığa düştükleri belli belirsiz geçiyordu kafasından. Tam da üşütücü bir uykuya dalacağı sırada, arabanın kapısını açan ve onu kolundan tutup sarsan taksi sürücüsü tarafından uyandırıldı.

"Geldik, belki de."

Perry uykulu uykulu dışarıya baktı. Çizgili bir tente kaldırımın kıyısından başlayarak, iki yana doğru yayılmış gri taş bir eve kadar uzanıyordu, evden yüksek caz müziğinin davul vurgulu mızırtısı geliyordu. Oğlan Howard Tate'in evini tanıdı.

"Tabii ya," dedi üstüne basa basa. "İşte burası! Bu geceki Tate partisi. Tabii, herkes geliyor."

"Baksana," dedi o kişi, kaygıyla tenteye bir kez daha baktıktan sonra, "buraya geldiğim için bu insanların benimle eğlenmeyeceklerinden emin misin?"

Perry kendini toparlayıp ciddileşti.

"Biri sana bi şey söyleyecek olursa, onlara benim kostümümün bir parçası olduğunu söylersin."

Kendini bir kişi olarak değil de bir nesne olarak düşünmek, söz konusu kişiyi rahatlatmaya yetti.

"Peki," dedi istemeye istemeye.

Perry tentenin koruması altında arabadan indi, devenin dürgüsünü açmaya başladı.

"Haydi gidelim," diye emir buyurdu.

Biraz sonra aç ve kederli görünen, ağzından, soylu hörgücünün tepesinden dumanlar çıkan bir devenin, Howard Tate'in evinin kapı eşiğinden içeri adımını attığı, şaşıran uşağın yanından bir horultu bile çıkarmadan geçtiği, doğruca balo salonuna çıkan ana merdivenlere yöneldiği görülebilirdi. Söz konusu yaratığın tuhaf bir yürüyüşü vardı, kararsız bir kortej yürüyüşüyle, izdiham koşuşması arasında değişiyordu ama onu en iyi "sendelemeli" sözcüğü tanımlayabilirdi. Deve sendelemeli bir şekilde yürüyordu ve yürürken akordeon gibi bir açılıp bir kapanıyordu.

III

Toledo'da yaşayan herkesin bildiği gibi, Howard Tate ailesinin üyeleri kasabanın en müthiş insanlarıdır. Bayan Howard Tate, Toledo'lu bir Tate olmadan önce Chicago'lu bir Todd'du ve aile Amerikan aristokrasisinin damgası haline gelmeye başladığı şekilde, genelde bilinçli olarak basitlik numarası yapan bir aileydi. Tate'ler domuzlardan ve çiftlikten söz etme, bunlar sizi güldürmüyorsa buz gibi soğuk gözlerle size bakma evresine ulaşmışlardı. Akşam yemeğinde konuk olarak dostlarından ziyade hizmetlileri tercih ederler, sessiz sedasız pek çok para harcarlar, her türlü yarışma duygusunu kaybettikleri için, hayli sıkıcı olmaya başlama süreci içindedirler.

Bu geceki dans partisi küçük Millicent Tate için veriliyordu, bütün yaş grupları temsil edilmekteydi ancak konukların çoğu okul ve kolej arkadaşlarıydı, genç evlilerin çoğu Tallyho Kulübü'nde, Townsend'lerin sirk balosundaydı. Bayan Tate, balo salonunun hemen girişinde duruyor, gözleriyle Millicent'i izliyor, onunla göz göze geldiği zaman ona gülümsüyordu. Yanında orta yaşlı iki dalkavuk vardı, Millicent'in ne mükemmel bir çocuk olduğunu söylüyorlardı. İşte tam bu sırada birisi Bayan Tate'in eteğine yapıştı, on bir yaşındaki küçük kızı Emily'ydi. Emily, "Oof!" diyerek kendini annesinin kollarına attı.

"A, ne oldu, Emily?"

"Anneciğim," dedi Emily, gözleri koca koca açılmıştı ama çenesi işliyordu: "Şurada, merdivenlerde bir şey var."

"Ne?"

"Merdivende bir şey var, anneciğim. Kocaman bir köpek galiba ama köpeğe benzemiyor."

"Ne demek istiyorsun, Emily?"

Dalkavuklar sevimli sevimli kafa sallıyordu.

"Şeye benziyor, anneciğim... Deveye."

Bayan Tate güldü.

"Gördüğün şey, bildiğimiz bir gölge, hayatım, hepsi bu."

"Hayır, gölge değildi. Basbayağı bir yaratıktı, anne, büyük. Aşağıda başka insan kaldı mı diye bakmak için aşağıya iniyordum, o şey yukarıya çıkıyordu. Öyle komikti ki, anne, topal gibiydi. Sonra beni gördü, hırıltı gibi bir ses çıkardı, merdiven sahanlığının tepesinde ayağı kaydı, ben de kaçtım."

Bayan Tate'in gülümsemesi dudaklarında dondu.

"Çocuk galiba bir şey görmüş," dedi.

Dalkavuklar da kabul etti, çocuk bir şey görmüş olmalıydı. Kapının yanındaki üç kadın birden içgüdüsel olarak geri adım attı çünkü kapının hemen öteki tarafından boğuk ayak sesleri geliyordu.

Koyu kahve bir karaltı viraj alıp içeri girerken soluğu kesilen üç kişinin çıkardığı ses duyuldu, görünüşte kocaman bir yaratığa benzeyen, kendilerine tepeden bakan, karnı açmış gibi görünen bir şey gördüler.

"Uf!" diye haykırdı Bayan Tate.

İki bayan koro halinde, "A-a-ay!" dedi.

Deve birden sırtını kamburlaştırdı ve daha önce solukları tıkanan kadınlar çığlığı bastı.

"Ah, şuna bakın!"

"Nedir bu?"

Dans durdu ama dans edenler koşup gelerek bu davetsiz konukla ilgili algılarının hayli farklı olduğunu gösterdi; gençler bu partideki insanları eğlendirmeye gelmiş bir gösterici olduğundan kuşkulandılar hemen onun. Uzun pantolonlu oğlanlar o şeye burun kıvırarak baktılar, elleri ceplerinde boş boş dolaştılar, zekâlarıyla alay edildiği kanısındaydılar. Ama kızlar küçük, neşeli çığlıklar attılar.

"Deve bu!"

"E, hiç komik değil!"

Deve orada kararsız bir şekilde duruyor, iki yana sallanıyor, sanki dikkatli bakışlarla kapsama alanında kim var kim yoksa hepsini belleğine kaydediyordu; sonra sanki birden bir karara varmış gibi arkasını döndü ve salına salına hızla kapıdan çıktı gitti.

Alt katta biraz önce kitaplıktan çıkan Bay Howard Tate holde durmuş, genç bir adamla çene çalmaktaydı. Birden yukardan bağırış sesleri duyuldu, hemen arkasından da küt küt diye sesler geldi, daha sonra da merdivenin alt basamaklarında büyük bir aceleyle bir yerlere gidermiş görünen büyük kahverengi bir yaratık belirdi.

"Nedir bu, kuzum!" dedi Bay Tate ürkerek.

Yaratık ağırbaşlılığını hiç de elden bırakmaksızın kendini toparladı, aşırı derecede soğukkanlı görünmeye çalışarak, sanki önemli bir randevusunu hatırlamış gibi, karmakarışık yürüyüş tarzıyla ön kapıya yöneldi. Aslında ön ayaklar gelişigüzel koşar adım gidiyordu.

"Buraya baksana," dedi Bay Tate sertçe. "Buraya bak! Yakala şunu! Butterfield! Yakala şunu!"

Genç adam iki zorlu kolla devenin arka tarafını kucakladı, daha fazla hareket etmenin olanaksızlığını fark eden ön taraf teslim bayrağını çekti, gergin bir ruh hali içinde uslu uslu durdu. Bu arada gençler oluk oluk merdivenden aşağıya akıyordu, bu yaratığın yaratıcı bir hırsız olabileceğinden tutun da bir tımarhane kaçkını olabileceği olasılığına kadar her şeyden kuşkulanan Bay Tate genç adama kısa ve kesin emirler veriyordu:

"Tut şunu! Al getir onu şuraya; şimdi görürüz."

Deve o gencin peşi sıra hiç direnmeden tıpış tıpış kitaplığa gitti, Bay Tate kapıyı kilitledikten sonra masanın çekmecelerinden birinden bir tabanca çıkardı, genç adama o yaratığın

başını çıkarmasını söyledi. Daha sonra soluğu tıkanır gibi oldu, tabancayı yerine koydu.

"A, Perry Parkhurst!" diye haykırdı şaşkınlıkla.

"Yanlış partiye gelmişim, Bay Tate," dedi Perry süklüm püklüm. "Umarım sizi korkutmamışımdır."

"Ee, bizleri korkuttun, Perry." Sonra birden anladı. "Townsend'lerin sirk balosuna gidiyorsun sen."

"Genel fikir bu."

"Sana Bay Butterfield'i tanıtmama izin ver, Bay Parkhurst." Bunun ardından Perry'ye döndü: Butterfield birkaç günlüğüne bizde kalıyor."

"Evleri biraz karıştırdım," diye homurdandı Perry. "Çok özür dilerim."

"Önemli değil; çok normal bir hata. Benim de bir soytarı kılığım var, biraz sonra ben de oraya gideceğim." Butterfield'e döndü. "Kararını değiştirip sen de bizimle gelsen iyi edersin."

Genç adam kabul etmedi. Yatacaktı.

"Bir içki iç, Perry," dedi Bay Tate.

"Teşekkürler, içerim."

"Ha, baksana," diye devam etti hızla. "Şu... Şuradaki arkadaşını tamamıyla unutmuşum." Devenin arka tarafını gösteriyordu. "Kabalık etmek istemedim. Tanıdığım biri mi? Söyle çıksın o da oradan."

"O benim arkadaşım değil," diye aceleyle açıklamada bulundu Perry. "Parayla tuttum onu."

"İçki içer mi?"

"İçer misin?" diye sordu Perry, gövdesini burgu gibi çevirerek geriye baktı.

Duyulur duyulmaz bir sesle olumlu yanıt geldi.

"İçer tabii," dedi Bay Tate neşeyle. "Gerçekten işinin ehli bir deve kendisine üç gün yetecek kadar içebilmelidir."

"Bakın," dedi Perry kaygıyla, "doğru düzgün bir kılığı olmadığı için oradan çıkamaz. Siz bana şişeyi verirseniz, ben de ona uzatırım, dışarı çıkmadan içer."

Bu önerinin ilhamıyla içerden heyecanlı şapırtı sesleri geldi. Bir uşak elinde şişeler, kadehler ve sifonla içeriye girdi, şişelerden biri arkaya uzatıldı; o andan itibaren sessiz ortağın sık aralıklarla içkiyi sifonla uzun uzun içine çekerken çıkardığı sesler duyuldu.

Böylece sağ salim bir saat geçti. Saat onda Bay Tate artık gitme saatinin geldiğine karar verdi. Soytarı kılığını giydi; Perry devenin başını yerine yerleştirdi; yan yana yürüyerek Tate'lerin evinin bir sokak aşağısındaki Tallyho Kulübü'ne kadar yaya yürüdüler.

Sirk balosu bütün hızıyla devam ediyordu. Balo salonunun içine büyük bir çadır perdesi asılmış, çepeçevre duvarların önüne sirkin çeşitli yan gösterilerini canlandıran pavyonlar sıralanmıştı ama şu anda bunların hepsi boştu, pistin üzeri bağrışan, gülüşen gençlerden ve renklerden oluşan bir karışımla doluydu – soytarılar, sakallı bayanlar, akrobatlar, eğersiz at binicileri, sirk eğitmenleri, dövmeli adamlar, savaş arabası sürücüleri. Townsend'ler partilerinin başarısını güvenceye almak istemişler, evlerinden bol miktarda gizlice içki getirtmişlerdi, şimdi partide içki su gibi akıyordu. Balo salonunda çepeçevre duvar boyunca ilerleyen yeşil bir kurdele vardı, o kurdelenin yanı sıra yön gösteren oklarla, partiye yeni katılmış olanlar için, üzerinde "Yeşil Hattı İzleyin!" uyarısı yazılı bir levha bulunuyordu. O yeşil hat sizi bara götürüyordu, barda sade punç, sert punç, basit koyu yeşil şişeler vardı.

Barın üst tarafında, duvarda bir başka ok daha görülüyordu, kırmızı ve çok zikzaklı bir ok, altında ise şu yazılıydı: "Şimdi de bunu izleyin!"

Ama o kostüm bolluğunun, orada dışa vurulan yüksek taşkınlığın arasında bile, devenin içeriye girişi bir dalgalanma yarattı. Perry'nin çevresine meraklı, gülüşen bir kalabalık toplanmıştı, geniş kapı aralığında durmuş, dans edenleri aç ve kederli bakışlarıyla süzen bu yaratığın kim olduğunu ortaya çıkarmaya çalışıyorlardı.

O sırada Perry, bir pavyonun önünde dikilen Betty'yi gördü. Betty komik bir polisle konuşuyordu. Kız Mısırlı bir yılan oynatıcısı kılığına girmişti; koyu kumral saçları örülmüş, pirinç halkaların arasından geçirilmişti, doğu tipi parlak bir taçla toplam etki doruğuna ulaştırılmıştı. Açık renk tenli yüzü ılık bir zeytin yeşiline boyanmıştı, parlıyordu, kollarına, yarım ay biçimindeki sırtına, zehir yeşili tek gözlü, birbirine dolanmış yılanlar resmedilmişti. Ayağına sandalet giymişti, eteğinde dizlerine kadar gelen bir yırtmaç vardı, böylece yürüdüğü zaman, çıplak ayak bileklerinin üst tarafına resmedilmiş ince yılanları görebiliyordunuz. Boynuna parlak bir kobra dolamıştı. Bütün hepsiyle birlikte çok hoş bir kostümdü, böylece o geçerken ondan daha yaşlı kadınlar arasında daha sinirli olanların ürküp kaçmalarına, daha belalı olanlarınsa "bu kadar da olmaz"lı, "kesinlikle utanç verici"li konuşmalar yapmasına yol açan bir kostüm.

Ama devenin şaşkın gözleriyle bakan Perry yalnızca kızın ışık saçan, heyecandan al al olmuş, neşeli yüzünü; akışkan ve anlamlı hareketleriyle kızın her zaman grup içinde dikkat çekici biri haline gelmesine yol açan kollarını ve omuzlarını görüyordu. Oğlan büyülenmişti, bu büyülenmişlik onun üzerinde ayıltıcı bir etki yarattı. Günün olaylarını gittikçe artan bir açıklıkla hatırlamaya başladı. İçinde bir öfke kabardı, kızı kalabalığın içinden alıp götürmek gibi yarı oluşmuş bir niyetle ona doğru yürüdü ya da daha doğrusu biraz uzadı çünkü harekete geçmek için hazırlık emrini vermeyi ihmal etmişti.

Ama bu arada bir gündür kendisiyle acımasızca, fareyle oynar gibi oynamış olan o kahpe kısmet, kızı eğlendirmeyi başardığı için onu kesinlikle ödüllendirmeye karar vermişti. Kısmet, yılan oynatıcısının koyu kahve gözlerini deveye çevirtmeyi başardı. Yine kısmet, kızın yanındaki erkeğe eğilip, "Kim bu? Şu deve?" diye sordurdu.

"Hiç mi hiç bilmiyorum."

Ama Warburton adlı ufak tefek bir adam her şeyi biliyordu ve bildiği şeyi söylemeyi göze almayı gerekli gördü.

"Bay Tate'le birlikte geldi. Bence o şeyin bir parçası Warren Butterfield olabilir, New York'lu mimar, Tate'lerde kalıyor."

Betty Medill'in içinde bir şeyler kımıldadı, taşralı kızın dışarıdan gelen bir ziyaretçiye duyduğu o yılların ilgisi.

Hafif bir duraklamadan sonra kız kayıtsızca, "A," dedi.

Bunun ardından yapılan dansı Betty ile kavalyesi devenin hemen yakınında bir yerde tamamladılar. Gecenin ana düşüncesi olan laubalilik ve cesaretle kız elini uzatıp devenin burnunu nazikçe okşadı.

"Merhaba, sevgili deve."

Deve huzursuzlanarak kımıldadı.

"Korktun mu benden?" dedi Betty, sitemde bulunurmuş gibi kaşlarını havaya kaldırdı.

"Korkma. Bak, yılan oynatıcısıyım ben ama develerden de anlarım."

Deve yerlere kadar eğildi, bu arada birisi güzellikle ve o hayvanla ilgili açıkça sırıtan bir yorumda bulundu.

Bayan Townsend kalabalığın yanına yaklaştı.

"Aa, Bay Butterfield," dedi yardımcı olmak ister gibi, "sizi az daha tanıyamıyordum."

Perry yine eğildi, maskesinin arkasından neşeyle gülümsedi.

"Pekiyi, şu yanınızdaki kim?" diye sordu kadın.

"Ah," dedi Perry, kalın kumaştan dolayı sesi boğuk çıkıyordu ve tanımaya olanak yoktu, "o kişi bir arkadaşım değil, yalnızca kostümün bir parçası."

Bayan Townsend güldü, oradan uzaklaştı. Perry yeniden Betty'ye döndü.

"Demek öyle," diye düşündü, "demek beni ancak bu kadar umursuyor! Tam ilişkimizin kesin şekilde bozulduğu gün başka bir adamla kırıştırmaya başlıyor, hem de tamamıyla yabancı biriyle."

Birden bir dürtüye kapılarak omzuyla kıza hafifçe dokundu ve başını hole doğru salladı, sanki kızın kavalyesini bırakıp kendisiyle gelmesini söylemeye çalışıyordu.

Kız da, "Hoşça kal, Rus," dedi kavalyesine. "Şu koca deve beni kandırdı. Nereye gidiyoruz, sayın Hayvanlar Prensi?"

Soylu hayvan karşılık vermedi, iri adımlarla ciddi ciddi gizli bir köşedeki yan merdivenlere doğru yürüdü.

Orada kız yere oturdu, deve de kafasında devam eden ateşli bir tartışmanın hırçın emirleri ve boğuk sesleri arasında birkaç saniyelik bir bocalamadan sonra kızın yanına çöktü; arka bacakları uzatmıştı, bacaklar rahatsız bir biçimde iki basamağı kaplıyordu.

"Ee, yoldaş," dedi Betty neşeyle, "bizim şu neşeli partimizi nasıl buluyorsun?"

Yoldaş, başını mest olmuşçasına yuvarlayarak çok beğendiğini anlatmaya çalıştı, ayaklarıyla sevinç ifadesi olarak bir tekme attı.

"Hayatımda ilk kez," dedi kız, "bir adamın uşağıyla baş başa kalıyorum," ve arka bacakları parmağıyla göstererek, "ya da şu şey her neyse onunla."

"Oo," diye homurdandı Perry, "o şey kör ve sağırdır."

"Bence sen kendini özürlü gibi hissediyor olmalısın, pek iyi yürüyemiyorsun, yürümek istesen bile."

Deve kederle başını öne eğdi.

"Keşke bir şey söyleyebilseydin," dedi Betty, tatlılıkla. "Benden hoşlandığını söyle, deve. Beni güzel bulduğunu söyle. Güzel bir yılan oynatıcısına ait olmak istediğini söyle."

Deve istiyordu.

"Benimle dans eder misin, deve?"

Etmeye çalışacaktı.

Betty yarım saatini deveye ayırdı. Konuk erkeklerin hepsine en azından yarım saat ayırıyordu. Genelde bu kadarı yeterliydi. O yeni bir erkeğin yanına doğru yürüdüğü zaman, sosyeteye ilk kez tanıtılan o anki genç kızlar, bir makineli tüfek karşısında dağılan yürüyüş kolu gibi sağa sola kaçışmaya alışkındı. Böylece Perry Parkhurst kendi aşkını başkalarının gördüğü gibi görme şansıyla ödüllendirilmiş oldu. Kendisine öldüresiye kur yapıldı.

IV

Balo salonuna doluşan insanların sesleri, zaten temeli sağlam olmayan bu cennetin kapılarını kırarak içeri doldu; kotilyon dansı başlamak üzereydi. Betty ile deve kalabalığa katıldılar, Betty esmer tenli elini hafifçe devenin omzuna dayamıştı, deveyi tamamıyla benimsediğini meydan okurcasına simgeleyen bir hareketti bu. İçeri girdikleri zaman çiftler, fırdolayı duvar kenarlarına dizilmiş masalara oturmuşlardı bile. Bayan Townsend, o fazlaca yuvarlak kalçalarıyla, birinci sınıf, eyersiz bir at binicisi gibi, düzenlemelerden sorumlu sirk yöneticisiyle birlikte ortada duruyordu. Müzik topluluğuna işaret verilmesi üzerine herkes ayağa kalktı ve dans etmeye başladı.

"Ne hoş, değil mi?" diyerek içini çekti Betty. "Dans edebilecek gibi misin?"

Perry heyecanla başını salladı. Birden canlanmış, neşelenmişti. Eh, ne de olsa burada kimse onun kim olduğunu bilmezken o sevgilisiyle konuşmaktaydı ve bütün dünyaya böbürlenerek göz kırpabilirdi.

Böylece Perry kotilyon dansını yaptı. Dans etti diyorsam, caz müziğiyle yapılabilecek en deli dansın da çok ötesine geçen bir şeyi kapsayacak şekilde sözcükleri çekiştiriyorum. Zavallı omuzlarına ellerini koyan ve onu sağa sola sürükleyen damının hareketlerine katlanıyor, bu arada o koca başını uysalca kızın omzunun üstünden sarkıtmış, ayaklarıyla avanak avanak nafile hareketlerde bulunuyordu. Arka ayakları ise kendi başlarına birtakım hareketler yaparak dans ediyordu, o arkadaki şey önce bir ayağının sonra öteki ayağının üzerinde hoplayıp duruyordu. Arka ayaklar dansın devam edip etmediğinden hiçbir zaman emin olmadıkları için, müzik başladığı zaman, ne olur ne olmaz, birtakım adımlar atmaya başlıyordu. Böylece manzara şöyleydi: Devenin ön parçası çoğu kez hareketsiz dururken, arka parçası, yufka yürekli bir seyirciyi etkileyip terletmek hesabıyla enerjik bir şekilde sürekli hareket ediyordu.

En çok tercih edilenler arasındaydı. İlkin tepeden tırnağa kuru ekin sapıyla kaplı, uzun boylu bir kadınla dans etti, kadın neşeyle kendisinin bir balya saman olduğunu haber verdi ve kendisini yememesini rica etti.

"Yemek isterdim; öyle tatlısın ki," dedi deve, kibar bir beyefendi tavrıyla.

Sirk yöneticisi ne zaman, "Erkekler ayağa!" diye bağırsa, mukavva sosisli sandviç ya da sakallı bir kadın fotoğrafı ya da kısmetine ne çıktıysa onunla hantal hantal yürüyerek deli gibi Betty'yi arıyordu. Bazen onun yanına ilk giden o oluyordu, ama çoğu kez çabaları sonuçsuz kalıyor ve içerde şiddetli tartışmalar kopuyordu.

"Tanrı aşkına," diyordu Perry, sıkılmış dişlerinin arasından hırıldayarak, "canlan biraz! Adımlarını açsaydın bu kez onu ben kapabilirdim."

"E, sen de beni uyarsaydın!"

"Uyardım, lanet olası."

"Buradan ben hiçbir şey göremiyorum ki."

"Yapacağın tek şey beni izlemek. Seninle birlikte yürümek demek her gittiğin yere bir torba kumu sürükleye sürükleye taşımak demek."

"Belki de arkaya sen geçmek istersin."

"Çeneni kapar mısın sen? Bu insanlar senin bu salonda olduğunu bilseler hayatında hiç yemediğin kadar çekerler sana. Taksi ruhsatını da alırlar elinden!"

Perry bu canavarca tehdidi böyle kolayca savurmasına kendisi de şaşırdı ama galiba bunun uyuşturucu bir etkisi oldu çünkü adam çok bozulmuş, "Yıkıl karşımdan!" diyerek susmuştu.

Sirk yöneticisi piyanonun üzerine çıktı, elini sallayarak herkesi susmaya davet etti.

"Ödüller!" diye haykırdı. "Toplanın buraya."

"Evet ya! Ödüller!"

Halkadakiler utana sıkıla yaklaştı. Sakallı bir kadın kılığına girerek gelme cesaretini göstermiş olan güzelce bir kız, heyecandan titriyor, gecenin iğrençliği ödülünün kendisine verileceğini düşünüyordu. Bütün bir öğleden sonrayı gövdesine döğme yaptırmaya harcamış olan bir adam kalabalığın dış sınırında bir yerlere sinmişti, birisi onun ödülü kesinlikle alacağını söyleyince öfkelendi.

Sirk yöneticisi neşeyle, "Bu sirkin bay ve bayan dansçıları," dedi, "hepinizin çok iyi vakit geçirdiğinden eminim. Şimdi de ödülleri vererek onurlandırılması gerekenleri onurlandıracağız. Bayan Townsend benden ödülleri vermemi rica etti. Sev-

gili dansçılar, ilk ödül, bu gecenin en çarpıcı, en güzel..." Tam bu noktada sakallı kadın içini çekti. "... ve özgün kostümüne verilecek." Burada da saman balyalı kadın kulaklarını dikti. "Hiç kuşkum yok ki, oybirliğiyle verdiğimiz kararı duyunca burada bulunan herkes bu kararı onaylayacaktır. İlk ödül Bayan Betty Medill'in, şu Mısırlı büyüleyici yılan oynatıcının."

Bir alkış koptu, daha ziyade erkeklerden geldi bu alkış, Bayan Betty Medill'in, suratındaki zeytin yeşili boyanın altından dışa vuran tatlı bir pembelikle yüzü kızarmış halde ödülünü almak için aralarından geçmesine izin verdiler. Sirk yöneticisi tatlı tatlı bakarak kıza kocaman bir orkide demeti uzattı.

"Şimdi de," diyerek çevresine baktı, "ikinci ödülümüzü en eğlenceli ve özgün kostümün sahibine veriyoruz. Bu ödülü, hiç tartışmasız, aramızdaki bir konuk hak ediyor, kendisi ziyaret maksadıyla burada bulunmaktadır ama ziyaretinin uzun sürmesini ve neşe içinde geçmesini temenni ederiz, bu kişi, aç bakışlarıyla, bütün gece boyu güzel danslarıyla hepimizi eğlendirmiş olan biri, kısacası o soylu devedir."

Sustu, müthiş bir alkış koptu ve "Yaşasın!" sesleri duyuldu çünkü bu herkesi memnun eden bir seçimdi. Kocaman bir kutu purodan oluşan ödül bir kenara kondu çünkü devenin ödülünü bizzat almasına anatomisi elverişli değildi.

"Şimdi de," diyerek söze devam etti sirk yöneticisi, "sevinç ile budalalığı evlendirerek kotilyon dansını noktalayacağız!"

"Düğün alayı için sıra olun lütfen, güzel yılan oynatıcısı ile soylu deve öne geçsin!"

Betty neşeyle öne fırladı, zeytin yeşili bir kolu devenin boynuna doladı. Küçük oğları çocukları, küçük kızlar, taşralı hödükler, şişman bayanlar, zayıf erkekler, kılıç yutanlar, Borneo'lu vahşiler, kolsuz ucubeler, hepsi arkalarına geçip sıraya girdi, çoğu kafayı bulmuştu, hepsi heyecanlı ve mutluydu, çevrelerinde akan ışık ve renklerden, tuhaf perukların,

barbarlara özgü boyaların altında tuhaf bir biçimde tanınmaz hale gelmiş tanıdık yüzlerden gözleri kamaşmış haldeydi. Trombon ve saksofonlardan çılgınca bir karışım halinde yayılan, küfür gibi senkoplarla bezeli düğün marşı müziğinin şehvetli akorları. Yürüyüş başladı.

"Mutlu olmadın mı, deve?" diye sordu yürümeye başladıkları sırada kız, tatlı tatlı. "Evleneceğimiz için sevinmiyor musun? Sonsuza kadar o tatlı yılan oynatıcısına ait olacağın için?"

Deve, sevincinin derecesini göstermek için ön ayakları üzerinde zıpladı.

Gülüşüp eğlenenler arasından, "Papaz! Papaz! Papaz nerede?" diye bağıranlar oldu. "Kim papazlık yapacak?"

Yarı yarıya açılan kiler kapısından, yıllardır Tally-ho Kulübü'nde garsonluk eden, obez zenci Jumbo'nun başı aceleyle göründü.

"Ah, Jumbo!"

"Bizim Jumbo'yu yakalayın. Aradığımız adam o!"

"Gel, Jumbo. Bizi evlendirmeye ne dersin?"

"Olur."

Dört komedyen Jumbo'yu yakaladı, önlüğünü çıkardı, onu alıp balo salonunun baş tarafındaki kürsüye götürdü. Orada yakalığını çıkarıp ters çevirdiler, papaz yakalığına benzetmeye çalıştılar. Düğün alayı iki sıra halinde dizildi, iki sıranın arasına gelin ile damadın geçeceği bir koridor bıraktılar.

"Ey yüce Tanrım," dedi gür sesiyle Jumbo. "İncil'im falan her şeyim var, hiç merak etmeyin."

İç cebinden eski püskü bir İncil çıkardı.

"Evet ya! Jumbo'nun İncil'i var!"

"Ustrası da vardır garanti!"

Yılan oynatıcısı ile deve, ikisi birlikte platforma çıktılar, iki sıra halinde dizilmiş, kendilerini alkışlayanların arasındaki koridordan ilerleyerek Jumbo'nun önüne geldiler.

"İzin kâğıdın nerede, deve?"

Perry'nin yakınındaki bir adam onu dürttü.

"Ona bir kâğıt parçası ver. Ne olursa olsun."

Perry şaşkınlıkla cebini karıştırdı, cebinde katlanmış bir kâğıt parçası buldu, devenin ağzından dışarı kâğıdı uzattı. Jumbo aldı, baş aşağı tutarak sanki ciddi ciddi inceliyormuş gibi yaptı. "Bu, evet, develer için özel bir izin kâğıdı," dedi. "Yüzükler hazır mı, deve?"

Perry içerde arkasına döndü, o kötü eşine seslendi.

"Bana bir yüzük ver, gözünü seveyim!"

"Ne yüzüğü, yav?" diye bezgin bir sesle karşı çıktı adam.

"Yüzüğün var. Gördüm."

"Elimden öyle sık sık çıkaramam."

"Vermezsen seni öldürürüm."

Hızla içeri çekilen bir soluk sesi duydu Perry ve eline tutuşturulan kocaman bir elmas taklidi taş ile pirinçten yapılma bir şey hissetti avucunda.

Yine dışarıdan dürtüldü.

"Konuşsana!"

"Tamam!" dedi hemen.

Neşeli bir ses tonuyla Betty'nin verdiği yanıtları duydu, bu kaba güldürü sahnesinde bile kızın sesi onu heyecanlandırdı.

Devenin postundaki bir yırtıktan elmas taklidi yüzüğü dışarı çıkardı, kızın parmağına geçirmeye çalıştı, Jumbo'nun söylediği eski ve tarihsel sözleri tekrarladı. Bunu hiç kimsenin hiçbir zaman bilmesini istemiyordu. Tek düşüncesi, kimliğini açıklamak zorunda kalmadan şuradan sıvışmaktı çünkü Bay Tate şu ana kadar sırrını iyi saklamıştı. Saygın bir genç adam, Perry... bu olay onun daha yeni başlayan hukukçuluk mesleğine zarar verebilirdi.

"Gelini kucaklayabilirsin!"

"Maskeni çıkar ve gelini öp, deve!"

Betty kendisine dönüp gülerek onun o karton ağız çıkıntısını okşamaya başlayınca içgüdüsel olarak yüreği hızlı hızlı çarpmaya başladı. Özdenetiminin zayıfladığını hissetti, kollarını kıza dolamamak, kimliğini açıklayıp yalnızca bir karış ötesinde duran ve gülümseyen kızın dudaklarını öpmemek için kendini zor tutuyordu. Birden çevrelerindeki gülüşmeler ve alkışlar kesildi, salonda tuhaf bir sessizlik oldu. Perry ile Betty başlarını kaldırıp şaşkınlıkla baktılar. Jumbo öylesine büyük bir şaşkınlıkla kocaman bir "Vay be!" demişti ki bütün gözler ona çevrildi.

"Vay be!" dedi bir kez daha. Baş aşağı tuttuğu evlilik izni kâğıdını baş yukarı çevirdi, gözlüklerini çıkardı, herkesi merakta bırakacak şekilde incelemeye başladı.

"Aa," dedi, o sessizlikte salondaki herkes söylediklerini açıkça duyuyordu, "bu, evet, kesinlikle bir evlilik izni."

"Ne?"

"Ha?"

"Bir daha söyler misin, Jumbo?"

"Okuma bildiğinden emin misin?"

Jumbo elini sallayarak onları susturdu, Perry yediği halı fark edince her tarafına ateş bastı.

"Evet, ya!" diye tekrarladı Jumbo. "Bu, evet, kesinlikle izin kâğıdı, taraflar da şöyle, biri şu genç bayan Betty Medill, öteki de Bay Perry Parkhust."

Soluklar kesildi, alçak sesli homurtular başladı, gözler deveye çevrildi. Betty hızla onun yanından uzaklaştı, koyu kahve gözlerinden öfke kıvılcımları saçıyordu.

"Sen, Bay Parkhurst müsün, deve?"

Perry yanıt vermedi. Kalabalık daha da yaklaştı, herkes ona bakıyordu. Oğlan utancından donmuş kalmıştı, o uğursuz Jumbo'ya bakarken kartondan yapılmış yüzüne hâlâ açlık ve alaycılık ifadesi egemendi.

"Konuşsan iyi edersin!" dedi Jumbo ağır ağır. "Bu çok önemli bir konu. Bu kulüpteki görevim dışında ben elbette papazlık yapıyorum. Bana öyle geliyor ki siz sanki gidip evlenmişsiniz."

V

Daha sonra yaşanan olay, Tallyho Kulübü'nün vakayinamelerinde sonsuza kadar kalacak. Orta yaşlı, iriyarı, evli kadınlar bayılmış, yüzde yüz Amerikalılar sövüp saymış, sosyeteye yeni tanıtılan, gözleri yuvalarından fırlamış kızlar hızla oluşan ve dağılan gruplarda çağıldamış, büyük bir karışıklığın yaşandığı balo salonu, yangına körükle giden ama alçak tondaki konuşmalarla uğuldamıştı. Ateşli gençler Perry'yi ya da Jumbo'yu ya da kendilerini ya da birini öldüreceklerine yemin ediyordu, papazın çevresini yaygaracı amatör hukukçulardan oluşan, büyük bir gürültü koparan bir kalabalık kuşatmıştı, sorular soruyor, tehditler savuruyor, öncelik talebinde bulunuyor, feshedilmiş ilişkileri sıraya diziyordu, özellikle de bu olup bitenlerin önceden ayarlandığına işaret edecek her türlü ipucunu arayıp bulmaya çalışıyorlardı.

Bir köşede Bayan Townsend, Bay Howard Tate'in omzuna başını dayamış ağlıyor, adam boş yere kadını teselli etmeye çalışıyor, ikisi, bol bol sarf ettikleri, "Hepsi benim hatamdı," cümlesini paylaşamıyordu. Dışarıda, alüminyum kralı Bay Cyrus Medill'i güçlü kuvvetli iki savaş arabası sürücüsü aralarına almışlar, kar kaplı bir yolda bir aşağı bir yukarı yürütüyor, bazen öfkelerini dışa vuran –şimdi burada tekrarlanamayacak– şeyler söylüyor, bazen çılgın savunmalar yapıyor ve asıl yükleneceği kişinin Jumbo olduğunu belirtiyorlardı. Adam bu gece için Borneo'lu bir yaban kılığına girmişti, en titiz sahne

yönetmeni bile bu rolü vermek için bundan daha iyi birini bulamayacağını kabul ederdi

O arada olayın iki başkahramanı hâlâ gerçek ilgi merkezi olmaya devam ediyordu. Öfkeden köpüren Betty Medill'in –yoksa Betty Parkhurst mü demeli?– çevresine daha çirkince olan kızlar toplanmıştı, daha güzelleri onu çekiştirmeye öylesine dalmışlardı ki ona dikkat edecek halleri yoktu; deve ise salonun öteki tarafında duruyordu, göğsünün üzerine sarkmış sallanan başı dışında kılığı aynen üzerindeydi. Perry çevresinde halka olmuş öfkeli ve şaşkın genç adamlara bütün ciddiyetiyle karşı çıkarak suçsuz olduğunu söylüyordu. Tam iddiasının doğruluğunu kanıtlamış görünürken, birkaç dakikada bir, birisi o evlilik izninden söz ediyor, sorgulama yeniden başlıyordu.

Toledo'nun ikinci en güzel kızı olarak görülen Marion Cloud adlı bir kızın, Betty'ye söylediği bir şey durumun özünün değişmesine yol açtı.

"Eh," dedi kız şeytanca, "bunların hepsini atlatırsın, şekerim. Mahkemeler soru bile sormadan feshederler."

Betty'nin gözlerindeki öfke yaşları mucizesel bir şekilde kurudu, kız dudaklarını sımsıkı kapatıp sıkarak Marion'a taş gibi gözlerle baktı. Daha sonra ayağa kalktı, ona yakınlık gösterenlerin sağa sola dağılmasına yol açarak doğruca odanın öteki tarafında duran Perry'ye doğru yürüdü, Perry korku içinde ona bakıyordu.

"Konuşmak için bana beş dakikanı ayırma nezaketini gösterecek misin, yoksa planında bu yok mu?"

Oğlan başıyla olumlu yanıt verdi, dudaklarını kımıldatıp bir şey söylemesine olanak yoktu.

Kız soğuk bir şekilde arkasından gelmesini işaret ederek çenesini havaya dikip hole çıktı, baş başa kalabilmek için, doğruca iskambil oyunları oynanan küçük odalardan birine yöneldi.

Perry onun arkasından gitmek için adım attı ama arka bacaklarının hareket etmemesi yüzünden olduğu yerde çakıldı kaldı.

"Sen burada kal!" dedi öfkeden çıldırarak.

"Kalamam," diye inleyen birinin sesi duyuldu hörgüçten, "ilkin sen çıkıp benim de çıkmama izin vermedikçe."

Perry duraksadı ama meraklı kalabalığın bakışlarına daha fazla dayanamayarak bir emir mırıldandı ve deve dört ayağı üzerinde dikkatle yürüyerek odadan çıktı.

Betty onu bekliyordu.

"E, söyle bakalım," diye öfkeyle söze başladı, "yaptığını beğendin mi! Sana almamanı söylediğim o aptal izin kâğıdını almak da ne oluyor!"

"Hayatım, ben..."

"Bana 'hayatım' deme! Gelecekte karın olacak olan kişiye sakla o sözü, bu utanç verici olaydan sonra evlenecek birini bulabilirsen. Bütün her şeyin önceden planlanmadığı numarası yapmaya da kalkma. O zenci garsona para verdiğini biliyorsun. Verdiğini biliyorsun! Yani benimle evlenmeye çalışmadığını mı söylemek istiyorsun?"

"Hayır... Tabii..."

"Evet, kabul etsen iyi olur! Denedin, peki, şimdi ne yapacaksın? Babam neredeyse aklını kaçırıyordu, biliyor musun? Tabancasını alıp soğuk çeliği zımbalayacak vücuduna. Bu evlilik, yani bu *şey* iptal edilse bile ömrüm boyunca tepemde kılıç gibi asılı kalacak!"

Perry alçak sesle şu sözleri tekrarlamadan edemedi: "'Ah, deve, ömrünün sonuna kadar şu güzel yılan oynatıcıya...'"

"Kapa çeneni!"

Bir suskunluk oldu.

Sonunda Perry, "Betty," dedi, "bu işten kurtulmak istiyorsak, yapılabilecek bir tek şey var. O da senin benimle evlenmen."

"Seninle evlenmek, ha!"

"Evet. Gerçekten de yapılacak tek şey..."

"Kapar mısın o çeneni! Dünyada... Dünyada..."

"Biliyorum. Dünyada kalan son adam ben olsam bile benimle evlenmezsin. Ama saygınlık diye bir şey umurundaysa..."

"Saygınlık ha!" diye haykırdı kız. "Benim saygınlığımı düşünmen ne büyük incelik. Benim saygınlığımı para verip o korkunç Jumbo'yu tutmadan önce niçin düşünmedin de ona... Ona..."

Perry çaresizlik içinde iki kolunu havaya kaldırdı.

"Pekâlâ. Sen ne istiyorsan yapacağım. Tanrı biliyor ya, bütün iddialarımdan vazgeçtim!"

"Ama," diyen başka birinin sesi duyuldu. "Ben vazgeçmedim."

Perry ile Betty irkildi, kız elini kalbinin üzerine koydu.

"Tanrı aşkına, neydi bu?"

"Benim," diyen yeni birinin sesi duyuldu devenin arka tarafından.

Perry devenin postunu üzerinden hızla soyup çıkardı, hamur gibi yumuşak, gevşek bir nesne ortaya çıktı, üzerindeki giysiler ıslak ıslak sarkıyordu ve adam elleriyle nerdeyse boş bir şişeyi sıkı sıkı tutmaktaydı, meydan okur gibi karşılarına dikilmiş duruyordu.

"Aa," dedi Betty, "bu şeyi buraya beni korkutmak için mi getirdin? Bana onun sağır olduğunu söylemiştin... Şu korkunç şeyin!"

Devenin arka tarafı rahatlayarak derin bir soluk alıp bir sandalyeye oturdu.

"Benim için öyle konuşmayın, bayan. Ben şey falan değilim. Sizin kocanızım."

"Kocam!"

Bu çığlık aynı anda hem Perry'nin hem de Betty'nin ağzından çıkmıştı.

"Tabii ya. Şu tuhaf adam senin ne kadar kocansa ben de o kadar kocanım. O isli zenci seni yalnızca devenin ön tarafıyla evlendirmedi ki. Bütün deveyle evlendirdi. Ha sonra, şu parmağındaki de benim yüzüğüm!"

Kız küçük bir çığlık atarak yüzüğü parmağından çıkardı ve yere fırlattı.

"Neler oluyor?" dedi Perry sersemlemiş gibi.

"Olan şu, ya hakkımı teslim edersin, gereğini yaparsın ya da... yapmazsan ben de senin gibi onunla evlendiğimi iddia ederim!"

Perry yüzünde ciddi bir ifadeyle Betty'ye dönerek, "Buna iki kocalılık denir," dedi.

Bunun ardından Perry'nin gecesinin en önemli ânı geldi, bütün servetini kumara sürme konusundaki son şans ânı. Ayağa kalktı, önce bu yeni karışıklık karşısında ağzı bir karış açık kalmış olan ve süklüm püklüm oturan Betty'ye baktı, daha sonra sandalyesinin üzerinde kararsızlık içinde, tehdit eder şekilde iki yana sallanan kişiye.

"Çok güzel," dedi Perry ağır ağır o kişiye, "kızı alabilirsin. Betty, bana gelince ben bu evliliğin tamamıyla bir kaza olduğunu kanıtlayacağım. Benim karım olduğunu iddia etme hakkımdan tamamıyla vazgeçiyorum ve seni şu... Şu yüzüğünü taktığın adama bırakıyorum, yani yasal kocana."

Bir duraklama oldu, dehşet içinde bakan dört tane göz ona çevrildi.

"Hoşça kal, Betty," dedi kırık bir sesle. "Yeni bulduğun bu mutluluk içinde beni unutma. Yarın sabah treniyle uzak batıya gitmek üzere buradan ayrılıyorum. Beni iyi duygularla düşün."

Onlara son bir kez bakıp arkasına döndü, başı göğsüne sarkmıştı, kapı tokmağına değdi.

"Hoşça kal," dedi bir kez daha, kapı tokmağını çevirdi.

Ama tam bu sırada, yılanlar, ipekler ve kahverengi saçlar birden kendilerini öne, ona doğru attılar.

"Ah, Perry, beni bırakma! Perry, Perry, beni de götür!"

Kızın gözyaşları ıslak ıslak oğlanın yüzüne akmıştı. Oğlan sakince kollarını kıza doladı.

"Olanlar umurumda değil," diye haykırdı. "Bu saatte bir papazı uyandırabilir, bir daha kilise nikâhı yaptırabilirsen, seninle batıya gelebilirim."

Devenin ön tarafı kızın omzunun üstünden arka tarafına baktı, özellikle kurnazca ve özel bir şekilde birbirlerine göz kırptılar; bunu ancak gerçek bir deve anlayabilirdi.

1 Mayıs

Bir savaş yapılmış ve kazanılmıştı, zafer kazanan insanların kentinin sokaklarına, sokakların karşısından karşısına, beyaz, kırmızı ve pembe renkli çiçeklerle bezeli taklar kurulmuştu. Uzun ilkbahar günleri boyunca savaştan dönen askerler, bandonun arkasına takılıp üflemeli çalgıların neşeli, yankılanmalı sesleri ve davul gümbürtüleri eşliğinde, anayoldan uygun adım yürüyerek geçmiş, bu arada bütün tartışmalarını, bütün hesap kitaplarını bir kenara bırakıp pencerelere koşan tüccarlar ve tezgâhtarlar, beyaz buketleri andıran yüzler caddeden geçen taburlara çevrilmişti.

Bu büyük kent bugüne kadar böylesi bir görkeme tanık olmamıştı çünkü zaferle biten savaşın kuyruğuna takılıp gelen bu kadar çok şey görülmüş değildi. Tüccarlar, ev halkını da yanlarına alarak, güneyden, batıdan kalkıp bütün o ağız sulandıran ziyafetleri kaçırmamak, bol keseden hazırlanmış eğlencelerin tadını çıkarmak için buraya gelmişlerdi; tabii gelecek kış için kadınlarına kürk, altın örgü çantalar, ipekten, gümüşten, pembe ve dore satenden yapılma rengârenk terlikler almak istiyorlardı.

Savaşı kazanan halkın yazıcıları ve şairleri, eli kulağında bekleyen barışı ve zenginliği öyle şen şakrak bir şekilde, öğle büyük bir şamatayla övdüler ki, bu heyecan şarabından içmek için taşradan gelen alıcıların sayısı arttıkça arttı, tüccarların elindeki pılı pırtı, incik boncuk hızla tükendi ve tüc-

carlar halkın mal talebini karşılayabilmek için daha fazla pılı pırtı, daha fazla terlik istediklerini bas bas haykırmaya başladılar. Hatta bazıları çaresizlik içinde kollarını havaya kaldırıp bağırıyordu:

"Heyhat! Elimde terlik kalmadı! Ne yazık ki pılı pırtı da kalmadı! Tanrı yardımcım olsun çünkü ne yapacağımı bilmiyorum!"

Ama onların bu büyük feryadını kimse dinlemedi çünkü kalabalıklar çok meşguldü, her gün piyadeler gösterişli bir biçimde anayoldan geçiyordu, hepsi de sevinçliydi çünkü savaştan dönen gençler saf ve cesurdu, hepsinin dişleri sağlam, yanakları pembeydi, ülkenin genç kadınlarıysa bakireydi, vücut ve yüz bakımından güzeldi.

Böylece bu süre içinde o büyük kentte pek çok serüven yaşandı, bunlar arasından pek çoğu –belki de bir tanesi– burada kayda geçirildi.

I

1 Mayıs 1919 sabahı saat dokuzda, Baltimore Oteli'nde genç bir adam oda görevlisiyle konuştu, Bay Philip Dean'in otel müşterileri arasında adının bulunup bulunmadığını, kaydı varsa odasını telefonla arayıp kendisini onunla görüştürüp görüştüremeyeceklerini sordu. Bu soruyu soran kişi iyi kesimli, eski bir takım elbise giymişti. Ufak tefek, ince yapılıydı, esmer ve yakışıklıydı; alışılmamış derecede uzun kirpikler gözlerini üstten gölgeliyordu, altta sağlıksızlık işareti olan mor halkalar vardı, düşük dereceli ve sürekli bir ateş gibi yüzünü renklendiren, doğal olmayan bir kızartı bu etkiyi arttırıyordu.

Bay Dean orada kalmaktaydı. Genç adamı yan taraftaki bir telefona yönlendirdiler.

Saniyesinde telefon bağlandı; uykulu bir ses yukardan bir yerden alo dedi.

"Bay Dean?" Bunu çok heyecanla söylemişti. "Ben Gordon, Phil. Gordon Sterrett. Aşağıdayım. Sizin New York'a geldiğinizi duydum, sizi burada bulacağımı biliyordum, içime doğdu."

O uykulu ses giderek daha heyecanlı çıkmaya başladı. Ee, Gordy nasıldı, sevgili dostu! E, tabii şaşırmış ve son derece memnun olmuştu! Gordy hemen yukarı gelebilir miydi, Tanrı aşkına!

Birkaç dakika sonra Philiph Dean mavi ipek pijamalarla kapıyı açtı, iki genç adam yarı utangaç bir halde coşkuyla selamlaştılar. İkisi de yirmi dördündeydi, savaştan bir yıl önce Yale'den mezun olmuşlardı; ama aralarındaki benzerlikler orada bıçak gibi kesiliyordu. Dean sarışındı, ince pijamalarının altında gövdesi sağlam ve sağlıklıydı. Her tarafından zindelik ve bedensel rahatlık ışığı saçılıyordu. Sık sık gülümsedikçe, iri ve çıkık dişleri meydana çıkıyordu.

"Ben de seni arayacaktım," dedi heyecanla. "İki haftalığına tatile çıkıyorum. Bir saniye otur, birazdan geliyorum. Duş alacağım."

O banyoya girip kapıyı kapatınca ziyaretçisi de koyu renk gözleriyle tedirgin tedirgin odayı inceledi, bakışları, bir köşede duran büyük seyahat bavulunun, sandalyelerin üzerinde dolaştı, dikkat çekici kravatların, yumuşak yün çorapların arasına atılmış kalın ipek Frenk gömleklerinde oyalandı.

Gordon ayağa kalktı, gömleklerden birini alıp bir süre inceledi. Çok ağır ipek kumaştan yapılmıştı, sarı, açık mavi çizgili. Nerdeyse bir düzine gömlek vardı. Farkında olmadan kendi gömlek manşetlerine baktı. Uçları tarazlanmıştı, kirden hafifçe grileşmiş görünüyordu. İpek gömleği elinden bırakıp ceketinin kollarını aşağıya çekiştirdi, gömleğinin manşetlerini de, görünmesinler diye yukarıya itti. Daha sonra aynanın

önüne gitti, neşesiz ve mutsuz bir halde kendine baktı. Kravatı eskisi kadar güzel değildi, solmuştu, parmak lekeleriyle doluydu, artık tarazlanmış yaka iliğini gizlemeye yaramıyordu. Daha üç yıl önce kolejdeki son sınıf öğrencilerinin çoğunun oyunu alarak sınıfının en iyi giyinen erkeği seçilmiş olduğunu hatırlamak ona hiç de eğlenceli gelmedi.

Dean vücudunu kurulayarak banyodan çıktı.

"Dün gece senin eski bir arkadaşını gördüm," dedi. "Lobide yanından geçtim, kellem gitmesin diye adını hatırlamaya çalıştım ama hatırlayamadım. Son sınıftayken senin New Haven'a getirdiğin kız."

Gordon irkildi.

"Edith Bradin mi? Senin sözünü ettiğin kız o mu?"

"O tabii ya. Çok hoş bir kız. Hâlâ güzel, taşbebek gibi. Ne demek istediğimi anlıyorsun: sanki dokunsan pislenecekmiş gibi."

Pırıl pırıl parlayan haliyle kendinden hoşnut bir şekilde aynaya baktı, hafifçe gülümsedi, dişleri biraz göründü.

"Yirmi üçüne gelmiştir, ne olursa olsun," diye devam etti.

"Geçen ay yirmi ikisine girdi," dedi Gordon dalgın dalgın.

"Ne? Ha, geçen ay. Şey, galiba Gamma Psi Derneği'nin partisi için geldi. Bu gece Delmonico'da, Yale Gamma Psi Derneği'nin danslı partisi olduğunu biliyor muydun? Gelsen iyi olur, Gordy. Belki de New Haven'ın yarısı orada olacak. Sana bir davetiye bulabilirim."

Temiz iç çamaşırlarını gönülsüz gönülsüz giydi, bir sigara yakarak açık pencerenin yanına oturdu, odanın içine dolan gün ışığında dizlerini ve baldırlarını inceledi.

"Otursana, Goldy," dedi. "Görmeyeli neler yaptın, şu anda ne yapıyorsun falan filan, bana her şeyi anlat."

Gordon hiç beklenmedik bir şekilde yatağın üzerine yığıldı; hiç hareket etmeden, ölü gibi yatıyordu. Yüzü hareketsiz

haldeyken genelde biraz açık duran ağzında birden çaresizlik ve umutsuzluk ifadesi belirdi.

"Neyin var?" diye sordu Dean hemen.

"Ah, Tanrım!"

"Sorun ne?"

"Şu lanet dünyada sorun olmayan hiçbir şey yok," dedi büyük bir mutsuzlukla. "Sözcüğün tam anlamıyla paramparça bir haldeyim, Phil. Bittim."

"Ha?"

"Bitkinim." Sesi titriyordu.

Dean ona daha yakından baktı, mavi gözleriyle inceledi.

"Gerçekten de çok kötü görünüyorsun."

"Öyle. Her şeyi berbat ettim." Durdu. "En iyisi sana baştan anlatmak... Seni sıkmazsam."

"Yok canım; anlat." Yine de Dean'in sesinde bir kararsızlık vardı. Bu doğu yolculuğu bir tatil olarak düşünülmüştü; Gordon Sterrett'i bu halde bulmak biraz canını sıktı.

"Anlat," diye yineledi, sonra yarı yarıya fısıldar gibi. "Anlat da bitsin."

"Şeyy," deyip duraksayarak anlatmaya başladı Gordon: "Şubat ayında Fransa'dan döndüm, Harrisburg'a ailemin yanına gidip bir ay kaldım, sonra bir iş bulmak için New York'a geldim. İş buldum, bir ihracat firmasında. Dün beni işten attılar."

"Attılar mı?"

"Şimdi anlatacağım, Phil. Sana açıkça söylemek istiyorum. Böyle bir konuda başvurabileceğim tek kişi sensin. Sana her şeyi açıkça söylememin bir sakıncası yok, değil mi, Phil?"

Dean biraz daha gerildi. Düzenli bir şekilde dizlerine vururken, vuruşları düzensizleşti. Kendisine haksız bir şekilde bir sorumluluğun yüklenmek üzere olduğunu hafifçe sezer gibi oldu; hatta arkadaşının anlatacağı şeyleri duymak istedi-

ğinden emin değildi. Gordon Sterrett'i biraz sıkıntıya düşmüş bir halde bulmak onu hiç şaşırtmamıştı ama onun bu mutsuz halinde Dean'e itici gelen ve yüreğini katılaştıran bir şeyler vardı, hatta merakını dürtüklese bile.

"Devam et."

"Sorun bir kız."

"Hımm." Dean bu yolculuğunu hiçbir şeyin berbat edemeyeceğine karar verdi. Gordon can sıkıcı olmaya başlarsa, onu daha az görmesi gerekecekti.

O sıkıntılı sesin sahibi yatakta konuşmaya devam etti: "Kızın adı Jewel Hudson. Bir yıl öncesine kadar galiba 'temiz'di. New York'ta yaşıyordu, ailesi yoksuldu. Ailesini kaybetti, şimdi yaşlı teyzesiyle birlikte yaşıyor. Biliyor musun, tam benim onunla tanıştığım günlerde büyük kalabalıklar halinde herkes Fransa'dan dönüyordu, benim hatam bunlara kucak açmak ve bu yeni gelenlerle partilere gitmekti. Her şey böyle başladı, Phil, herkesi gördüğüme sevinmek, herkesin de beni gördüğüne sevinmesi için elimden geleni yapmakla."

"Daha sağduyulu davranmalıydın."

"Biliyorum." Gordon durakladı, daha sonra uyuşuk uyuşuk devam etti. "Şu anda yalnızım, biliyor musun, ayrıca, Phil, yoksul olmaya dayanamıyorum. Bir süre sonra bu kız ortaya çıktı. Bir süre bana âşık falan oldu, ben ilişkimizi fazla ileriye götürmek niyetinde değildim ama her zaman bir yerlerde ona rastlıyordum. O ihracatçıların yanında ne tür bir iş yapmakta olduğumu tahmin edebilirsin; tabii ben her zaman bir şeyler çizmek istemiştim, dergiler için bir şeyler çizmek; o işte çok para var."

"Neden yapmadın? Başarılı olmak için sıkı çalışmak gerekiyor," diyerek akıl verdi Dean, soğuk soğuk ve kibarca.

"Denedim, biraz, ama çizdiğim şeyler basit, acemice. Yeteneğim var Phil, çizebilirim; ama nasıl, bilmiyorum. Güzel

sanatlar okuluna gitmem gerekiyor, gelgelelim okula verecek param yok. Şey, bir hafta kadar önce işler iyice çıkmaza girdi. Ben tam son kuruşumu tüketmek üzereyken bu kız bana askıntı olmaya başladı. Para istiyor; vermezsem bela çıkaracağını söylüyor."

"Çıkarabilir mi?"

"Ne yazık ki çıkarabilir. İşimi bu yüzden kaybettim zaten – işyerimi telefonla arayıp duruyordu, bardağı taşıran son damla oldu bu. Bir mektup yazıp aileme gönderdi. Ah, çanıma ot tıkadı. Para bulup ona vermek zorundayım."

Sıkıntılı bir duraksama oldu. Gordon hiç hareketsiz yatıyordu, iki yanında iki elini yumruk yapmıştı.

"Bittim," diyerek devam etti, sesi titriyordu. "Aklımı kaçıracak gibiyim, Phil. Senin doğuya geldiğini bilmeseydim kendimi öldürebilirdim. Bana 300 dolar ödünç vermeni istiyorum."

Bileklerine hafif hafif vurmakta olan Dean'in elleri birden durdu; ikisinin arasında gidip gelen kararsızlık daha bir gerginleşmiş, kasılmıştı.

Derken Gordon konuşmaya devam etti:

"Ailemi soyabileceğim kadar soydum, artık onlardan tek kuruş istemeye yüzüm yok."

Dean hâlâ susuyordu.

"Jewel 200 dolar bulmak zorunda olduğumu söylüyor."

"Nereye gidebileceğini söyle ona."

"Evet, bunu demek kolay ama elinde benim ona sarhoşken yazdığım iki mektup var. Onun zayıf olduğunu düşünebilirsin ama ne yazık ki değil."

Dean'in yüzünde hiç hoşlanmadığını gösteren bir ifade belirdi.

"Bu tür kadınlara tahammül edemem. Ondan uzak durman gerekir."

"Biliyorum," diyerek onayladı Gordon, bitkin bir halde.

"Gerçekçi olmak zorundasın. Paran yoksa çalışman ve kadınlardan uzak durman gerekir."

"Senin için bunu söylemek kolay," diyerek söze başladı Gordon, gözlerini kısarak. "Senin dünya kadar paran var."

"Elbette ki yok. Ailem harcadığım parayı kuruşu kuruşuna izler. Belirli sınırlar içinde davranma özgürlüğüm olduğu için, bunu kötüye kullanmamaya çok dikkat etmem gerekir."

Penceredeki güneşliği kaldırdı, içeriye daha fazla güneş ışığı doldu.

"Kendini beğenmiş bir züppe değilim, Tanrı biliyor," diye devam etti, düşünüp taşındıktan sonra. "Eğlenmeyi severim... Hele böyle tatilde daha da çok severim ama sen... çok kötü görünüyorsun. Daha önce böyle konuştuğunu hiç duymadım. İflas bayrağını çekmiş gibisin, parasal olarak da ruhen de."

"Genellikle ikisi at başı gitmez mi?"

Dean sabırsızlıkla itiraz anlamında başını salladı.

"Sende hiç anlayamadığım bir şeyler seziyorum. Kötülük gibi bir şey."

"Kaygı, yoksulluk ve uykusuz gecelerin armağanı olan bir ruh hali," dedi Gordon, meydan okurmuş gibi.

"Bilmiyorum."

"Ah, moral bozucu olduğumu kabul ediyorum. Kendimin de moralini bozuyorum. Ama Tanrım, Phil, şöyle bir hafta dinlensem, yeni bir takım elbise, biraz da hazır para olsa, o zaman... O zaman bak, eskisi gibi olurum. Phil, çok hızlı çizebiliyorum, bunu biliyorsun. Ama doğru dürüst çizim malzemesi alacak parayı bazen buldum, bazen bulamadım. Ayrıca yorgunken, moralim bozukken, bitkinken çizemiyorum. Biraz hazır para bulsam, birkaç hafta tatil yapar, sonra kolları sıvarım."

"O parayı başka bir kadına yedirmeyeceğini nereden bileyim?"

"Niçin yüzüme vuruyorsun?" dedi Gordon hemen.

"Yüzüne vurmuyorum. Seni bu halde görmekten nefret ediyorum."

"Bana parayı ödünç verecek misin, Phil?"

"Hemen karar veremiyorum. Çok para istiyorsun ve durumum hiç de elverişli değil."

"Borç vermezsen hayatım cehenneme döner. Mızırdandığımı biliyorum, ayrıca hepsi benim suçum ama... Bunlar durumu değiştirmiyor."

"Borcunu ne zaman geri ödeyebilirsin?"

Bu cesaretlendici bir soruydu. Gordon düşündü. Belki de açık konuşmak en iyisiydi.

"Elbette, gelecek ay geri ödeyeceğimi söyleyebilirim ama... ben en iyisi mi üç ay sonra, diyeyim. Çizimlerimi satmaya başlar başlamaz."

"Çizimlerini satacağını nereden bileyim?"

Dean'in sesindeki yepyeni bir katılık Gordon'ın kuşkuya düşüp titremesine yol açtı. Yoksa parayı alamayacak mıydı?

"Bana biraz olsun güvendiğini sanıyordum."

"Güveniyordum; ama seni bu halde görünce şaşırmaya başlıyorum."

"Bıçak kemiğe dayanmasaydı sana gelir miydim sanıyorsun? Bundan hoşlandığımı mı sanıyorsun?" Birden durdu ve dudaklarını ısırdı, sesine yansıyan öfkeyi bastırmanın daha iyi olacağını düşündü. Ne de olsa ricada bulunan kişi kendisiydi.

"Bakıyorum da işin kolayını bulmuşsun," dedi Dean öfkeyle. "Beni öyle bir duruma düşürüyorsun ki, parayı vermezsem kalleşlik etmiş olacağım. Ah, evet, itiraz etme. Öyleyse sana şunu söyleyeyim ki benim için 300 dolar bulmak o kadar kolay değil. O kadar fazla gelirim yok, sana istediğin parayı verdiğim zaman bütçem sarsılır."

Sandalyeden kalktı, giyinmeye başladı, giyeceği şeyleri dikkatle seçiyordu. Gordon kollarını uzattı, yatağın iki kenarını elleriyle kavradı, bağırma isteğini bastırmaya çalışıyordu. Başı çatlayacak gibiydi, uğulduyordu, ağzı kurumuş, acılaşmıştı, kanının ısısının yükseldiğini, sonunda çatıdan yavaş yavaş akan su damlaları gibi sayılan bir şeye dönüştüğünü hissediyordu.

Dean kravatını düzgünce bağladı, kaşlarını fırçaladı, ciddi bir yüzle dişindeki bir tütün parçasını aldı. Daha sonra sigara tabakasını doldurdu, boşalan paketi düşünceli bir halde çöp kutusuna attı, tabakayı yelek cebine yerleştirdi.

"Kahvaltı ettin mi?" diye sordu.

"Hayır, artık etmiyorum."

"O zaman gidip birlikte edeceğiz. Para konusunu daha sonra bir karara bağlarız. Bu konudan sıkıldım. İyi vakit geçirmek için geldim ben doğuya.

"Haydi gel, Yale Kulübü'ne gidelim," diye devam etti canı sıkkın bir halde, daha sonra fırça çekermiş gibi ekledi: "İşini bırakmışsın. Yapacak başka bir işin yok."

"Biraz param olsa yapacak çok işim olurdu," dedi Gordon iğneli bir şekilde.

"Aah, Tanrı aşkına bırak bu konuyu bir süre! Bütün yolculuğumu gölgelemenin yararı yok. Al, sana biraz para vereyim."

Cüzdanından beş dolarlık bir kâğıt para çıkardı ve Gordon'a attı, Gordon da parayı alıp dikkatlice katlayarak cebine koydu. Yanaklarına renk geldi, yüzü al al olmuştu, yüksek ateşle ilgisi yoktu bunun. Dışarıya çıkmadan önce bir an göz göze geldiler, o an her ikisi de gözlerini yere indirmek için bir bahane bulmuştu. Çünkü o an ikisi de birdenbire ve kesin olarak birbirlerinden nefret etmişti.

II

Beşinci Cadde ile Kırk Dördüncü Sokak, insan kaynıyordu. Şık dükkânların kalın vitrin camlarından içeriye, o cömert ve mutlu güneşin kısa ömürlü altın rengi ışığı doluyor, örgü çanta ve cüzdanların, gri kutuların içine yerleştirilmiş inci dizilerinin üzerinde parlıyordu; çeşitli renklerde tüylerden yapılmış şatafatlı yelpazelerin, pahalı entarilerin dantellerinin, ipek kumaşların, iç dekorasyon teşhir salonlarındaki kötü tabloların, döneme özgü zarif ev eşyalarının üzerinde parlıyordu.

Çalışan kızlar bu vitrinlerin önünde ikişerli üçerli gruplar, büyük kalabalıklar halinde toplanıyor, o göz alıcı sergiden gelecekteki yatak odalarını seçiyorlardı; hatta yatağın üzerine serilmiş ipek bir erkek pijamasıyla birlikte, basmakalıp bir şekilde. Mücevherci dükkânlarının önünde duruyor, nişan yüzüklerini, evlilik yüzüklerini, platin kol saatlerini seçiyor, daha sonra gidip kuştüyü yelpazeleri, opera pelerinlerini inceliyorlardı; bu arada öğle yemeğinde yedikleri sandviçleri ve dondurmaları sindiriyorlardı.

Kalabalığın içinde üniformalılar vardı, Hudson Irmağı'na demirlemiş büyük filonun gemicileri, Massachusetts'ten California'ya kadar çeşitli yerlerden gelmiş, tümenlerinin rütbe nişanlarını taşıyan askerler; korkarak da olsa fark edilmek istiyor ama kentin lebaleb askerle dolu olduğunu görüyorlardı, düzgünce sıraya girip sırt çantalarının ve tüfeklerinin yükü altında rahatsız olarak yürümedikçe fark edilmeleri mümkün değildi.

Dean ile Gordon o karmakarışık kalabalığın arasında yürüyorlardı işte; Dean, insan kalabalığını bu en göz alıcı, en köpüklü haliyle yansıtan ekrana gözünü dört açmış, büyük bir ilgiyle bakıyordu; Gordon ise bu kalabalığa baktığı zaman, çalışmaktan canı çıkmış, çok yorgun, yarı tok yarı aç, sefil bir

halde kim bilir kaç kez bu kalabalığın bir parçası olduğunu hatırlıyordu. Dean için mücadele önemliydi, gençlik ve neşe demekti; Gordon içinse iç karartıcı, anlamsız, sonu gelmez bir şeydi.

Yale Kulübü'nde eski sınıf arkadaşlarına rastladılar, arkadaşları orada konuk olarak bulunan Dean'i büyük bir gürültüyle karşıladı. Kanepelere, büyük sandalyelere yarım daire halinde oturarak viski soda içtiler.

Gordon konuşmaları sıkıcı ve çok uzun buldu. Birlikte topluca öğle yemeği yediler, öğle sonrası içkinin etkisiyle hepsi ısınmıştı. O geceki Gamma Psi dansına hepsi gidiyordu, bunun savaştan bu yana yapılmış en iyi parti olma olasılığı vardı.

Birisi Gordon'a, "Edith Bradin geliyor," dedi. "O senin eski göz ağrılarından biri değil miydi? İkiniz de Harrisburg'lu değil misiniz?"

"Evet." Konuyu değiştirmek istedi. "Ara sıra onun erkek kardeşine rastlıyorum. Kuş beyinli sosyalistlerden biri. Burada, New York'ta bir gazete mi yönetiyor ne."

"Oğlan o şen şakrak kız kardeşine hiç benzemiyor desene?" diye devam etti, gayretkeş haber kaynağı. "Ha, işte, kız bu gece Peter Himmel adlı bir tıfılla birlikte geliyor."

Gordon saat sekizde Jewel Hudson'la buluşmak zorundaydı – kıza biraz para bulacağına söz vermişti. Birkaç kez kaygılı kaygılı kol saatine baktı. Saat dörtte, bereket versin, Dean ayağa kalkmış, kendine yakalık ve kravat almak için Rivers Kardeşler'e gideceğini duyurmuştu. Ama tam ikisi kulüpten çıkarken gruptakilerden biri de onlara katılınca Gordon'ın canı sıkıldı. Dean halen neşeli bir ruh hali içindeydi, mutlu, akşamdan ve partiden umutlu, sevinçten hafifçe içi içine sığmaz bir halde. Rivers'da kendine bir düzine kravat seçti, her birini seçerken yanındaki öteki adama uzun uzun danışıyordu. Ne diyordu acaba, dar kravatlar geri mi geliyordu? Rivers'da

Galler'in Margotson yakalıklarından bulunmaması utanç verici bir şey değil miydi? Yakalık deyince, "Covington"ların üzerine yoktu.

Gordon adeta korku ve telaş içindeydi. Parayı hemen istiyordu. Ayrıca şu anda birden Gamma Psi dansına katılma düşüncesine kapılmıştı. Edith'i görmek istiyordu – Fransa'ya gitmeden hemen önce Harrisburg Golf Kulübü'ndeki romantik geceden sonra hiç görmediği Edith'i. Aralarındaki aşk ilişkisi bitmiş, savaşın karmaşası içinde gürültüye gitmiş, bu üç ayın giriftliği içinde unutulmuştu ama etkileyiciliği, büyüsü, kendi boş gevezeliklerine gömülmüşlüğüyle kız, hiç beklemediği bir şekilde gözünde canlanınca, kafasında yüzlerce anı da canlandı. Kolej yıllarında bir çeşit yansız ama sevecen bir şekilde hayranlık duyduğu şey Edith'in yüzüydü. Onun resmini çizmeyi severdi, odasının duvarlarında kızın golf oynarken, yüzerken, bir düzine kadar taslak çizimleri vardı, onun o şımarık, dikkat çekici profilini gözü kapalı olarak çizebilirdi.

Saat beş otuzda Rivers'dan çıktılar, kaldırımda bir süre durdular.

"Evet," dedi Dean neşeyle, "şimdi hazırım. Galiba otele dönüp traş olacağım, saçımı kestirip masaj yaptıracağım."

Öteki adam, "Çok güzel," dedi. "Galiba ben de seninle geliyorum."

Gordon, galiba sonunda bu adam dayak istiyor, diye düşündü. Adama dönüp hırıldayarak, "Yoluna gitsene sen, Tanrı'nın cezası!" diye bağırmamak için kendini zor tuttu. Umutsuzluk içinde, acaba, dedi, Dean onunla konuştu da, para konusu bir daha açılmasın diye ona yanından ayrılmamasını mı tembih etti?

Baltimore Oteli'ne girdiler, çoğu batıdan ve güneyden gelmiş kızlarla doluydu otel, çeşitli kentlerden gelen bu yıldız adayları ünlü bir üniversitenin ünlü bir derneğinin dans par-

tisi için toplanmışlardı. Ama Gordon onların suratlarını bir düşte görmüş gibiydi. Tam, son bir hamlede bulunmak için bütün gücünü topladığı ve ne olduğunu bilmediği şeyi yapacağı sırada, Dean birden öteki adamdan özür diledi, Gordon'ı kolundan tutarak bir kenara çekti.

"Gordy," dedi hızla, "konuyu bir kez daha enine boyuna düşündüm, kararımı verdim, o parayı sana veremeyeceğim. Sana yardım etmek isterim ama etmek zorunda olduğumu düşünmüyorum; edersem bir ay hiç kımıldayamayacağım."

Gordon, aptal aptal onu seyrederken, onun üst dişlerinin bu kadar çıkık olduğunu daha önce niçin hiç fark etmemiş olduğunu merak etti.

"Çok üzgünüm, Gordon," diyerek sözünü sürdürdü Dean, "ama işte böyle."

Cebinden cüzdanını çıkardı, kâğıt para olarak, göstere göstere 75 dolar saydı.

"Al," dedi, parayı uzatarak, "burada 75 dolar var, hepsi 80 ediyor. Yanımdaki bütün para nakit olarak bu kadar, tabii bu yolculukta harcayacağım para dışında."

Gordon yumruk yaptığı elini otomatik olarak kaldırdı, sanki elinde bir pense tutuyormuş gibi yumruğunu açtı ve parayı kaptı.

"Partide görüşürüz," dedi Dean. "Berbere gitmem gerekiyor."

Gergin ve boğuk bir sesle Gordon, "Görüşürüz," dedi.

"Görüşmek üzere."

Dean gülümseyecekti ama düşüncesini değiştirdi. Kısaca başını salladı ve gitti.

Ama Gordon orada öylece kaldı, güzel yüzü sıkıntıdan eğrilmişti, para tomarını elinde sıkı sıkı tutuyordu. Daha sonra gözlerine dolan yaşlar yüzünden önünü göremeyerek Biltmore'un basamaklarından tökezleye tökezleye indi.

III

Aynı gece saat dokuzda iki kişi Altıncı Cadde'deki ucuz bir lokantadan çıktı. Çirkin, kötü beslenmiş iki kişi, en düşük düzeyli zekâ dışında her şeyden yoksundular, hayata kendi başına renk katan o hayvansal canlılıktan bile iz yoktu onlarda; tuhaf bir ülkenin pis bir kentinde son zamanlarda haşerat istilasına uğramış haldeydiler, karınları açtı ve üşüyorlardı; yoksul ve kimsesiz; doğdukları günden beri bir odun parçası gibi sellerle sürüklenmişlerdi, öldükleri güne kadar da sürükleneceklerdi. Birleşik Amerika Ordusu'na ait üniformalar vardı üzerlerinde, omuzlarında da, üç gün önce karaya çıkan, New Jersey'den askere alınmış bir tümene ait nişanlar.

Uzun boylusunun adı Carrol Key'di. Bu ad, kuşaklar boyunca ne kadar yozlaşarak sulanmış da olsa, onun damarlarında belli bir gizil güç taşıyan bir kanın aktığına işaret ediyordu. Ama insan o uzun, çenesiz yüze, donuk, sulu gözlere, çıkık elmacıkkemiklerine uzun uzun bakabilir, o yüzde insana o adamın değerli atalara sahip olduğunu ya da doğuştan gelen yeteneklerinin bulunduğunu düşündürtecek bir şey bulamayabilirdi.

Yanındaki arkadaşı esmer, çarpık bacaklı biriydi, fare gözü gibi gözleri, çok engebeli, kanca gibi burnu vardı. Serkeş birine benziyordu ama bu besbelli ki yalancı bir görünüştü, her zaman içinde yaşadığı, o hırlaşma ve diş gösterme, fiziksel blöf ve fiziksel tehdit dünyasından ödünç alınmış bir savunma aracıydı. Adı Gus Rose'du.

Lokantadan çıktılar, Altıncı Cadde'de aylak aylak yürümeye başladılar, büyük bir keyif, tam bir dalgınlık içinde ellerindeki kürdanlarla dişlerini karıştırıyorlardı.

"Nereye?" dedi Rose, bunu öyle bir ses tonuyla söylemişti ki sanki Key, Güney Denizi adalarına deseydi şaşırmayacaktı.

"Yani, bir kadeh bir şey içebileceğimiz bir yer var mı, bakalım mı demek istiyorsun?" Henüz içki yasağı başlamamıştı. Bu sorunun bu baharatla tatlandırılmasının nedeni askerlere içki satma yasağının bulunmasıydı.

Rose heyecanlandı.

"Bir fikrim var," diye devam etti Key, bir an düşündükten sonra, "bir yerde bir erkek kardeşim var."

"New York'ta mı?"

"Evet. Yaşı büyük." Kendisinin yaşça büyük, ağabeyi olduğunu söylemek istiyordu. "Ucuz bir lokantada garson."

"Belki bize biraz içki bulabilir."

"Ben de onu diyecektim."

"Bilmiş ol, şu lanet üniformayı yarın çıkarıyorum. Bir daha bana bunu giydiremezsin. Kendime normal giysiler alacağım."

"Belki ben almam."

İkisinin parası bir araya geldiğinde beş dolar etmiyordu, o bakımdan bu söz, büyük oranda, laf olsun diye söylenmiş, zararsız ve gönül avutucu bir niyet ifadesi olarak alınabilirdi. Ama görünüşe bakılırsa ikisini mutlu etmişti çünkü kıkırdaşarak, Kitabı Mukaddes'le ilgili yüksek şahsiyetlerin adlarını anarak bunun arkasını getirmiş, "Ah, ulan, ah!" gibi, "Biliyor musun" gibi, "Al benden de o kadar" gibi sözleri tekrarlayıp durarak daha da uzatmışlardı.

Bu iki adamın bütün besini, onları ayakta tutan –ordu, iş, yoksullar yurdu gibi– bir kurumda geçirdikleri yıllara ve o kurumdaki en yakın üstlerine uzanan, geniz sesiyle savrulmuş bir hakaretti. O sabaha kadar bu kurum "devlet"ti ve en yakın üstleri de "yüzbaşım"dı – bu ikisiyle de ilgileri kalmamıştı, şimdi yeni bir köleliğe uyarlanmadan önceki hafif rahatsız dönemi yaşıyorlardı. Güvensiz, küskün, biraz da huzursuzdular. Sanki ordudan kurtulmak kendilerini çok rahatlatmış

numarası yaparak bunu gizliyor, askeri disiplinin bir daha asla o özgürlük sever ve inatçı iradelerini esir almaması gerektiğine birbirlerini inandırmaya çalışıyorlardı. Gelgelelim, aslına bakılırsa, bu yeni ve tartışma götürmez özgürlüğü yaşamak yerine bir hapishanede olsalar daha rahat edeceklerdi.

Birden Key adımlarını hızlandırdı. Başını ona çeviren ve onun baktığı yere bakan Rose, sokağın elli metre kadar ötesinde bir kalabalığın toplandığını gördü. Key kıkır kıkır güldü, kalabalığa doğru koşmaya başladı; bunun üzerine Rose da kıkırdadı, arkadaşının uzun, hantal adımlar atan bacaklarının yanında onun çarpık bacakları da görünüp kaybolmaya başladı.

Kalabalığın dış sınırına ulaştıklarında hemen ayırt edilmez bir parçası haline geldiler. Az çok kafayı bulmuş, düzensiz sivillerden, çok çeşitli tümenleri, çok çeşitli ciddiyet aşamalarını temsil eden askerlerden oluşan bir kalabalıktı, el kol hareketleri yapan, uzun siyah bıyıklı, ufak tefek bir Yahudi'nin çevresine toplanmışlardı, adam kollarını sallıyor, heyecanlı heyecanlı ama az ve öz söz söyleyerek nutuk çekiyordu. Key ile Rose, kalabalığın arasından olay sahnesinin yakınına sokulmuşlar, derin bir kuşkuyla adamı süzerlerken adamın sözleri de ortak bilinçlerinin duvarından içeriye sızmaya başlamıştı.

" ... Savaştınız da ne geçti elinize?" diye haykırıyordu öfkeyle. "Çevrenize bakın, bakın! Zenginleştiniz mi? Cebiniz parayla mı doldu? Hayır; canınızı kurtarabildinizse ne mutlu size, iki bacağınızı da kurtarabildinizse çok şanslısınız; savaştan döndüğünüzde, parası olduğu için bedelini ödeyip askerlikten sıyırtan bir adamla karnınızın kaçmadığını öğrendiyseniz daha da şanslısınız! Kimin eline ne geçti, J. P. Morgan ve John D. Rockefeller'dan başka?"

Tam o sırada ufak tefek Yahudi'nin nutku, sakallı çenesinin sivri ucuna yediği bir yumruğun hiç de dostça olmayan

etkisiyle yanda kesildi, adam geriye doğru sendeleyerek yere düştü.

"Pis Bolşevik!" diye haykırdı, yumruğu atan o iriyarı, nalbant asker. Kalabalıktan onaylama sesleri yükseldi, adamın çevresindeki çember daraldı.

Yahudi sendeleyerek ayağa kalktı, kalkmasıyla birlikte yarım düzine yumruğu yiyince yine yere yuvarlandı. Bu kez yerde kaldı, derin derin soluyordu, içten ve dıştan yırtılan dudağından kan sızıyordu.

Büyük bir şamata kopmuştu, biraz sonra Key ile Rose kendilerini Altıncı Cadde'de, başında geniş kenarlı şapkası olan ince bir sivil ile, nutuk atan adamı kısa yoldan susturmuş olan güçlü kuvvetli askerin önderliğinde, karman çorman kalabalıkla birlikte yürürken buldular. Kalabalık şaşırtıcı bir biçimde arttıkça artmış, müthiş boyutlara ulaşmıştı; olayla ilgisi bulunmayan vatandaşlar da kaldırımlardan onlara eşlik ediyor, arada sırada yaşasın sesleriyle manevi desteklerini eksik etmiyordu.

Key, en yakınındaki adama, "Nereye gidiyoruz?" diye sordu.

Adam önde geniş kenarlı şapka giymiş adamı işaret etti.

"Bunların çoğunlukta oldukları yeri o adam biliyor! Onlara günlerini göstereceğiz!"

"Onlara günlerini göstereceğiz!" diye fısıldadı Key neşeyle Rose'a. Rose da aynı cümleyi öteki tarafındaki adama kendinden geçerek tekrarlamıştı.

Yürüyüş kolu Altıncı Cadde'de hızla ilerliyordu, ara sıra kalabalığa askerler, denizciler katılıyordu, bazen de siviller. Siviller kendilerinden beklenen şeyi, ordudan yeni ayrıldıklarını bağırarak söylüyorlardı, sanki yeni kurulmuş bir spor ve eğlence kulübüne giriş kartı gösterirmiş gibiydiler.

Daha sonra yürüyüş kolu caddeyi kesen bir sokağa saparak Beşinci Cadde'nin yolunu tuttu, kızılların Tolliver Salonu'ndaki toplantısına gidildiği haberi yayıldı.

"Nerede o?"

Soru, yürüyüş kolunun ta önlerine kadar gitti ve oradan cevap geldi. Tolliver Salonu Onuncu Sokak'taydı. Orayı basmaya giden başka asker grupları da vardı, şu anda oraya ulaşmışlardı!

Ama uzaktan uzağa Onuncu Sokak'ın sesi duyuluyordu, buna karşılık genel bir inilti yükseldi, bazı insanlar kafileden koptu. Rose ile Key de bunların arasındaydı, yavaşlayıp ağır aksak yürümeye başladılar, fazla heveslilerin yanlarından geçip gidişini seyrettiler.

"Bir kadeh bir şey içmeyi tercih ederim," dedi Key, durakladıkları ve "Çukurcular!"*, "Korkaklar!" diye bağıranların arasından kaldırıma yöneldikleri zaman.

"Ağabeyin buralarda bir yerde mi çalışıyor?" diye sordu Rose, yüzeysel olandan ebedi olana geçen birinin tavrıyla.

"Öyle biliyorum," diye yanıt verdi Key. "Onu iki yıldır görmedim. Pennsylvania'da olduğum için. Belki de geceleri çalışmıyordur. Tam buralarda bir yerde olacak. Çalışıyorsa bize bir şeyler bulur."

Sokakta biraz devriye gezdikten sonra o yeri buldular. Broadway ile Beşinci Cadde arasında, berbat masa örtüleri olan bir lokantaydı. Key ağabeyi George'u sormak üzere içeri girdi, Rose, dışarıda, kaldırımda bekledi.

Lokantadan dışarıya çıkan Key, "Burada çalışmıyormuş artık. Delmonico'da garsonluk yapıyormuş," dedi.

Rose, sanki bu kadarını bekliyormuş gibi, bilgece başını salladı. Yetenekli bir adamın ara sıra iş değiştirmesine şaşmamak gerekiyordu. Bir zamanlar tanıdığı bir garson vardı... Böylece yürürlerken uzun bir sohbete daldılar. Garsonların normal ücretlerinden mi yoksa bahşişlerinden mi daha faz-

* Bir sığınağa ya da mermi çukuruna saklanarak savaştan kaçan kişi. (y.n.)

la para kazandığını konuştular ve sonunda garsonun çalıştığı lokantanın toplumsal konumunun bunda payı olduğuna karar verdiler. Birbirlerine bol bol Delmonico'da yemek yiyen ve ilk şişe şampanyalarını içtikten sonra 50 dolarlar dağıtan milyonerlerle ilgili hayaller kurdurduktan sonra, ikisi de gizli gizli garson olmayı düşündü. Aslında Key'nin kıt aklıyla verdiği karar da buydu, ağabeyinden kendisine bir iş bulmasını isteyecekti.

"Bir garson o heriflerin şişelerde bıraktığı bütün şampanyaları içebilir," dedi Rose, bunun düşüncesinden bile zevk alarak. Biraz düşündükten sonra ekledi: "Ah ulan, ah!"

Delmonico'ya ulaştıkları zaman saat on buçuk olmuştu, taksilerin peş peşe kapının önüne yanaşıp durduklarını, arabalardan olağanüstü güzel, şapkasız genç kadınların indiğini, kadınlara fraklı erkeklerin eşlik ettiğini görünce şaşırdılar.

"Bir parti bu," dedi Rose, hafif bir ürküntüyle. "Belki içeri girmesek daha iyi ederiz. Adamın işi başından aşkındır."

"Yok canım, değildir. Bir şey olmaz."

Biraz duraksadıktan sonra, kapıların en gösterişsizi olarak gördükleri bir kapıdan içeriye girdiler, girmeleriyle birlikte büyük bir kararsızlık çukuruna yuvarlanınca çareyi yemek salonunun en göze çarpmaz köşesine sığınmakta buldular. Başlarındaki kepleri çıkarmış, ellerinde tutuyorlardı. Bir iç sıkıntısı bulutu çökmüştü üstlerine ki salonun bir ucundaki bir kapı güm diye açılınca irkildiler. Kapıdan kuyrukluyıldız benzeri bir garson çıktı, salonda kuyrukluyıldız gibi hızla dolaştı ve öteki taraftaki bir kapıdan çıkarak gözden kayboldu.

Böyle üç kişi daha hızla gelip geçtikten sonradır ki bizimkiler bir garsona seslenme basiretini gösterebildiler. Garson dönüp onlara kuşkuyla baktı, sonra yumuşak, kedi adımı gibi adımlarla yanlarına yaklaştı, sanki her an geriye dönüp kaçmaya hazırdı.

"Bakar mısın," diye söze başladı Key, "ağabeyimi tanıyor musun? Burada garson."

"Adı Key," diyerek bir not ekledi Rose.

Evet, garson Key diye birini tanıyordu. Üst kattaydı, galiba. Esas balo salonunda devam eden bir dans partisi vardı. Ona haber verecekti.

On dakika sonra George Key göründü, büyük bir kuşkuyla erkek kardeşini selamladı; doğal olarak ilk aklına gelen şey kardeşinin kendisinden para istemeye geldiğiydi.

George uzun boylu ve zayıf çeneliydi ama kardeşiyle aralarındaki benzerlik burada bitiyordu. Garsonun gözleri donuk değildi, ışıl ışıl parlıyordu, rahat ve hoş tavırlıydı, terbiyeli, hafifçe üstünlük taslayıcı bir hali vardı. Selamlaşıp birbirlerine hal hatır sordular. George evliydi, üç çocuğu vardı. Carrol'ın orduya katılıp yurtdışına gittiğini öğrenince ilgilendi ama pek de etkilenmişe benzemiyordu. Carrol buna bozuldu.

"George," dedi küçük kardeş, yaşamın hoş yönleri konuşulup savuşturulduktan sonra, "bir şeyler içmek istiyoruz. Bize içki satmıyorlar. Sen bize bulabilir misin?"

George düşündü.

"Elbette. Bulabilirim belki. Ama yarım saatten önce olmaz."

"Tamam," dedi Carrol, "bekleriz."

Bunun üzerine Rose uygun bir sandalye bulup oturmaya davrandı ama George'un öfkeli sesiyle ayağa fırlamak zorunda kaldı.

"Hop! N'apıyorsun sen! Burada oturamazsın! Burası geceyarısı ziyafeti için hazırlandı."

"Zarar verecek değilim," dedi Rose içerleyerek. "Etüvden* geçtim."

---

* Askerlerin bitten ve başka haşarattan temizlenmesi için yapılan işlem anlamında. (y.n.)

"Olsun," dedi George sertçe, "başgarson beni burada sizinle konuşurken görse, bir güzel haşlar."

"Oo."

Başgarsonun adının geçmesi öteki ikisi için yeterli bir açıklamaydı; ellerindeki asker kepleriyle oynayarak bir öneri beklediler.

"Bakın size ne diyeceğim," dedi George, biraz durakladıktan sonra, "bekleyebileceğiniz bir yer biliyorum; gelin siz şimdi benimle."

Arkasına takılıp uzak bir köşedeki kapıdan çıktılar, boş bir kilerden geçtiler, karanlık yılankavi iki kat merdiven tırmandılar, sonunda küçük bir odaya ulaştılar, odada eşya olarak istiflenmiş kovalardan, yer paspaslarından başka bir şey yoktu, ışık olarak tek bir kör ampul vardı. Onları oraya bıraktıktan sonra iki dolar istedi, yarım saat sonra bir şişe viskiyle döneceğini söyleyerek gitti.

"George iyi para kazanıyor, eminim," dedi Key kederli kederli, ters çevrilmiş bir kovanın üzerine otururken. "Haftada 50 dolar kazanıyordur garanti."

Rose onaylar anlamda başını salladı ve tükürdü.

"Ben de öyle diyorum."

"Ne dedi o, ne balosuymuş o balo?"

"Kolejliler sürüsü. Yale Koleji."

Birbirlerine ciddiyetle baş salladılar.

"O asker kalabalığı şimdi nerede, merak ediyorum."

"Bilmem. O kadar yol yürümek benim için çok fazla, onu biliyorum."

"Ben de. Benim ta oralara kadar yürüdüğümü göremezsin."

On dakika sonra huzursuzlanmaya başladılar.

"Dışarıda ne var bakacağım," dedi Rose, öteki kapıya doğru sakına sakına yürürken.

Yeşil çuhadan yapılmış, iki taraflı açılır kapanır bir kapıydı, çekine çekine kapıyı hafifçe açtı.

"Bir şey görüyor musun?"

Yanıt olarak Rose soluğunu sertçe içine çekti.

"Lanet olsun! Al sana içki!"

"İçki mi?"

Key, Rose'un yanına gitti, heyecanla baktı.

"Vay be, içki bunlar," dedi, bir süre dikkatle baktıktan sonra.

Onların bulunduğu odanın iki katı büyüklüğünde bir odaydı burası, oraya ışıl ışıl bir alkol ziyafeti hazırlanmıştı. Duvara dayanmış beyaz örtülü iki uzun masanın üzerine dizilmiş, farklı sifonları, iki büyük ve boş punç kâsesini saymazsak, çeşitli boy ve biçimlerde şişeler vardı; viski, cin, brendi, Fransız ve İtalyan vermutu, portakal suyu.

"Bunlar biraz sonra başlayacak olan dans için," diye fısıldadı Key. "Keman seslerini duyuyor musun? Sana bir şey söyleyeyim mi, dans etmek de fena olmazdı hani."

Yavaşça kapıyı kapattılar, bakıştılar, birbirlerini çok iyi anlıyorlardı. Birbirlerini tartmalarına gerek yoktu.

"Şuradan iki şişe yürütmek isterdim," dedi Rose üzerine basa basa.

"Ben de."

"Bizi görürler mi dersin?"

Key düşündü.

"Belki de heriflerin içmeye başlamalarını beklemek daha akıllıca olur. Onlar şimdi bunları buraya dizdi, kaç tane şişe koyduklarını biliyorlar."

Birkaç dakika bu konuyu tartıştılar. Rose hemen bir şişeyi yürütmek ve odaya kimse gelmeden önce ceketinin içine, koltuğunun altına saklamaktan yanaydı. Oysa Key dikkatli davranmak gerektiği kanısındaydı. Ağabeyinin başını belaya

sokmak istemiyordu. Bazı şişeler açılıncaya kadar beklerlerse, birini almanın hiç zararı olmazdı, ayrıca herkes kolejli heriflerden birinin aldığını düşünürdü.

Onlar hâlâ böyle tartışırken George Key aceleyle odaya girdi, onlara neredeyse tek sözcük bile mırıldanmadan, yeşil çuha kapıdan geçerek gözden kayboldu. Biraz sonra açılan içki şişelerinin mantar seslerini duydular, daha sonra buz tıkırtıları geldi, bardaklara konan içki şırıltıları. George punçu karıştırıyordu.

Askerler sevinçle sırıtarak birbirlerine baktılar.

George yeniden göründü.

"Sesinizi çıkartmayın, çocuklar," dedi hızlıca. "Beş dakika sonra sizin şeyleri getireceğim."

Geldiği kapıdan çıkarak gözden kayboldu.

Basamaklardaki ayak sesleri duyulmaz olunca Rose, çekine çekine baktıktan sonra fırlayıp o mutluluk odasına daldı, elinde bir şişeyle geri döndü.

"Benim demek istediğim şu," dedi Key, keyifli keyifli oturmuş, ilk içkilerini içerlerken. "O yukarı gelinceye kadar bekleyeceğiz, gelince ona soracağız, acaba burada kalıp onun getireceği içkileri burada içebilir miyiz, diye. Çakıyor musun? Oturup içecek başka yerimiz olmadığını söyleyeceğiz. Anladın mı? Sonra, o odada kimse olmadığı zaman, hoop, içeri gizlice girer, paltomuzun altına bir şişe saklarız. Kendimize iki gün yetecek kadar yürütürüz böylece. Tamam mı?"

"Tamam," dedi Rose heyecanla. "Ah ulan, ah! İstersek askerlere satabiliriz, istediğimiz an."

Bir an sustular, ikisi de pembe hayallere dalmıştı. Sonra Key elini uzattı, haki ceketinin yaka düğmesini açtı.

"Burası sıcak, öyle değil mi?"

Rose kuvvetle onayladı.

"Hem de cehennem gibi."

IV

Tuvalet odasından çıkan kız, salona açılan muaşeret odasından geçerken hâlâ öfkeliydi – öfkesi, kendisinin toplumsal hayatının sıradan olaylarından biri olarak meydana gelmiş şeyden kaynaklanmıyordu, o olayın bu özel gecede meydana gelmesinden kaynaklanıyordu. Kendi kendisiyle kavgalaştığı falan yoktu. Doğru davranmıştı, ağırbaşlılığını elden bırakmamış, her zaman yaptığı gibi hiçbir şey söylemeden acıdığını belli etmişti. Veciz bir şekilde ve ustaca oğlanı aşağılamıştı.

Olay, taksiyle Baltimore'dan ayrılırken meydana geldi, bir sokak öteye bile gitmeden. Oğlan sağ kolunu beceriksizce kaldırmış –kız onun sağ tarafında oturuyordu– ve kızın üzerindeki, kan kırmızısı kürk harçlı opera pelerinine sıkıca dolama girişiminde bulunmuştu. Bu başlı başına bir hataydı. Genç bir kızı kucaklamaya kalkışan ama genç kızın bunu nasıl karşılayacağından emin olmayan genç bir delikanlı için önce uzak taraftaki kolunu kıza dolaması daha zarif bir hareket olurdu. Yakındaki kolunu havaya kaldırmak gibi biçimsiz bir hareket yapmaktan iyiydi bu.

İkincisi bilmeden yapılmış bir hataydı. Kız bütün öğle sonrasını kuaförde geçirmişti; saçının bir felakete kurban gitmesi düşüncesi iğrenç bir düşünceydi ama Peter o talihsiz girişimde bulunurken, dirseği hafifçe kızın saçlarını yalayıp geçmişti. Oğlanın ikinci falsosu da buydu. İki falso biraz fazlaydı.

Oğlan mırıldanmaya başlamıştı. İlk mırıltısında kız onun kolejli bir oğlandan başka bir şey olmadığına karar verdi. Edith yirmi iki yaşındaydı, bu yaşta da olsa, savaştan bu yana ilk kez yapılan bu balo ona, ritmi gittikçe hızlanan çağrışımlarıyla birlikte başka bir şey hatırlatıyordu: bir başka adamla bir başka baloyu; yeniyetmelere özgü o kederli gözlerin, dalgın

bakışların ötesinde, kendisine karşı bir şeyler hissettiği adamı. Edith Braden, Gordon Sterrett'in anısına âşık oluyordu.

Böylece, Delmonico'da tuvalet odasından çıktı, bir an kapı aralığında durdu, hemen önündeki siyah elbisenin omuzlarının üstünden, merdiven başında soylu, siyah gece kelebekleri gibi uçuşan Yale'li erkeklerin oluşturduğu gruplara baktı. Kokular sürünmüş, içeriye girip çıkan genç ve güzel kızların geçerken bıraktıkları ağır kokular soyunma odasının kapısından dışarıya sızıyordu – dolgun parfümlerin, hoş rayihalı pudraların anılarla dolu kokuları. Havada yüzerek dışarıya çıkan bu kokular salondan keskin sigara kokusunu da peşlerine katarak merdivenden aşağıya çöküyor, Gamma Psi balosunun yapılacağı salona bütün duyumsallıklarıyla siniyordu. Kızın çok iyi tanıdığı bir kokuydu bu, heyecan verici, uyarıcı, huzur kaçırıcı derecede tatlı: şık bir balonun kokusu.

Kendi görünüşünü düşündü. Çıplak kolları ve omuzları pudralanmıştı, krema beyazıydı. Bu gece kollarının ve omuzlarının çok yumuşak görüneceklerini, siyah sırtların fonu üzerinde bembeyaz parlayacaklarını biliyordu. Saçlarını kuaför çok güzel yapmıştı; gür ve kızıl saçları toparlamış, buruşturmuş, kıvırmış, hareketli buklelerden oluşan şaşılası, küstah bir şey haline getirmişti. Dudakları çok güzel bir koyu kırmızıya boyanmıştı; gözlerinin irislerinin mavisi, porselen gibi incecik, kırılgan bir maviydi. Karmaşık saç tuvaletinden ta o iki küçük, ince ayağa kadar, eşit dökümlü, eksiği gediği olmayan, narin mi narin, hayli kusursuz, güzel mi güzel bir şey.

Bu gece bu eğlencede ne diyeceğini düşündü, alçaklı yüksekli kahkaha seslerinden, pantuflalı ayak seslerinden, alt ve üst kattaki çiftlerin hareketlerinden şimdiden etkilenmişti. Yıllardır konuştuğu –kendi çizgisine uygun– bir dille konuşacaktı, güncel ifadeler, biraz gazetecilik ağzı, biraz kolejli argosu, bunlar bir iç bütünlük oluşturacak şekilde bir araya

getirilecekti, hesapsız kitapsız, hafifçe kışkırtıcı, inceden inceye duygusal. Yanı başındaki merdivenlerde oturan bir kızın, "Sen daha yarısını bile bilmiyorsun, şekerim," dediğini duyunca hafifçe gülümsedi.

Gülümseyince bir anlığına öfkesi de yok oldu, kız gözlerini kapattı, keyifle soluğunu derin derin içine çekti. Kollarını aşağıya bıraktı; kolları, vücudunu kaplayan ve hatlarını belli eden kaygan elbiseye değdi. Kendi yumuşaklığını hiç bu kadar hissetmemiş ya da kendi kollarının beyazlığı hiç bu kadar hoşuna gitmemişti.

"Çok hoş kokuyorum," dedi kendi kendine açıkça, sonra aklına başka bir düşünce geldi: "Aşk için yaratılmışım."

Bu sözün tınısı hoşuna gitti, cümleyi bir kez daha tekrarladı; daha sonra kaçınılmaz olarak Gordon'la ilgili, yeni yeni ayaklanan düşler sökün etti. İki ay önce Gordon'ı yeniden görmek gibi tahmin etmediği bir arzunun ortaya çıkmasına yol açan bir hayal gücü sapması şimdi onu bu saatte bu baloya gelmeye yöneltmiş görünüyordu.

Bütün o ipek gibi kaygan güzelliğine karşın Edith donuk, kafası ağır işleyen bir kızdı. Erkek kardeşinin bir sosyalist, bir savaş karşıtı olmasına yol açan, o bir şeylere kafa yorma isteği, ergenlik idealizmi, bir damar olarak onda da vardı. Henry Braden, ekonomi bölümünde öğretim görevlisi olduğu Cornell Üniversitesi'ni bırakmış, çaresi olmayan kötülüklere karşı en son çareleri haftalık bir gazetenin sütunlarında dile getirmek için New York'a taşınmıştı.

Edith, aptalca bir şey ama, Gordon Sterrett'i iyileştirse, bu ona yetecekti. Gordon'da, ilgilenmek istediği bir zayıflık vardı; korumak istediği bir çaresizlik. Ayrıca uzun süredir tanıdığı birini, kendisini uzun zaman sevmiş birini istiyordu. Biraz yorgundu; evlenmek istiyordu. Bir deste mektuptan, yarım düzine fotoğraftan, bir o kadar anıdan ve bu yorgunluktan

sonra, bir dahaki sefere Gordon'ı gördüğünde ilişkileri değişecekti, kararı karardı. Önünde bu akşam vardı. Bu onun akşamıydı. Bütün akşamlar onun akşamıydı.

Sonra bu düşüncelerinin yarıda kesilmesine yol açan bir şey oldu, kırgın görünümlü, ağırbaşlı bir üniversite öğrencisi karşısına geldi, zoraki bir resmilikle, alışılmamış derecede eğilerek kendisini selamladı. Buraya kendisiyle birlikte geldiği oğlan, Peter Himmel'dı. Uzun boylu, esprili biriydi, kemik çerçeveli gözlükleri, insana çekici gelen saçmalıkları vardı. Kız birden onu biraz sevimsiz buldu – belki de kendisini öpmeyi başaramadığı için.

"Ee," dedi kız, "bana hâlâ kızgın mısın?"

"Kızgın falan değilim."

Kız öne doğru bir adım atarak oğlanın kolunu tuttu.

"Özür dilerim," dedi usulca. "Neden öyle pat diye söyledim bilmiyorum. Tuhaf bir nedenden dolayı bu akşam iyi değilim. Özür dilerim."

"Ziyanı yok," diye homurdandı oğlan, "önemli değil."

Çok rahatsız oldu ve utandı. Acaba kız kendisinin son başarısızlığını mı yüzüne vurmaya çalışıyordu?

"Bir hataydı," diye devam etti kız, bilinçli olarak aynı yumuşak sesle. "İkimiz de bunu unutacağız." Oğlan bunun için kızdan nefret etti.

Birkaç dakika sonra kendilerini pistte buldular, bu arada özel olarak tutulmuş caz orkestrasının on iki üyesi sallanarak iç çekerken, balo salonundaki kalabalığa, "Saksofonumla beni yalnız bırakırsanız, ziyanı yok, ikimiz bir çift ederiz," duyurusu yapıldı.

Bıyıklı bir adam gelip kızı kavalyesinin elinden aldı.

"Merhaba," dedi ve sitem edermiş gibi ekledi: "Beni hatırlamıyor musun?"

"Adın gelmiyor yalnızca aklıma," dedi kız hafifçe, "yoksa seni çok iyi tanıyorum."

"Seninle..." Çok açık sarı saçlı biri gelip aralarına girince oğlanın sesi kederle uzayıp gitti. Edith, o bilinmeyen kişiye görenek gereği çok teşekkür etti, "Sonra gel," dedi.

O çok sarışın adam coşkuyla kızın elini sıkmaya devam etti. Kız onu tanıdığı –soyadı bir sır olan– sayısız Jim'in arasına yerleştirdi. Hatta dans ederken tuhaf bir ritimle dans ettiğini bile hatırladı ve dans etmeye başladıklarında yanlış hatırlamadığını anladı.

Oğlan bir sır gibi kızın kulağına, "Burada çok kalacak mısın?" diye fısıldadı.

Kız geriye eğilip oğlanın yüzüne baktı.

"İki hafta."

"Nerede kalıyorsun?"

"Baltimore. Bir gün beni ara."

"Ciddi söylüyorum," dedi oğlan üstüne basa basa. "Arayacağım. Çaya gideriz."

"Ben de ciddiyim. Ara."

Aşırı bir resmilikle esmer bir oğlan araya girdi.

"Beni tanımıyorsun, değil mi?" dedi ciddi bir yüz ifadesiyle.

"Tanıdığımı söylemek zorundayım. Sen Harlan'sın."

"Hayır. Barlow."

"Ama iki heceli olduğunu bildim. Howard Marshall'ın ev partisinde çok güzel ukulele çalan oğlansın."

"Çaldım ama ben..."

Çıkık dişli bir oğlan dansı böldü. Edith küçük bir viski kokusu bulutunu solumak zorunda kaldı. Biraz bir şeyler içen adamları severdi; çok daha neşeli olurlardı, daha bir değerbilir, övücü; onlarla konuşmak çok daha kolaydı.

"Adım Dean, Philip Dean," dedi neşeyle oğlan. "Beni hatırlamıyorsun, biliyorum ama son sınıftayken oda arkadaşım olan biriyle sık sık New Haven'a gelirdin, Gordon Sterrett'le."

Edith hızla başını kaldırıp baktı.

"Evet, onunla birlikte iki kez, Yale öğrencilerinin yıllık balosuna gitmiştim."

"Onu gördün, tabii," dedi kayıtsızca. "Bu gece burada. Biraz önce gördüm."

Edith irkildi. Oysa burada olacağından emindi.

"Yo, hayır, görmedim."

Kızıl saçlı şişman bir adam dansı böldü.

"Merhaba, Edith," dedi.

"A, merhaba."

Ayağı kaydı, kız hafifçe tökezledi.

"Çok özür dilerim, canım," dedi hiç düşünmeden.

Gordon'ı görmüştü; çok solgun, bitkin bir halde, kapı aralığında, kapı sövesine dayanmış duruyor, sigara içerek balo salonuna bakıyordu. Edith onun yüzünün süzgün ve soluk olduğunu görebiliyordu – dudaklarına götürdüğü, sigarayı tutan elinin titrediğini. Şu sırada ona çok yakın bir yerde dans etmekteydiler.

Kısa boylu adam, "Fazladan öyle çok insan davet ediyorlar ki, insan..." demekteydi.

Edith kavalyesinin omzunun üstünden, "Merhaba, Gordon," diye seslendi. Yüreği deli gibi çarpıyordu.

Oğlan iri siyah gözlerini ona dikti. Ona doğru bir adım attı. Kızın kavalyesi kızı öteki tarafa döndürdü, kız kavalyesinin zayıf sesiyle mızıldandığı sözleri duydu.

"... Sap gibi yalnız erkeklerin yarısı sarhoş olup kısa zaman sonra gidiyor, böylece..."

Tam o sırada yanı başında alçak bir ses duydu.

"İzin verir misiniz, lütfen?"

Birden kendini Gordon'la dans ederken buldu; oğlanın kollarından biri kendisine dolanmıştı; o kolun birden kasıldığını hissetti; elini, açılmış parmaklarını sırtında hissediyordu.

Kızın küçük dantel bir mendil tutan eli oğlanınkinin içinde ezilmişti.

"A, Gordon," dedi soluk soluğa.

"Merhaba, Edith."

Kızın yine ayağı kaydı, kendini toparlarken ileri fırladı, yüzü oğlanın smokininin siyah kumaşına değdi. Onu seviyordu, onu sevdiğini biliyordu, sonra bir sessizlik oldu, o arada tuhaf bir tedirginlik duygusu kapladı yüreğini. Yolunda gitmeyen bir şey vardı.

Birden yüreği burkuldu, ne olduğunu anlayınca içine büyük bir acı çöktü. Oğlancık acınası, sefil bir haldeydi, biraz sarhoş ve felaket yorgundu.

İstemeden, "Ah," diye haykırdı kız.

Oğlan gözlerini indirip ona baktı. Kız birden gözlerinin kanlı olduğunu, denetimsiz bir şekilde yuvalarında dönüp durduğunu fark etti.

"Gordon," diye mırıldandı, "gel oturalım; oturmak istiyorum."

Pistin ortasına yakın bir yerdeydiler ama kız salonun öteki tarafından iki adamın kopup kendisine doğru geldiğini gördü, bunun üzerine durdu, Gordon'ı gevşek elinden tutarak, kalabalığın arasından insanlara çarpa çarpa geçirdi; ağzını sımsıkı kapatmıştı, rujlu yüzü biraz solgun görünüyordu, gözlerinde yaşlar titreşiyordu.

Yumuşak halı kaplı merdivenin tepesinde oturacak bir yer buldu, oğlan da onun yanına çöktü.

"Şeyy," diye söze başladı, sabitleyemediği bakışlarını kıza dikerek, "seni gördüğüme gerçekten çok sevindim, Edith."

Kız yanıt vermeden ona baktı. Bu olay kızı ölçüsüz derecede etkilemişti. Yıllardır, amcalarından tutun da şoförlere kadar, erkeklerde çeşitli düzeylerde sarhoşluğa tanık olmuştu, bunu bazen eğlenceli, bazen iğrenç bulmuştu ama ilk kez

böyle bir duyguya kapılıyordu – neredeyse sözcüklerle anlatılmaz bir dehşete.

"Gordon," dedi suçlarmış ve neredeyse ağlarmış gibi, "cehennem zebanisine benziyorsun."

Oğlan başıyla onayladı. "Başım dertte, Edith."

"Dertte mi?"

"Her bakımdan dertte. Ailene bir şey söyleme ama halim duman. İçinden çıkılacak gibi değil."

Alt dudağı sarkmıştı. Sanki kızı görmüyor gibiydi.

"Acaba... Acaba," dedi kız duraklayarak, "bana anlatamaz mısın, Gordon? Biliyorsun, sana her zaman ilgi duymuşumdur."

Kız dudağını ısırdı, çok güçlü bir şey söylemek istiyordu ama sonunda söyleyemedi.

Gordon olumsuz anlamda aptal aptal başını salladı. "Sana anlatamam. İyi bir kadınsın sen. İyi bir kadına bu hikâyeyi anlatamam."

"Saçma," dedi meydan okurcasına. "Birine bu şekilde iyi bir kadın demek bence düpedüz hakarettir. Hakaret. Sen içmişsin, Gordon."

"Teşekkürler." Yavaşça başını eğdi. "Bilgi verdiğin için teşekkür ederim."

"Niçin içiyorsun?"

"Çünkü çok mutsuzum."

"İçince mutsuzluğun azalacak mı sanıyorsun?"

"Ne yapmaya çalışıyorsun, beni adam etmeye mi?"

"Hayır; sana yardım etmeye çalışıyorum, Gordon. Bana anlatamaz mısın?"

"Çuvala dolanmış haldeyim. Yapabileceğin en iyi şey beni tanımazlıktan gelmek."

"Niçin, Gordon?"

"Gelip seni kavalyenin elinden aldığım için özür dilerim, sana haksızlık ettim. Sen temiz bir kadınsın... Bütün bu şeyler... Gel, sana seninle dans edecek birini bulayım."

Beceriksizce ayağa kalktı ama kız uzanıp onu yanına, basamağa oturttu.

"Otur, Gordon. Komik olma. Beni incitiyorsun. Sanki... Sanki aklını kaçırmış biri gibi davranıyorsun."

"Kabul ediyorum. Biraz kaçırmış durumdayım. Bana bir şeyler oluyor, Edith. Kaybettiğim bir şeyler var. Önemli değil."

"Önemli, bana anlat."

"Öyle işte. Ben her zaman tuhaftım, öteki oğlanlardan biraz farklı. Kolejdeyken idare ediyordum ama şimdi edemiyorum. Dört aydır içimde her şey çatırdıyor, bir elbisenin dikiş yerleri gibi sökülüyordu, birkaç dikiş yeri daha sökülürse hiçbir yerim tutmayacak. Yavaş yavaş kafayı üşütüyorum."

Gözlerini tamamıyla kıza çevirdi ve gülmeye başladı, kız irkilerek geri çekildi.

"*Neyin* var?"

"Böyleyim işte," diye tekrarladı. "Kafayı üşütüyorum. Burası, şu Delmonico denen yer benim için düş gibi bir şey..."

Kız onun konuşurken tamamıyla değiştiğini fark etti. Tasasızlık, neşe, umursamazlık gibi şeylerden çok uzaktı, büyük bir uyuşukluk ve cesaretsizlik içindeydi. Bir tiksinti duydu kız, daha sonra da belli belirsiz, şaşırtıcı bir iç sıkıntısı. Oğlanın sesi büyük bir boşluktan gelir gibiydi.

"Edith," dedi, "ben eskiden zeki ve yetenekli olduğumu, bir ressam olduğumu düşünürdüm. Şimdi bir hiçim, bunu biliyorum. Resim çizemiyorum, Edith. Bunları sana neden anlatıyorum, bilmem."

Kız dalgın dalgın başını salladı.

"Resim çizemiyorum. Hiçbir şey yapamıyorum. Aklının alamayacağı kadar yoksulum." Güldü, acı acı ve biraz yüksekçe bir sesle. "Lanet bir dilenciden farkım yok, sülük gibi arkadaşlarının kanını emiyorum. Tam anlamıyla başarısızım. Felaket yoksulum."

Kızın tiksintisi artıyordu. Bu kez neredeyse başını bile sallamadı, kalkmak için fırsat kolluyordu.

Birden Gordon'ın gözleri yaşlarla doldu.

"Edith," diyerek kıza döndü, kendini tutmak için büyük bir çaba harcadığı çok belliydi, "bana ilgi duyan bir kişinin var olduğunu bilmek ne demektir, sana anlatamam."

Elini uzattı, kızın eline hafif hafif vurdu, kız istemeden elini çekti.

"Çok iyisin," diye tekrarladı.

"Evet," dedi kız ağır ağır, oğlanın gözlerinin içine bakarak, "eski bir arkadaşı görmek herkesin hoşuna gider, ama ben seni bu halde gördüğüme üzüldüm, Gordon."

Birbirlerine bakıyorlardı, bir sessizlik oldu, oğlanın gözündeki anlık istek kararsızlıkla titredi. Kız ayağa kalktı, ona bakarak durdu, yüzü hayli ifadesizdi.

"Dans edelim mi?" dedi kız soğuk bir şekilde.

"Aşk kırılgan bir şey," diye düşünüyordu kız ama belki de kırık parçaları saklanıyordu; dudaklarda bekleyen şeyler, söylenebilecek şeyler. Yeni aşk sözleri, öğrenilen sevecenlik, bir sonraki sevgiliye saklanır.

V

Edith'e kavalyelik eden Peter Himmel hakarete uğramaya alışkın değildi; hakarete uğradığı için incinmiş ve mahcup olmuştu, kendinden utanıyordu. İki aydır Edith Bradin'le özel

ulak yazışıyorlardı ve özel ulak yazışmanın tek özrünün, tek açıklamasının, mektubun duygusal değerinde yattığını bildiği için, kendisinin sağlam bir dayanağı olduğuna inanıyordu. Basit bir öpücük konusunda kızın böyle davranmasının nedeninin ne olabileceğini boş yere bulmaya çalıştı.

Bu yüzden bıyıklı adam gelip danslarını böldüğü zaman kendisi hole çıktı, kafasında kurduğu cümleyi kendi kendine pek çok kez yineledi. Hayli kısaltılmış haliyle o cümle şöyleydi:

"Bak, bir kız bir adamı ayartır, sonra da itip kakarsa, o zaman ben de ona tekme falan atacak değilim, gider bir güzel kafayı bulurum."

Böylece yemek odasından geçti, o odanın yanındaki küçük odaya girdi; buranın yerini daha önce saptamıştı. Çok sayıda punç kâsesinin bulunduğu bir odaydı bu, kâselerin iki yanına dizilmiş pek çok şişe vardı. Şişelerin bulunduğu masanın yanına oturdu.

İkinci viskisini yuvarladıktan sonra sıkıntıynuş, tiksintiymiş, zamanın tekdüzeliğiymiş, olayların karmaşıklığıymış, bunların hepsi belirsiz bir arka fonda kaldı, o fonun önüne ışıltılı bir örümcek ağı örüldü. Her şey bir uzlaşmayla çözüldü, sesini kesti, bir rafa kaldırıldı, günün bütün kaygıları düzgünce sıraya girdi, onun verdiği kısa bir dağılın emriyle uzaklaşıp gözden kayboldu. Kaygıların yok olmasıyla birlikte yayılmacı, parlak simgeler başladı. Edith, önemsenmesi gerekmeyen hoppa bir kız oluverdi; onun için kaygılanmaya değmezdi, gülüp geçmek gerekiyordu. Çevresinde oluşmaya başlayan dünyanın yüzeyine, kendi hayalinin ürünü bir kişi gibi uyuyordu. Kendisi de bir ölçüde simgeselleşmişti, nefsine hâkim bir tür ayyaş, oyun oynayan bir hayalci.

Sonra bu simgeci ruh durumundan çıktı, üçüncü kadehi yuvarlamasıyla birlikte gövdesine yayılan sıcaklık hayal gücünü teslim alınca, hoş bir suyun üstünde kımıldamadan sırtüs-

tü yüzen birinin ruh hali içinde buldu kendini. İşte tam o sırada biraz ötesinde iki parmak açık duran yeşil çuha kapıyı ve aralıktan dikkatle kendisine bakan bir çift gözü fark etti.

"Hımm," diye mırıldandı Peter sakince.

Yeşil kapı kapandı, sonra tekrar açıldı, bu kez ancak bir santim kadar açılmıştı.

"Ce-ee," dedi Peter.

Kapı olduğu gibi kaldı, Peter arka arkaya sert, kesintili fısıltılar duydu.

"Bir kişi."

"Ne yapıyor?"

"Oturuyor, bakıyor."

"Otuz bir çekse iyi eder. Küçük bir şişe daha alalım biz."

Peter dinliyor, dışarı sızan sözcükler zihninde anlam kazanıyordu.

"İşte bu," diye düşündü, "çok garip."

Heyecanlanmıştı. Neşesi yerine geldi. Bilmeden çok garip bir şeyle karşılaşmıştı. Sanki hiç oralı değilmiş numarası yaparak ayağa kalktı, masanın çevresinden dolaştı, çuha kapıyı birden açtı, er Rose birden kendini odada buldu.

Peter eğilerek selamladı.

"Tanıştığıma memnun oldum," dedi

Er Rose bir ayağını hafifçe ötekinin önüne attı, dövüşmeye, kaçmaya ya da uzlaşmaya hazırdı.

"Nasılsınız?" dedi Peter kibarca.

"İyiyim."

"Size bir içki ikram edebilir miyim?"

Er Rose soran gözlerle ona baktı, bunun alay için söylenmiş olabileceğinden kuşkulanıyordu.

"Olur," dedi sonunda.

Peter bir sandalyeyi gösterdi.

"Oturun."

"Bir arkadaşım var," dedi Rose, "o odada bir arkadaşım var." Parmağıyla yeşil kapıyı gösterdi.

"A, tabii, onu da buraya alalım."

Peter gidip kapıyı açtı, kuşku içinde, kararsız, suçlu suçlu bakan er Key'yi içeri aldı. Bir sandalye bulundu, üçü punç kâsesinin çevresinde yerlerini aldı. Peter ikisine de birer viski doldurduktan sonra, tabakasını açıp birer sigara da verdi. Belli bir çekingenlikle ikisini de aldılar.

"Şimdi," diyerek Peter konuşmayı zorlanmadan sürdürdü, "sorabilir miyim acaba, siz baylar boş zamanınızı niçin, görebildiğim kadarıyla yer fırçalarıyla döşenmiş bir odada oyalanarak geçirmeyi tercih ediyorsunuz? Ayrıca insanoğlunun, pazarları hariç, haftanın her günü, günde on yedi bin sandalye üretecek kadar geliştiği bir zamanda..." Durakladı. Rose ile Key boş boş ona baktı. "Söyler misiniz," diyerek devam etti Peter, "acaba niçin bir yerden bir yere su taşımak için yapılmış şeylerin üzerine oturmayı tercih ediyorsunuz?"

Tam bu noktada Rose bir iniltiyle konuşmaya katkıda bulundu.

"Son olarak," dedi Peter, "söyler misiniz, acaba niçin güzel avizelerle aydınlatılmış bir binada sizler kör bir ampulün altında geceyi geçirmeyi tercih ediyorsunuz?"

Rose, Key'ye baktı; Key de Rose'a. Güldüler; katıla katıla güldüler; gülmeden birbirlerine bakamıyorlardı. Ama bu adamla birlikte gülmüyorlardı – bu adama gülüyorlardı. Onlara göre böyle konuşan bir adam ya çılgınca sarhoştur ya da deli.

"Yale'lisiniz herhalde," dedi Peter, viskisini bitirip yenisini doldurarak.

Adamlar yine güldü.

"I-ı."

"Ee? Belki de üniversitenin Sheffield Bilim Okulu adlı önemsiz kısmındansınız, diye düşündüm."

"I-ı."

"Hım. E, bu çok kötü. Kesin Harvard'lısınız ve bu –gazetelerin dediği gibi, bu– menekşe mavisi cennette kim olduğunuzu belli etmemeye çalışıyorsunuz."

"I-ı," dedi Key küçümsercesine, "biz burada birini bekliyorduk sadece."

"Ha," diye haykırdı Peter ayağa kalkıp kadehlerini doldurarak, "çok ilginç. Bir temizlikçi kadınla mı buluşacaktınız, ha?"

İkisi de içerlemiş gibi buna karşı çıktı.

"Ziyanı yok," diyerek onları rahatlattı Peter, "özür dilemeyin. Temizlikçi bir kadının dünyadaki bütün öteki kadınlardan farkı yoktur. Kipling şöyle der: 'İster herhangi bir kadın olmuş, ister Judy O'Grady, hepsi aynıdır soyununca.'"

"Tabii," dedi Key, uzun uzun göz kırptı Rose'a.

"Örneğin, beni alalım," dedi Peter, içkisini bitirdi. "Burada bir sevgilim var, şımarık bir kız. Hayatımda onun kadar lanet olası, şımarık bir kız görmedim. Beni öpmeyi reddetti; en küçük bir neden göstermeden. Elbette seni öpmek istiyorum dediğini düşünmem için elinden geleni yaptı, sonra güm! Beni terk etti. Şu genç kuşağın ne hale geldiğini görüyor musunuz?"

"Şanssızlık işte," dedi Key, "büyük şanssızlık."

"Tüh be!" dedi Rose.

"Bir tane daha içer misiniz?" dedi Peter.

"Bir ara savaşa katıldık biz," dedi Key, biraz duraksadıktan sonra, "ama çok uzakta bir yerde."

"Savaş mı? Harika!" dedi Peter, iğreti bir şekilde oturarak. "Hepsini öldürmek gerek! Ben de ordudaydım."

"Adam bir Bolşevik'ti."

"Harika!" diye haykırdı Peter heyecanla. "Ben de onu diyorum işte! Bolşevikleri öldürmek gerek. Kökünü kazımak!"

"Biz Amerikalıyız," dedi Rose, kararlı bir yurtsever edasıyla, meydan okurcasına.

"Tabii," dedi Peter. "Dünyanın en büyük insan soyu! Hepimiz Amerikalıyız! Birer kadeh daha için."

Birer kadeh daha içtiler.

VI

Saat birde, özel –hatta bu özel orkestralar gününde bile özel– bir orkestra geldi Delmonico'ya, üyeleri kibirli kibirli piyanonun çevresine yerleşip Gamma Psi Derneği için müzik yapmayı üstlendiler. Başlarında ünlü bir flütçü vardı, bütün New York'ta kafa üstü durup omuzlarıyla şimi dansı yaparken flütüyle en son caz parçalarını çalmasıyla tanınıyordu. O çalarken bütün ışıklar söndürülmüştü, yalnızca flütçünün tepesindeki spot ışığı kalmıştı, bir de dans eden kalabalığın üstünde gezinen, titreşimli gölgeler, değişen çiçekdürbünü renkleri yansıtan bir ışık demeti.

Edith ancak acemi kızların genelde yaptığı gibi yoruluncaya, düşte gezermiş gibi bir hale gelinceye kadar dans etti, bu, üç beş kadeh viskiden sonra her tarafına ateş basan soylu birinin durumuna benziyordu. Başı, içindeki müziğin koynunda hayal meyal yüzüyordu; renkleri durmadan değişen o loş ışıkta, gerçek dışı hayaletler gibi kavalyelerin biri gelip biri gidiyordu, içinde bulunduğu koma durumu dolayısıyla sanki dans başlayalı aradan günler geçmiş gibi geldi ona. Pek çok erkekle pek çok konuda kopuk kopuk bir şeyler konuşmuştu. Bir kez öpüştü, altı kez sevişti. Akşamın ilk saatlerinde onunla üniversite öğrencileri dans etmişlerdi ama şimdi, orada bazı başkalarına göre daha fazla beğenilen bütün kızlar gibi onun da kendi arkadaş çevresi vardı, yani özellikle onu seçmiş ya da

seçtikleri başka güzel kızların arasına bir seçenek olarak onu da katmış olan yarım düzine kadar genç adam vardı; düzenli ve değişmez bir sırayla gelip onu kavalyesinin elinden alıyorlardı.

Gordon'ı birkaç kez görmüştü, merdiven başında, başını avucuna dayamış, donuk gözlerini yerde, ilerde sonsuz bir noktaya dikmiş halde uzun süre oturmuştu, berbat haldeydi, hayli sarhoşlamıştı, ama Edith her seferinde hemen bakışlarını başka tarafa çevirdi. Bütün bunlar sanki çok zaman önce olmuş gibiydi; şu anda kafası durmuştu, duyuları hipnoz benzeri bir uykuda donmuş kalmıştı; yalnızca ayakları dans ediyor, sesi konuşuyor, anlaşılmaz birtakım duygusal gevezelikler ediyordu.

Ama Edith, ne mutlu ki, Peter Himmel, sarhoş halde gelip onu kavalyesinden aldığı zaman öfkelenmeyecek kadar yorgun değildi. Soluğu tıkandı, oğlanın yüzüne baktı.

"A, *Peter*!"

"Biraz sar-oşum, Edith."

"Ah, Peter, çok ***şirinsin,*** evet, şirin! Böyle davranmanın serserilik olduğunu bilmiyor musun – benimle birlikteyken?"

İstemeyerek güldü sonra kız, çünkü oğlan birden dudaklarında belirip kaybolan bir gülümsemeyle çeşnilenen bir duygusallıkla kukumav gibi ona bakıyordu.

"Edith, sevgilim," dedi içtenlikle, "biliyorsun ki seni seviyorum, öyle değil mi?"

"Çok güzel söyledin."

"Seni seviyorum ve senden sadece beni öpmeni istedim," diye ekledi kederli kederli.

Oğlanın çekingenliği, utancı kalmamıştı. Dünyanın en güzel kızıydı o. Gözleri dünyanın en güzel gözleriydi, gökteki yıldızlara benziyordu. Özür dilemek istiyordu, önce onu öpmeye çalıştığı için; sonra, içki içtiği için ama öyle morali

bozulmuştu ki, kızın kendisine delice öfkelendiğini düşünmüştü.

Kızıl saçlı şişman adam gelip Edith'i kavalyesinden al, yüzüne bakarak ışıl ışıl gülümsedi.

"Buraya biriyle mi geldin?" diye sordu Edith.

Hayır. Kızıl saçlı şişman adam yalnız gelmişti.

"Şey, acaba... bu gece beni eve bırakabilir misin, sana çok zahmet olmazsa?" (Bu aşırı çekingen tavır sevimli bir numaradan başka bir şey değildi yoksa Edith şişman adamın sevinçten mum gibi eriyeceğini biliyordu.)

"Zahmet mi? Ne zahmeti, Tanrım, seve seve bırakırım! Bu işi nasıl seve seve yapacağımı biliyorsun."

"*Çok* teşekkürler! Çok tatlısın."

Kız kol saatine baktı. Saat bir buçuk olmuştu. Tam kendi kendine "bir buçuk" dediği sırada, birden aklına hayal meyal erkek kardeşinin her gece saat bir buçuktan sonraya kadar gazetede çalıştığını söylediği geldi.

Birden o anki kavalyesine döndü.

"Delmonico hangi sokakta, yine de?"

"Sokak mı? E, tabii ki Beşinci Cadde'de."

"Yani Beşinci Cadde'nin hangi sokakla kesiştiği yerde?"

"Şey, dur bir dakika, Kırk Dördüncü Sokak'ta."

Kızın düşündüğü şey doğruydu demek. Henry'nin bürosu sokağın karşı tarafında, köşeyi döner dönmez, orada bir yerde olmalıydı, hemen aklına bir anlığına oraya sığdırtıp onu şaşırtmak geldi, kırmızı opera peleriniyle ışık saçan bir mucize olarak birden karşısında belirmek ve onu "neşelendirmek". İşte Edith'in yapmaya bayıldığı şeydi bu – alışılmamış, neşeli bir şey. Bu düşünce, düşünce olarak kalmadı, hayal gücünü ele geçirdi. Kız bir an durakladıktan sonra kararını verdi.

"Saçlarım neredeyse toptan açılıp aşağı düşmek üzere," dedi kavalyesine tatlılıkla, "gidip düzeltmeme izin verir misin?"

"Tabii."

"Çok tatlısın."

Birkaç dakika sonra kırmızı opera pelerinine sarınmış olarak yan merdivenlerden birinden aşağıya indi, bu küçük serüven düşüncesiyle yanakları heyecandan al al olmuştu. Kapıda dikilen bir çiftin yanından koşarak geçti –zayıf çeneli bir garson ile aşırı boyalı bir hanım hararetli hareretli tartışıyorlardı–, dış kapıyı açtı, dışarıda onu ılık bir mayıs gecesi bekliyordu.

VII

Aşırı boyalı genç kadın kısa ve kötü bir bakışla onu izledi, sonra yeniden zayıf çeneli garsona dönerek tartışmaya kaldığı yerden devam etti.

"Yukarı çıkıp ona burada olduğumu söylersen iyi edersin," dedi meydan okurcasına, "yoksa ben kendim çıkarım yukarıya."

"Hayır, bunu yapamazsın," dedi George sert sert.

Kız alay eder gibi gülümsedi.

"Hıh, çıkamam, ha? O zaman şunu iyi dinle, o kolejli heriflerin, senin ömründe hiç tanımadığın kadarını tanırım, çoğu da beni tanır, benimle bir partiye gitmekten de çok memnun olurlar."

"Belki doğrudur..."

"Belki doğrudur," diyerek sözünü kesti kız. "Biraz önce şuradan geçen –ve Tanrı bilir nereye giden– kızın, bütün öteki davetlilerin istedikleri gibi içeri girip çıkmasına kimse ses çıkarmıyor, ama ben bir arkadaşımı görmek isteyince karşıma senin gibi işini abartan, alt tarafı getir götür işleri yapan basit bir garson dikilip beni içeri almıyor."

Key'lerin yaşlısı içerleyerek, "Buraya bak," dedi, "İşimi kaybetmeye niyetim yok. Senin sözünü ettiğin adam belki de seni görmek istemiyor."

"Oo, beni öyle bir görmek ister ki."

"E, ama bu kalabalıkta onu nasıl bulurum?"

"A, oradadır canım," dedi kız, kendinden emin bir şekilde. "Oradaki birine Gordon Sterrett'i sor, sana gösterirler. Onların hepsi birbirini tanır, o heriflerin."

Çantasından bir dolarlık bir banknot çıkardı, George'un eline sıkıştırdı.

"Al," dedi, "işte rüşvetin. Onu bul ve ona dediklerimi söyle. Söyle, beş dakika içinde burada olmazsa, ben yukarı çıkacağım."

George kötümserliğe kapılmış halde başını iki yana salladı, bir an düşündü, büyük bir kararsızlık geçirdi, sonra gitti.

Verilen zamandan önce Gordon aşağı indi. Akşamın daha erken saatlerine göre daha sarhoştu ve bu farklı bir sarhoşluktu. Sanki içki onun üzerinde sert bir kabuk gibi katılaşmıştı. Oğlan ağırlaşmış gibiydi ve yalpalıyordu, konuştukları da anlaşılmıyordu.

"Bak, Jewel," dedi, sesi tok çıkıyordu. "Hemen geldim. Jewel, parayı bulamadım. Elimden geleni yaptım."

"Para önemli değil," diyerek kestirip attı kız. "On gündür yanıma gelmedin. Sorun nedir?"

Oğlan ağır ağır başını iki yana salladı.

"Yerlerde sürünüyordum, Jewel. Hastaydım."

"Hasta idiysen neden bana söylemedin. Para o kadar da umurumda değil. Sen beni ihmal etmeye başlayıncaya kadar ben seni para için rahatsız etmiyordum."

Oğlan yine başını iki yana salladı.

"Seni ihmal etmedim. Hiç etmedim."

"Etmedin! Üç hafta yanıma gelmedin, çok sarhoş olmadıkça. Sarhoş olunca da ne yaptığını bilmiyordun."

"Hastaydım, Jewel," diye tekrar etti oğlan, gözlerini bitkin bir halde ona çevirerek.

"Gelip burada sosyetik arkadaşlarınla oynayacak kadar iyisin ama. Akşam yemeğinde benimle buluşacağını söylemiştin, bana biraz para da getirecektin. Telefon edip haber verme zahmetinde bile bulunmadın."

"Hiç para bulamadım."

"Biraz önce söylemedim mi ben sana, para önemli değil diye? *Seni* görmek istiyordum, Gordon, ama sen kendi arkadaşın bilmem kimi tercih ediyorsun."

Gordon buna sertçe karşı çıktı.

"O zaman al şapkanı gel benimle," dedi kız.

Gordon durakladı, kız birden yanına yaklaşıp kollarını oğlanın boynuna doladı.

"Gel benimle, Gordon," dedi yarı yarıya fısıldar gibi. "Devineris'e gidip birer içki içelim, sonra da benim daireme gideriz."

"Gelemem, Jewel..."

"Gelebilirsin," dedi üstüne basa basa.

"Felaket hastayım!"

"E, o zaman burada kalıp dans etmemelisin."

Rahatlama ve umutsuzluk yansıtan bir bakışla çevresini süzen Gordon kararsızdı; tam o sırada kız onu birden kendine doğru çekip yumuşak, etli dudaklarıyla öptü.

"Pekiyi," dedi oğlan ağır ağır. "Gidip şapkamı alayım."

VIII

Edith, mayıs gecesinin duru maviliğine çıktığı zaman bulvarın bomboş olduğunu gördü. Büyük mağazaların vitrinleri karanlıktı; kapılarına demir parmaklıklar indirilmişti, mağa-

zalar günün geç saatlerinin görkeminin gölgeli türbelerine dönüşmüştü. Kırk İkinci Cadde'ye bakınca, bütün gece açık kalan lokantaların birbirine karışmış ışıklarının oluşturduğu ışık lekesini gördü. Altıncı Cadde'nin tepesindeki demiryolu hattında, istasyondaki paralel ışıkların parıltıları arasından metro bir ateş alazı halinde kükreyerek caddenin karşı tarafına geçti, soğuk karanlığın içinde kayboldu. Ama Kırk Dördüncü Sokak çok sessizdi.

Edith pelerinine iyice sarınarak fırlayıp caddenin karşı tarafına koştu. Ancak yanından geçen bir adam, "Nereye böyle ufaklık?" diye mırıldandığı zaman ürktü. Çocukluğundaki bir geceyi hatırladı, pijamalarıyla evden çıkmış, arkadaki sokağa yürürken gizemli bir arka avludan bir köpek ona havlamıştı.

Gideceği yere hemen vardı, Kırk Dördüncü Sokak'ta iki katlı, görece eski bir binaydı, üst kattaki odada bir ışık görünce sevindi. Dışarıya vuran ışık pencerenin yanındaki tabelayı görmesine yetecek kadar güçlüydü: *The New York Trumpet.* Karanlık bir hole girdi, köşedeki merdivenleri fark etti.

Sonra, alçak tavanlı uzun bir salonda buldu kendini, içinde pek çok çalışma masası vardı, bütün duvarlara gazete dosyalarının kopyaları asılmıştı. İçerde iki kişi vardı. Salonun farklı köşelerinde oturuyorlardı, ikisi de yeşil güneş siperliği takmıştı, tek bir masa ışığının altında bir şeyler yazıyorlardı.

Bir an Edith kapı aralığında ne yapacağını bilmeksizin durdu, sonra adamların ikisi de aynı anda ona dönüp bakınca kız, erkek kardeşini tanıdı.

"A, Edith!" Adam hemen ayağa kalktı, şaşırarak kızın yanına geldi, siperliğini çıkardı. İnce uzun boylu, esmer biriydi, çok kalın camlı gözlüklerin altında keskin bakışlı siyah gözleri vardı. Konuştuğu kişinin başının üstünden uzak bir noktaya dikerdi bakışlarını her zaman.

Kızın kollarından tutarak yanaklarından öptü.

"Ne var?" diye tekrarladı korku ve telaşla.

"Şu karşı taraftaki Delmonico'da balodaydım, Henry," dedi kız heyecanla, "karşıya geçip seni görme isteğine karşı koyamadım."

"İyi etmişsin." Telaşlı hali hızla yerini her zamanki dalgınlık haline bıraktı. "Yine de geceleyin yalnız dolaşmamalısın, öğle değil mi?"

Salonun ta öteki başındaki adam merakla ikisine bakıyordu ama Henry'nin bir el işaretiyle onu çağırması üzerine yanlarına geldi. Etleri sarkmış, şişman bir adamdı, ışıl ışıl parlayan küçük gözleri vardı, kravatını ve yakalığını çıkartmış olduğu için, pazar günü öğleden sonra, orta batılı bir çiftçi görünümündeydi.

"Bu benim kız kardeşim," dedi Henry. "Beni görmek için uğramış."

Şişman adam, "Memnun oldum," dedi, gülümseyerek. "Adım Bartholomew, Bayan Bradin. Biliyorum kardeşiniz adımı unutalı çok oldu."

Edith kibarca güldü.

"Şey," diye devam etti, "burada yerimiz pek iyi değil, öyle değil mi?"

Edith çevresine baktı.

"Gayet iyi," diye yanıt verdi. "Bombaları nerede saklıyorsunuz?"

"Bombaları mı?" dedi Bartholomew, gülerek. "Çok hoş – bombalar. Kardeşin ne diyor duydun mu, Henry? Bombaları nerede sakladığımı öğrenmek istiyor. Çok hoş."

Edith boş masalardan birinin üzerine sıçrayıp oturdu, ayaklarını kenarından sarkıttı. Erkek kardeşi de ona yakın bir yere oturdu.

"Ee," diye sordu kardeşi dalgın dalgın, "bu New York yolculuğu hoşuna gitti mi?"

"Fena değil. Pazar gününe kadar Hoyt'larla birlikte Baltimore Oteli'nde kalıyorum. Yarın öğle yemeğine gelsene."

Kardeşi bir an düşündü.

"Çok işim var," diyerek kabul etmedi, "ayrıca grup halinde kadınlardan hoşlanmıyorum."

"Tamam," dedi kız, telaşsızca. "O zaman ikimiz baş başa öğle yemeği yiyelim."

"Güzel."

"Saat on ikide uğrar seni alırım."

Bartholomew besbelli ki masasına dönmek için sabırsızlanıyordu ama hoş bir şey söylemeden ayrılmanın kabalık olacağını düşünüyordu.

"Şey," dedi sıkıntılı sıkıntılı.

İkisi de dönüp ona baktı.

"Şey biz... bu akşam siz gelmeden önce heyecanlı dakikalar yaşadık."

İki adam birbirlerine baktılar.

"Daha erken gelseydiniz keşke," diye devam etti Bartholomew, biraz cesaretlenerek. "Bir vodvil sahnelendi burada."

"Gerçekten mi?"

"Bir serenad," dedi Henry. "Aşağıya, sokağa askerler toplanmış, bizim tabelaya bağırıp çağırdılar."

"Neden?" diye sordu kız.

"Bir kalabalık işte," dedi Henry dalgın dalgın. "Bütün kalabalıklar ulumak ister. Başlarında bir elebaşıları yoktu, yoksa belki de zorla içeri girer, ta buraya kadar gelerek ortalığı kırıp dökerlerdi."

"Evet," dedi Bartholomew, sonra yeniden Edith'e döndü, "daha önce burada olmalıydınız."

Bu kadarını masasına çekilmek için yeterli görmüş olmalı ki birden geriye dönüp yürüdü.

Edith erkek kardeşine sordu: "Askerlerin hepsi sosyalizme karşı mı? Yani, size şiddetle saldırıyorlar falan mı?"

Henry siperliğini taktı ve esnedi.

"İnsanlık uzun bir yol kat etti," dedi kayıtsızca, "ama bazılarımız geri kaldı; askerler ne istediklerini bilmiyorlar, nefret ettikleri şeyin ne olduğunu ya da neyi sevdiklerini de. Büyük kalabalıklar halinde hareket etmeye alışkınlar, gösteri yapmaları şart sanki. Bu sefer tesadüfen hedef biz olduk. Bu gece kentin her tarafında ayaklanmalar vardı. Bugün 1 Mayıs, biliyorsun."

"Ciddi bir zarar verdiler mi?"

"Yok canım," dedi Henry küçümseyerek. "Saat dokuz dolaylarında aşağı yukarı yirmi beş kişi sokakta toplandı, başlarını havaya dikip böğürmeye başladılar."

"Oo," dedi Edith ve konuyu değiştirdi. "Beni gördüğüne sevindin mi, Henry?"

"A, tabii."

"Sevinmiş görünmüyorsun."

"Sevindim."

"Benim... Benim hayatını boşa harcayan biri olduğumu düşünüyorsundur. Dünyanın en kötü kelebeği gibi bir şey."

Henry güldü.

"Hiç de değil. Gençsin, hayatın tadını çıkar. Neden? Ukala ve ciddi gençlere benzer bir halim mi var?"

"Hayır." Kız durakladı. "Ama benim katıldığım partinin sizin... amaçlarınızdan ne kadar farklı bir şey olduğunu düşünmeye başladım. Bana biraz... Biraz saçma görünüyor, öyle değil mi? Ben böyle bir partiye geliyorum, siz burada bir daha böyle partilerin yapılmasını olanaksız hale getirecek bir şey için çalışıyorsunuz, düşünceleriniz başarılı olursa."

"Ben bunu böyle görmüyorum. Sen gençsin ve böyle davranıyorsun çünkü böyle davran diye yetiştirildin. Devam et, iyi vakit geçirmeye bak."

Edith masadan aşağı sarkan bacaklarını sallamayı bıraktı, sesi bir numara aşağı düştü.

"Keşke... Keşke Harrisburg'a gelsen de iyi vakit geçirsen. Doğru yolda yürüdüğünden emin misin?"

"Ne güzel çoraplar bunlar," diyerek sözünü kesti Henry. "Nedir bunlar, kuzum?"

"Nakışlı bunlar," diye yanıt verdi kız, aşağıya bakarak. "Çok hoş, değil mi?" Eteğini kaldırdı, ipek çoraplı, zarif baldırları ortaya çıktı. "Yoksa ipek çoraplara karşı mısın?"

Oğlanın sabrı tükenmek üzereydi, sert bakışlarını ona dikti.

"Herhangi bir şekilde seni eleştirdiğimi kanıtlamaya mı çalışıyorsun, Edith?"

"Hiç de değil..."

Kız durakladı. Bartholomew bir homurtu çıkardı. Kız dönüp ona baktığında masasından kalkmış olduğunu gördü, pencerenin önünde duruyordu.

"Ne var?" diye sordu Henry.

"İnsanlar," dedi Bartholomew, biraz durakladıktan sonra, "oluk oluk geliyorlar. Altıncı Cadde'den."

"İnsanlar mı?"

Şişman adam burnunu cama dayadı.

"Gelenler asker, ulu Tanrım!" dedi üstüne basa basa. "Geri geleceklerini biliyordum."

Edith masanın üzerinden yere atladı, koşarak, pencerenin önünde duran Bartholomew'un yanına gitti.

"Öyle kalabalıklar ki!" diye haykırdı heyecanla. "Gel bak, Henry!"

Henry siperliğini düzeltti ama oturduğu yerden kalkmadı.

"Acaba ışıkları kapatsak mı?" dedi Bartholomew.

"Hayır. Biraz sonra giderler."

"Gitmiyorlar," dedi Edith pencereden aşağıya bakarak. "Gitmek gibi bir niyetleri yok. Başkaları da geliyor. Bak; Altıncı Cadde'nin köşesini dönen kalabalığa bak."

Kız sokak lambasının sarı aydınlığında ve mavi gölgelerinde kaldırımın adamlarla dolduğunu görebiliyordu. Çoğu üniformalıydı, bazıları ayık, bazıları sarhoş ve coşkuluydu, anlaşılmaz bir şeyler bağrışıyor, büyük bir gürültü koparıyorlardı.

Henry ayağa kalktı, pencerenin önüne gitti; arkadan vuran büro ışıklarının önünde uzun karaltısının belirmesi üzerine hemen bağırışmalar tutarlı bir haykırışa dönüştü, bir yaylım ateşi başladı; pencereye, çiğneme tütünü tamponları, sigara paketleri, hatta madeni paralar gibi küçük mermiler yağıyordu. Gürültü sesleri, açılır kapanır kapıların sesleri yukarı ulaşmaya başladı.

"Yukarı geliyorlar!" diye haykırdı Bartholomew.

Edith kaygıyla Henry'ye döndü.

"Yukarı geliyorlar, Henry."

Aşağıdaki holden gelen sesleri şu anda çok iyi duyuluyordu.

"Lanet sosyalistler!"

"Alman uşakları!"

"İkinci kat, ileri! Yürüyün!"

"O hainlere gününü..."

Bundan sonraki beş dakika sanki bir rüyada yaşanmıştı. Edith, o büyük gürültü patırtının, bir yağmur bulutu gibi birden patlayıp üçünün üzerine indiğinin farkındaydı, Henry onu kolundan yakalamış, büronun arka tarafına sürüklemişti. Sonra kapı açıldı, salona paldır küldür adamlar doluştu – liderleri değil, bir rastlantı sonucu önde bulunanlar.

"Meraba, züppe!"

"Geç vakte kadar çalışıyorsunuz, ha?"

"Sen ve kız arkadaşın. Canınız cehenneme!"

Edith çok sarhoş olan iki askerin en öne itildiklerini, budala budala yalpaladıklarını fark etti – biri kısa boylu, esmerdi, öteki uzun boylu, zayıf çeneli.

Henry ileriye çıktı, ellerini kaldırdı.

"Dostlar!" dedi.

Gürültü bir an kesildi, homurtularla noktalandı.

"Dostlar!" diye tekrar etti; bakışları insanların başlarının üstünden aşarak uzak bir noktaya dikilmişti. "Bu gece buraya zorla girerek kendinize zarar veriyorsunuz, başka hiç kimseye değil. Biz zengin adamlara benziyor muyuz? Almanlara benziyor muyuz? Bütün samimiyetimle size soruyorum."

"Sesini kes!"

"Bence benziyorsunuz!"

"Söyle, şu bayan arkadaşın kim, ulan?"

Bir masanın üzerindekileri karıştırıp duran, sivil kılıklı bir adam birden bir gazeteyi havaya kaldırdı.

"İşte bakın!" diye haykırdı. "Savaşı Almanların kazanmasını istemişler!"

Merdivenleri tırmanan başka insanlar yeni bir dalga halinde içeriye doldu, soluk yüzleriyle odanın arka tarafında duran küçük grubun çevresindeki kuşatma birden daralmıştı. Edith zayıf çeneli, uzun boylu askerin hâlâ ön safta yer aldığını gördü. Kısa boylu ve esmer olanı kaybolmuştu.

Kız hafif hafif geriledi, açık pencerenin yanına yaklaştı, pencereden serin gece havasının temiz soluğu içeri geliyordu.

Sonra odada ayaklanma başladı. Kız, askerlerin hücuma geçtiklerini fark etti, şişman adamın sandalyeyi başının üstüne kaldırıp fırlattığını gördü – birden ışıklar söndü, kaba kumaşlar altındaki ılık insan gövdelerinin basıncını hissetti, bağırtılardan, ağır ayak seslerinden, soluk seslerinden kulakları patlayacak gibiydi.

Birden yanında biri belirdi, sendeliyordu, yan yan ilerledi, birden korkulu ve tamamlanmamış bir çığlıkla açık pencereden dışarı attı kendini, o büyük gürültünün içinde çığlık sesi kesik kesik azalarak duyulmaz oldu. Karşı binadan dışarıya sı-

zan ışıkta Edith, o kişinin zayıf çeneli, uzun boylu asker olduğu izlenimine kapıldı.

İçinde şaşırtıcı bir öfke kabardı. Kollarını deli gibi sallayarak itiş kakışın en yoğun olduğu noktaya doğru yavaş yavaş, kör gibi ilerledi. Homurtular, küfürler, indirilen yumrukların boğuk sesini duyuyordu.

"Henry!" diye haykırdı, çılgın gibi. "Henry!"

Sonra, dakikalar sonra, odada başka kişilerin var olduğunu hissetti. Kalın, sert, buyurgan bir ses duydu, sarı ışık ışınları gördü, kavga gürültünün içinde sağı solu tarayan ışınlar. Haykırışlar seyrekleşti. İtiş kakış arttı, sonra durdu.

Birden ışıklar yandı, oda polislerle doluydu, sağa sola cop sallıyorlardı. O kalın ses gürledi:

"Haydi bakayım! Haydi! Haydi!"

Daha sonra:

"Susun ve çıkın buradan! Haydi!"

Oda birden bulaşık lavabosu gibi boşalıverdi. Bir köşede biriyle boğuşan bir polis, sımsıkı kıskaca aldığı hasmını, bir askeri, serbest bırakıp kolundan tutarak ite kaka kapıya doğru sürükledi. O kalın ses devam ediyordu. Edith o sesin kapının yanında duran boğa enseli bir polis şefinden geldiğini fark etti.

"Daha neler! Böyle bir şey yapamazsın! Sizin askerlerden biri arka pencereden atladı ve öldü!"

"Henry!" diye bağırdı Edith. "Henry!"

Önündeki adamın sırtını deli gibi yumrukladı; başka iki adamın arasına girdi; çığlık çığlığa bağırıyor, ite kaka kendine yol açarak bir masanın yanında yerde oturan, yüzü sapsarı olmuş birine doğru ilerliyordu.

"Henry," diye seslendi heyecanla. "Ne oldu? Ne oldu? Sana ne yaptılar?"

Henry'nin gözleri kapalıydı. İnildedi, başını kaldırıp bakarak, tiksintiyle, "Bacağımı kırdılar," dedi. "Tanrım, budalalar!"

"Haydi bakalım!" diye bağırdı polis şefi. "Haydi! Haydi!"

IX

Elli Dokuzuncu Sokak'taki Childs' lokantası sabahın saat sekizinde öteki lokantalardan farklıdır, yalnızca mermer masalarının genişliği ya da tavalarının parlaklığı bakımından değil. Orada bir yoksul kalabalığı görürsünüz, gözlerinden uyku akar, dümdüz önlerine, yemeklere bakmaya çalışırlar, öteki yoksulları görmemek için. Ama Elli Dokuzuncu Sokak'taki Childs' lokantası bundan dört saat önce, Oregon'un Portland'ındaki Childs' lokantasından tutun da, Maine'in Portland'ındakine kadar, bütün Childs' lokantalarından hayli farklıdır. Oranın, soluk ama temiz dört duvarı arasında, revü kızlarından, kolejli oğlanlardan, yeniyetme genç kızlardan, zamparalardan, *filles de joie*'dan* oluşan gürültülü bir kalabalık bulursunuz – Broadway'in ve hatta Beşinci Cadde'nin en canlı ve neşeli insanlarını temsil etmediği söylenemeyecek bir karışım.

2 Mayıs sabahı lokanta alışılmadık derecede doluydu. Mermer masalara eğilmiş yüzler, babalarının her birinin kendi köyü olan uçarı kızların heyecanlı yüzleriydi. Büyük iştah ve zevkle, omlet ve karabuğday keki yiyorlardı. Dört saat sonra aynı yerde tekrarlayamayacakları bir işti bu.

Hemen hemen hepsi Gamma Psi balosundan çıkıp buraya gelmişlerdi, bir gece yarısı şovundan çıkmış birkaç revü kızı da

* (Fr.) Fahişe. (ç.n.)

vardı, yan taraftaki bir masaya oturmuşlardı, gösteriden sonra makyajlarını biraz daha silmiş olmayı diliyorlardı. Sağda solda süfli, fare kılıklı, oraya ait olmayan birileri, bitkin ve şaşırmış bir halde, merakla bu kelebekleri izliyordu. Ama öyle donuk tipler azınlıktaydı. Bu 1 Mayıs'ın ertesi sabahıydı, kutlamaların rüzgârı devam ediyordu.

Ayık ama biraz sersemlemiş halde olan Gus Rose, bu süfli tiplerden biri sayılabilirdi. O ayaklanmadan sonra kendini nasıl Kırk Dördüncü Sokak'tan Elli Dokuzuncu Sokak'a atmıştı, bu kafasında tam net değildi. Carrol Key'nin cesedinin ambulansa konup götürüldüğünü görmüş, iki ya da üç askerle birlikte kuzeye doğru yürümeye başlamıştı. Kırk Dördüncü Sokak ile Elli Dokuzuncu Sokak arasında bir yerde öteki askerler bazı kadınlara rastlamış, onlarla gitmişlerdi. Rose, Columbus Circle'a kadar yürüdü, kahve içip çörek yiyeceği bir yer ararken gözüne Childs' lokantasının ışıkları ilişti. İçeri girip oturdu.

Abuk sabuk gevezeliklerin ve yüksek sesli kahkahaların ortasında buldu kendini. Başlangıçta anlayamadı ama beş dakikalık bir kafa sersemliğinden sonra bunun eğlenceli bir parti sonrası kalabalığı olduğuna karar verdi. Sağda solda, çok gürültücü, kıpırdak bir genç adam, arkadaşlar ve tanıdıklar arasında dolaşır gibi masa masa dolaşıyor, önüne gelenin elini sıkıyor, ara sıra durup gevezelik ediyor, şakalaşıyordu; bu arada havaya kaldırdıkları ellerinde kekler, yumurtalar taşıyan, heyecan içindeki garsonlar ona sessizce küfretmiş, çarpıp geçmişlerdi. En az göze batan bir yerde, en az kalabalık bir masada oturan Rose için bu gördüğü tablo renkli bir sirki anımsatıyordu, çılgınca eğlence ve güzellik sirki.

Birkaç dakika sonra, çapraz karşısında, sırtları kalabalığa dönük olarak oturan çiftin, bu salondaki en az ilginç çift olmadığını yavaş yavaş fark etmeye başladı. Adam sarhoştu. Sır-

tında smokin vardı, kravatı kaymıştı, gömleği şarap ve su lekeleriyle doluydu. Donuk, kanlı gözlerini tuhaf bir şekilde bir o yana bir bu yana devirip duruyordu. Soluğu yetmiyor gibiydi.

"Bir içki âleminden gelmiş anlaşılan!" diye düşündü Rose.

Kadın, tam değilse bile hemen hemen ayıktı. Güzeldi, kara gözleri vardı, yanakları al al olmuştu, keskin bakışlarını atmaca gibi arkadaşına dikmişti, ondan ayırmıyordu. Arada sırada oğlana doğru eğilip ona hararetli hararetli bir şeyler fısıldıyordu, oğlan ya başını iyice aşağı eğerek ya da özellikle iğrenç ve itici bir şekilde göz kırparak karşılık veriyordu.

Rose, birkaç dakika aptal aptal onları seyretti, kadının ona hızla, gücenik bir bakış fırlatması üzerine bakışlarını, masaları dolaşma turunu hâlâ sürdürenlerin açık ara en çok şamata yapanlarına çevirdi. Onların arasında, Delmonico'da kendisini saçma sekilde ağırlamış olan genç adamı tanıyınca çok şaşırdı. Onu tanıyınca da belli belirsiz bir duygusallık, biraz da dehşetle Key'yi düşünmeye başladı. Key ölmüştü. On metre yüksekten aşağı düşmüştü, kafası karpuz gibi yarılmıştı.

"İyi adamdı, lanet herif," diye düşündü kederle. "Çok iyi adamdı, canım çıksın. Ne şans ondaki de be."

Masa masa gezenler yaklaştı, Rose'un oturduğu masa ile yandakinin arasına geldiler, tanıdık tanımadık herkese aynı şen şakrak teklifsizlikle hitap ediyorlardı. Rose birden çıkık dişli sarışın oğlanın durduğunu, karşıdaki kadın ile adama sallanarak baktığını ve onları kınarmış gibi başının iki yana salladığını gördü.

Gözleri kanlı adam başını kaldırıp baktı.

Çıkık dişlisi, "Gordy," dedi, "Gordy."

"Merhaba," diye karşılık verdi Frenk gömleği lekeli adam.

Çıkık Diş karşısındaki çifte, yüzü kararak parmağını salladı, kadına soğuk, lanetleyici bir bakış fırlattı.

"Sana ne dedim, Gordy?"

Gordon oturduğu yerde kımıldadı.

"Cehenneme kadar yolun var," dedi.

Dean yerinden kımıldamadan parmağını sallamaya devam ediyordu. Kadın sinirlenmeye başladı.

"Çekil şurdan!" diye bağırdı öfkeyle. "Sarhoşsun, fena halde sarhoşsun!"

"O da sarhoş," dedi, parmağını sallamayı bırakmış, Gordon'ı işaret ediyordu.

Peter Himmel sallana sallana yaklaştı, baykuşu andırıyordu, nutuk atmaya hazırlanır gibiydi.

"Durun bakayım," dedi, sanki iki çocuk arasındaki küçük bir anlaşmazlığı çözmeye çağrılmış gibi. "Sorun nedir?"

Jewel, sert bir şekilde, "Al arkadaşını git buradan," dedi. "Bizi rahatsız ediyor."

"Ne dedin?"

"Ne dediğimi duydun!" dedi kız acı acı bağırarak. "Al arkadaşını git, dedim."

Kızın tiz sesi lokantadaki bütün gürültüyü bastırdı ve bir garson koşarak geldi.

"Biraz daha sessiz olun!"

"Şu adam sarhoş," dedi kız. "Bize hakaret ediyor."

"Bak, Gordy," diye söze başlayarak ısrar etti o suçlanan adam. "Sana ne dedim ben?" Garsona dönerek ekledi: "Gordy'yle biz arkadaşız. Ben ona yardım etmeye çalışıyorum, öyle değil mi, Gordy?"

Gordy başını kaldırıp baktı.

"Yardım etmek mi? Nerden çıkarıyorsun!"

Jewel birden ayağa kalktı, Gordon'ın kolundan tutarak ayağa kalkmasına yardım etti.

"Gel, Gordy!" dedi, ona doğru eğilmiş yarı fısıldar gibi konuşuyordu. "Gel biz buradan gidelim. Bu pis sarhoşla uğraşmayalım."

Gordon ayağa kalmaya zorlanmasına ses çıkarmadı, kapıya yöneldi, Jewel bir an geriye dönüp onları oradan kaçırtan adama seslendi.

"Senin ne mal olduğunu biliyorum," dedi öfkeyle. "İyi arkadaşsın, aman ne iyi. Bana seninle ilgili her şeyi anlattı."

Sonra Gordon'ın kolundan tuttu, ikisi birlikte meraklı kalabalığın arasından geçti, hesabı ödeyip çıktılar.

Onlar gittikten sonra garson Peter'a, "Oturun siz de," dedi.

"Ne dedin? Oturayım mı?"

"Evet, ya oturun ya da çıkın."

Peter, Dean'e döndü.

"Gel, haydi," dedi. "Şu garsonu dövelim."

"Olur."

Garsona doğru ilerlediler, yüz ifadeleri sertleşti. Garson geriledi.

Peter birden yanı başındaki masanın üzerinde duran tabağa uzandı, oradan bir avuç yiyecek alıp havaya fırlattı. Yiyecek, uyuşuk uyuşuk bir parabol gibi açılarak yakın çevredeki insanların başına kar taneleri halinde yağdı.

"Buraya bak! Yavaş olsana be!"

"Dışarı atın şunu!"

"Otur, Peter!"

"Kes şunu!"

Peter güldü, eğilerek selam verdi.

"Alkışlama inceliğinde bulunduğunuz için teşekkür ederim, baylar ve bayanlar. Biri bana biraz daha yiyecek ile silindir bir şapka verirse gösterimize devam edebiliriz."

Bar fedaisi koşarak geldi.

"Dışarı çık!" dedi Peter'a.

"Ne çıkması be!"

"O benim arkadaşım!" diyerek araya girdi Dean kızgınlıkla.

Bir garson kalabalığı toplandı. "Dışarı atın şunu!"

"Gitsek iyi olacak, Peter."

Kısa bir arbede oldu, ikisini sıkıştırarak yavaş yavaş kapıya doğru sürdüler.

"Şapkamla paltom var," diye bağırdı Peter.

"Haydi, git al ve elini çabuk tut."

Bar fedaisi Peter'ı serbest bıraktı, Peter yüzünde çok komik bir kurnazlık ifadesiyle birden arkadan dolanıp öteki masanın yanına koştu, orada alay eder gibi gülerken, öfkeden deliren garsonlara nanik yaptı.

"Biraz daha beklemem gerektiğini düşünüyorum," diye ilanda bulundu.

Kovalamaca başladı. Dört garson bir taraftan, üç garson öteki taraftan koştu. Dean onların ikisini ceketlerinden yakaladı, böylece Peter'ı kovalama girişimi bir sonuca bağlanamadan başka bir boğuşma yaşandı; ancak bir şeker kâsesi kırıldıktan, birkaç kahve fincanı devrildikten sonra oğlan yakalandı. Kasanın orada Peter bir kap esrar daha satın alıp polislere atmak isteyince yeni bir tartışma başladı.

Ama onun uygun biçimde dışarı çıkması üzerine başlayan şamataya bir başka olgu üstün geldi; lokantadaki herkesin ağzından çıkan uzun bir "Ah-hhh!" sesine ve hayran bakışlara konu olan olgu.

Öndeki düz cam, koyu krema mavisine –Maxfield Parish mehtabı mavisine*– dönüşmüştü, sanki lokantanın içine dolacakmış gibi cama abanan bir maviye. Columbus Circle'da gün ağarmıştı, mucizesel, soluk kesici bir şekilde günün ağarmasıyla birlikte ölümsüz Kristof'un büyük heykelinin karaltısı ortaya çıkmış, günün ilk ışıkları içerdeki sarı elektrik ışığıyla tuhaf ve gizemli bir şekilde harmanlanmıştı.

---

* Maxfield Parrish (1870-1966), Amerikalı ressam. (y.n.)

X

Nüfus sayım memuru Bay Giriş ile Bay Çıkış'ın adını listesine yazmadı. Doğum, evlilik, ölüm kütüklerinde de boş yere adlarını aramayın, ne de bakkalın alacaklılar defterinde. Unutkanlık denizinde boğuldular, onların yaşamış olduklarını gösteren kanıtlar da kuşkulu ve karanlık, bir mahkemede geçerli olmayacak şeyler. Buna karşılık ben bir bilirkişi olarak sizlere Bay Giriş ile Bay Çıkış'ın kısa süreliğine yaşadıklarını, soluk aldıklarını, adlarını seslenenlere yanıt verdiklerini, kendilerine özgü canlı kişiliklerinin ışığını çevrelerine yaydıklarını rahatlıkla söyleyebilirim.

O kısa hayatları süresince büyük bir ulusun, büyük ana caddesinde yerel giysileriyle yürüdüler; onlara gülenler, küfredenler, onları kovalayanlar, onlardan kaçanlar oldu. Daha sonra bu dünyadan göçtüler, onlardan bir daha söz edilmedi.

Üzeri açık bir taksi, mayıs ayı güneşinin daha ilk zayıf ışıkları belirdiği bir saatte, Broadway Caddesi'nden aşağı rüzgâr gibi geçiyordu ve arabanın içinde karaltıları tam yeni yeni görünürleşmeye başlayan kişiler, Bay Giriş ile Bay Çıkış'ın ta kendisi, şaşkınlıkla Kristof Kolomb heykelinin arkasındaki göğü birden renklendiren mavi ışığı tartışıyorlardı; gri bir gölün üzerinde rüzgârla sürüklenen kâğıt parçaları gibi, solgun bir halde sokakta kayar gibi ilerleyen erkencilerin gri yüzlerini konuşuyorlardı hayretle. Her konuda aynı düşüncedeydiler, Childs' lokantasındaki bar fedaisinin saçmalığından tutun da hayat denen uğraşın saçmalığına kadar. Kor gibi yanan ruhlarında sabahın uyandırdığı aşırı duygusallık ve mutluluk duygusuyla sersemlemişlerdi. İşin doğrusu, öyle taze ve canlı bir yaşam sevinciyle dolulardı ki, yüksek sesle bağırarak bunu dile getirmeleri gereğini hissettiler.

"Yih-huuu!" diye bağırdı Peter, ellerini megafon yaparak; Dean de aynı derecede anlamlı ve simgesel bir haykırışla ona katıldı ama bu haykırışın anlamı ve simgeselliği anlaşılmazlığından geliyordu.

"Oh-hoo! Oley! Ohho! Oh-hu-ba!"

Elli Üçüncü Sokak'ta bir otobüs, otobüste de koyu renk, kısa saçlı güzel bir kız vardı; Elli İkinci Sokak'ta bir süpürgeci, yana kaçıp kurtulmuş, kederli ve acılı bir sesle, "Önünüze baksanıza siz!" diye bağırmıştı. Ellinci Sokak'ta bembeyaz bir binanın önündeki bembeyaz bir kaldırımda üç beş adam başlarını çevirip bakarak bağırmışlardı.

"Partide değilsiniz, çocuklar!"

Kırk Dokuzuncu Sokak'ta Peter, Dean'e dönerek, "Güzel bir sabah," dedi ciddi bir yüzle, baykuş gözüne benzeyen gözlerini kısmıştı.

"Öyledir belki de."

"Gidip bir yerde kahvaltı edelim mi, ha?"

Dean olumlu yanıt verdi ve ekledi.

"Kahvaltı ve içki."

"Kahvaltı ve içki," diye tekrarladı Peter, ikisi birbirlerine bakıp başlarıyla onayladılar. "Bu çok mantıklı."

Sonra ikisi birden püskürerek gülmeye başladı.

"Kahvaltı ve içki! Ah, Tanrım!"

"Böyle bir şey mümkün değil," dedi Peter.

"Kahvaltıyla içki vermezler mi? Boş ver. Zorlarız. Zorlamak etkili olur."

"Mantık etkili olur."

Taksi birden Broadway'i kesen sokağa saptı, sokakta ilerledi, Beşinci Cadde'de mezar benzeri büyük bir yapının önünde durdu.

"Neden durduk?"

Taksi sürücüsü oranın Delmonico olduğunu söyledi.

Bu onların kafalarını karıştırdı. Kafalarını toparlayıp düşünmek için birkaç dakikalarını harcadılar çünkü böyle bir emir verildiyse bunun bir nedeni olması gerekirdi.

Taksi sürücüsü, "Paltoyla ilgili bir şey," dedi.

Hah, işte buydu. Peter'ın paltosu ile şapkası. Onları Delmonico'da bırakmıştı. Bu anlaşılınca taksiden indiler, ikisi kol kola girişe doğru yürüdüler.

"Buraya bakın!" diye bağırdı taksi sürücüsü.

"Ha?"

"Benim paramı ödeseniz iyi edersiniz."

Çok şaşırarak olumsuz anlamda başlarını salladılar.

"Sonra, şimdi olmaz – emirleri biz veririz, bekle."

Taksi sürücüsü karşı çıktı; parasını şimdi istiyordu. Kendilerini tutmak için çok çaba harcayan insanların küçümseyici tavrıyla lütfedip parasını ödediler.

İçeride Peter, yarı karanlık ve ıssız emanet eşya odasında elleriyle yoklayarak paltosunu ve şapkasını boş yere aradı.

"Gitmiş, galiba. Biri onu çalmış."

"Harvard'lı bir öğrencidir."

"Hepsi mümkün."

"Boş ver," dedi Dean, soylu bir tavırla ekledi: "Ben de benimkini buraya bırakacağım, o zaman ikimiz de aynı biçimde giyinmiş olacağız."

Paltosuyla şapkasını çıkardı, tam onları asacağı sırada, iki palto odasının kapısına takılmış karton tabelalar gözüne ilişti ve hep fildır fildır dönen gözlerini onlardan ayıramadı. Soldaki kapının üzerindeki tabelada büyük harflerle "Giriş" yazıyordu, sağdaki kapı aynı derecede etkili "Çıkış" sözcüğünü gururla taşıyordu.

Sevinçle haykırdı: "Bak!"

Peter'ın gözleri arkadaşının parmağıyla işaret ettiği yere çevrildi.

"Ne?"

"Şu tabelalara baksana. Gel şunları alalım."

"İyi fikir."

"Belki de pek ender yan yana gelen değerli tabelalar. Belki de bir amaca hizmet ediyor."

Peter soldaki tabelayı kapıdan çıkardı, kendi üzerinde bir yere gizlemeye çalıştı. Tabela hayli büyük bir şey olduğu için bu iş biraz güçtü. Aklına bir fikir geldi, yüksek bir gizemlilik edasıyla arkasını döndü. Biraz sonra tiyatrovari bir şekilde yavaşça önünü döndü, kollarını öne uzatarak Dean'i hayran bırakan manzarayı gözler önüne serdi. Tabelayı yeleğinin içine sokmuştu, gömleğinin önünü büsbütün kaplıyordu. Sonuçta gömleğinin önünde büyük siyah harflerle "Giriş" yazmaktaydı.

"Yaşa!" diyerek tezahüratta bulundu Dean. "Bay Giriş."

Kendisi de kendi tabelasını aynı şekilde yerleştirdi.

"Bay Çıkış!" diyerek gururla adını duyurdu. "Bay Giriş, size Bay Çıkış'ı takdim ederim."

Birbirlerine doğru yürüyüp el sıkıştılar. Yine gülme krizine yakalanıp neşeden sarsıla sarsıla gülerken sallanıyorlardı.

"Hoho!"

"Belki de büyük bir kahvaltı ederiz."

"Haydi gidelim, Commodore'a gidelim."

Kol kola kapıdan çıktılar, doğuya, Kırk Dördüncü Sokak yönüne dönerek Commodore'un yolunu tuttular.

Onlar dışarıya çıktıklarında kaldırımda aylak aylak yürüyen çok solgun ve yorgun bir asker dönüp onlara baktı. Sanki onlara bir şey söyleyecekmiş gibi o tarafa doğru adım attı ama onlar ona hemen hiç tanımamış gibi bakınca utandı, sallana sallana sokaktan aşağıya doğru yürümeye başlamalarını bekledi, sonra kırk adım kadar arkalarından onları izlemeye başladı, bir yandan da kendi kendine kıkırdıyor, olabilecekler için pe-

şin peşin sevinerek durmadan, "Vay anasını!" diye alçak sesle tekrarlıyordu.

Bu sırada Bay Giriş ile Bay Çıkış ileriye dönük planlarıyla ilgili olarak birbirleriyle şakalaşıyorlardı.

"İçki isteyeceğiz; kahvaltı isteyeceğiz. Biri olmadan öteki de olmaz. Tek ve aynı şeydir ikisi."

"İkisini de istiyoruz!"

"İkisini de!"

Ortalık hayli aydınlanmıştı artık, yoldan geçenler bu çifte meraklı gözlerle bakıyordu. Bir şeyler tartıştıkları belliydi, bu tartıştıkları şey ikisini de çok eğlendiriyordu, arada sırada öyle büyük bir kahkaha krizine yakalanıyorlardı ki, kol kola girmiş halde nerdeyse iki büklüm oluyorlardı.

Commodore'a geldikleri zaman uykulu kapıcıyla aralarında birkaç nükteli özdeyişten oluşan bir konuşmadan sonra biraz zorlanarak döner kapıyı hareket ettirdiler, çok tenha olan lobiden ve ürken insanların arasından geçerek yemek salonuna ulaştılar, orada şaşkın bir garson onlara bir köşedeki karanlık bir masada yer gösterdi. İkisi yemek listesini inceledi, umutsuzluk içinde birbirlerine listedekileri tekrar ediyor, şaşkın homurtular çıkarıyorlardı.

"Burada içki göremiyorum," diye şikâyette bulundu Peter.

Garson duyulur ama anlaşılmaz bir şeyler homurdandı.

"Tekrarlıyorum," diyerek devam etti Peter, sabır ve tahammülle, "bu listede hiç açıklaması olmayan ve gayet sevimsiz bir eksik görüyorum, içki yok."

"Dur!" dedi Dean, kendinden emin şekilde. "Ben halledeyim." Garsona döndü. "Bize... Bize..." Yemek listesini kaygıyla gözden geçirdi. "Bize bir şişe şampanya getir... ayrıca... Ayrıca belki bir de jambonlu sandviç."

Garson kuşkuyla baktı.

Bay Giriş ile Bay Çıkış ikisi birden koro halinde bağırdı: "Getirsene!"

Garson öksürdü, gözden kayboldu. Kısa bir sessizlik oldu, bu arada onların haberi olmadan başgarson tarafından incelendiler. Daha sonra şampanya geldi, şampanyanın ufukta görünmesiyle birlikte Bay Giriş ile Bay Çıkış neşelendi.

"Kahvaltıda şampanya içmemize izin vermediklerini düşün – düşün."

Böyle korkunç bir şeyin olma olasılığının nasıl bir şey olacağını düşünmeye çalıştılar ama bunu becermek onlara zor geldi. Kahvaltıda şampanya içmek isteyen birine bir başkasının karşı çıkabileceği bir dünyanın var olabileceğini ikisinin ortak havsalası almıyordu. Garson mantarı *paat* diye patlatarak açtı, kadehleri derhal açık sarı sıvıyla köpüklendi.

"Sağlığınıza, Bay Giriş."

"Sağlığınıza, Bay Çıkış."

Garson çekildi; dakikalar geçti; şişedeki şampanya azalmaya başladı.

"Küçük düşürücü bir şey," dedi Dean birden.

"Küçük düşürücü olan ne?"

"Kahvaltıda şampanya içmemize karşı çıkmaları düşüncesi."

"Küçük düşürücü mü?" Peter düşündü. "Evet, doğru sözcük bu: küçük düşürücü."

Yeniden katıla katıla gülmeye başladılar, uluyor, iki yana sallanıyor, sandalyelerinde öne eğilip arkaya kaykılıyor, "küçük düşürücü" sözcüğünü birbirlerine tekrarlayıp duruyorlardı – sanki her tekrarlanışında sözcük biraz daha saçmalaşıyordu.

Böyle muhteşem birkaç dakika daha geçirdikten sonra bir şişe şampanya daha içmeye karar verdiler. Kaygılı garsonları kendisinden daha üst rütbedeki birine danıştı, o bilinmeyen

kişi de gizlice başka şampanya verilmemesini işaret etti. Hesabı getirdiler.

Beş dakika sonra ikisi kol kola Commodore'dan çıktı, Kırk İkinci Sokak'ta merakla kendilerine bakan kalabalığın arasından yürüdüler, Vanderbilt Bulvarı'na çıktılar, Baltimore'a geldiler. Baltimore'a gelince, birden bir kurnazlık düşündüler, kendilerini toparlayıp lobiden kazık gibi dimdik, hızlı adımlarla geçtiler.

Yemek salonuna girince aynı oyunu yeniden tekrarladılar. Arada bir başlayan kasılmalı gülme krizleri, ara sıra birden patlak veren politika, kolej tartışmaları ile neşeli ruh durumları arasında gidip geliyorlardı. Saatleri dokuzu gösteriyordu, kafalarında belli belirsiz, hiç unutulmayacak, her zaman hatırlanacak bir gece yaşadıkları düşüncesi uç vermişti. İkinci şişeyi içerken biraz ağırdan aldılar. İkisinden birinin ağzından "küçük düşürücü" sözcüklerinin çıkması, ikisinin katıla katıla gülmesine yetiyordu. Yemek salonunda artık mırıl mırıl sesler duyulmaya başladı, vardiya değişiyordu; bir hafifliğin yayılmasıyla birlikte ağır hava seyreldi.

Hesabı ödeyip lobiye çıktılar.

Tam o sırada döner dış kapı, o sabah bininci kez döndü ve içeriye, gözlerinin altında kara halkalar, sırtında çok buruşuk bir gece elbisesi bulunan çok soluk yüzlü genç ve güzel bir kadın girdi. Yanında sıradan, iriyarı bir adam vardı, kıza eşlik etmeye hiç uygun biri olmadığı belliydi.

Merdivenin en üst basamağında Bay Giriş ile Bay Çıkış'a rastladılar.

"Edith," dedi Bay Giriş, büyük bir neşe içinde ona doğru adım attı, yerlere kadar eğilerek, "günaydın, canım," dedi.

İriyarı adam soran gözlerle Edith'e baktı, sanki karşılarına çıkan bu adamın kestirmeden icabına bakmak için onun iznini ister gibiydi.

Peter sonra biraz düşününce, "Laubaliliğim için özür dilerim," dedi. "Günaydın, Edith."

Dean'i dirseğinden tutup öne çekti.

"Seni en iyi dostum Bay Giriş'le tanıştırmak istiyorum. Ayrılmaz ikili. Bay Giriş ile Bay Çıkış."

Bay Çıkış öne çıkıp eğildi; aslında öyle fazla öne çıktı ve öyle çok eğildi ki hafifçe öne düşecek gibi oldu, bir eliyle Edith'in omzunu tutarak dengesini buldu.

"Ben Bay Çıkış, Edith," diye sevimli bir şekilde mırıldandı, "Baygirişin Bay Çıkış'ı."

"Baygirişinçıkışı," diye tekrarladı Peter gururla.

Ama Edith onlara değil, onları atlayıp ileriye bakıyordu, gözlerini yukardaki iç balkonda, küçük bir noktaya dikmişti. O iriyarı adama hafifçe başını salladı, adam boğa gibi ilerledi, kararlı, çevik bir hareketle Bay Giriş ile Bay Çıkış'ı iki yana itti. Edith'le ikisi açılan koridordan geçip gittiler.

Ama on adım sonra Edith yeniden durdu. Durdu ve parmağıyla kısa boylu, esmer bir askeri gösterdi. Asker genel olarak kalabalığa ve özel olarak Bay Giriş ile Bay Çıkış'ın oluşturduğu tabloya, bir çeşit şaşkınlık, büyülenmişlik ve dehşet içinde bakıyordu.

"İşte," diye haykırdı Edith. "Şunu görüyor musun?"

Sesi yükselmiş, tizleşmişti. İşaretparmağı hafifçe titriyordu.

"Ağabeyimin ayağını kıran asker işte o."

Çok sayıda hayret çığlığı duyuldu; caketataylı bir adam masanın yanındaki yerinden fırlayıp geldi; iri cüsseli adam yıldırım gibi bir sıçrayışta kısa boylu, esmer askerin yanına gitti, lobidekiler o küçük grubun çevresine toplandı, Bay Giriş ile Bay Çıkış'ın görüş açısının önünü kapattı.

Ama Bay Giriş ile Bay Çıkış için bu olay, uğuldayan, fır fır dönen bir dünyanın çok renkli, yanardöner bir parçasından başka bir şey değildi.

Yüksek sesler duydular, iri adamın sıçradığını gördüler; fotoğraf sonra birden bulanıklaştı.

Sonra göğe doğru çıkan bir asansördeydiler.

"Kaçıncı kat, lütfen?" dedi asansörcü.

"Kaçıncı kat olursa olsun," dedi Bay Giriş.

"En üst kat," dedi Bay Çıkış.

"En üst kat burası," dedi asansörcü.

"Bir kat daha çık," dedi Bay Çıkış.

"Daha yükseğe," dedi Bay Giriş.

"Göğe," dedi Bay Çıkış.

XI

Altıncı Cadde'ye yakın küçük bir otelin odasında Gordon Sterrett başının arkasında bir ağrı, bütün damarlarında hastalıklı bir zonklamayla uyandı. Odanın köşelerindeki koyu gri gölgelere, köşede duran ve o durduğu köşede çok uzun zamandır kullanılan büyük deri koltuk üzerindeki derisi soyulmuş yere baktı. Yere atılmış karmakarışık, buruşuk giysiler gördü, burnuna bayat sigara ve alkol kokusu geldi. Pencereler sımsıkı kapalıydı. Dışardaki parlak güneşin ışığı tozlu bir ışık demeti halinde pencere pervazını aşarak içeri giriyor, onun yattığı geniş karyolanın tahta başlığında kırılıyordu. Hiç kımıldamadan, komadaymış, uyuşturulmuş gibi yatmaktaydı, gözleri faltaşı gibi açılmıştı, beyni yağlanmamış bir makine takırtısıyla deli gibi çalışıyordu.

Ancak otuz saniye sonra toz yüklü güneş ışını ile büyük deri koltuktaki aşınmış yeri fark etmesi üzerine, hayatla çevrili bulunduğunu anladı, öte yandan Jewel Hudson'la geri dönüşsüz biçimde evlenmiş olduğunu hatırlaması için bir otuz saniyenin daha geçmesi gerekti.

Yarım saat sonra dışarıya çıktı, bir spor mağazasından tabanca satın aldı. Sonra taksiye atlayarak New York'un doğusunda, Kırk Yedinci Sokak'taki odasına gitti, resim malzemelerinin bulunduğu masaya eğilerek tam şakağının arkasından kafasına bir kurşun sıktı.

Porselen ve Pembe

Yazlık bir evin alt katında bir oda. Duvarların en tepesinde çepeçevre bir duvar süsü var, ayaklarının dibinde bir ağ yığınıyla bir balıkçıyı ve kan kırmızısı okyanusta bir tekneyi, ayaklarının dibinde bir ağ yığınıyla bir balıkçıyı ve kan kırmızısı okyanusta bir tekneyi, ayaklarının dibinde bir ağ yığınıyla bir balıkçıyı, vb. gösteren bir duvar süsü. Duvar süsünün bir yerinde resimler üst üste binmiş. Orada bir balıkçının yarısı ile ayaklarının dibindeki ağ yığınının yarısını görüyoruz, ağlar kan kırmızısı bir okyanusun yarısında yarım bir teknenin dibine ıslak ıslak yığılmışlar. Bu duvar süsünün olay örgüsünde yeri yok ama doğrusu beni büyüleyen bir şey. Sonsuza kadar anlatabilirim ama odadaki iki nesneden biri dikkatimin dağılmasına yol açıyor: mavi porselen bir banyo küveti. Özelliği olan bir şey, bu küvet. Şu yeni yarış karasörlerinden biri değil, yüksek bir arka koltuğu olan küçük bir şey ve sanki hemen atlayacakmış gibi görünüyor ama ayaklarının kısalığı yüzünden bu işi yapmaya cesareti yok, çevresine ve gök

mavisi rengine teslim olmuş. Ama o suratsız şey hiçbir patronunun ayaklarını tam anlamıyla uzatmasına izin vermiyor – biz de böylece güzel güzel odadaki ikinci nesneye geliyoruz:

Bu şey bir kız. Besbelli ki küvetin bir eklentisi, yan taraftan yalnızca başı ve boynu –güzel kızların boyunları olur, boğazları olmaz– görünüyor. Oyunun ilk on dakikasında seyirci merak içinde kalıyor, acaba kız oyununu hilesiz bir şekilde, çırılçıplak olarak mı oynuyor yoksa hileli bir şekilde giyinik olarak mı?

Kızın adı JULIE MARVIS. *Küvette gururlu bir şekilde dimdik oturuşuna bakınca pek uzun boylu olmadığı, hal ve tavırlarının hoş olduğu sonucunu çıkarıyoruz. Gülümsediği zaman üst dudağı biraz yukarıya kıvrılıyor ve size Paskalya tavşanını hatırlatıyor. Yirmi yaşına yaklaştığı fısıltısı dolaşıyor.*

Bir şey daha: Banyo küvetinin üst tarafında, sağda bir pencere var Dar bir pencere, içi geniş; içeriye bol güneş ışığının girmesine izin veriyor ama dışardan içeriye bakanın küveti görmesini engelliyor Olay örgüsünden kuşkulanmaya başlıyorsunuz.

Hayli alışılmış biçimde bir şarkıyla başlıyoruz ama seyircilerin şaşkınlıktan kesilen

soluklarının sesi ilk yarıda şarkıyı bastırdığı için şarkının yalnızca son kısmını vereceğiz.

JULIE : (*Neşeli bir sesle.*)

Ağırbaşlı bir çocuktu, Chicago'ya
geldiği zaman Sezar,
O kutsal tavuklar
Bela çıkardılar
Kudurdu Vesta Rahibeleri öfkeden.
Çok sinirlenince Nervii fena halde
Yuhaladı hepsini
Onlar da sallandılar
Blues müziğiyle
*Roma İmparatorluk cazının**

Bunu izleyen çılgın alkışlar sırasında JULIE *alçakgönüllülükle kollarını sallar ve suyun yüzeyini dalgalandırır – en azından biz öyle yaptığını varsayarız. Sonra soldaki kapı açılır, içeriye* LOIS MARVIS *girer. Giyiniktir ama elinde giysiler ve havlular taşımaktadır* LOIS, JULIE'*den bir yaş küçüktür, yüz ve ses bakımındansa onun neredeyse kopyası, ama giysilerinde ve ifadesinde tutucuların izlerini taşımaktadır Evet, bildiniz. Olay örgüsü o eski ve paslı "birini başkası sanma" ekseni çevresinde gelişiyor*

---

* Roma tarihine gülünçlemeli bir gönderme. Julius Caesar bir halk dansı yaparken, tapınak rahibeleri de "çılgına dönmüş" olarak gösteriliyor. "Roma İmparatorluğu caz müziği"nin ritmine ayak uydurarak dans eden Caesar, "sinirli" Nervii'ye ya da Roma İmparatorluğu'nun sömürge halkı Cermen kabilelere diz çöktürür. (y.n.)

LOIS : (*Ürkerek*) Ah, özür dilerim. Burada olduğunu bilmiyordum.

JULIE : Ha, merhaba. Küçük bir konser veriyorum.

LOIS : (*Sözünü keserek*) Neden kapıyı kilitlemedin?

JULIE : Kilitlememiş miyim?

LOIS : Tabii kilitlememişsin. Kapıyı delip geçerek içeri girdiğimi mi düşünüyorsun?

JULIE : Kilidi açtın sandım, hayatım.

LOIS : Çok dikkatsizsin.

JULIE : Hayır, bir çöpçü köpeği kadar mutluyum ve küçük bir konser veriyorum.

LOIS : (*Sertçe*) Büyü biraz!

JULIE : (*Pembe bir kolu sallayarak odayı gösterir*) Duvarlar sesi yansıtıyor, biliyor musun? İşte bu yüzden banyo küvetinde şarkı söylemek bambaşka bir şey. Şaşırtıcı bir hoşluk katıyor şarkıya. Senin için seçme yapıp söyleyebilir miyim?

LOIS : Acele edip o küvetten çıksan iyi edersin.

JULIE : (*Düşünceli düşünceli olumsuz anlamda başını sallar.*) Beni acele etmeye zorlama boşuna. Şu anda burası benim krallığım, balpeteğim.

LOIS : Bu tatlı ad da nereden çıktı?

JULIE : Çünkü sen arılığa yakınsın. Hiçbir şey atma, lütfen!

LOIS : Daha ne kadar kalacaksın banyoda?

JULIE : (*Biraz düşündükten sonra*) On beş dakikadan az, yirmi beş dakikadan çok kalmam.

LOIS : Bana bir iyilikte bulun, şunu on dakika yap.

JULIE : (*Hatırlayarak*) Ah, balpeteğim, hatırlıyor musun, hani geçen ocak ayının soğuğunda,

Paskalya tavşanı gülümsemesiyle ünlü bir Julie, hani dışarı çıkacaktı da, pek az sıcak su vardı ve genç Julie yıkanmak için küvete su doldurmuştu ama kötü kalpli kız kardeşi gelip o suda yıkanmış ve genç Julie'yi temizlik sütüyle temizlenmek zorunda bırakmıştı – ki çok pahalı ve zor bir iş olmuştu bu?

LOIS : (*Sabırsızlanarak*) Yani acele etmeyeceğini mi söylüyorsun?

JULIE : Neden edeyim?

LOIS : Biriyle bir randevum var.

JULIE : Burada, bu evde mi?

LOIS : Seni ilgilendirmez.

Küvetteki suyun içinden omuz başları görünen JULIE *omuz silker, suyu karıştırarak dalgalandırır.*

JULIE : Öyle olsun.

LOIS : Ah, Tanrı aşkına, evet! Bir randevum var, burada, bu evde – bir çeşit.

JULIE : Bir çeşit mi?

LOIS : İçeriye gelmiyor. Dışardan beni çağırıyor ve yürüyoruz.

JULIE : (*Kaşlarını kaldırarak*) Ah, şimdi olay anlaşılıyor. Şu bizim edebiyatçı Bay Calkins. Anneme onu içeriye davet etmeyeceğine dair söz verdiğini sanıyordum.

LOIS : (*Umutsuzluk içinde*) Geri zekâlı kadın. Boşanmış olduğu için adamdan nefret ediyor. Tabii annem bana göre çok daha tecrübeli bir insan ama...

JULIE : (*Bilgece*) Annemin seni budala yerine koymasına izin verme! Deneyim dünyadaki en büyük altın tuğladır. Yaşlı insanların hepsi bunu sata sata bitiremez.

LOIS : O adamı seviyorum. Edebiyat konuşuyoruz.

JULIE : A, demek o yüzden, son zamanlarda evin her tarafında o ağır kitaplara rastlıyorum.

LOIS : O kitapları bana ödünç veriyor.

JULIE : E, o zaman, onun oynadığı oyunu oynamak zorundasın. Roma'daysan Romalılar gibi davran. Ama benim kitaplarla işim kalmadı. Alacağım eğitimi aldım.

LOIS : Ne zaman ne yapacağın belli değil. Geçen yaz deli gibi kitap okuyordun.

JULIE : Hep aynı şeyi yapsaydım, hâlâ şişeden sıcak süt içiyor olurdum.

LOIS : Evet, büyük bir olasılıkla da benim süt şişemden. Ama ben Bay Calkins'i seviyorum.

JULIE : Onunla hiç tanışmadım.

LOIS : Şey, acele edecek misin sen?

JULIE : Evet. (*Biraz duraksadıktan sonra*) Suyun ılınmasını bekliyorum, sonra sıcak su dolduracağım.

LOIS : (*Alaya alır*) Aman ne ilginç!

JULIE : Eskiden nasıl "köpükçük" oynardık, hatırlıyor musun?

LOIS : Evet... on yaşındayken. Hâlâ neden oynamadığına şaşıyorum gerçekten.

JULIE : Oynuyorum. Biraz sonra oynayacağım.

LOIS : Aptalca bir oyun.

JULIE : (*İçtenlikle*) Hiç de değil. Sinirlere iyi geliyor. Bahse girerim, nasıl oynanacağını unuttun.

LOIS : (*Meydan okur gibi*) Unutmadım. Küveti... Küveti sabun köpüğüyle dolduruyorsun, kenarında ayakta duruyorsun ve aşağıya kayıyorsun.

JULIE : (*Burun kıvırarak başını iki yana sallar.*) Hıh! Bu sadece bir bölümü. Ayakların ya da ellerini değdirmeden aşağıya kayman gerekiyor.

LOIS : (*Sabırsızlanır*) Ah, Tanrım! Bununla uğraşamam şimdi. Yazları ya buraya gelmeyi bırakalım ya da iki küveti olan bir ev alalım, benim istediğim bu.

JULIE : Ya kendine küçük teneke bir ev alabilirsen alırsın ya da hortumu kullanırsın.

LOIS : Aa, sus be!

JULIE : (*Hiç ilgisi yokken*) Havluyu buraya bırak.

LOIS : Ne?

JULIE : Giderken havluyu buraya bırak.

LOIS : Bu havluyu ha!

JULIE : (*Tatlılıkla*) Evet, kendi havlumu unutmuşum.

LOIS : (*İlk kez çevresine bakar*) Geri zekâlıya bak! Kimonon bile yok.

JULIE : (*O da çevresine bakar.*) A, getirmemişim.

LOIS : (*Yüzünde bir kuşku ifadesi belirir.*) Nasıl geldin buraya?

JULIE : (*Güler.*) Galiba... Galiba hızla koşarak. Şey, yani... merdivenlerden aşağıya koşan beyaz bir karaltı koridora...

LOIS : (*Fena halde utanarak*) Şu şıllığa bak. Sende gurur diye, kendine saygı diye bir şey yok mu?

JULIE : İkisinden de bol bol var. Bana kalırsa bu onu kanıtlıyor. Çok güzel görünüyordum. Gerçekten de doğal halimle çok hoşum.

LOIS : Peki, sen...

JULIE : (*Yüksek sesle düşünür.*) Keşke insanlar giysi giymeseydi. Ben bir putatapar olmalıymışım – ya da bir yerli falan.

LOIS : Sen...

JULIE : Dün gece bir rüya gördüm, bir pazar günü kiliseye bir çocuk bir mıknatıs getirmiş; o mıknatısla insanların giysilerini üstlerinden çekip aldı. Mıknatıs herkesin giysilerini üzerlerinden hop diye çekti; insanlar korkunç bir duruma düştü; ağlıyor, bağırıyor, sanki ilk kez derilerini keşfedermiş gibi davranıyorlardı. Bir tek ben hiç umursamadım. Gülüyordum yalnızca. Para toplama kabını ben gezdirdim çünkü başka hiç kimse gezdirmek istemiyordu.

LOIS : (*Bu konuşmaya kulağını tıkamıştı.*) Yani sen, ben gelmeseydim odana... çırılçıplak mı gidecektin, bunu mu demek istiyorsun?

JULIE : *Doğal halimle*, demek daha iyi olur.

LOIS : Ya salonda biri olsaydı.

JULIE : Şimdiye kadar hiç olmadı.

LOIS : Yine de! Güzel Tanrım! Daha...

JULIE : Üstelik genelde yanımda bir havlu olur.

LOIS : (*Tamamıyla bozguna uğramış halde*) Ya Rabbim! Seni pataklamak gerek. Dilerim

yakalanırsın. Dilerim sen banyodan çıktığında salonda yarım düzine rahip olur... Kanları ve kızlarıyla birlikte hem de.

JULIE : Salon o kadar kişiyi almaz, diye yanıt verdi Çamaşırhane Mahallesi'nden Temiz Kathy.

LOIS : Pekâlâ. Kendi banyo küvetini kendin hazırladın; içine uzanabilirsin.

LOIS *kararlı bir şekilde kapıya yönelir*

JULIE : (*Telaşlanır.*) Hop! Hop! Kimono önemli değil ama havluyu isterim. Bir kalıp sabunla ya da ıslak banyo kesesiyle kurulanamam.

LOIS : (*İnatla diretir.*) Böyle bir yaratığın kaprislerine boyun eğemem. Nasıl uygun görürsen öyle kurulanabilirsin. Yerde yuvarlanabilirsin, hiçbir şey giymeyen hayvanlar gibi.

JULIE : (*Yine kendinden memnun halde*) Pekiyi. Çık haydi!

LOIS : (*Burnu havada*) Hıh!

Julie *soğuk suyu açar, parmağıyla* LOIS'*e doğru parabol biçiminde bir su fışkırtır.* LOIS *hemen çıkar, kapıyı çarparak kapatır.* JULIE *güler, musluğu kapatır.*

JULIE : (*Şarkı söyler.*)
Dumansız Santa Fe'de
Arrow yakalı adam tanışıyor
Bembeyaz gülüşlü kızla
Pebeco gülümsemesi

*Kızın Lucile tarzı**
Di da da dom di dom bir gün...

Islıkla söylemeye başlar, muslukları açmak için eğilir ama su borularından üç kez güm güm diye bir vurma sesi duyunca irkilir Bir an bir sessizlik olur, daha sonra kız ağzını telefona yaklaştırırmış gibi musluğun ağzına yaklaştırır.

JULIE : Merhaba! (*Yanıt yoktur.*) Su tesisatçısı mısın sen? (*Yanıt yoktur.*) Su idaresinden mi? (*Boş ve yüksek bir güm sesi duyulur.*) Ne istiyorsun? (*Yanıt gelmez.*) Bir hayaletsin herhalde. Öyle mi? (*Yanıt yoktur*) E, o zaman vurup durmayı bırak. (*Uzanır, sıcak su musluğunu açar. Su akmaz. Yine ağzını musluğun ağzına dayar.*) Su tesisatçısıysan, bu çok kötü bir şaka. Aç şu suyu, bir arkadaşın için. (*Yüksek ve boş boş, iki güm sesi.*) Tartışma benimle! Su istiyorum ben, su! *Su!*

Pencerede genç bir adamın başı görünür, ince bir bıyığın ve sevimli gözlerin süslediği bir baş. Gözler bakar, çok sayıda balıkçı ile balıkağları ve kan kırmızısı bir okyanustan başka bir şey göremezler ama adama konuşma kararı verdirirler.

---

* Çağın reklam sloganlarına göndermeler; "dumansız" Santa Fe Demiryolu, Arrow Gömlek Yakaları, dişmacunları gibi. (y.n.)

GENÇ ADAM : Biri mi bayıldı?

JULIE : (*Birden doğrulur ve kulak kesilir*) Sıçrayan kediler!

GENÇ ADAM : (*Yardım niyetiyle*) Krizlere su iyi gelmez.

JULIE : Kriz mi? Sana kim krizden söz etti?

GENÇ ADAM : Sıçrayan bir kediyle ilgili bir şey söyledin.

JULIE : (*Kararlılıkla*) Öyle bir şey söylemedim.

GENÇ ADAM : E, pekiyi, bunu daha sonra konuşuruz. Dışarı çıkmaya hazır mısın? Yoksa şimdi benimle dışarı çıkarsan herkesin dedikodu edeceğini mi düşünüyorsun?

JULIE : (*Gülümser.*) Dedikodu mu? Neden etsinler? Dedikodudan fazla bir şey olur bu – tam anlamıyla bir rezalet.

GENÇ ADAM : Bunu biraz fazla abartıyorsun. Ailenin canı sıkılır ama iffet meraklıları için ne yapsan kötüdür zaten. Haydi yapma.

JULIE : Sen benden ne istediğinin farkında değilsin.

GENÇ ADAM : Arkamıza bir kalabalığın takılacağını mı sanıyorsun?

JULIE : Kalabalık mı? New York'tan saat başı özel, yemekli, çelik bir tren kalkacaktır.

GENÇ ADAM : Baksana, evi mi temizliyorsun?

JULIE : Neden sordun?

GENÇ ADAM : Duvarlardaki bütün resimler çıkmış.

JULIE : A, bu odada duvarlarda resim yoktur ki.

GENÇ ADAM : Tuhaf, duvarlarında resim ya da duvar halısı ya da lambri falan olmayan ev hiç duymadım.

JULIE : Burada hiç ev eşyası bile yok.

GENÇ ADAM : Ne tuhaf ev!

JULIE : Eve hangi açıdan baktığına bağlı.

GENÇ ADAM : (*Duygulu*) Seninle böyle konuşmak öyle hoş ki – yalnızca bir ses olarak. Seni göremediğime bayağı memnunum.

JULIE : (*Bundan memnun olarak*) Ben de öyle.

GENÇ ADAM : Üzerinde ne renk bir elbise var?

JULIE : (*Omuzlarını ciddi ciddi inceler*) Şeyy, galiba, pembemsi beyaz.

GENÇ ADAM : Sana yakışıyor mu?

JULIE : Es... Eski bir şey. Uzun zamandır üzerimde.

GENÇ ADAM : Eski giysilerden nefret ettiğini sanıyordum.

JULIE : Ederim ama... bu bir çeşit doğumgünü armağanı, giymek zorunda olduğum bir şey.

GENÇ ADAM : Pembemsi beyaz. Eminim harika bir şeydir. Modaya uygun mu?

JULIE : Çok basit, klasik bir model.

GENÇ ADAM : Ne hoş bir sesin var! Nasıl da yankılanıyor! Bazen gözlerimi kapatıyorum, senin uzak, çöl gibi bir adadan bana seslendiğini görür gibi oluyorum. Suya dalıp dalgaları aşarak sana gelmeye çalışıyorum, orada öylece duruyor, beni çağırıyorsun, sesini duyuyorum, iki yanın da su dolu.

Küvetin kenarındaki sabun suya düşer, suları sıçratır. Genç adam gözlerini kırpıştırır

GENÇ ADAM : Neydi o? Hayalimden mi uydurdum?

JULIE : Evet. Çok... Çok şairanesin, öyle değil mi?

GENÇ ADAM : (*Rüyadaymış gibi*) Hayır, ben düzyazıcıyım. Yalnızca içim kalktığı zaman şiir yazarım.

JULIE : (*Mırıldanır.*) Kaşıkla karıştırıldığı zaman...

GENÇ ADAM : Şiiri her zaman sevmişimdir. İlk ezberlediğim şiiri ta bugün bile hatırlayabilirim. "Evangeline" şiiriydi.

JULIE : Uyduruyorsun.

GENÇ ADAM : "Evangeline"* mi dedim ben? "Zırh Giymiş İskelet"ti.

JULIE : Ben cahil biriyim ama ilk şiirimi hatırlıyorum. Tek bir dörtlüktü:

Parker ile Davis
Oturarak çitin üzerine
On beş senti bir dolar
Yapmaya çalışıyorlar

GENÇ ADAM : (*Heyecanlanır*) Edebiyata ilgi duymaya mı başlıyorsun?

JULIE : Çok eski ya da karışık ya da moral bozucu olmadığı sürece. İnsanlar için de öyledir. Çok eski, karışık ya da moral bozucu olmadıkları sürece insanları severim.

GENÇ ADAM : Tabii ben çok şey okudum. Dün gece bana Walter Scott'ı sevdiğini söylemiştin.

JULIE : (*Düşünür.*) Scott ha? Dur bakayım. Evet, *Ivanhoe*'yu, *Son Mohikan*'ı okudum.

GENÇ ADAM : O Cooper'ın.

JULIE : (*Öfkelenir.*) *Ivanhoe* mu? Sen delirmişsin! Bildiğimi sanıyorum. Okudum onu.

GENÇ ADAM : *Son Mohikan* Cooper'ın.

JULIE : Kimin olursa olsun! Ben O. Henry'yi severim. O hikâyeleri nasıl yazdı öyle, anlamıyo-

---

* Amerikalı şair Henry Wadsworth Longfellow'un (1807-1882), Acadia'lı Fransızların Kanada'dan Louisiana'ya sürülmesiyle ilgili şiir. (y.n.)

rum. Çoğunu hapishanede yazmıştı. "The Ballad of Reading Goal"ü* hapishanede yazdı.

GENÇ ADAM: (*Dudaklarını ısırır.*) Edebiyat... Edebiyat! Benim için her zaman önemli oldu.

JULIE: E, Gaby Deslys'in Bay Bergson'a** dediği gibi, benim güzelliğim ile sizin beyniniz birleştiğinde yapamayacağımız bir şey yoktur.

GENÇ ADAM: (*Güler.*) Gerçekten sana ayak uydurmak zor. Bakıyorsun, bir gün çok keyiflisin, ertesi gün karamsar. Senin huyunu bu kadar iyi bilmeseydim...

JULIE: (*Sabırsızlanır.*) A, sen şu amatör kişilik uzmanlarından mısın? Beş dakika içinde insanları yaftalarlar, sonra onların adları anıldığında çok bilmiş biri edasıyla bakarlar. O tür şeylerden hoşlanmam.

GENÇ ADAM: Seni yaftalamakla övünüyor değilim. Sırrını çözmek zor. Kabul ediyorum.

JULIE: Tarihte sırrı çözülmeyen yalnızca iki kişi vardır.

GENÇ ADAM: Kim onlar?

JULIE: Biri Demir Maskeli Adam, biri de, telefon hattı meşgul olduğunda "lık-lık-glık lık-lık-glıg" diyen adam.

GENÇ ADAM: *Gerçekten* sırrını çözmek olanaksız. Seni seviyorum. Güzelsin, zekisin, erdemlisin ve

---

* Oscar Wilde'ın eşcinsellik suçundan hapse atıldıktan sonra yazdığı bu şiiri O. Henry'nin sanmaktadır. O. Henry'yse hortumculuktan hapsedilmiş, öykü yazmaya hapishanede başlamıştır. (y.n.)

** Gaby Deslys (1881-1920), Fransız dansçı, şarkıcı ve oyuncu. Henry Bergson (1859-1941), Fransız filozof. (y.n.)

bunların üçü çok ender olarak bir araya gelir.

JULIE : Sen bir tarihçisin. Söyle bakalım, tarihte banyo küveti var mı, yok mu? Bana kalırsa küvetler fena halde ihmal edilmiş durumda.

GENÇ ADAM : Banyo küvetleri ha! Dur bakalım. Evet, Agamemnon banyo küvetinde hançerlenmişti. Charlotte Corday, Marat'ı* banyo küvetinde bıçakladı.

JULIE : (*İçini çeker.*) Tarihi o kadar eski demek! Güneşin altında yeni bir şey yok, öyle değil mi? Bak, dün müzikli bir komedinin partisyonunu satın aldım, en az yirmi yaşında; *Normandiya Şimileri***.

GENÇ ADAM: Bu modern dansları sevmiyorum. Ah, Lois, seni görebilmek isterdim. Pencereye gelsene.

Su borularına güm diye vurulur ve açık musluklardan birden su akmaya başlar. JULIE *hızla muslukları kapar.*

GENÇ ADAM : (*Şaşkınlıkla*) Neydi o ses?

JULIE : (*Zekice*) Ben de duydum onu?

GENÇ ADAM : Akan su sesine benziyordu.

JULIE : Değil mi? Benzemesi tuhaf. Aslında süs balığının kâsesine su dolduruyordum.

GENÇ ADAM : (*Hâlâ şaşkındır.*) O vurma sesi neydi?

---

* Agamemnon banyo küvetinde karısı Clytemnestra ile âşığı tarafından öldürülmüştü. Bir Fransız devrimcisi olan Jean-Paul Marat'ı (1743-1793), aşırı olmayan politikaları destekleyen Charlotte Corday banyoda öldürmüştü. (y.n.)

** Bir halk dansı. (y.n.)

JULIE : Balıklardan biri çat diye ağzını kapattı.

GENÇ ADAM : (*Birden karar vererek*) Lois, seni seviyorum. Herhangi bir insan değilim, bir demir ustasıyım...

JULIE : (*Birden ilgilenir*) Ah, ne kadar ilginç.

GENÇ ADAM : ... Başarılı bir demir ustası. Lois, seni istiyorum.

JULIE : (*Kuşkuyla*) Hıh! Senin gerçekte istediğin şey, her konuda hazır ola geçmek ve orada dikilip beklemek.

GENÇ ADAM : Lois ben ... Lois, ben...

Duraklar, o sırada LOIS *kapıyı açar, içeriye girer, çarparak kapar. Ters ters* JULIE*'ye bakar, sonra birden pencereden görünen genç adam gözüne ilişir.*

LOIS : (*Dehşet içinde*) Bay Calkins!

GENÇ ADAM : (*Şaşırır.*) A, üzerinde pembemsi beyaz bir elbise olduğunu söylememiş miydin sen bana?

Bir an çaresizce baktıktan sonra LOIS *bir çığlık atar, umutsuzluk içinde kollarını kaldırır ve yere yığılır.*

GENÇ ADAM : (*Büyük bir telaşla*) Aman Tanrım! Bayıldı! Hemen içeriye koşayım.

JULIE*'nin gözleri* LOIS*'in hareketsiz elinden kayan havluya gider.*

JULIE : Bu durumda ben hemen dışarıya çıkıyorum.

İki eliyle küvetin kenarına dayanır, küvetten çıkar, seyircilerden gelen ve yarı mırıltı ile yarı iç çekiş karışımı bir ses dalgacıklanır.

Bir Belasco gecey yarısıyla sahne hızla kararır*

Perde

* David Belasco (1853-1931), ilginç yapımlarıyla tanınan Amerikan oyun yazarı ve yapımcısı. (y.n.)

FANTEZİLER

Ritz Büyüklüğünde Bir Elmas

I

John T. Unger, Mississippi Irmağı kıyısında küçük bir kasaba olan Hades'in, birkaç kuşaktır tanınan bir ailesine mensuptu. John'ın babası, pek çok hararetli golf maçının yapıldığı amatör şampiyonalar düzenliyordu; "kutusu sıcak olanın yatağı da sıcak olur" biçimindeki yerel deyimle, Bayan Unger, siyasal konuşmalarıyla tanınırdı; on altı yaşına yeni basan genç John Unger ise, daha uzun pantolon giyecek yaşa gelmeden, New York'ta çıkan en son dansları yapıyordu. Artık belli bir süreliğine evden uzakta olacaktı. Bütün taşraya musallat olan, taşralıların gelecek vaat eden en iyi gençlerini her yıl ellerinden kaçırmalarına yol açan, New England'da eğitim görme düşüncesine onun annesi ve babası da kapılmıştı. Oğullarının Boston yakınlarındaki St. Midas Okulu'na gitmesi dışında hiçbir şey onlar için uygun değildi, o sevgili, yetenekli oğulları için Hades çok küçük bir yerdi.

Hades'e gittiyseniz, siz de bilirsiniz ki Hades'de hazırlık okullarının ve kolejlerin daha moda olanlarının adları artık çok az anlam ifade eder. Orada yaşayanlar öyle uzun zamandan beridir dünyanın dışındadırlar ki, giyim kuşam, adap ve edebiyat yönünden çağdaş olsalar da, büyük oranda kulaktan dolma bilgilere bel bağlarlar, ayrıca Hades'de çok titizlikle hazırlanmış sayılacak bir töreni Chicago'lu bir sığır prensesi "belki biraz bayağı" bulur.

John T. Unger, yolculuk arifesindeydi. Bayan Unger, annelik saçmalığıyla oğlunun sandığına keten takımlar, elektrikli vantilatörler tıkıştırmıştı, Bay Unger ise oğluna içi para dolu amyant bir cüzdan verdi.

"Unutma, istediğin zaman buraya gelebilirsin," dedi. "Emin ol ki oğlum, bizler evin bacasını tüttürmeye devam edeceğiz."

"Biliyorum," dedi John boğuk bir sesle.

Babası gururla devam etti: "Kim olduğunu, nereden geldiğini unutma. Sen kendin için zararlı olacak bir şey yapmazsın. Sen bir Unger'sın, Hades'li bir Unger."

Böylece yaşlı Unger ile genci el sıkıştılar ve John gözlerinden sicim gibi yaşlar akarken yürüyerek uzaklaştı. On dakika sonra kasabanın sınırı dışına çıkmıştı; durdu, geriye dönüp son bir kez baktı. Bahçe kapısının üstünden görünen Viktorya dönemine özgü o eski moda özdeyiş, ona tuhaf şekilde çekici geldi. Babası onu kaç kez değiştirmek, biraz daha enerjik ve canlı bir şeye çevirtmek istemişti, örneğin üzerinde "Hades! Size Verilen Bir Fırsat" ya da elektrik ampulleriyle deseni çizilmiş tokalaşan iki elin üst tarafına yerleştirilmiş, sadece "Hoş Geldiniz" yazan bir tabelaya. Eski özdeyiş biraz moral bozucuydu, Bay Unger böyle düşünüyordu ama şimdi...

İşte böyle, John dönüp bakmış ve kararlılıkla yüzünü gideceği yöne çevirmişti. O geri dönerken gökyüzü zemini üzerinde Hades'in ışıkları ateşli ve sevecen bir güzellikle parlıyordu.

Rolls-Pierce marka bir arabayla Boston'dan St. Midas Okulu'na gitmek yarım saat sürer. Normalde ne kadar sürdüğü hiçbir zaman bilinmeyecek çünkü şimdiye kadar oraya bir tek John T. Unger bir Rolls-Pierce'le geldi, onun dışında başka bir şeyle gelen olmadı, belki bir daha da olmayacak. St. Midas dünyanın en pahalı ve en ayrıcalıklı erkek hazırlık okuludur.

John'ın orada ilk iki yılı çok iyi geçti. Okuldaki oğlanların babaları para babasıydı ve John yazlarını şık tatil yerlerini ziyaret ederek geçirdi. Ziyaretlerine gittiği oğlanları çok seviyordu ama babalarıyla aynı kumaştan yapılmışa benziyorlardı, kendi çocuk aklıyla bu aşırı benzerliği çoğu kez çok şaşırtıcı bulurdu. Onlara evinin nerede olduğunu söylediğinde, neşeli bir şekilde, "Orası hayli sıcak, ha?" diye sorarlardı. John hafifçe gülümsemeyi başarır ve "Gerçekten öyle," derdi. Hepsi aynı şakayı –en iyi olasılıkla biraz değiştirerek– "O kadar sıcak sana vız mı geliyor yoksa?" diye –onun en az ilk soru kadar nefret ettiği şekilde– tekrarlamasaydı, bu yanıtı daha büyük bir samimiyetle verecekti.

Okuldaki ikinci yılının ortalarında, onun sınıfına Percy Washington adında sessiz, yakışıklı bir oğlan geldi. Bu yeni öğrencinin hal ve tavırları son derece hoştu, Midas Okulu için bile fazlaca iyi giyinen biriydi, ama her nedense öteki oğlanlardan biraz uzak duruyordu. Yakın olduğu tek kişi John T. Unger idi ama ona da evi ve ailesiyle ilgili hiçbir şey anlatmıyordu. Zengin olmasına zengindi ama John, birkaç böyle çıkarımı dışında arkadaşıyla ilgili pek az şey biliyordu, o yüzden Percy kendisini yaz tatilini "batıdaki" evinde geçirmeye davet edince, merak ettiği ve öğrenebileceği pek çok şeyi düşünerek ağzının suyu aktı. Hiç duraksamadan kabul etti.

Ancak trene bindikleri zaman ilk kez Percy konuşmaya başladı. Bir gün yemekli vagonda öğle yemeklerini yer ve okuldaki pek çok çocuğun kişilik kusurları üzerinde konuşurlarken Percy birden ses tonunu değiştirerek beklenmedik bir şey söyledi.

"Babam," dedi, "dünyanın en, en zengin adamı."

"Ooo," dedi John nazikçe. Bunu bu kadar emin bir şekilde söyleyen birine ne diyeceğini bilemedi. Düşündü, "Çok iyi," dedi ama samimi olmayan bir yanıttı bu, neredeyse, "Sahi

mi?" demek üzereydi ama bu da Percy'nin söylediğini sorgulamak anlamına geleceği için kendini tuttu. Ayrıca bu kadar şaşırtıcı bir cümle neredeyse hiç sorgulanmazdı.

"En, en zengin," diye tekrarladı Percy.

"*Dünya Yıllığı*'nda okumuştum," diyerek söze başladı John. "Amerika'da yıllık geliri 5 milyon doların üzerinde olan bir kişi, 3 milyonun üzerinde olan dört kişi varmış ve..."

"Oho, onlar da bir şey mi." Percy burun kıvırırken ağzı yarım ay biçimini almıştı. "Onlar alt tarafı ucuz mal satan kapitalistler, solda sıfır para simsarları, küçük tüccarlar, tefeciler. Babam onların hepsini satın alır ve onlar babamın dişinin kovuğuna bile gitmez."

"Ama nasıl oluyor da..."

"Neden mi onu gelir vergisi listesine koymuyorlar? Çünkü hiç gelir vergisi ödemiyor. Hiç değilse çok az ödüyor, *gerçek* geliri üzerinden ödemiyor."

"Çok zengin olsa gerekir," dedi John yalnızca. "Sevindim. Çok zengin insanları severim.

"Bir adam ne kadar zenginse onu o kadar çok severim." Esmer yüzünde tutkulu bir samimiyet ifadesi okunuyordu. "Geçen Paskalya Yortusu'nda Schnlitzer-Murphy'lere konuk oldum. Vivian Schnlitzer-Murphy'nin tavuk yumurtası büyüklüğünde yakutları, içleri ışıl ışıl parlayan top büyüklüğünde safirleri var..."

"Mücevheri severim," dedi Percy heyecanla. "Tabii okuldakilerin bilmesini istemem ama biriktirdiğim bayağı bir mücevher var. Pul yerine mücevher biriktirirdim."

"Sonra elmas," diye devam etti John hararetle. "Schnlitzer-Murphy'lerin fındık büyüklüğünde elmasları var..."

"O da bir şey mi." Percy öne doğru eğilmiş, sesini alçaltıp fısıltıyla, "O da bir şey mi," demişti. "Babamın Ritz-Carlton Oteli büyüklüğünde bir elması var."

II

Montana günbatımı, iki dağ arasında dev bir çürüğü andırıyordu; ağılı gökyüzüne o çürükten koyu renk atardamarlar uzanırdı. Göğün altında çok uzak bir yerde Fish adında o küçük, kasvetli ve unutulmuş köy, yere çömelmiş oturuyordu. Fish adlı köyde, söylendiğine göre, on iki adam vardı, on iki karanlık, anlaşılmaz kişi; bunlar neredeyse sözcüğün tam anlamıyla çırılçıplak bir dağın üzerinde, bir yerin yerleşim bölgesi haline gelmesine yol açan gizemli bir gücün etkisiyle peydahlanmışlar ve o dağın yağsız sütünü emerek büyümüşlerdi. Apayrı bir insan türü gibiydiler, bu Fish köyünün on iki adamı, sanki doğanın ilk zamanlarda geçici bir hevese kapılıp var ettiği ama sonra, tekrar düşününce, yaşam mücadelesine ve yok oluşa terk ettiği bir tür.

Uzaktaki o mavimsi siyah çürüğün içinden çıkan, hareket halinde uzun bir kuyruk oluşturmuş ışıklar ıssız araziye doğru ilerlerdi. Fish'li on iki adam, derme çatma tren istasyonuna hayalet gibi toplanır, yedi treninin, Chicago'dan gelen Transkontinantal Ekspresi'nin geçişini seyrederlerdi. Transkontinantal Ekspresi yılda altı ya da yedi kez anlaşılmaz bir yetkilinin kararıyla Fish köyünde durur, durduğu zamanlar trenden bir kişi falan iner, her zaman akşam karanlığının içinden çıkıp gelen bir at arabasına biner ve çürük rengi günbatımına doğru uzaklaşırdı. Fish'te yaşayan insanlar arasında bu akla aykırı ve amaçsız olguyu izlemek bir tapınç halini almıştı. Sadece izlemek, hepsi bu; onlarda, merak uyandıracak, onları varsayımlarda bulunmaya sürükleyecek vehimlerin dirimsel niteliğinden eser yoktu, yoksa bu gizemli ziyaretler çevresinde bir din geliştirilmiş olabilirdi. Ama Fish'te yaşayan insanlar bütün dinlerin ötesinde bir yerdeydiler –hatta en yalın ve yaban Hıristiyanlık öğretileri bile o çıplak kayanın üzerinde kendine

tutunacak bir dal bulamazdı–, o yüzden de orada ne mihrap ne kilise ne kurban vardı; yalnızca her gece saat yedide istasyonun yanında toplanan bir kalabalık ve o cemaatten yükselen sönük, cansız merak mırıltıları.

O haziran gecesi Büyük Tren Frencisi –yani herhangi birini tanrılaştırmaya kalksalar, semavi başkahramanları olarak seçecekleri kişi– saat yedi treninin emanetini (bir insan ya da değil) Fish'e bırakmasını emretmişti. Saat yediyi iki geçe Percy Washington ile John T. Unger trenden indiler, o suspus, şaşkın on iki Fish'linin korkuyla açılmış gözlerinin önünden geçerek, hiçbir yerden gelmediği apaçık ortada olan at arabasına binip uzaklaştılar.

Yarım saat sonra, alacakaranlık pıhtılaşarak karanlığa dönüştüğü zaman, arabayı süren sessiz zenci karanlığın içinde ilerde bir yerde görünmez birine seslendi. Onun sesine karşılık olarak üzerlerine yuvarlak bir ışık çevrildi, o ışık uğursuz bir göz gibi ucu bucağı olmayan gecenin içinden onlara baktı. Biraz daha yaklaştıklarında John bunun kocaman, şimdiye kadar gördüğü bütün otomobillerden daha büyük ve güzel bir otomobilin kuyruk ışığı olduğunu fark etti. Arabanın gövdesi nikelden daha parlak, gümüşten daha hafif bir metalden yapılmıştı, tekerleklerin göbekleri, yeşil ve sarı geometrik şekilli kakmalarla süslüydü; John onların cam mı yoksa mücevher mi olduğu konusunda bir tahminde bulunmaya cesaret edemedi.

Londra'daki kraliyet tören alaylarının fotoğraflarında gördüğünüz türden parlak üniformalar giymiş iki zenci otomobilin yanında hazır olda bekliyordu, iki genç adam arabadan inince onları, konuğun anlamadığı bir dilde selamladı, herhalde güney zenci ağzının aşırı bir biçimiydi.

"Bin," dedi Percy arkadaşına, bu arada sandıkları limuzinin abanoz rengi tavanına yüklenmişti. "Özür dileriz, sizi ta

buraya kadar o at arabasıyla getirttiğimiz için ama tabii trendeki insanların ya da Tanrı korusun Fish'te yaşayan insanların bu otomobili görmesi doğru olmazdı."

"Uf be! Ne araba!" Bu sözler arabanın içini görünce ağzından dökülmüştü. John, arabanın döşemesinin, mücevherler ve nakışlarla birlikte altın sarısı kumaş üzerine ipince, zarif ipekle dokunmuş goblen işi olduğunu gördü. Oğlanların gömüldükleri iki koltuk, divitine benzeyen bir kumaşla kaplıydı ama kumaş tavuskuşu tüylerinin ucundaki sayısız renkte iplikle dokunmuş gibiydi.

"Ne araba ama!" diye haykırdı John bir kez daha, şaşkınlıkla.

"Bu mu?" Percy güldü. "Pikap olarak kullandığımız döküntü bir şey bu."

Bu sırada karanlığın içinde, iki dağın arasına doğru kayar gibi yol alıyorlardı.

"Bir buçuk saat içinde orada oluruz," dedi Percy, saatine bakarak. "Ancak şunu da söyleyeyim ki bugüne kadar gördüğün hiçbir yere benzemiyor."

John arabadan pay biçerek şaşırmaya hazırdı. Hades'te egemen olan basit dindarlığın amentüsü, samimi bir zenginlik saygısı ve tapıncıydı – zenginlik karşısında zaten John mutlu bir aciz dışında bir şey hissetseydi, anne ve babası bu saygısızlık karşısında dehşete düşerek bir daha onun yüzüne bile bakmazlardı.

İki dağın arasındaki geçite gelmişlerdi, orada yol birden daha engebeli bir hale geldi.

"Ay parlıyor olsaydı, büyük bir dere yatağında olduğumuzu görecektin," dedi Percy, pencereden dışarıya bakmaya çalışarak. Hoparlörün ağızlığına yaklaşıp bir şeyler söyledi, bunun üzerine uşak projektörü yakarak kocaman ışık demetiyle dağ yamaçlarını taradı.

"Görüyorsun, kayalık. Sıradan bir araba olsa yarım saatte hurdası çıkar. Aslında yolu bilmiyorsan burada ancak tankla dolaşabilirsin. Farkındaysan şu anda yokuş yukarı çıkıyoruz."

Yukarı tırmandıkları belliydi, birkaç dakika sonra araba bir yükseltiden geçiyordu, oradan ta uzakta yeni doğmuş olan soluk ayı gördüler. Araba birden durdu, arabanın yanında, birden karanlığın içinden çıkan bazı karaltılar belirdi – bunlar da zenciydi. İki genci yine zor anlaşılır bir zenci ağzıyla selamladılar; sonra hemen işe koyuldular. Yukardan sarkan dört büyük kablo, çengellerle arabanın mücevherli tekerleklerine takıldı. Yankılanmalı bir, "Haydi, hoop!" sesiyle birlikte John arabanın yavaş yavaş yerden kalktığını hissetti; araba her iki taraftaki en yüksek kayalara değmeden çıktı, çıktı, sonunda John ayın aydınlattığı inişli çıkışlı vadiyi gördü; vadi, biraz önce geride bıraktıkları kayalık bataklıkla keskin bir karşıtlık oluşturacak şekilde önünde uzanıyordu. Yalnızca bir tarafta hâlâ bir kaya vardı, sonra birden ne orada ne de başka bir yerde bir kaya kaldı.

Anlaşılan kocaman bir bıçak gibi havaya saplanmış dikey bir kayaya tırmanmışlardı, biraz sonra yine aşağıya iniyorlardı, sonunda yumuşak bir çarpma sesiyle yere, düz toprağa değdiler.

"İşin en kötü yanı bitti," dedi Percy gözlerini kısıp pencereden dışarıya bakarak. "Buradan sonra yalnızca 8 kilometre kaldı, sonra bizim kendi yolumuza çıkacağız – bütün yol halı gibi tuğla. Bize ait. Babamın dediğine göre Birleşik Amerika burada bitiyor."

"Kanada'da mıyız?"

"Değiliz. Montana Rocky'lerinin tam ortasındayız. Ama şu anda sen bu ülkede hiçbir zaman haritası çıkarılmamış sekiz kilometrekarelik tek toprak parçasının üzerindesin."

"Neden çıkarılmamış? Unutmuşlar mı?"

"Hayır," dedi Percy gülümseyerek. "Üç kez bu işi yapmaya çalıştılar. Birincisinde büyükbabam devletin koca harita dairesine rüşvet yedirdi; ikincisinde Birleşik Devletler'in resmi haritalarını değiştirtti – on beş yıllık haritalarını. Üçüncüsü daha zor oldu. Babam öyle bir şey ayarladı ki, adamların pusulaları o güne kadar yapay olarak yaratılmış en güçlü manyetik alanda çalıştı. Babam ölçme aletlerini, bu toprak parçasının görünmemesini sağlayacak tarzda hafifçe hatalı şekilde ayarlattırdı, normalde kullanılacak aletlerin yerine bu hatalı aletleri kullandırttı. Sonra bir ırmağın yerini saptırttı, ırmağın her iki kıyısına köy gibi görünen bir şey kurdurttu – böylece adamlar bunu görecek ve bunun, ırmağın on altı kilometre ötesinde bir kasaba olduğunu düşüneceklerdi. Babamın korktuğu bir tek şey vardır," diyerek sözlerini şöyle noktaladı, "dünyada bizi bulmak için kullanılacak bir tek şeyden korkar."

"Nedir o?"

Percy sesini alçalttı.

"Uçak," diye fısıldadı. "Yarım düzine kadar uçaksavar silahınız var ve şimdiye kadar durumu idare ettik – ama birkaç kişi öldü, pek çok kişi tutsak düştü. Biz, yani babamla ben, ***bundan*** rahatsız oluyor değiliz ama annem ile kızların morali bozuluyor. Bunu böyle idare edemeyeceğimiz bir günün gelmesi olasılığı her zaman var."

Yeni ayın göğünde, yeni aya saygılarını sunmaya gelmiş, çinçila kürkü parçalarına, yırtıklarına benzeyen bulutlar, sanki bir Tatar Hanı'nın incelemesine arz olunan, doldurulmuş değerli doğu nesneleri gibi, geçit töreni yapıyordu. Sanki gündüzmüş gibiydi, John sanki yukarda, havada yüzen delikanlılara bakıyordu ve delikanlılar aşağıda kayaların arasına sıkışmış kalmış umutsuz köylere umut iletileri taşıyan broşürler, patentli ilaç genelgeleri atıyordu. Ona öyle geldi ki onları bulutlardan aşağı bakarken görebilecekti, onun gitmekte

olduğu yerde bakılacak ne varsa onlara gözlerini dikmiş bakarken. Pekiyi sonra? Sinsice bir planla acaba onları kandırıp kıyamet gününe kadar hapsedilmek üzere, patentli ilaçlardan, broşürlerden uzakta bir yere mi indirmişlerdi – ya da acaba tuzağa düşmeseler, küçük bir duman bulutu çıkarsalar ve parçalanan bir fişek gibi keskin bir yay çizerek toprağa mı düşselerdi ve Percy'nin annesiyle kız kardeşlerinin "moralini" mi bozsalardı? John başını iki yana salladı, aralanan dudaklarının arasından boş bir öfke kahkahası sessizce döküldü. Burada hangi umutsuz ticari işlem gizliydi? Hangi korkunç Karun'un hangi manevi çıkarı? Ne korkunç ve ne biçim altın bir gizem bu...

Çinçila bulutlar geçip gitmişti artık, dışarıda Montana gecesi gündüz gibi aydınlıktı. Ay ışığının aydınlattığı hareketsiz gölün çevresini dolaşırken büyük tekerlekler tuğla yolun üzerinde yağ gibi kayıyordu; bir an bir karanlığa, keskin kokulu ve serin bir çam korusuna girdiler, korudan sonra geniş bir bulvar büyüklüğünde bir çimenlik çıktı karşılarına, Percy sessizce, "Eve geldik," derken, aynı anda zevkten başı dönen John haykırmıştı.

Yıldızların ışığında zarif bir şato gölün sınır çizgisinden yukarıya yükseliyor, hemen bitişiğindeki dağın yarı yüksekliğine kadar mermer parlaklığı içinde ulaşıyor, sonra zarafet içinde, kusursuz bir simetri, yarı saydam bir kadın gevşekliği içinde, bir çam ormanının katı karanlığında eriyordu. Çok sayıda kulenin; eğimli korkuluklar ağının; sarı ışıklı dikdörtgenleri, altıgenleri, üçgenleriyle binlerce pencerenin oluşturduğu bu oymacılık mucizesi, yıldız ışığı ile mavi gölgenin kesişen düzlemlerinden saçılan yumuşaklık, bunların hepsi John'ın ruhunda bir müzik akoru gibi titreşti. Kulelerden birinin, en yükseğinin, kaidesi en kara olanının üzerindeki dış mekân ışıkları düzenlemesiyle, en tepede bir çeşit yüzen bir

peri ülkesi yaratılmıştı. John tatlı bir büyülenmişlik içinde başını kaldırmış bakarken kemanların hafif ve bereli sesi şimdiye kadar hiç duymadığı rokoko bir uyum içinde aşağıya kadar iniyordu. Biraz sonra araba geniş ve yüksek mermer basamakların önünde durdu; merdivenin yakın çevresindeki çiçek kalabalığının kokuları geceye karışmıştı. Merdivenin tepesindeki büyük kapının iki kanadı sessizce açıldı, kehribar rengi ışık dışarıdaki karanlığın içine boşaldı, siyah saçları tepede toplanmış çok güzel bir hanımın karaltısı göründü, kadın kollarını açmış, onları bekliyordu.

"Anne," demişti Percy, "bu arkadaşım John Unger, Hades'li."

İlerde John bu ilk geceyi pek çok rengin, hızlı duygu izleniminin, bir âşığın sesi kadar yumuşak müziğin, nesnelerin, ışıkların ve gölgelerin, hareketlerin ve yüzlerin güzelliğinin yarattığı bir sersemlik olarak hatırlayacaktı. Beyaz saçlı bir adam vardı, ayakta dikilerek, altın bir sap üzerine yerleştirilmiş kristal bir yüksükten çok renkli bir likör içiyordu. Saçlarına safirler örülmüş, Titania* gibi giyinmiş, çiçek yüzlü bir kız vardı. Bir oda vardı, som, yumuşak altından yapılmış duvarları elle bastırılınca göçüyordu; en üst düzeyde platonik bir hapishane anlayışına benzeyen bir oda daha vardı – tavanına, tabanına, her tarafına kesintisiz mücevherler sıralanmıştı, her boyda, her büyüklükte mücevher, bunlar köşelerdeki uzun menekşe rengi lambalarla aydınlatılıyordu, insanın gözünü alan bir beyazlık vardı, yalnızca kendisiyle karşılaştırılabilecek, insan isteğinin ve hayalinin ötesinde bir şey.

İki oğlan bu odaların labirentinde dolaştı. Bazen ayaklarının altındaki taban, alttan yapılan ışıklandırmanın parlak renk örüntüleriyle tutuşuyordu; çarpışan barbar renklerin, pastel

* Shakespeare'in *Bir Yaz Gecesi Rüyası*'ndaki periler kraliçesi. (y.n.)

bir letafetin, katıksız beyazlığın, hiç kuşkusuz Adriyatik Denizi üzerindeki bir camiye ait ustalıklı ve girift mozaiklerin örüntüleriyle. Bazen kalın kristalin altında oğlan girdaplanan mavi ya da yeşil suyu, içindeki canlı balıklarla, gökkuşağı renkli yaprak birikintileriyle birlikte görüyordu. Daha sonra her doku ve renkteki kürklerin üzerinde ya da çok soluk renkli fildişi koridorlarda yürüyorlardı, koridorlar sanki daha dünyada insan var olmadan çok önce soyu tükenmiş dinozorların dev dişleri oyularak yapılmış gibi tek parça halindeydi...

Daha sonra hayal meyal hatırlanan, bir yerden bir yere geçiş ve yemek masası – masadaki her tabak neredeyse görünmez iki som mücevher tabakasından oluşuyordu, bu tabakaların arasına tuhaf şekilde zümrüt desenli telkâri işlenmişti, yeşil havadan kesilip alınmış ince bir dilim. Uzak koridorlardan dikkat çekmeyen, yankılanmalı bir müzik sesi geliyordu. Oturduğu tüylü iskemle hiç çaktırmadan sırtında kavisleniyor, John ilk kadeh şarabını içerken sanki onu kıskaca alıyor, zararsız hale getiriyordu. Kendisine sorulan bir soruya uykulu uykulu yanıt vermeye çalıştı ama gövdesini kıskıvrak avucuna almış olan o tatlı lüks, uyku yanılsamasına katkıda bulunuyordu – mücevherler, kumaşlar, şaraplar, madenler, hepsi gözlerinin önünde bulanıklaşıp tatlı bir sise dönüştü...

Kabalık etmemek için çaba harcayarak, "Evet," diye yanıt verdi, "burası benim için hayli sıcak."

Hayaletsi bir kahkaha atmayı da ihmal etmedi; daha sonra hiç kımıldamadan, hiç direnmeden sanki suyun yüzeyinde yaprak misali sürüklenirmiş gibi kayıp gitti, bir düş gibi pembe, buzlu bir tatlıyı yemeden bırakarak... Uyumuştu.

Uyandığı zaman aradan saatler geçtiğini anladı. Abanoz duvarlı büyük bir odadaydı, öyle loş, hafif, var yok bir ışıkla aydınlatılmıştı ki ona ışık bile denemezdi. Genç ev sahibi başucunda dikilmekteydi.

"Yemekte uyuyakaldın," diyordu Percy. "Neredeyse ben de uyuyacaktım. Okulda geçirdiğim bir yıldan sonra tekrar rahat etmek öylesine bir ziyafet ki. Sen uyurken uşaklar seni soydular, sana banyo yaptırdılar."

"Bu bir yatak mı yoksa bulut mu?" diyerek içini çekti John. "Percy, Percy, dur, gitmeden önce senden özür dilemek istiyorum."

"Ne için?"

"Ritz-Carlton Oteli büyüklüğünde bir elmasınızın olduğunu söylediğin zaman senden kuşku duyduğum için."

Percy gülümsedi.

"Bana inanmadığını düşündüm. İşte o gördüğün dağ."

"Hangi dağ?"

"Üzerine şatonun kondurulduğu dağ. Çok büyük değil, bir dağ olarak. Ama üzerindeki on beş yirmi metrelik toprak ve çakıl tabakası dışında dağ som elmas. *Tek* taş elmas, hiç kusuru olmayan, bir buçuk kilometreküplük bir elmas. Dinlemiyor musun? Bak..."

Ama John T. Unger yine uyuyakalmıştı.

III

Sabah. Uyandığı zaman, uyandığı anda odanın güneş ışığıyla dolduğunu uykulu uykulu fark etti. Bir duvarın abanoz paneli ray gibi bir şeyin üzerinde yana kayarak açılmıştı, odasını gündüze yarı açık bir hale getirip bırakmıştı. Beyaz üniformalı iri kıyım bir zenci yatağının yanında dikiliyordu.

"İyi akşamlar," dedi John, kafasını o çılgın yerlerden geri çağırarak.

"Günaydın, efendim. Banyonuzu yapmak ister misiniz, efendim? Yo, kalkmayın, ben sizi banyoya sokarım, siz yalnız-

ca pijamanızın düğmelerini açın, yeter. İşte böyle. Teşekkür ederim, efendim."

Pijamaları üzerinden çıkarırken John hiç kımıldamadan durdu, bu iş onu hem eğlendirmiş hem de hoşuna gitmişti; kendisiyle ilgilenen şu koca Gargantua'nın* onu bir çocuk gibi kucaklayacağını ummuştu ama öyle bir şey olmadı; bunun yerine yatağın yavaş yavaş yana yattığını hissetti, yuvarlanmaya başladı, başlangıçta ürktü, duvara doğru yuvarlanıyordu ama duvarın yanına geldiğinde bol dökümlü perde açıldı, oğlan iki metre kadar uzunluğunda tüylü ve eğik bir düzlemden aşağıya kayarak, vücuduyla aynı ısıda olan suyun içine yavaşça küt diye düştü.

Çevresine baktı. Üzerinde kaydığı ya da yuvarlandığı düzlem yavaşça katlanarak yerine dönmüştü. Bu arada oğlan bir başka odaya ışınlanmıştı, tabana gömülü bir küvetin içinde oturuyordu, başı taban hizasından biraz yüksekteydi. Çevresindeki her şey, odanın duvarlarının kaplaması, küvetin kendisinin kenarları ve tabanı, hepsi mavi bir akvaryumdu, üzerinde oturduğu kristal yüzeyden aşağı bakınca amber sarısı ışıkların arasında yüzen balıkları görebiliyordu, hatta balıklar onun, bir kristal cam kalınlığı uzaklıktaki, açılmış ayak parmaklarını merak bile etmeden geçip gidiyorlardı. Tepeden, deniz yeşili camdan güneş ışığı vuruyordu.

"Bana kalırsa, efendim, bu sabah sıcak gülsuyu ve sabun köpüğü tercih edeceksiniz, belki banyodan çıkarken de soğuk su."

Zenci hemen yanı başında dikiliyordu.

"Evet," diyerek onayladı John, boş boş gülümseyerek, "sen nasıl istersen." Kendi kötü yaşam koşullarının ölçütle-

* François Rabelais'nin (1483-1553) aynı adlı romanındaki dev. Kahramanın adı "*gargantuan*" şeklinde sıfatlaşarak, "devasa, çok büyük, vb." anlamlarıyla sözlüğe girmiştir. (y.n.)

rine göre bu banyoyu düzenlemek ukalalık olurdu ve hiç de ilginç olmazdı.

Zenci bir düğmeye bastı, sıcak bir yağmur yağmaya başladı, anlaşılan tepeden yağıyordu ama gerçek yağmur. John biraz sonra yakınlarda bir yerlerde bir fiskiye düzeneğinin bulunduğunu anladı. Su soluk bir gül pembesi rengine dönüştü; suyun içine küvetin köşelerindeki dört küçük denizayısı kafasından sıvı sabun fışkırıyordu. Biraz sonra küvetin yan duvarlarına takılmış bir düzine kadar küçük çark dönerek suyu karıştırdı, pırıl pırıl ışıklı, pembe köpükten oluşan bir gökkuşağı ortaya çıktı, köpükler o tatlı hafifliklerivle onu kucakladı, çevresinde parlak pembe baloncuklar patlamaya başladı.

"Sinema makinesini çalıştırayım mı, efendim?" diye sordu zenci, saygılı bir şekilde. "Bu makinede bugün tek makaralık iyi bir komedi var, yoksa size, isterseniz, hemen bir dakikada ciddi bir şey koyabilirim."

"Hayır, istemez, teşekkür ederim," diye yanıt verdi John, kibarca ama kararlılıkla. Banyo o kadar hoşuna gidiyordu ki bu keyfi başka bir şeyle bozmak istemiyordu. Ama bozuldu. Biraz sonra dışardan, çok yakın bir yerden gelen flüt seslerini dikkatle dinlemekteydi; flütlerden çıkan melodi, odanın kendisi kadar serin ve yeşil, çağlayan gibi bir şeydi, köpüklü bir pikoloya eşlik ediyordu, oğlanın üzerini kaplayan ve onu büyüleyen köpüklerin dantelinden daha kırılgandı.

Canlandırıcı soğuk tuzlu sudan sonra, soğuk suyla banyosunu tamamlayarak küvetten çıktı, yumuşacık tüylü bir bornoza sarındı, aynı kumaşla kaplı bir kanepenin üzerinde gövdesi yağlarla, alkolle, baharatla ovuldu. Sonra lüks bir sandalyeye oturdu, tıraşı yapıldı, saçları düzeltildi.

"Bay Percy oturma odanızda bekliyor," dedi zenci, bütün bu işlemler bittikten sonra. "Benim adım Gygsun, Bay Unger, efendim. Her sabah Bay Unger'la ilgilenmem söylendi bana."

John canlı güneş ışığıyla dolu oturma odasına yürüdü, orada kendisini kahvaltı masası ile Percy bekliyordu. Percy beyaz oğlak derisinden golf pantolonuyla harika görünüyordu, rahat bir koltuğa oturmuş sigara içmekteydi.

IV

Kahvaltıda Percy'nin John'a kabataslak anlattığına göre bu Washington ailesinin öyküsüydü.

Şimdiki Bay Washington'ın babası Virginia'lıydı, doğrudan doğruya George Washington'ın ve Lord Baltimore'un soyundan geliyordu. İçsavaş sona erdiğinde yirmi beş yaşında bir albaydı, işe yaramaz bir tarım arazisi ve altın olarak 1000 doları vardı.

Fitz-Norman Culpepper Washington --çünkü genç albayın adı buydu– Virginia'daki mülkünü erkek kardeşine verip batıya gitmeye karar verdi. En sadık zenciler arasından on ikisini seçti, tabii onlar da ona taparlardı. Batıya gitmek için on iki bilet satın aldı, niyeti onların adına toprak satın almak, bir koyun ve sığır çiftliği kurmaktı.

Bir aydan daha az bir sürede Montana'ya geldi, işlerin gerçekten de çok kötü gittiği bir sırada bir rastlantı sonucu o büyük keşfini yaptı. Dağlarda atla giderken yolunu kaybetmişti, hiçbir şey yemeden bir gün geçirdikten sonra acıkmaya başladı. Yanında tüfeği olmadığı için bir sincabı kovalamaya başladı, onu kovalarken ağzında parlak bir şey taşıdığını fark etti. Yuvasına girip gözden kaybolmadan önce --çünkü Tanrı'nın takdirinde adamın açlığını sincabın gidermesi yoktu– sincap ağzındakini düşürdü. Ne olduğuna bakmak için çömelen Fitz-Norman'ın gözüne biraz ötedeki otların arasından bir parıltı ilişti. On saniye içinde bütün açlığı gitmiş, 100 bin

dolar kazanmıştı. İnsanı sinirlendiren bir şekilde yem olmayı inatla kabul etmeyen sincap ona kocaman ve kusuru olmayan bir elmas armağan etmişti.

O gece geç vakitte kampın yolunu buldu, on iki saat sonra, yanındaki zencilerin erkek olanlarıyla birlikte sincabın yuvasına dönmüşler, dağın yamacını deli gibi kazıyorlardı. Adam onlara bir yalancı elmas madeni bulduğunu söylemişti, içlerinden bir ya da ikisi bile daha önce küçük bir elmas dahi görmediği için, hiç soru sormadan hepsi ona inandı. Ne kadar büyük bir şey keşfettiği apaçık ortaya çıktığı zaman Fitz-Norman acayip bir şaşkınlık ve kararsızlık içinde kaldı. Dağ *tek* bir elmastan oluşuyordu, sözcüğün tam anlamıyla som elmastan başka bir şey değildi. Dört heybeyi o ışıl ışıl örneklerle doldurdu, atın sırtına atlayıp St. Paul'un yolunu tuttu. Orada yarın düzine küçük elması satmayı başardı ama büyük birini satmaya çalışınca dükkâncı bayıldı ve Fitz-Norman kamu düzenini bozma suçundan tutuklandı. Hapisten kaçtı, New York trenine atlayıp New York'a gitti, orada orta büyüklükte birkaç elmas sattı, karşılığında altın olarak 200 bin dolar kazandı. Ama fazla dikkat çekecek bir elmas çıkarmaya cesaret edemedi, aslında tam zamanında New York'tan ayrıldı. Mücevherciler arasında büyük bir heyecan dalgası yaratmıştı, bunun nedeni elmasların büyüklüğünden ziyade kente nereden geldiklerinin belli olmaması, kaynağın gizemli kalmasıydı. Çılgın dedikodular dolaşıyordu, güya Jersey kıyısında, Catskill Dağları'nda, Long Island'da, Washington Meydanı'nın altında bir elmas madeni bulunmuştu. Kazma ve küreğini kapan trenlere doluşuyor, New York'tan saat başı, yakın çevredeki çeşitli El Dorado'lara günübirlik gezi trenleri kalkıyordu. Ama o sırada genç Fitz-Norman, Montana'ya dönüş yolundaydı.

İki haftanın sonunda dağdaki elmasın miktarının, aşağı yukarı dünyanın geri kalan yerlerinde var olduğu bilinen elmas-

ların miktarına eşit olduğunu hesaplanıştı. Aslında öyle sıradan karşılaştırmalarla ona değer biçmeye olanak yoktu çünkü bu *tek parça bir elmastı*; ayrıca satılmak istense, piyasanın dibe vurması bir yana, bir elmasın değeri aritmetik olarak artan büyüklüğüne göre değişiyorsa, dünyadaki bütün altınlar bunun onda birini satın almaya yetmezdi. Ayrıca, bu büyüklükteki bir elması kim ne yapsındı?

İçinden çıkılmaz tuhaf bir durumdu. Adam bir yandan dünyanın gelmiş geçmiş en zengin insanıydı; ama bunun herhangi bir değeri var mıydı? Sırrı meydana çıksaydı, hükümetin mücevhercilik kadar altında da bir panik yaşanmasını önlemek için ne gibi önlemler alacağını söylemeye gerek yoktu. Hemen bu iddiayı kabullenip bir tekel kurabilirlerdi.

Başka seçeneği yoktu: Sahip olduğu dağı gizlice pazarlamalıydı. Güneydeki kardeşini çağırttı, yanındaki karaderililerin başına onu koydu – yani köleliğin kaldırıldığından haberi olmayan zencilerin. Haberlerinin olmamasını iyice sağlama almak için onlara kendi yazdığı bir bildirge okudu, bu bildirgeye göre güya General Forrest* dağılan güney ordularını toparlamış, bir meydan muharebesinde kuzeylileri yenilgiye uğratmıştı. Zenciler üstü kapalı olarak buna inandılar. Bunun iyi bir şey olduğu kararına varıp hemen yeniden diriliş ayinleri yaptılar.

Fitz-Norman yanına 100 bin dolar ile her büyüklükte tıraşlanmamış iki sandık dolusu elmas alarak yabancı ülkelere gitmek üzere yola çıktı. Bir Çin yelkenlisiyle Rusya'nın yolunu tuttu ve Montana'dan yola çıktıktan altı ay sonra Petersburg'a vardı. Bilinmeyen bir yerlerde konakladı, hiç zaman kaybetmeden saray mücevhercisine uğradı, çara layık bir elmasının

* Nathan Bedford Forrest (1821-1877), zengin bir işadamı ve ünlü bir içsavaş generali. Savaştan sonra Klu Klux Klan'a liderlik etmiştir. (y.n.)

bulunduğunu söyledi. İki hafta Petersburg'da kaldı, sürekli öldürülme tehdidi altındaydı, durmadan konaklama yerini değiştiriyordu, o koca iki hafta süresince sandıklarının yanına üç dört kereden fazla gitmeye korktu.

Bir yıl sonra daha iri ve iyi taşlarla döneceğine söz vermesi üzerine Hindistan'a gitmesine izin verdiler. Yine de oradan ayrılmadan önce saray hazinedarları onun Amerikan bankalarında dört ayrı adla açtığı hesabına 15 milyon dolar yatırmıştı.

İki yıldan biraz uzun bir süre sonra, 1868'de Amerika'ya döndü. Yirmi iki ülkenin başkentini ziyaret etmiş, beş imparator, on bir kral, üç prens, bir şah, bir han, bir sultanla görüşmüştü. O günlerde Fitz-Norman kendi servetini bir milyar dolar olarak hesaplıyordu. Sırrının ortaya çıkmasını sürekli engelleyen bir şey vardı. Büyük elmaslarından bir teki bile yoktu ki varlığından halkın haberi olsun da bir hafta geçmeden ona felaketler, aşklar, devrimler ve savaşlarla dolu bir tarih yakıştırılmasın ve tarihi ilk Babil İmparatorluğu günlerine kadar gerilere taşınmasın.

1870 yılından 1900 yılında ölümüne kadar Fitz-Norman Washington'ın hayat hikâyesi, upuzun bir servet destanından farksızdı. Yan sorunlar da vardı kuşkusuz. Yer ölçümlerinden yakayı kurtardı, Virginia'lı bir kadınla evlendi, o kadından bir tek çocuğu, bir oğlu oldu, çeşitli talihsiz sorunlar yüzünden erkek kardeşini öldürmek zorunda kaldı çünkü kardeşinin içki içip sarhoşlayınca boşboğazlık etme alışkanlığı yüzünden çeşitli kereler güvenlikleri tehlikeye girmişti. Ama bu mutlu ilerleme ve genişleme yıllarını lekeleyen başka pek az cinayet olmuştu.

Ölmeden kısa süre önce politikasını değiştirdi, yurtdışındaki servetinin birkaç milyon doları dışında, hepsiyle büyük miktarlarda değerli maden satın aldı, bunları, ufak tefek süs eşyaları olarak etiketlenmiş halde dünyadaki bankaların güvenlik mahzenlerine depoladı. Oğlu Braddock Tarleton Was-

hington bu politikayı daha da katı bir ölçekte devam ettirdi. Bu madenler dünya üzerindeki en nadir element olan radyuma dönüştürüldü, böylece altın parayla bir milyar dolara eşit bir şey, sigara kutusundan daha büyük olmayan bir kutuya sığacak hale geldi.

Fitz-Norman'ın ölümünün üzerinden üç yıl geçtiği zaman oğlu Braddock işi yeterince büyüttüklerine karar verdi. Babasıyla ikisinin dağ sayesinde yaptıkları servet kesin olarak hesaplanamayacak bir boyuta ulaşmıştı. Şifreli bir defter tutuyordu, o deftere patronu olduğu bin bankada bulunan radyumun yaklaşık miktarını ve kimin adına saklandığını not etti. Sonra çok basit bir şey yaptı: Madeni mühürletti.

Madeni mühürletti. Oradan çıkarılmış olan şeyler Washington'ları kuşaklar boyu görülmemiş bir lüks içinde yaşatmaya yetecekti. Tek derdi bu sırrı gizlemek olmalıydı, yoksa bunun arkasından yaşanacak olan korku ve telaş içinde, ellerinde mal bulunduran dünyadaki herkesle birlikte bütün her şeyini kaybedebilirdi.

İşte John T. Unger böyle bir ailenin yanında kalıyordu. Oraya geldiğinin ertesi sabahı gümüş duvarlı oturma odasında duyduğu öykü buydu.

V

Kahvaltıdan sonra John büyük mermer girişin yolunu bulmayı başardı, karşısına çıkan manzaraya merakla baktı. Elmas dağından tutun da, sekiz kilometre ötedeki granit kayalığına kadar, bütün vadiden yükselen altın renkli pus, çimleri, gölleri ve bahçeleriyle birlikte o güzelim toprak parçasının üstünde tembel tembel asılı duruyordu. Sağda solda karaağaçlar kırılgan gölgeli korular oluşturuyor, bu korular, tepelerde koyu

mavimsi bir yeşili hâkim kılan çam ormanlarının inatçı kitleleriyle karşıtlık oluşturuyordu. Hatta John bakarken bile tek sıra halinde üç geyik yavrusunun sekiz yüz metre kadar ilerdeki bir kümenin içinden çıkıp acemice bir neşeyle siyah damarlı bir başka kümenin yarı karanlığına daldıklarını gördü. John, ağaçların arasında yürürken kaval çalan keçi ayaklı bir varlık ya da yeşil yaprakların en yeşillerinin arasından bir perinin pembe tenini ve uçuşan sarı saçlarını görseydi şaşırmayacaktı.

Böyle iç açıcı bir umutla mermer basamaklardan indi, en alt basamağın yanında uyuyan ipeksi iki kurt köpeğinin uykusunu biraz bozdu, herhangi belirli bir yöne gidermiş gibi görünmeyen mavi-beyaz tuğla döşeli yolda uzun bir yürüyüşe çıktı.

Elinden geldiğince her şeyin tadını çıkarıyordu. Gençliğin bir nimeti ya da bir külfeti vardır: Bir genç şimdiki zamanı yaşayamaz, içinde bulunduğu günü, kendisinin hayal ettiği parlak geleceğiyle karşılaştırır – çiçekler ve altın, kızlar ve yıldızlar, bunlar o benzersiz ve ulaşılmaz gençlik düşünün öndüşünceleri ve kehanetleridir.

John, sivri bir köşeyi döndü, bir gül fidanı kitlesinden havaya ağır kokular yayılıyordu, oradan karşıya, bir parka geçip bazı ağaçların altındaki yosunlu toprak parçasına yöneldi. Şimdiye kadar hiç yosunların üzerine uzanmamıştı, acaba yumuşak mıydılar –bu sözcüğün bir niteleyici olarak kullanılmasını haklı çıkaracak kadar yumuşak mıydılar–, bunu anlamak istiyordu. Tam o sırada çimenlerin üzerinde yürüyerek kendisine doğru gelen bir kız gördü. Hayatında gördüğü en güzel insandı.

Üzerinde, dizlerinin biraz altına kadar inen beyaz bir sabahlık vardı, bir muhabbetçiçeği çelengi saçlarına safirlerle tutturulmuştu. Oğlana doğru yürürken çıplak pembe ayaklarıyla bastıkça çiğ taneleri iki yana saçılıyordu. John'a göre gençti, en fazla on altısındaydı.

"Merhaba," dedi yumuşacık bir sesle kız, "ben Kismine."

John için daha şimdiden bunun çok ötesinde bir şeydi. Kız ona doğru yaklaştı, yaklaşırken oğlan kızın çıplak ayak parmaklarına basarım korkusuyla neredeyse hiç hareket etmiyordu.

O yumuşak sesin sahibi, "Benimle tanışmadın," dedi. Mavi gözleri ekledi: "Ah, ama tanışmayarak çok şey kaybettin!" – "Dün gece kız kardeşim Jasmine'le tanıştın. Ben kıvırcık salata zehirlenmesinden hastalandım," diye devam etti yumuşak ses, gözleri de şöyle konuştu: "Hastalanınca çok tatlı olurum – iyiyken de."

John'ın gözleri, "Beni nasıl etkiledin bilemezsin," dedi, "ben de o kadar ağırkanlı değilimdir." – "Tanıştığıma memnun oldum," dedi sesi. "Çok geçmiş olsun." – "Tatlı şey," diye ekledi gözleri titreyerek.

John ikisinin birlikte patikada yürümekte olduklarını fark etti. Kızın önerisi üzerine birlikte yosunların üzerine oturdular, oğlan yumuşaklıkları konusunda bir karara varamadı.

Kadınlar konusunda çok kusur bulucu biriydi. Tek bir kusur –kalın bilekler, boğuk bir ses, cam gibi donuk gözler– ilgisizleşmesi için yeterdi. Burada hayatında ilk kez kendisine fiziksel kusursuzluğun somut örneği gibi görünen bir kızın yanındaydı.

"Doğulu musun?" diye sordu Kismine, çok hoş bir ilgiyle.

"Hayır," dedi John yalnızca. "Hades'liyim."

Kız ya Hades adını hiç duymamıştı ya da Hades için söyleyecek güzel bir şey bulamamıştı çünkü bu konu üzerine bir şey söylemedi.

"Bu sonbahar doğuya, okula gideceğim," dedi. "Sever miyim dersin? New York'a, Miss Bulge'ın okuluna gidiyorum. Çok sıkı bir yermiş ama biliyor musun hafta sonları New York'taki evimizdeki aileyle birlikte kalacağım, çünkü babam

kızların tek tek değil ikişer ikişer yürümek zorunda olduklarını duymuş."

"Baban senin kibirli olmanı istiyor," dedi oğlan.

"Öyleyizdir," diye yanıt verdi kız, gözleri gururla parlıyordu. "Hiçbirimiz bugüne kadar asla cezalandırılmadık. Babam cezalandırılmamamız gerektiğini söylüyor. Bir keresinde kız kardeşim küçükken babamı merdivenden aşağı itmişti de babam düştüğü yerden kalkıp topallayarak uzaklaşmaktan başka bir şey yapmadı.

"Annem... Sen nereden geldiysen, oradan geldiğini duyunca," diyerek sürdürdü sözünü Kismine, "ürktü, biliyor musun. Dediğine göre gençliğinde... Ama şu da var, annem bir İspanyol ve eski kafalı."

"Burada, dışarıda çok zaman geçirir misin?" diye sordu John, onun sözüne biraz alındığı gerçeğini gizlemek için. Kendisinin taşralılığına dokundurması nezaketsizlik gibi geldi ona.

"Percy, Jasmine ve ben her yaz burada oluruz ama gelecek yaz Jasmine Newport'a gidiyor. Bu sonbahar değil, gelecek sonbahar Londra'da piyasaya çıkıyor. Saraya takdim edilecek."

"Biliyor musun," dedi John duraksayarak, "seni ilk gördüğüm zaman bu kadar kültürlü biri olacağını düşünmemiştim."

Kız hemen aceleyle, "Hayır, hayır, değilim," dedi. "Olmayı da düşünmem. Bana sorarsan kültürlü genç insanlar ***korkunç*** bayağı oluyor, öyle değil mi? Ben hiç değilim, gerçekten. Kültürlü olduğumu söylersen ağlarım."

Öylesine üzülmüştü ki dudağı titriyordu. John düzeltmek zorunda kaldı.

"Ben öyle demek istemedim; yalnızca sana takılmak için öyle söyledim."

"*Öyle* biri olsam sorun yok," diye ısrarla konuyu sürdürdü, "ama değilim. Çok saf ve çocuksuyum. Sigara içmem, içki

içmem, şiirden başka bir şey okumam. Hemen hemen hiç matematik bilmem, kimya bilmem, *çok* basit giyinirim – aslında hemen hiç giyinmem. Bence benim için söylenecek en son şeydir kültürlü. Benim düşünceme göre kızlar erdemli bir tarzda gençliklerinin tadını çıkarmalılar."

"Ben de öyle düşünüyorum," dedi John içtenlikle.

Kismine yeniden neşelenmişti. Oğlana gülümsedi, ölü doğmuş bir gözyaşı, mavi bir gözün ucundan damladı.

"Senden hoşlandım," diye fısıldadı yakın bir arkadaş gibi. "Burada kaldığın sürece bütün zamanını Percy'yle mi geçireceksin, yoksa bana karşı da kibarlığın gereğini yerine getirecek misin? Düşün, el değmemiş bir toprak gibiyim. Hayatımda bugüne kadar bana âşık olan bir oğlan olmadı. Hatta –Percy dışında– hiçbir oğlanı yalnız başıma görmeme izin vermediler. Ta buraya, bu koruluğa kadar sana rastlama umuduyla geldim, aileden hiç kimsenin dolaşmayacağı bir yere."

Fazlasıyla gururu okşanan John, Hades'deki dans okulunda öğrettikleri gibi kalça hizasından eğilerek selam verdi.

"Artık gitsek iyi olur," dedi Kismine tatlılıkla. "Saat on birde annemin yanında olmalıyım. Seni bir kere öpmemi istemedin. Oğlanların son günlerde hep istediklerini sanıyordum."

John gururla dikleşti.

"Bazıları istiyor," diye yanıt verdi, "ama ben istemem. Kızlar bu tür şeyler yapmazlar – Hades'de."

Yan yana eve doğru yürüdüler.

VI

John, yüzü Bay Braddock Washington'a dönük halde bol ışıklı güneşte duruyordu. Adam kırk yaşlarında kadardı; kibir dolu, anlamsız bir suratı, zeki gözleri, güçlü kuvvetli bir gövdesi vardı. Sabahları atların kokusu üzerine sinmiş olurdu

– atların en iyilerinin. Gri huş ağacından yapılma basit bir baston taşıyordu, tutulacak yeri kocaman yekpare opal taşından yapılmıştı. Percy'yle ikisi John'a çevreyi gezdiriyorlardı.

"Kölelerin yaşadığı yer şurası." Bastonuyla sol tarafta, dağ yamacı boyunca gotik bir zarafet içinde uzanan, kemerli ve üstü kapalı mermer yolu gösteriyordu. "Gençliğimde, saçma bir idealizm yüzünden dikkatim dağılmış, bir süreliğine hayatın gerçekleri dışındaki şeylere kaymıştı. O dönemde hepsi lüks içinde yaşadılar. Örneğin, her birinin odasına fayans döşeli bir banyo yaptırdım."

John yaranmaya çalışır gibi gülümseyerek bir şey söyleme cesaretini gösterdi: "Herhalde küvetleri, içine kömür koymak için kullanıyorlardır. Bay Schnlitzer-Murphy anlatmıştı, bir keresinde..."

"Bay Schnlitzer-Murphy'nin ne dediği önemli değildir, tahminime göre," diyerek sözünü kesti Bay Braddock Washington, soğuk bir ifadeyle. "Benim kölelerim küvetlerin içine kömür koymazlar. Onlara her gün yıkanmaları emri verildi ve yıkandılar. Dediğimi yapmasalardı herhalde başlarını sülfrik asitle yıkamalarını emrederdim. Banyo konusundaki ısrarıma bir başka nedenden dolayı devam etmedim. Pek çoğu üşütüp öldü. Bazı insan soyları için su iyi değildir – yalnızca içecek olarak iyidir."

John güldü, sonra onu onaylar anlamda ciddi ciddi başını sallamaya karar verdi. Braddock Washington'da onu rahatsız eden bir şeyler vardı.

"Bütün bu zenciler babamın kuzeye gelirken yanında getirdiği zencilerin çocukları. Sayıları şu anda iki yüz elliyi buldu. Sen de fark etmişsindir, öyle uzun bir süre dünyadan kopuk yaşadılar ki özgün lehçeleri neredeyse anlaşılmaz bir bölgesel dil haline geldi. Birkaçını İngilizce konuşacak şekilde yetiştiriyoruz: sekreterimi ve iki üç uşağı.

"Burası golf sahası," diyerek devam etti, kadife gibi çimlerin üzerinde iri adımlarla yürürlerken. "Dümdüz çimenlik, görüyor musun: Otları kısa kesilmiş yerler yok, uzun bırakılmış yerler yok, mania yok."

Sevimli bir şekilde John'a gülümsedi.

"Kafeste çok adam var mı, baba?" diye sordu Percy birden.

Braddock Washington tökezledi, ağzından istemeden bir küfür kaçtı.

"Olması gerekenden bir eksik," diye haykırdı birden, gizemli bir biçimde. Biraz sonra ekledi: "Sorunlarımız oldu."

"Annem anlatıyordu bana," dedi Percy, "o İtalyan öğretmen..."

"Korkunç bir hata," dedi Braddock Washington öfkeyle. "Ama tabii onu ele geçirme şansımız yüksek. Ormanda bir yere yuvarlanmış olmalı ya da bir kayaya takılıp aşağıya düştü. Sonra bir de şu var tabii, kaçıp kurtulsa bile anlatacağı öyküye kimse inanmayacaktır. Yine de ben peşine iki düzine adam taktım, bu civardaki kasabalarda onu arıyorlar."

"Hiç şansımız yok mu?"

"Biraz var. Adamların on dördü de tarifime uyan birini öldürdüklerini benim temsilcime rapor etmişler; ama elbette belki de onlar yalnızca ödülün peşindeler."

Durdu. Yerde büyük bir çukur vardı, çevresi bir atlıkarıncanın çevresi kadardı, üzeri sağlam demir bir ızgarayla kapanmıştı. Braddock parmağıyla John'ı yanına çağırdı, bastonuyla ızgaranın arasından aşağıyı gösterdi. John çukurun kıyısına kadar gitti, baktı. Birden, aşağıdan gelen çılgınca bir feryat figan saldırısına uğradı.

"Gelsene aşağıya, cehenneme insene!"

"Merhaba, ufaklık, yukarda hava nasıl?"

"Baksana buraya! Bize bir ip at!"

"Yemediğin bir lokma ya da ikinci el iki sandviçin var mı?"

"Buraya bak, yanındaki o adamı aşağıya itersen, sana hızlı bir sihirbazlık numarası yapar, onu yok ederiz."

"Benim yerime şuna bir yumruk atar mısın?"

Aşağıdaki çukurun içi açıkça görünmüyordu çünkü karanlıktı ama John'ın duyduğu seslerden, söylenen sözlerdeki kaba iyimserlikten ve sağlıklı canlılıktan anladığı kadarıyla bunlar orta sınıf Amerikalıların daha neşeli takımındandılar. Tam o sırada Bay Washington bastonunun ucuyla otların arasındaki bir düğmeye dokunur dokunmaz çukurun içi aydınlandı.

"Bunlar El Dorado'yu keşfetme bahtsızlığına uğrayan bazı serüvenci madenciler," dedi.

Aşağıda, biçimi, bir kâsenin içine benzeyen büyük bir oyuk aydınlanmıştı. Kenarlar dikti, görünüşe göre parlak camdandı, çukurun hafifçe içbükey yüzeyinde bir düzine kadar adam ayakta dikiliyordu, üstlerinde yarı havacı kostümü yarı üniforma gibi giysiler vardı. Yukarıya kalkmış yüzleri öfkeyle parlıyordu, kötülükle, umutsuzlukla, alaycı bir neşeyle parlıyordu, uzamış sakallardan yüzleri görünmüyordu ama fark edilir şekilde sararıp solmuş olan birkaç kişi dışındakiler sanki iyi beslenen, sağlıklı takımındanmış gibi görünüyordu.

Braddock Washington çukurun yanına bir bahçe sandalyesi çekip oturdu.

"Ee, nasılsınız bakalım delikanlılar?" diye sordu neşeyle.

Koro halinde lanetler savuran adamların sesi güneşli havaya doğru yükseldi, bu koroya, bağırıp çağıramayacak kadar moralleri bozuk olan birkaç kişi dışında herkes katılmıştı ama sesleri dinleyen Braddock Washington'ın kılı bile kıpırdamadı. Son yankılanma da bittiği zaman yine konuştu.

"İçine düştüğünüz zor durumdan kurtulmanın bir yolunu buldunuz mu?"

Birkaç kişiden gelen birkaç yanıt duyuldu.

"Çok sevdiğimiz için burada kalmaya karar verdik!"

"Sen bizi yukarı çıkar da biz kendimize bir çözüm yolu buluruz."

Braddock Washington yine seslerin kesilmesini bekledi. Sonra şöyle konuştu:

"Size durumu anlattım. Sizi burada istemiyorum. Sizi hiç görmemiş olmayı isterdim. Merakınız yüzünden buradasınız. Beni ve çıkarlarımı korumaya yönelik bir çözüm yolu bulduğunuz zaman bunu dikkate almaya hazırım. Ama sizler enerjinizi tünel kazmaya harcarsanız –evet, kazmaya başladığınız yeni tünelden haberim var– hiç yol alamazsınız. Durumu siz kendiniz zorlaştırıyorsunuz, evde sizi bekleyen sevdikleriniz için feryat figan ederek. Evde sizi bekleyen sevdikleriniz için kaygı duyan insanlar olsaydınız zaten havacılığı seçmezdiniz."

Uzun boylu bir adam ötekilerin yanından ayrıldı, söylemeye hazırlandığı şeye, kendisini tutsak alan kişinin dikkatini çekebilmek için elini kaldırdı.

"Dur, sana birkaç soru sorayım!" dedi. "Sen sağduyulu bir adama benziyorsun."

"Ne saçma. ***Benim*** durumumda olan bir adam ***senin*** gibi birine nasıl sağduyulu davranabilir? Bir İspanyol'un bir parça bifteğe karşı sağduyulu davranacağını söylemek gibi bir şey bu."

Bu sert sözler karşısında iki düzine bifteğin yüzü asıldı ama uzun boylu adam devam etti:

"Pekiyi," diye haykırdı. "Bunu daha önce tartışmıştık. İnsancıl değilsin, sağduyulu değilsin ama insansın –hiç değilse insan olduğunu söylüyorsun– ve bir insan olarak kendini bizim yerimize koyabilmeli, bu kadar zamandır bunun ne kadar... Ne kadar... Ne kadar..."

"Ne kadar ne?" diye sordu Washington soğuk soğuk.

" ... Ne kadar gereksiz..."

"Benim açımdan gerekli."

"Şey... Ne kadar acımasızca..."

"Bunu konuştuk. İnsanın kendini savunmasının söz konusu olduğu yerde acımasızlık diye bir şey olmaz. Sizler askerlik yaptınız; bunu bilirsiniz. Başka bir şey dene."

"Pekiyi, o zaman ne kadar aptalca."

"Hah işte," diyerek onayladı Washington, "bunu kabul ederim. Ama bir başka seçenek düşünmeye çalış. Ben size hepinizi ya da içinizden herhangi birini, isterseniz, hiç acısız öldürtmeyi önerdim. Karılarınızı, sevgililerinizi, çocuklarınızı, annelerinizi kaçırtıp buraya getirtmeyi önerdim. Aşağıda kaldığınız o yeri genişletebilirim, ömrünüzün sonuna kadar sizi besleyip giydirebilirim. Sonsuza kadar belleklerinizi silmenin bir yolu varsa, hepinize o ameliyatı yaptırıp hemen salıverirm, bana ait koruma bölgesinin dışına. Ben ancak bu kadarını düşünebiliyorum."

"Seni gammazlamayacağımıza güvenmeye ne dersin?" diye haykırdı biri.

"Bu önerinde ciddi olamazsın," dedi Washington, yüzünde küçümseyici bir ifadeyle. "Kızıma İtalyanca öğretsin diye bir adamı buradan çıkarmadım değil. Geçen hafta kaçtı."

Birden, iki düzine boğazdan çılgınca bayram sevinci çığlıkları yükseldi, ardından da sevinç gösterileri. Mahkûmlar dans ediyor, kucaklaşıyor, neşeyle şarkı söylüyordu. Hatta cam kâsenin duvarlarına tırmanabildikleri kadar tırmandılar ve geriye kayıp insan gövdelerinden oluşan doğal minderin üzerine düştüler. Uzun boylu adam bir şarkıya başladı, ötekilerin hepsi ona katıldı.

Asacağız kayzeri
Bir ekşi elma ağacına...

Braddock Washington şarkı bitinceye kadar gizemli bir sessizlik içinde oturdu.

"Görüyorsunuz ya," dedi, onların dikkatlerini biraz çekebileceğini düşündüğü anda. "Size karşı bir düşmanlığım yok. Gülüp eğlendiğinizi görmek hoşuma gidiyor. İşte bu yüzden size hikâyenin hepsini hemen anlatmadım. O adam... Neydi o adamın adı? Critchtichiello muydu? İşte onu, bazı adamlarım on dört ayrı yerde vurup öldürdü."

O yerlerin bazı kentler olduğunu kestiremedikleri için sevinç gürültülerini hemen kestiler.

"Bununla birlikte," diye haykırdı Washington, hafifçe öfkelenerek, "kaçmaya çalıştı. Böyle bir deneyimden sonra sizlerle şansımı bir kez daha denememi bekler misiniz?"

Yine çeşitli sesler yükseldi.

"Tabii!"

"Kızın Çince öğrenmek istemez mi?"

"Baksana, ben İtalyanca konuşuyorum! Annem İtalyan'dı."

"Kızın belki de New York'ça öğrenmek ister!"

"Büyük mavi gözleri olan kızdan söz ediyorsan, ben ona İtalyancadan başka pek çok şey öğretebilirim."

"Bazı İrlanda şarkıları biliyorum; bir zamanlar nefesli çalgılar çalabilirdim."

Bay Washington bastonuyla uzandı, otların arasındaki bir düğmeye bastı ve anında aşağıdaki resim karardı, geriye yalnızca o büyük karanlık ağız ile üstündeki iç karartıcı ızgaranın kara dişleri kaldı.

"Hop!" diye aşağıdan bağıran bir tek kişi oldu, "bizi kutsamadan gitmiyorsun herhalde?"

Ama Bay Washington, arkasında iki oğlanla birlikte iri adımlarla yürüyerek şimdiden golf sahasının dokuzuncu deliğine yaklaşmıştı bile, sanki o çukur ile içindekiler yalnızca bir maniaydı ve onun o becerikli demiri kolayca o maniayı aşmıştı.

VII

Elmas dağının kuytusunda temmuz ayı, geceleri battaniyeyle yatılan, gündüzleri sıcak ve bol güneşli geçen bir aydı. John ile Kismine birbirlerine âşıktılar. John kıza verdiği (üzerinde *Pro deo et patria et St. Mida** yazan) küçük altın futbol topunu, kızın platin bir zincirle göğsünün üzerinde taşıdığını bilmiyordu. Ama kız taşıyordu. Öte yandan kızın da, bir gün saçlarının arasından düşen büyük safir taşı, John'ın mücevher kutusuna sevgi ve dikkatle yerleştirdiğinden haberi yoktu.

Bir gün öğleden sonra, yakudu ve ermin kürklü müzik odası sessizken, orada ikisi birlikte bir saat geçirdiler. Oğlan kızın elini tuttu, kız ona öyle bir baktı ki oğlan yüksek sesle onun adını fısıldadı. Kız ona doğru eğildi; sonra durakladı.

"'Kismine' mi dedin?" diye sordu kız. "Yoksa..."**

Emin olmak istemişti. Yanlış anlamış olabileceğini düşündü.

İkisi de daha önce hiç öpüşmemişti ama hiç öpüşmediler diye o bir saatte hiçbir şey daha farklı olmadı.

O öğleden sonra geçip gitti. O gece yüksek kuleden son müzik sesi sonunda esintiyle aşağıya ulaştığı zaman, her biri çıplak halde yatağına yatmış, günün birbirlerinden ayrı geçirdikleri dakikalarını mutlulukla düşünüyorlardı. Ne kadar çabuk evlenebilirlerse o kadar çabuk evlenmeye karar vermişlerdi.

VIII

Her gün Bay Washington ile iki genç oğlan, ya ormanların derinliklerine ava ya da balığa gidiyor ya uyuklayan golf sahasında golf oynuyor –ve John oynadıkları oyunları ev sahibinin

---

* (Lat.) Tanrı ve Ülke ve Aziz Midas için. (y.n.)

** "Kismine" sözcüğünü "*Kiss me*", yani "Öp beni" olarak anlıyor. (y.n.)

kazanmasına izin verme nezaketini gösteriyordu– ya da gölün dağ serinliğinde yüzüyorlardı. John, Bay Washington'ın zor beğenen biri olduğu kanısındaydı – kendi görüş ve düşünceleri dışında hiçbir şey adamı ilgilendirmiyordu. Bayan Washington ise her zaman soğuk ve çekingen bir kadındı. İki kızına karşı kayıtsızlığı apaçık ortadaydı, oğlu Percy'den başkasını gözü görmüyordu, akşam yemeğinde onunla hızlı hızlı İspanyolca konuşarak sonu gelmez sohbetlere dalardı.

Büyük kız Jasmine –biraz daha kıvrık bacaklı, koca elli ve ayaklı olması dışında– görünüş bakımından Kismine'e benziyordu ama yaradılış olarak tamamıyla farklıydı. En sevdiği kitaplar, dul kalmış babaları için evi çekip çeviren yoksul kızlarla ilgili olanlardı. John'ın Kismine'den öğrendiğine göre Jasmine, tam askeri yemekhane uzmanı olarak Avrupa'ya gitmek üzereyken I. Dünya Savaşı'nın sona ermesinin onda yarattığı şaşkınlık ve hayal kırıklığını atlatamamıştı. Hatta bir süre yemekten içmekten kesilmişti ve Braddock Washington Balkanlar'da yeni bir savaş başlatma girişimlerinde bulunduysa da kız yaralı bir Sırp askerinin fotoğrafını görünce bütün bu işlerden vazgeçmişti. Ama Percy ile Kismine, bütün o kabalık ve görkemiyle küstah tavırlarını babalarından almışa benziyorlardı. Her düşüncelerinin içine o el değmemiş ve ısrarlı bencillikleri bir örüntü gibi sızmayı başarıyordu.

Şatonun ve vadinin mucizeleriyle John büyülenmişti. Percy'nin dediğine göre, Braddock Washington bir bahçe tasarımcısını, bir mimarı, bir eyalet dekoratörünü, geçen yüzyıldan kalma dekadan bir Fransız şairini kaçırtıp buraya getirtmişti. Elinin altındaki bütün zenci ordusunu onlara emanet etmiş, dünyada mevcut ne kadar malzeme varsa onlara hepsini sağlayacağı güvencesini vermiş, hepsinin kendine göre çalışıp sonuç almasını istemişti. Ama hepsi de birer birer nasıl hiç işe yaramadıklarını göstermişti. Dekadan şair bir keresinde ilkba-

harda bulvarlardan uzak kaldığı için mızıldanmaya başlamıştı – baharatlar, kıllı maymunlar, oyun zarlarıyla ilgili bir şeyler söylüyor ama somut anlamı olan bir şey söylemiyordu. Tiyatro dekoratörüyse bütün vadiyi çeşitli şeytanlıklar, şaşırtıcı etkiler vadisi haline getirmek istiyordu – Washington ailesinin kısa zamanda bıkacağı bir duruma. Mimara ve bahçe tasarımcısına gelirsek, onlar yalnızca kuralına uygun şeyler düşünüyorlardı. Şunu şöyle yapmalıydılar, bunu böyle.

Ama onlar hiç değilse kendilerine ne yapılması gerektiği sorununu çözmüşlerdi –geceyi tek bir odada, bir çeşmenin yeri konusunda anlaşmaya varmaya çalışarak geçirirken delirmişler, Connecticut eyaletinin Westport kasabasında bir akıl hastanesine bir güzel kapatılmışlardı.

"Pekiyi," diyerek merakla sordu John, "o harika konuk odalarını, holleri, yolları, banyoları kim planladı?"

"Ah," dedi Percy, "sana söylemeye utanıyorum ama bir sinemacı herif. O güne kadar sınırsız parayla oynamış, bulabildiğimiz tek adam oydu gerçi peçetesini boynuna tıkıştırırdı, ne okuması vardı ne de yazması."

Ağustos yaklaşırken John yakında okula geri dönmesi gerekeceği için üzülmeye başladı. Gelecek haziranda Kismine'le ikisi kaçmaya karar vermişlerdi.

"Burada evlenmek çok daha hoş olurdu," itirafında bulundu Kismine, "ama tabii babam seninle evlenmeme asla izin vermez. Ayrıca ben kaçmayı tercih ederim. Günümüzde zengin insanların Amerika'da evlenmeleri korkunç bir şey – basına her zaman bültenler göndermek, başkalarının artıklarıyla evleneceklerini söylemek zorundalar, aslında 'artık' dedikleri, elden düşme eski inciler, bir zamanlar İmparatoriçe Eugénie'in* giydiği eski dantellerdir."

---

* Eugénie de Montijo (1826-1920), III. Napoléon'un eşi, son Fransız imparatoriçesi. (y.n.)

"Biliyorum," diyerek coşkuyla onayladı John. "Ben Schnlitzer-Murphy'lere ziyarete gittiğimde, en büyük kız Gwendolyn bir adamla evlendi, adanın babası Batı Virginia'nın yarısına sahipti. Kız ailesine gönderdiği mektupta bir banka memuru olarak maaşıyla geçinmek için ne büyük bir savaş verdiğini yazıyordu, mektubunu bitirirken de şunları eklemişti: 'Tanrı'ya şükür, yine de dört iyi hizmetçim var ve bunun biraz yardımı oluyor.'"

"Ne saçma," dedi Kismine. "Dünyadaki milyonlarca, milyonlarca insanı düşün, işçileri falan, yalnızca iki hizmetçiyle idare eden insanlar var."

Ağustos sonuna doğru bir öğleden sonra Kismine'in ağzından rasgele çıkan bir söz bütün durumun değişmesine yol açtı ve John'ı çok korkuttu.

En sevdikleri korudaydılar, öpüşme aralarında John sanki kötü bir şeyler olacakmış gibi romantik önsezilere kapılıyordu, bu da ilişkilerine belli bir dokunaklılık kazandırıyordu.

"Bazen asla evlenemeyeceğimizi düşünüyorum," dedi John kederli kederli. "Sen çok zenginsin, çok olağanüstüsün. Senin kadar zengin bir kız öteki kızlara benzemez. Ben herhalde, hali vakti yerinde, Omaha'lı ya da Sioux City'li toptancı bir hırdavatçının kızıyla evlenirim ve onun yarım milyonuyla yetinmek zorunda kalırım."

"Bir zamanlar toptancı bir hırdavatçının kızını tanımıştım," dedi Kismine. "Tanısan ondan hoşlanmazdın, hoşlanacağını hiç sanmıyorum. Kız kardeşimin arkadaşıydı. Bizi ziyarete gedi."

"Oo, demek başka başka konuklarınız oldu?" diye haykırdı John şaşırarak.

Kismine bunu söylediğine pişman gibiydi.

"Ha, evet," dedi aceleyle, "birkaç tane oldu."

"Ama siz korkmuyor musunuz – yani babanız, onların dışarıda konuşacağından korkmuyor muydu?"

"Şey, biraz, biraz," dedi kız. "Daha hoş bir şeylerden söz edelim."

Ama John fena halde meraklanmıştı.

"Daha hoş bir şeyler, ha!" diye sordu. "Bunun hoş olmayan yanı neresi? Kızlar hoş değil miydi?"

Kısmine ağlamaya başlayınca oğlan iyice şaşırdı.

"Evet... İşte... Şey... Sorun da burada. Bazılarını zamanla çok sevmiştim. Jasmine de öyle ama yine de onları davet etmeyi bırakmadı. Hiç ***anlayamıyordum***."

John'ın yüreğine kara bir kuşku çöreklendi.

"Yani, onlar ***konuştular*** mı demek istiyorsun? Baban da onları... ortadan mı kaldırttı?"

"Daha kötüsü," dedi kırık dökük bir sesle. "Babam hiçbir şeyi oluruna bırakmadı – Jasmine onlara yazmaya, onları çağırmaya devam etti ve ***öylesine*** güzel zaman geçirdiler ki!"

Öyle üzgündü ki birden boşaldı.

Öğrendiği bu sırrın dehşetinden donakalan John ağzı bir karış açık halde orada oturuyor, sanki belkemiğine pek çok serçe tünemiş gibi gövdesindeki bütün sinirlerin titrediğini hissediyordu.

"İşte sana söyledim, söylememem gerekiyordu," dedi kız, birden sakinleşip koyu mavi gözlerini silerek.

"Yani babanın onları buradan ayrılmadan önce ***öldürttüğünü*** mü söylemek istiyorsun?"

Kız başıyla onayladı.

"Genellikle ağustosta – ya da eylül başında. Her şeyden önce onlarla ne kadar iyi zaman geçirebilirsek geçirmek bizim için çok doğaldır."

"Ne iğrenç! Nasıl olur! Ah, aklımı kaçıracağım! Gerçekten bunu kabul edip... "

"Ettim," diyerek sözünü kesti kız, omuz silkerek. "Onları o havacılar gibi hapsedemezdik, hapsetsek sürekli her gün su-

çumuz yüzümüze vurulacaktı. Jasmine'le benim için bu işleri birileri her zaman kolaylaştırmıştır çünkü babam bizim beklediğimizden daha erken bir tarihte halletti o işi. Böylelikle herhangi bir veda sahnesi yaşamadık."

"Yani onları öldürdünüz! Uf!" diye haykırdı John.

"Çok nazikçe halledildi. Uyurlarken onlara ilaç verildi, ailelerine de Butte'de kızıldan öldükleri söylendi."

"Ama... anlayamıyorum, neden onları davet etmeye devam ediyordunuz?"

"Ben etmedim," diye birden patladı Kismine. "Ben hiçbir zaman hiç kimseyi davet etmedim. Jasmine etti. Her zaman da çok eğlendiler. Sonuna doğru Jasmine onlara dünyanın en güzel armağanlarını verirdi. Belki benim de konuklarım olur; belki bunu yapacak kadar katılaşırım. Hayattayken hayatın tadını çıkarmamıza ölüm gibi kaçınılmaz bir şeyin engel olmasına izin veremeyiz. Düşünsene, burada başka *hiç* kimse olmasaydı burası ne ıssız bir yer olurdu. Evet, bizim gibi annem ile babam da en iyi arkadaşlarından bazılarını feda ettiler."

"Yani," diye haykırdı John onu suçlar biçimde, "yani sen seninle sevişmeme izin verdin, sanki bana karşılık verirmiş gibi yaptın, evlilikten söz ettin ve bütün bunları yaparken buradan asla sağ çıkamayacağımı biliyordun ve..."

"Hayır," diye şiddetle karşı çıktı kız. "Artık bilmiyordum. Başlangıçta öyleydi. Sen buradaydın. Kendimi engelleyemedim, son günlerin ikimiz için de eğlenceli geçebileceğini düşündüm. Ama sonra sana âşık oldum ve... çok samimi söylüyorum, senin... Senin ortadan kaldırılacak olmana çok üzülüyorum ama bir başka kızı öpmendense ortadan kaldırılmanı tercih ederim."

"Ya, tercih edersin demek ha?" diye öfkeyle haykırdı John.

"Kesinlikle. Ayrıca, bir kızın evlenemeyeceği bir erkekle birlikteyken daha çok eğleneceğini duydum hep. Ah, bunları

neden söyledim sana? Belki de bütün keyfini kaçırdım, oysa sen bunları bilmezken gerçekten her şey çok eğlenceliydi. Senin için moral bozucu olacağını biliyordum."

"Ah, biliyordun demek ha?" John'ın sesi öfkeden titriyordu. "Bu konuda daha fazla bir şey duymak istemiyorum. Sende gurur diye, iffet diye bir şey yoksa, bir cesetten farkı olmadığını bildiğin bir adamla aşk ilişkisi yaşıyorsan, senin gibi biriyle artık ilişkim olamaz!"

Dehşete kapılarak, "Sen bir ceset değilsin!" diye karşı çıktı kız. "Bir ceset değilsin! Bir ceseti öptüğümü söylemene izin vermeyeceğim!"

"Öyle bir şey demedim!"

"Dedin! Bir cesedi öptüğümü söyledin!"

"Söylemedim!"

İkisi de sesini yükseltmişti ama birden bir ses duyunca hemen sustular. Patika boyunca yürüyen birinin ayak sesleri onlara doğru yaklaşıyordu, biraz sonra aralanan gül fidanlarının arasından Braddock Washington'ın yüzü göründü, adam o aptal ve yakışıklı suratındaki zeki gözlerle onlara dik dik bakmaktaydı.

"Kim o, bir cesedi öpen?" diye sordu, besbelli ki hiç onaylamayarak.

"Hiç kimse," diye yanıt verdi Kismine hemen. "Yalnızca şakalaşıyorduk."

"Peki ama siz burada ne arıyorsunuz?" diye sordu adam sert sert. "Kismine, senin... Senin okuyor olman gerekir ya da kız kardeşinle golf oynamalısın. Git oku hadi! Git golf oyna! Dönüşte seni burada görmeyeyim!"

Sonra eğilerek John'a selam verdi, patikada yoluna devam etti.

"Gördün mü?" dedi Kismine ters ters, babası onları duyamayacak kadar uzaklaştığında. "Her şeyi berbat ettin. Artık

buluşamayız. Seninle buluşmama izin vermez. Birbirimize âşık olduğumuzu bilse seni zehirletir."

"Âşık değiliz, artık!" diye bağırdı John öfkeyle. "Bu konuda içi rahat olsun. Ayrıca benim buralarda oyalanacağımı düşünerek kendini kandırma. Altı saat içinde şu dağları aşmış, doğunun yolunu tutmuş olacağım – kemire kemire bir tünel açmam gerekse bile."

İkisi de ayağa kalkmıştı; bu söz üzerine Kismine ona yaklaştı, kolunu koluna geçirdi.

"Ben de geliyorum."

"Delirdin mi!"

Sabırsızca sözünü keserek, "Tabii geliyorum," dedi kız.

"Kesinlikle gelmiyorsun ve..."

"Pekâlâ," dedi kız sakince, "babama yetişip bu konuyu onunla bir kez daha konuşacağız."

John çaresizliğini kabul edip istemeye istemeye gülümsemeyi başardı.

"Pekâlâ canım," dedi, inandırıcı olmayan bir sevgiyle, cansız cansız, "birlikte gideceğiz."

Kıza karşı duyduğu aşk geri dönmüş, yüreğine uysal uysal çöreklenmişti. Kız onundu, onunla birlikte gidecek, tehlikeleri onunla paylaşacaktı. Kollarını kıza doladı, onu ateşli bir sevgiyle öptü. Ne de olsa kız onu seviyordu; aslında onun hayatını kurtarmıştı.

Konuyu tartışarak ağır ağır şatoya doğru yürüdüler. Braddock Washington onları birlikte gördüğüne göre, ertesi gece ayrılmalarının iyi olacağına karar verdiler. Bununla birlikte akşam yemeğinde John'ın dudakları olağandışı bir şekilde kuruydu, gerginlikten dolayı koca bir kaşık tavuskuşu çorbasını sol akciğerine boşaltttı. Onu turkuvaz ve samur rengi oyun odasına taşımak zorunda kaldılar, başkâhya yardımcılarından biri sırtına yumruk vurdu, Percy için bu büyük bir eğlence oldu.

IX

Gece yarısından uzun bir süre sonra John bütün gövdesini sarsan sinirsel bir sıçramayla uyanarak birden yatağında doğruldu, odayı kaplayan uykulu kalın perdelere baktı. Mavi ve karanlık birer dörtgenden oluşan açık pencerelerden gelen, çok uzak ve zayıf bir ses duydu, tedirgin edici düşlerle bulutlanmış belleği o sesi tanıyamadan ses bir rüzgâr yatağında boğularak yok oldu. Ama daha sonra duyduğu keskin ses, daha yakından, kapının hemen dışından geliyordu – çevrilen kapı tokmağının tıkırtısı, ayak sesleri, tanıyamadığı bir fısıltı. Mide çukurunda yumruk gibi bir katılık birikti, duymak için var gücüyle kendini zorladığı anda bütün gövdesi sancıdı. Sonra perdelerden biri sanki eriyip yok oldu, kapının yanında duran bir karaltı gördü, karanlığın üzerine hafifçe dış çizgileriyle resmedilmiş bir insan karaltısı, bu karaltı ile perdelerin kıvrımları birbirine karıştı, görüntü pis bir camda görülen bir yansıma gibi çarpıklaştı.

Birden korkuya kapılarak ya da bir karar alarak yatağının yanındaki düğmeye bastı, basmasıyla birlikte kendini yan odadaki yere gömük yeşil küvetin içinde otururken buldu, küveti yarı yarıya doldurmuş olan soğuk suyun etkisiyle birden ayıldı.

Küvetten fırlayıp çıktı, ıslak pijamasından damlayan suları arkası sıra saça saça, ikinci katın fildişi sahanlığına açıldığını bildiği camgöbeği mavisi kapıya koştu. Kapı sessizce açıldı. Yukardaki büyük kan kırmızısı kubbede yanan tek bir lamba, o güzelim oymalı merdiveni aydınlatıyor, ona etkileyici bir güzellik kazandırıyordu. John bir an durakladı, çevresinde kümelenen görkemden –fildişi sahanlıkta titreyen, o ıslak, küçük, yalnız adamı dev kıvrımlarıyla, dış çizgileriyle kuşatan sessiz görkemden– korkuya kapıldı. Sonra aynı anda iki şey oldu. Kendi oturma odasının kapısı hızla açıldı, üç çıplak zenci hole koştu; John

korkudan çıldırmış gibi merdivene yönelirken koridorun öteki tarafındaki duvarda bir başka kapı içeriye doğru açıldı, John aydınlanan asansörde ayakta duran Braddock Washington'ı gördü; Bay Washington'ın üzerinde kürk, ayaklarında dizlerine kadar gelen at çizmeleri vardı, çizmelerin üst tarafından adamın pembe renkli pijaması ışıldıyordu.

Tam o üç zenci –John bunların hiçbirini daha önce görmemişti, profesyonel cellatların bunlar olması gerektiğini düşündü birden– John'a doğru hamle etmişken durakladılar, başlarını asansördeki adama çevirip ondan emir beklediler, o da sert bir emir patlattı:

"Binin şuna! Üçünüz de! Çabuk olun!"

Bunun üzerine üç zenci hemen fırlayıp kafese girdiler, asansörün kapısı kayarak kapanınca o ışık dikdörtgeni gözden kayboldu, John yeniden holde yalnızdı. Fildişi bir merdiven basamağına bitkin bir halde çöktü.

Önemli bir şeyler olmuştu, bu çok açıktı, hiç değilse şimdilik onun kendi küçük felaketinin daha sonraya ertelenmesine yol açan bir şey. Neydi bu? Zenciler isyan mı etmişti? Havacılar çukurun üzerindeki demir parmaklıkları mı açmıştı? Yoksa Fish'in adamları körlemesine tepelerin arasından tökezleyerek yürümüş, kederli, neşesiz gözlerle o şatafatlı vadiye mi bakmışlardı? John bilmiyordu. Asansör vınlayarak yeniden yukarı çıkarken ve biraz sonra aşağı inerken hafif bir sıkışan hava sesi duydu. Belki bu, babasının yardımına koşan Percy'ydi; John'ın aklına bu fırsattan yararlanıp Kismine'in yanına giderek hemen kaçışlarını planlamak geldi. Asansör sesinin kesilmesinden sonra birkaç dakika bekledi; ıslak pijamalarından sızan gecenin keskin ayazıyla titreyerek odasına döndü, hemen giyindi. Sonra iki kat arasındaki yüksek merdivenden yukarıya çıktı, Rus samuru kürküyle kaplı, Kismine'in kaldığı daireye giden koridora saptı.

Onun oturma odasının kapısı açıktı, lambalar yanıyordu. Angora bir kimono giymiş olan Kismine odanın penceresinin yanında, bir şey dinlermiş gibi ayakta dikiliyordu, John sessizce içeriye girince ona döndü.

"Ah, sensin ha!" diye fısıldadı, yürüyüp yanına geldi. "Onları duydun mu?"

"Babanın kölelerinin odama geldiklerini duy..."

"Hayır," diyerek sözünü kesti heyecanla. "Uçakları!"

"Uçaklar mı? Belki de beni uyandıran onların sesiydi."

"En azından bir düzine uçak. Biraz önce bir tanesinin ayın tam önünde vurulduğunu gördüm. Arkada, kayalığın yanındaki bekçi, tüfeğini ateşledi, babamı uyandıran o oldu. Onlara hemen ateş açacağız."

"Buraya bilerek mi geldiler?"

"Evet – o kaçan İtayan var ya..."

O bu son sözleri söylerken aynı anda açık pencereden içeriye arka arkaya patlama sesleri geldi. Kismine küçük bir çığlık attı, konsolun üzerindeki bir kutuyu karıştırıp bir peni bularak elektrik ışıklarından birine koştu. Anında şato karanlığa gömüldü çünkü sigortayı attırmıştı.

"Yürü!" diye bağırdı oğlana. "Çatıdaki bahçeye gidip oradan seyredeceğiz!"

Sırtına pelerinini alarak oğlanın elinden tuttu, karanlıkta yollarını bulup kapıdan dışarıya çıktılar. Kule asansörü bir adım ötedeydi, kızın düğmeye basmasıyla birlikte hızla yukarıya çıkarlarken, oğlan karanlıkta kollarını kıza doladı ve ağzından öptü. Bir dakika sonra asansörden, yıldız ışığıyla aydınlanmış sahanlığa çıktılar. Gökyüzünde, sisli ayın altında anaforlanan bulut kümelerinin içine girip çıkan kara kanatlı bir düzine cisim sürekli daireler çiziyordu. Vadinin çeşitli yerlerinde parlayan ateşler onlara doğru fırlıyor, ateşleri keskin patlama sesleri izliyordu. Kismine sevinçle ellerini çırptı, biraz

sonra o sevinç, uçakların önceden kararlaştırılmış bir işaretin verilmesiyle bombalar yağdırmaya başlaması ve bütün vadinin kalın seslerle, kızıl ışıklarla yankılanması üzerine kedere dönüştü.

Çok geçmeden saldırganlar uçaksavarların yerleştirildiği noktaları hedef almaya başladı, uçaksavarlardan biri derhal bir kül yığını haline geldi, gülfidanları parkında için için tüten kocaman bir kül yığını.

"Kismine," dedi John yalvarır gibi, "seni sevindirecek bir şey söyleyeyim, bu saldırı yapılmasaydı yarın öldürülecektim. Arka tarafta, geçitin yanındaki bekçinin tüfeğinin sesini duymasaydım şimdiye ölmüş olacaktım."

"Seni duyamıyorum!" diye bağırdı Kismine, olanca dikkatiyle olanları seyrediyordu. "Daha yüksek sesle konuş!"

John bağırdı: "Şato topa tutulmadan önce gitsek iyi olur, diyordum, hepsi bu!"

Birden zencilerin yaşadıkları yerin sütunlu girişi gümbür gümbür yıkıldı, sütunların altından havaya alevler fışkırdı, ta gölün kıyısına kadar çentikli çentikli büyük mermer parçaları fırladı.

"Zencilerin 50 bin doları havaya uçtu," diye bağırdı Kismine, "savaş öncesi fiyatlarıyla. Pek az Amerikalının özel mülke saygısı var."

John onu oradan götürmek için bir girişimde daha bulundu. Her geçen dakika uçakların amacı daha bir açıklık kazanıyordu, yalnızca iki uçaksavar hâlâ karşılık vermekteydi. Şurası çok açıktı ki ateş çemberine alınmış olan garnizon daha fazla dayanamazdı.

"Yürü!" diye bağırdı John, Kismine'i kolundan çekiyordu. "Gitmek zorundayız. Şu havacıların, seni yakalarlarsa hiç sorgulamadan öldüreceklerini anlamıyor musun?"

Kız istemeye istemeye onun dediğini yaptı.

"Jasmine'i uyandırmalıyız!" dedi, asansöre doğru koşarlarken. Sonra çocukça bir sevinçle ekledi: "Yoksul olacağız, öyle değil mi? Kitaplardaki insanlar gibi. Ben de yetim kalacağım, tamamıyla özgür. Özgür ve yoksul! Ne hoş!" Durdu, dudaklarını mutlu bir öpücük vermek için oğlana doğru uzattı.

"İkisi birden olmaz," dedi John ciddi bir ifadeyle. "İnsanlar bunu anlamış. Bu ikisinden birini seçsem özgürlüğü seçerdim. Fazladan bir tedbir olarak mücevher kutunun içindekileri ceplerine boşaltsan iyi edersin."

On dakika sonra iki kız John'la karanlık koridorda buluştular, şatonun giriş katına indiler. O muhteşem koridorlardan son bir kez geçtiler, bir süre dışarıda, taraçada beklediler, zencilerin yanan evlerini, gölün öteki tarafına düşmüş olan iki uçağın yalazlı korlarını seyrettiler. Tek bir tüfek hâlâ güçlü atışlarına devam ediyordu, saldırganlar daha aşağıya inmeye çekiniyorlardı ama o tüfeğin çevresinde oluşturdukları çemberden gürültülü atışlarına devam ediyorlardı, rasgele bir atışla o Etiyopyalı tüfekçiyi imha etmek umuduyla.

John ile kızlar mermer basamaklardan indiler, tam sola döndüler, dar bir patikadan aşağıya inmeye başladılar; patika bir dizbağı gibi elmas dağının çevresini dolanmıştı. Kismine yukarı çıkan patikanın ortalarında bir yerde sık ağaçlıklı bir nokta biliyordu, orada yere yatıp gizlenebilir, aynı zamanda vadideki çılgın manzarayı izleyebilirlerdi – sonunda da uygun gördükleri an, kayalık bir dere yatağındaki gizli bir patikadan kaçabilirlerdi.

X

O yere vardıklarında saat üç olmuştu. Nazik ve sakin biri olan Jasmine, büyük bir ağacın gövdesine dayanıp hemen uyudu, bu arada John ile Kismine, ikisi birlikte oturmuşlardı,

John kolunu Kismine'e dolamıştı, o sabah bir bahçe görünümünde olan yerin yıkıntıları arasında sona ermekte olan bir çarpışmanın gelgitini izliyorlardı. Saat dördü biraz geçe en son tüfekten bir takırtı duyuldu ve çıkan kırmızı bir duman dilinden sonra tüfek sustu. Ay batmak üzereydi ama yine de uçan cisimlerin daireler çize çize alçalmaya başladıklarını gördüler. Uçaklar, kuşatma altına aldıkları insanların daha fazla cephanelerinin kalmadığından emin oldukları zaman yere inecekler, Washington'ların karanlık ve parıltılı saltanatı sona erecekti.

Ateşin kesilmesiyle birlikte vadi sessizliğe gömüldü. İki uçağın korları, otların arasına çömelmiş bir canavarın gözleri gibi parlıyordu. Şato karanlık ve sessizdi, gün ışığında ne kadar güzelse, karanlıkta da güzeldi, öte yandan intikam tanrısı Nemesis'in odun takırtısını andıran takırtıları, gittikçe artan ve uzaklaşan bir sızıldanmayla dolduruyordu yukardaki göğü. Biraz sonra John, kız kardeşi Jasmine gibi Kismine'in de derin bir uykuya daldığını fark etti.

Buraya gelirken yürüdükleri patikadan ayak seslerinin geldiğini fark ettiğinde saat dördü bir hayli geçiyordu. Ayak seslerinin ait olduğu kişiler onun bulunduğu stratejik noktanın yanından geçip gidinceye kadar soluk almadan sessizce bekledi. Havada şu anda belli belirsiz bir kımıltı vardı ama bu insan kaynaklı değildi ve çiyle birlikte hava soğumuştu; yakında günün ağaracağını biliyordu John. Ayak sesleri iyice uzaklaşıncaya, dağın yükseklerinde duyulmaz oluncaya kadar bekledi. Tehlike geçtikten sonra o da tırmanmaya başladı. Sarp kayalıklı zirveye giden yolun aşağı yukarı yarısında ağaçlar seyreliyordu, en tepede sert bir kaya, semer gibi, alttaki elmasın üzerine oturmuştu. Tam o noktaya ulaşmadan önce adımlarını yavaşlattı, içinden gelen bir ses orada bir canlının bulunduğunu söylüyordu. Yüksek ve büyük bir kayanın yanı-

na geldiği zaman yavaş yavaş kayanın kıyısından başını uzattı. Merakı ödülsüz kalmamıştı. Gördüğü manzara şuydu:

Orada Braddock Washington hiç kımıldamadan duruyordu, en küçük bir sesten ya da hayat izinden uzak gökyüzü fonunun üzerinde karaltısı görülüyordu. Güneş doğudan yavaş yavaş doğar ve yeryüzüne geçici olarak soğuk yeşil bir renk armağan ederken, o yalnız insan karaltısıyla yeni başlayan gün arasında bir karşıtlığı da vurguluyordu.

John seyrederken, kaldığı evin sahibi anlaşılmaz düşüncelere dalmış halde birkaç dakika öylece durdu; sonra yanı başında yere çömelmiş oturan iki zenciye, onlarla kendisi arasında duran yükü kaldırmaları işaretini verdi. Onlar güç bela ayağa kalkarlarken, güneşin ilk sarı ışığı, olağanüstü güzel bir şekilde tıraşlanmış kocaman bir elmasın sayısız prizmasını delip geçmişti – sabah yıldızının bir parçasıymış gibi gökte ışık saçan beyaz bir parlaklığın fitili yakılmış gibi oldu. O şeyi taşıyanlar, taşın ağırlığı altında bir an sendelediler; daha sonra, ıslak ve parlak derilerinin altında dalgacıklanan kasları titremeyi bıraktı, sertleşti, o üç kişi Tann'nın karşısında küstah güçsüzlükleriyle yeniden hareketsizleşti.

Bir süre sonra beyaz adam başını havaya dikti, dikkat çekmek için yavaş yavaş kollarını kaldırdı, büyük bir kalabalığı kendisini dinlemeye davet eder gibiydi; ama ortada kalabalık falan yoktu, aşağıda, ağaçların arasındaki kuşların belli belirsiz sesleriyle bozulan, dağların ve gökyüzünün büyük sessizliğinden başka bir şey yoktu. Semer biçimli kayanın üzerindeki kişi, bastırılması olanaksız bir gururla, ağır ağır konuşmaya başladı.

"Sen, oradaki..." diye bağırdı titreyen bir sesle. "Sen... oradaki..." durdu, kolları hâlâ havadaydı, sanki bir yanıt beklermiş ve dikkat kesilmiş gibi başı hâlâ havaya dikilmiş haldeydi. John, acaba dağa gelen adamlar var mı diye, görebilmek için

gözlerini kısmış bakıyordu ama dağda insan olduğunu gösteren bir iz yoktu. Gökyüzünden, ağaç tepelerini yalayıp geçen rüzgârın ıslıklarından başka bir şey yoktu burada. Acaba Washington dua ediyor olabilir miydi? Bir an için John bunu merak etti. Sonra bu yanılgıdan kurtuldu – bu adamın genel tavrında duayla bağdaşmayan bir şey vardı.

"Sen, yukardaki!"

Ses güçlenmişti, güven doluydu. Çaresizce bir yakarı değildi bu. Aslında çirkin bir yukardan almacılık göze çarpıyordu bunda.

"Sen, oradaki..."

Anlaşılmayacak kadar hızla birbiri ardına söylenen sözler birbirine karıştı; John soluk almadan dinledi, arada bir bazı sözleri yakalıyordu, öte yandan ses bazen kesiliyor, sonra başlıyor, yeniden kesiliyordu – bazen güçlü ve kavgacıydı, bazen ağırdan ağıra, tereddütlü bir sabırsızlık yansıtıyordu. Orada bulunan biricik dinleyici sonra yavaş yavaş bir şeyleri anlamaya başladı, o şeyi anlamasıyla birlikte damarlarına birden kan hücum etti. Braddock Washington Tanrı'ya rüşvet teklif ediyordu!

Evet, öyleydi – buna hiç kuşku yoktu. Kölelerin kucağındaki elmas bir avans örneğiydi, bunun ardından geleceklerin bir habercisiydi.

İşte, John'ın sonradan anladığına göre, Braddock Washington'ın cümlelerini bir arada tutan iplik buydu. Zenginleşen Prometheus, unutulmuş kurbanları, unutulmuş törenleri, İsa'nın doğumundan önce zaman aşımına uğramış duaları tanıklığa çağırıyordu. Yaptığı konuşma bir ara Tanrı'ya, Tanrı katının insanlardan kabul etmeyi plan ve programa bağladığı şu ya da bu armağanı hatırlatma biçimini aldı: kentleri veba derdinden kurtarmanın karşılığında alınan büyük kiliseler, ikram olarak mür ve altın, insanların hayatları,

güzel kadınlar, tutsak ordular, çocuklar ve kraliçeler, orman ve açık arazi hayvanları, koyunlar ve keçiler, hasatlar ve kentler, onu yatıştırmak için şehvet ya da kanla sunulan fethedilmiş topraklar, Tanrı'nın gazabını, verilen ödülün değerine eşit değerdeki parçasını satın alarak azaltmak... Şimdi de Braddock Washington, Elmas İmparatoru, altın çağının kralı ve rahibi, görkem ve lüksün efendisi, şimdi o, örneğin kendinden önceki prenslerin hayal bile edemedikleri bir hazine sunacaktı ve bunu yalvararak değil, iftiharla sunacaktı.

Ayrıntılara inmişti, Tanrı'ya dünyadaki en büyük elması vereceğini söyledi. Bu elmas öyle taraşlanacaktı ki, elmasın yüzeylerinin sayısı bir ağaçtaki yaprak sayısından birkaç bin tane daha fazla olacaktı, buna karşılık bir sinek büyüklüğündeki taşın biçimi ne kadar kusursuz olursa onun biçimi de o kadar kusursuz olacaktı. Pek çok kişi bu elmas üzerinde yıllarca çalışacaktı. Dövme altından yapılmış büyük bir kümbetin üzerine yerleştirilecekti, harika bir şekilde oyuntulanmış, opal ve tortulu gökyakut kapılarla donatılmış bir kümbet. Ortasına bir şapel oyulacak, başköşeye yanardöner, çözünen, sürekli değişen radyumdan bir sunak yapılacak, duadan başını kaldıran bir mümin olursa, radyum onun gözlerini yakıp kül edecekti – isterse o kişi yaşayan en büyük ve en güçlü adam olsun, burada kurban edilecekti.

Bunun karşılığında adam çok basit bir şey istiyordu, Tanrı için gülünç derecede basit bir şey: alt tarafı, her şeyin bir önceki gün bu saatte nasıl idiyse öyle olmasını ve öyle kalmasını. Bu kadar basit! İzin ver, gökler açılsın, bu adamları ve onların uçaklarını yutsun; sonra gökleri yeniden kapatırsın. İzin ver, kölelerine sağ ve salim olarak yeniden kavuşsun.

Şimdiye kadar hiç kimseye ikramda bulunmamış, hiç kimseyle pazarlık etmemiş, bunları yapmasını gerektirecek hiç kimse olmamıştı.

Tek kuşkusu, yeterince büyük bir rüşvet önermiş olup olmadığıydı. Tanrı'nın da bir fiyatı vardı elbette. Tanrı insan suretinde yaratılmış bir varlıktı, öyle deniyordu: Onun da bir fiyatı olmalıydı. Bu fiyat da eşi benzeri az görülür bir fiyat olacaktı – yapımı yıllarca sürmüş hiçbir katedral, on bin işçi tarafından inşa edilmiş hiçbir piramit, bu katedralle, piramitle boy ölçüşemeyecekti.

Burada durdu. Önerisi buydu. Ayrıntılara harfi harfine uyacaktı, kaça mal olacağının önemli olmadığını iddia etmesinde bayağılık yoktu. Dolaylı olarak, Tanrı ister kabul eder ister etmez, demek istiyordu.

Konuşmasının sonuna yaklaştığı zaman cümleleri kırık dökük bir hal aldı, kısaldı, belirsizleşti, gövdesi gerildi, çevresini kuşatan mekânlardaki en küçük bir kımıltıyı, hayat fısıltısını yakalamaya hazır bekliyordu. Konuşurken saçları yavaş yavaş beyazlaşmıştı, şu anda başını bir eski zaman peygamberi gibi göğe kaldırmıştı – muhteşem bir deli gibi.

Daha sonra, John baş döndürücü bir büyülenmişlikle gözlerini dikmiş bakarken, ona sanki çevresinde tuhaf bir şey olmuş gibi geldi. Sanki gökyüzü bir an kararmıştı, sanki birden bir rüzgâr esintisiyle bir mırıldanma, uzaktan gelen bir boru sesi, büyük ipek bir entarinin hışırtısı gibi bir iç çekme sesi duyulmuştu; bir süre bütün doğa bu karanlıktan payını aldı: kuş cıvıltıları kesildi, ağaçlar suskunlaştı, ta dağın arkasından donuk, tehdit edici bir gök gürlemesi sesi geldi.

Hepsi buydu. Vadinin uzun otlarının arasından geçerken rüzgâr dindi. Gündoğumu ve gün bir zaman içindeki yerlerini aldılar, yükselen güneş sıcak sıcak, sarı sis dalgaları göndererek önündeki patikayı parlattı. Yapraklar güneşte güldü, onların gülüşleriyle ağaçlar sarsıldı, her bir dal bir peri ülkesindeki kız okuluna dönüştü. John günün zaferini biraz daha seyret-

ti. Sonra, arkasına döndüğünde gölün kıyısında kanat çırpan kahverengi bir şey gördü, sonra bir tane daha, bir tane daha. Sanki gökyüzünden inip yere konan altın rengi melekler dans ediyordu. Uçaklar yere inmişti.

John yavaşça kayanın yanından ayrıldı, dağ yamacından aşağıya, sık ağaçlıklı yere koştu, kızlar uyanmış, onu bekliyordu. Kismine ayağa fırladı, cebindeki mücevherler çıngıldadı, kızın dudakları bir soruyla aralanmıştı ama John'ın içinden gelen bir ses konuşarak kaybedilecek zamanlarının olmadığını söylüyordu. Bir saniye bile kaybetmeden dağdan uzaklaşmalıydılar. Her ikisinin de ellerinden tuttu; hiç ses çıkarmadan, güneş ışığıyla ve kalkan sisle yıkanmış ağaç gövdelerinin yanından geçiyorlardı. Arkalarında kalan vadiden şu anda hiç ses gelmiyordu, yalnızca çok uzaklardaki tavuskuşlarının sızlanmaları, sabahın hoş fısıltıları duyuluyordu.

Sekiz yüz metre kadar yürüdükten sonra park alanına girmeyip dar bir patikaya saptılar, bu yol daha sonraki yükseltiye gidiyordu. Oranın en yüksek noktasına geldiklerinde, durup geriye baktılar. Biraz önce terk ettikleri dağ yamacına takıldı kaldı bakışları – yakın bir felaket duygusunun baskısını hissettiler yüreklerinde.

Gökyüzü fonu üzerinde açıkça görülen, süklüm püklüm, beyaz saçlı bir adam ağır ağır dik yamaçtan aşağıya iniyordu, arkasında, hiçbir duygusu olamayan iki dev zenci vardı, kocaman bir yükü aralarına almış taşıyorlardı, o şey güneşte hâlâ ışıklar saçıyor, parıldıyordu. Yarı yola geldiklerinde iki başka karaltı da onlara katıldı; John o iki kişinin Bayan Washington ile oğlu olduğunu görebiliyordu, kadın oğlunun koluna dayanmıştı. Havacılar makinelerinin içinden dışarıya tırmanıp şatonun önündeki geniş çimenliğe çıktılar, ellerinde tüfekleriyle, çatışma düzeni içinde elmas dağına tırmanmak üzere harekete geçiyorlardı.

Ama daha ilerde sıraya girmiş olan ve seyircilerin bütün dikkatlerini üzerlerine çeken beş kişilik küçük grup, bir kaya çıkıntısının üzerinde duruyordu. Zenciler eğildi, dağın yamacında kapak biçiminde bir kapıyı çekip açtılar. Hepsi o kapıdan girip gözden kayboldu. Önce beyaz saçlı adam girdi, ardından karısı ve oğlu, en sonunda da iki zenci, kapı hepsinin üzerine kapanmadan önce, başlarındaki mücevherli başlıkların pırıl pırıl parlayan sivri uçları bir an için güneş ışığına yakalanmıştı.

Kismine, John'ın koluna yapıştı.

"A," diye haykırdı çılgın gibi, "nereye gidiyorlar? Ne yapacaklar?"

"Kaçmak için bir yeraltı tüneli..."

İki kızın attığı küçük çığlık sözünü bitirmesine engel oldu.

"Görmüyor musun?" derken deli gibi hıçkırıyordu Kismine. "Dağ telle çevrili!"

Kız konuşurken bile John ellerini gözlerine götürüp siper etmişti. Hepsinin gözünün önünde dağ birden göz kamaştırıcı, kızgın bir sarıya dönüştü, bir insanın elinin arkasındaki ışık nasıl görünürse, bu sarılık da çim tabakasının arkasından öyle görünüyordu. Bir süre o dayanılmaz parlaklık devam etti, sonra elektrik ampulü gibi söndü, geriye siyah bir artık kaldı, o artıktan yavaş yavaş mavi bir duman çıkıyor, bitki namına, insan eti namına geriye ne kaldıysa onları alıp götürüyordu. Havacıların ne kemikleri kaldı ne de başka bir şeyleri: Dağın içine giren beş kişi gibi onlar da tamamıyla yandı.

Bununla eşzamanlı olarak ve büyük bir sarsıntıyla şato, sözcüğün tam anlamıyla, havaya uçtu, havaya uçarken de alev alev tutuşmuş parçalara ayrıldı, daha sonra yere düşen parçalar bir yığın oluşturdu, bu dumanları tüten yığının yarısı gölün sularına doğru çıkıntı yapıyordu. Yangın yoktu – ne kadar duman kaldıysa onlar da uçup giderek güneş ışığına karıştı, bir

zamanlar bir mücevher evi olan o büyük özelliksiz yığından birkaç dakika daha pudra gibi mermer tozu tozumaya devam etti. Hiç ses yoktu, o üç kişi vadide yalnızdı.

XI

Güneş batarken John ile iki yol arkadaşı, Washington'ların mülkünün sınır işareti olan yüksek kayaya ulaştılar, geriye baktıkları zaman vadi sessizdi, akşamın alacakaranlığında güzel görünüyordu. Jasmine'in sepete koyup getirdiği yiyecekleri bitirmek için oturdular.

"İşte bakın!" dedi, masa örtüsünü yere serip üzerine sandviçleri düzgün bir yığın halinde dizdiği zaman. "Ne kadar iştah açıcı görünüyorlar. Ben her zaman açık havada yenen şeyin tadının başka olduğunu düşünürüm."

"Orta sınıf insanları gibi konuşmadı mı Jasmine?" dedi Kismine.

"Haydi," dedi John, "ceplerini boşalt, bakalım yanına hangi mücevherleri almışsın? İyi seçmişsen, üçümüz hayatlarımızın sonuna kadar rahat yaşarız."

Kismine oğlanın dediğini yaparak elini cebine soktu, önüne iki avuç dolusu parlak taş attı.

"Hiç fena değil," diye haykırdı John heyecanlanarak. "Çok büyük değiller ama... Nedir bu?" Taşlardan birini batmakta olan güneşe tuttuğu zaman ifadesi değişti. "A, ama bunlar elmas değil! İşte şimdi yandık!"

"Aaa!" diye bağırdı Kismine, şaşkın bakışlarla. "Ne sersemim!"

"İşe bak, bunlar yapay elmas!" dedi John.

"Biliyorum." Birden gülmeye başladı. "Yanlış çekmeceyi açmışım. Jasmine'i ziyarete gelen bir kızın elbisesinde vardı

bunlar. Kızdan bunları istedim, yerine elmas verdim. Daha önce değerli taşlar dışında taş görmemiştim hiç."

"Buraya da onları getirdin ha?"

"Ne yazık ki öyle." Dalgın dalgın taşlarla oynadı. "Galiba bunları daha çok seviyorum. Elmaslardan biraz bıktım."

"Pekâlâ," dedi John, üzüntüyle. "Hades'de yaşamak zorunda kalacağız. Yaşlı kadınlara yanlış çekmeceyi boşalttığını anlatarak yaşlanacaksın, o kadınlar da sana inanmayacak. Ne yazık ki babanızın banka defterleri kendisiyle birlikte yandı."

"Hades'in ne sakıncası var?"

"Benim yaşımda biri bir kadınla evlenip o kadını eve götürürse, bizim orada dedikleri gibi, babam bana verdiği arpayı keser."

Jasmine söze karıştı.

"Ben çamaşır yıkamaya bayılırım," dedi usulca. "Her zaman kendi mendillerimi kendim yıkamışımdır. Çamaşır yıkar ikinize bakarım."

Kısmine saf saf sordu: "Hades'de çamaşırcı kadınlar var mı?"

"Tabii var," dedi John. "Tıpkı her yerdeki gibi."

"Belki, demiştim, orası çok sıcak olduğu için insanlar bir şey giymiyor."

John güldü.

"Bir dene de gör!" dedi John. "Sen daha denemeden icabına bakarlar."

"Babam orada olacak mı?"

John şaşkınlıkla ona döndü.

"Baban öldü," dedi hüzünle. "Neden Hades'e gelsin? Sen Hades'i yıllar önce yürürlükten kaldırılmış olan bir başka yerle karıştırma."*

* Unger ailesinin ata yurdu olan Mississippi kıyısındaki bu kasaba, aynı zamanda Yunanların yeraltı ya da ölüler kentinin adıdır. (ç.n.)

Akşam yemeğinden sonra masa örtüsünü topladılar, geceye hazırlık olarak battaniyelerini yaydılar.

Kismine içini çekti, "Ama ne rüyaydı," dedi, gökteki yıldızlara bakarak. "Ne tuhaf, tek bir entariyle, meteliksiz bir nişanlıyla burada olmak!"

"Yıldızların altında," diye tekrar etti. "Daha önce yıldızları hiç fark etmemişim. Onları hep, birilerine ait büyük elmaslar olarak düşündüm. Şimdi beni korkutuyorlar. Her şeyin bir rüya olduğunu hissetmeme yol açıyorlar, bütün gençliğimin."

"*Rüyaydı* elbette," dedi John usulca. "Herkesin gençliği bir rüyadır, kimyasal bir delilik."

"O halde deli olmak harika bir şey!"

"Bana söylenen bu," dedi John kederle. "Artık bilmiyorum. Her neyse, biz, sen ve ben, sevmeye devam edelim, bir süre, bir yıl mı olur, daha fazla mı. Bu hepimizin deneyebileceği tanrısal bir sarhoşluktur. Dünyanın her yerinde yalnızca elmaslar var, elmaslar ve belki bir de o sefil armağan, hayal kırıklığı. Bu ikincisinden bende var, her zamanki gibi bunu ne yapacağımı hiç bilemeyeceğim." Titredi. "Yakanı kaldır, küçük hanım, gece buz gibi soğuk, zatürree olursun. Bilinç denen şeyi kim bulduysa, en büyük günahı o işledi. Gelin birkaç saatliğine bilincimizi kaybedelim."

Böylece battaniyeye sarınıp uykuya daldı.

Benjamin Button'ın Tuhaf Hikâyesi

I

1860 gibi eski bir tarihte evde doğmak, yapılacak en doğru işti. Günümüzde, bana söylendiğine göre, yüksek tıp tanrıları, yeni doğan yavrunun bir hastanenin –tercihen en revaçta olanın– eterli havası içinde ilk çığlıklarını atmasını emir buyurmuşlar. O bakımdan, Bay ve Bayan Roger Button, 1860 yılında ilk bebeklerinin bir hastanede doğmasına karar verdiklerinde, kendi zamanlarının usul bakımında elli yıl ilerisine geçmişlerdi. Acaba bu tarih hatasının, biraz sonra size anlatacağım şaşırtıcı öykü üzerinde bir etkisi oldu mu, bunu hiçbir zaman bilemeyeceğiz.

Ben size olup biteni anlatacağım, kararınızı siz kendiniz verin.

Savaş öncesi yıllarda, Baltimore'da Bay Roger Button ailesi, hem toplumsal hem parasal yönden kıskanılacak bir konumdaydı. Falan aileden, filan aileden geliyorlardı, her güneylinin bildiği gibi, bu da onlara, büyük ölçüde Konfederasyon'da yaşayan soylular sınıfının üyesi olma hakkı sağlıyordu. Çocuk sahibi olmak gibi büyüleyici ve kadim töre kulvarında bu ilk deneyimleri olacaktı. Bay Button doğal olarak gergindi. Bir oğlan bekliyordu, böylece onu Connecticut'taki Yale Koleji'ne göndebilecekti; orada Bay Button'ın kendisi de dört

yıl boyunca biraz, kör parmağım gözüne türünden "Cuff"* takma adıyla tanınmıştı.

O büyük olaya ayrılmış olan eylül sabahı, saat altıda gergin bir şekilde yatağından kalktı, giyindi, o tertemiz beyaz boyunbağını bağladı, Baltimore'un sokaklarında hızlı hızlı yürüyor, hastaneye gidiyordu, bakalım gecenin karanlığı kucağında yeni bir hayatla mı çıkıp gelmişti.

Maryland Özel Hastanesi'ne varmasına yaklaşık yüz metre kalmıştı ki aile doktorları Doktor Keene'i gördü; hastanenin ön basamaklarından iniyor, ellerini yıkarmış gibi ovuşturuyordu – bütün doktorların yazılmamış meslek etiklerine göre yapmaları gerektiği gibi.

Roger Button, Toptan Hırdavat Şirketi'nin başkanı olan Bay Roger Button, o pitoresk çağda, güneyli bir beyefendiden beklenecek ağırbaşlılığın pek azını göstererek, Doktor Keene'e doğru koşmaya başladı. "Doktor Keene!" diye bağırıyordu. "Ah, Doktor Keene!"

Doktor onu duydu, arkasına döndü, baktı, bekledi, Bay Button yaklaşırken o sert, tıpçı yüzünde tuhaf bir ifade belirdi.

"Ne oldu?" diye sordu Bay Button, soluk soluğa koşarak yaklaştığında. "Neyimiz oldu? Karım nasıl? Oğlan mı? Değil mi yoksa? Ne..."

"Saçmalama," dedi Doktor Keene sertçe. Sanki biraz sinirlenmiş gibiydi.

"Bebek doğdu mu?" diye öğrenmek için yalvarıyordu Bay Button.

Doktor Keene kaşlarını çattı. "E, evet, doğdu galiba – bir bakıma." Yine Bay Button'a tuhaf bir bakış fırlattı.

---

* Soyadı "Button" ("düğme") olan birine takılan "Cuff" ("kol ağzı, manşet") adının, "kabak gibi" bir ad olmasına değiniliyor olabilir. (ç.n.)

"Karım iyi mi?"

"Evet."

"Oğlan mı kız mı?"

"Bak şimdi!" diye haykırdı Doktor Keene, adamakıllı sinirlenmiş olarak. "Git, kendin bak demek zorundayım. Korkunç!" Son sözcüğü pat diye tek bir heceymiş gibi söyledi, sonra arkasına dönüp homurdandı: "Böyle bir şey benim mesleki ünümü artırır mı sanıyorsun? Bir daha böyle bir şey olursa mahvolurum – herkes mahvolur."

"Ne oldu?" diye sordu Bay Button, korkarak. "Üçüz mü?"

"Hayır, üçüz değil!" diye kestirip attı doktor. "Ayrıca gidip kendin görebilirsin. Kendine bir başka doktor bul. Seni ben dünyaya getirdim, genç adam, kırk yıldır da ailenizin doktoruyum, ama artık sizinle işim bitti! Seni de akrabalarını da bir daha görmek istemiyorum! Hoşça kal!"

Bunun ardından sertçe arkasına dönüp tek söz etmeden kaldırım kıyısında bekleyen faytonuna bindi, hışım gibi çekti gitti.

Bay Button kaldırımda öylece kalakaldı, aptallaşmıştı, bütün vücudu titriyordu. Ne gibi korkunç bir felaket olmuştu acaba? Maryland Özel Hastanesi'nin kapısından içeri adım atacak hali kalmamıştı – biraz sonra güç bela gücünü toplayıp merdivenlerden çıktı, ön kapıdan içeriye girdi.

Holün donuk kasveti içinde bir masanın arkasında bir hasta bakıcı oturuyordu. Utancını yüreğine gömerek Bay Button ona yaklaştı.

"Günaydın," dedi kadın, tatlı tatlı gülümseyerek.

"Günaydın, ben... Şey, Bay Button."

Bunu duyan kızın yüzüne büyük bir dehşet ifadesi yayıldı. Ayağa kalktı, sanki holden kaçıp gitmek üzereydi de, açıkça anlaşıldığı gibi, büyük bir güçlükle kendini tutuyordu.

"Çocuğumu görmek istiyorum," dedi Bay Button.

Hasta bakıcı küçük bir çığlık attı. "Ah, tabii!" diye bağırdı deli gibi. "Üst katta. Hemen yukarda. *Yukarı* – gidin!"

Parmağıyla bir üst katı gösteriyordu, soğuk terler içinde yüzen Bay Button sendeleyerek döndü, ikinci kata giden merdivenlerden yukarı çıkmaya başladı.

Üst kata gelince, elinde küvetle kendisine yaklaşan bir başka hasta bakıcıya yöneldi. "Ben Bay Button," sözcüklerini söylemeyi başardı. "A-acaba..."

Tangk! Küvet yere düşmüş, merdivenlere doğru yuvarlanıyordu. Tangır! Tungur! Sanki küvet bu beyefendinin yarattığı dehşete ortak oluyormuş gibi yöntemli bir biçimde aşağıya inmeye başladı.

"Çocuğumu görmek istiyorum!" Bay Button neredeyse çığlık çığlığa bağırmıştı. Yere yığılmak üzereydi.

Tangır! Küvet birinci kata ulaştı. Hasta bakıcı yeniden kendini toparladı, Bay Button'a yapmacıksız bir tiksintiyle baktı.

Sesini alçaltıp, "*Pekâlâ,* Bay Button," diyerek kabul etti. "*Pekâlâ!* Bu sabah bu olay üzerine ne hale düştüğümüzü bir *bilseydiniz!* Kesinlikle korkunç! Bu hastane bir daha eski..."

"Çabuk olun!" diye boğuk bir sesle bağırdı adam. "Dayanamıyorum!"

"Gelin, bu taraftan, Bay Button."

Kadının arkasından sürüklenir gibi yürüyordu. Uzun bir koridorun sonunda bir odaya geldiler, odadan çeşitli ulumalar geliyordu – gerçekten de, daha sonraki konuşmalardan anlaşılacağı üzere burası "ağlama odası"ydı. İçeri girdiler. Duvarların kenarına dizilmiş olarak yarım düzine kadar beyaz emaye bebek yatağı vardı, her birinin başucuna bir etiket bağlanmıştı.

"E," dedi soluğu tıkana tıkana Bay Button, "hangisi benim?"

"İşte oradaki!" dedi hasta bakıcı.

Bay Button parmağın gösterdiği yere baktı, gördüğü manzara şuydu: Kocaman beyaz bir battaniyeye sarılmış ve bebek yataklarından birinde, kısmen tıkıştırılmış olarak, yetmiş yaşlarında görünen yaşlı bir adam oturuyordu. Seyrek saçları neredeyse tamamıyla beyazdı, çenesinden duman rengi uzun bir sakal sarkıyordu, pencereden giren esintiyle sakal tuhaf bir şekilde bir öne bir arkaya uçuşuyordu. Yaşlı adam donuk, soluk ve şaşkın gözlerle sorar gibi Bay Button'a baktı.

"Ben delirdim mi?" diye gürledi Bay Button, korkusu öfkeye dönüşmüştü. "Bu kötü bir hastane şakası mı?"

Hasta bakıcı sertçe yanıtladı: "Bu bize hiç de şaka gibi görünmüyor. Ayrıca sizin deli olup olmadığınızı bilmiyorum; ama bunun sizin çocuğunuz olduğu kesin."

Bay Button'ın alnındaki soğuk terler iki katına çıktı. Gözlerini kapattı, sonra açtı, yeniden baktı. Hiçbir yanlışlık yoktu, yetmiş yaşında bir adama bakmaktaydı – yetmiş yaşında bir *bebeğe,* yattığı yatağın kenarlarından ayakları aşağıya sarkan bir bebeğe.

Yaşlı adam önce birine, sonra ötekine baktı, sonra birden çatlak ve eskimiş bir sesle konuştu: "Sen benim babam mısın?"

Bay Button ile hasta bakıcı fena halde irkildiler.

"Çünkü babamsan," diye devam etti yaşlı adam azarlar gibi, "beni buradan çıkarmanı istiyorum – ya da en azından söyle onlara, buraya rahat bir sallanan koltuk koysunlar."

Bay Button aklını oynatmış gibiydi, "Tanrı aşkına sen nereden çıktın? Sen kimsin?" diye patladı.

"Sana ***tam olarak*** kim olduğumu söyleyemem," dedi o mızmız şey, "çünkü doğalı daha birkaç saat oldu – ama soyadım kesinlikle Button."

"Yalan söylüyorsun! Sen bir dolandırıcısın!"

Yaşlı adam hasta bakıcıya döndü, "Yeni doğan bir çocuk böyle mi karşılanır," diye yakındı zayıf bir sesle. "Ona yanıldığını söyle, neden söylemiyorsun?"

"Yanılıyorsunuz, Bay Button," dedi hasta bakıcı sertçe. "Bu sizin çocuğunuz ve elinizden geleni yapmak zorundasınız. Biz sizden olabildiğince kısa bir zamanda onu alıp eve götürmenizi isteyeceğiz – bugün içinde bir ara."

"Eve mi?" dedi Bay Button kulaklarına inanamayarak.

"Evet, onu burada tutamayız. Gerçekten, tutamayız, biliyor musunuz?"

"Buna sevindim," diye mızıldandı yaşlı adam. "Sessizlikten hoşlanan bir çocuk için doğrusu burası ne de hoş bir yer. Bunca zırıltı, uluma arasında gözüme uyku girmedi. Yiyecek bir şeyler istedim –buradaki itirazını dillendirirken sesi cırlaklaştı–, bana ne getirseler beğenirsiniz, bir şişe süt!"

Bay Button oğlunun yanı başındaki bir sandalyeye çöktü, elleriyle yüzünü kapattı. "Aman Tanrım!" diye mırıldandı, dehşetten kendini kaybederek. "İnsanlar ne diyecek? Ne yapacağım?"

"Onu alıp eve götürmelisiniz," diye ısrar etti hasta bakıcı. "Hemen!"

Büyük bir ıstırap içinde kıvranan adamın gözünün önüne korkutucu bir açıklıkla bir sahne geldi: kentin kalabalık caddelerinde yürüyor, yanında da uzun adımlarla yürüyen bu korkutucu hayalet. "Olamaz. Olamaz!" diye inledi.

İnsanlar onunla konuşmak için duracaklardı, onlara ne diyecekti? Şu... Şu yetmişlik ihtiyarı onlara takdim etmek zorundaydı: "Bu benim oğlum, bu sabah erken saatte doğdu." Sonra yaşlı adam battaniyesine sarınacak, yürümeye devam edecekler, kalabalık dükkânların, köle pazarının önünden

geçecekler –bir an Bay Button kafasından, "Ah, keşke zenci olsaydı" diye geçirdi–, iş merkezinden uzak şık konutların bulunduğu bölgeden geçecekler, yaşlılar evini geçecekler...

"Haydi gel! Kaldır kıçını," dedi hasta bakıcı.

"Şuna baksana," dedi birden yaşlı adam, "bu battaniyeyle eve yürüyeceğimi sanıyorsan aldanıyorsun."

"Bebeklerin her zaman battaniyeleri olur."

Yaşlı adam haince bir çıtırtı sesi çıkararak, küçük beyaz bir kundak entarisini havaya kaldırıp salladı. "Bak!" dedi sesini titreterek, "Bana ***bunu*** hazırlamışlar."

"Bebekler hep bunu giyer," dedi hasta bakıcı aşırı bir ciddilikle.

"E," dedi yaşlı adam, "bu bebek yaklaşık iki dakika sonra hiçbir şey giymiyor olacak. Bu battaniye kaşındırıyor. Bana hiç değilse çarşaf verebilirlerdi."

"Açma üstünü! Açma!" dedi Bay Button aceleyle. Hasta bakıcıya döndü. "Ne yapacağım?"

"Çarşıya gidip oğluna giyecek alacaksın."

Bay Button koridorda uzaklaşırken oğlunun sesi arkadan yetişti. "Bir de baston, baba. Bir baston istiyorum."

Bay Button dış kapıyı olanca gücüyle çarptı.

II

"Günaydın," dedi Bay Button, sinirli sinirli, Chesapeake Manifatura Mağazası'nda. "Çocuğum için giyecek almak istiyorum."

"Çocuğunuz kaç yaşında, efendim?"

"Yaklaşık altı saatlik," diye yanıtladı Bay Button, düşünmeden.

"Bebek eşyaları reyonu arka tarafta."

"Şey, ben... aradığımı orada bulacağımdan emin değilim. Alışılmamış derecede büyük boy bir çocuk. Çok... Şey... Olağanüstü büyük."

"Çocuklar için en büyük boylar var."

"Erkek çocuk reyonu nerede?" diye sordu Bay Button, umutsuzluğa kapılıp dayatmaktan vazgeçerek. Utanç verici sırrını satıcının kesinlikle hissetmiş olduğu kanısına vardı.

"Hemen şuracıkta."

"Pekiyi..." Durakladı. Oğluna büyük adam giysileri giydirmek düşüncesi ona çok iğrenç geliyordu. Sözgelimi, *çok* büyük bir oğlan çocuğu giysisi bulabilirse, o korkunç sakalı kestirir, aklaşmış saçlarını kahverengiye boyatabilir, böylece işin en kötü yanını saklayabilir, Baltimore toplumu içindeki konumunu bir yana bırakalım, kendi özsaygısını biraz olsun koruyabilirdi.

Ama erkek çocuk reyonunu hızla taradığı zaman yeni doğmuş Button'a uygun bir şey bulamayacağını anladı. Mağazayı suçladı tabii – böyle durumlarda yapılacak şey mağazayı suçlamaktır.

"Oğlunuz kaç yaşında demiştiniz?" diye sordu satıcı merakla.

"Şey... On altı."

"Oo, anlayamadım. Altı *saatlik* dediğinizi sanıyordum. Gençler reyonu öteki koridorda."

Bay Button mutsuzluk içinde dönüp yürüdü. Sonra durdu, yüzü aydınlandı, vitrinde sergilenen, giydirilmiş bir mankeni parmağıyla gösterdi. "İşte!" diye bağırdı. "İşte şu kılığı alacağım, şurada mankenin üzerindekini."

Satıcı dik dik baktı. "Ama," dedi, "bu çocuk kılığı değil. Tamam, çocuk kılığı ama kıyafet balosu için. Bunu siz giyebilirsiniz!"

"Sarın şunu," diye ısrar etti müşterisi sinirli sinirli. "Bunu istiyorum."

Şaşıran satıcı adamın dediğini yaptı.

Hastaneye dönünce Bay Button bebek odasına girdi, elindeki paketi oğluna neredeyse fırlattı. "İşte sana giysi," dedi kısaca.

Yaşlı adam paketi açtı, içindekileri şaşkın şaşkın inceledi.

"Bunlar bana biraz komik gibi geldi," diye sızlandı. "Aptal durumuna düşmek..."

"Sen beni aptal durumuna düşürdün!" diye öfkeyle lafı yapıştırdı Bay Button. "Ne kadar komik görünürsen görün. Giy şunları... yoksa... Yoksa seni *pataklarım*." Söylenecek en son şeyi söylememek için kendini güçlükle tuttu, oysa asıl söylenmesi gerekenin o olduğunu düşünüyordu.

"Pekiyi, baba –bunu, çok tuhaf bir şekilde, bir evladın babasına göstermesi gereken saygıyla söylüyormuş gibiydi–, sen daha uzun yaşadın; en iyisini sen bilirsin. Sen nasıl istersen."

Daha önce de olduğu gibi, "baba" sözcüğünü duyunca Bay Button'ın tüyleri diken diken oldu.

"Acele et."

"Ediyorum, baba."

Oğlu giyindiği zaman Bay Button, büyük bir moral bozukluğu içinde ona baktı. Oğlanın kılığı benekli çoraplar, pembe bir pantolon ve büyük beyaz yakalı, kemerli bir bluzdan oluşuyordu. Beyaz yakanın üzerinde beyazımsı uzun bir sakal dalgalanıyor, neredeyse oğlanın beline kadar iniyordu. Sonuç hiç de iyi değildi.

"Bekle!"

Bay Button, bir hastane makasını kapıp üç hızlı hareketle sakalın büyük bir kısmını kırkmıştı. Bu iyileştirme bile toplam görünümü kusursuzlaştırmaya hiç yetmedi. Kafasında kalmış bir tutam cılız saç; sulanan gözler, yaşlılara özgü dişler, çocuğun şenlikli kılığıyla tam bir karşıtlık oluşturuyordu. Bay Button yine de inadı bırakmadı, elini uzattı, "Haydi yürü!" dedi sertçe.

Oğlu kuzu kuzu babasının elini tuttu. "Bana hangi adı vereceksin, baba?" diye sordu titrek bir sesle, bebek odasından çıkarlarken. "Bir süre 'bebek' demek mi istiyorsun, daha iyi bir ad buluncaya kadar?"

Bay Button homurtular çıkardı. "Bilmiyorum," diye yanıt verdi terslenerek. "Galiba sana Metuşelah* adını vereceğiz."

III

Çocuğun saçlarını kısa kestirdikten, hiç doğal olmayan seyrek bir siyaha boyattıktan, suratını pırıl pırıl sinekkaydı traş ettirdikten, hayretten hayrete düşen bir terziye çocuğa ısmarlama diktirdikleri çocuk giysilerini giydirdikten sonra bile, ailenin ilk çocuğu olması bahanesinin pek zavallıca bir bahane olduğu gerçeğini Bay Button'ın görmezden gelmesi olanaksızdı. Yaşından dolayı sırtı kamburlaşmış olmasına karşın Benjamin Button –çünkü ona uygun ama kıncı olan Metuşelah yerine bu adı vermişlerdi– bir yetmiş iki boyundaydı. Giydiği giysilerle bunu gizlemek olanaksızdı, kesilip boyanmış kaşları da, o kaşların altındaki gözlerin ferasizliğini, sulanıp durması gerçeğini, yorgunluğunu gizleyemiyordu. Aslında, önceden tutulmuş olan bebek bakıcısı da çocuğa şöyle bir baktıktan sonra öfkeyle evi terk etmişti.

Ama Bay Button sarsılmaz amacında ısrara devam ediyordu. Benjamin bir bebekti ve bebek kalacaktı. İlk başta, Benjamin ilk süt sevmiyorsa, hiçbir şey yemeyebilir, diye ilan etti, sonra, bir taviz olarak oğluna tereyağlı ekmek ve hatta yulaf ezmesi yeme izni vermeye razı oldu. Bir gün eve bir çıngırak getirdi, Benjamin'e tamamıyla kesin bir dille "bununla

* Tekvin'e göre dokuz yüz yıldan fazla yaşamış olan, çok yaşlı kişi. (y.n.)

oynaması"nı ısrarla söyledi, bunun üzerine yaşlı adam bıkkın bir yüz ifadesiyle çaresiz çıngırağı aldı, gün boyu ara ara onu çıngırdattığı duyuldu.

Ama bu çıngırtıdan sıkıldığına hiç kuşku yoktu ve kendi başına bırakıldığı zaman, daha rahatlatıcı başka eğlenceler buluyordu. Örneğin, Bay Button bir önceki hafta onun daha önce hiç içmediği kadar puro içtiğini fark etti –çocuk odasına birkaç gün sonra hiç beklenmedik bir anda girdiğinde odanın soluk mavi bir pusla dolu olduğunu, Benjamin'in yüzünde bir suçluluk ifadesiyle siyah Havana izmaritini saklamaya çalıştığını görünce ortaya çıkan bir gerçekti bu. Elbette oğlan bunun için esaslı bir şamarı hak ediyordu ama o şamarı atmaya Bay Button'ın eli gitmedi. Oğlunu yalnızca uyarmakla yetindi, "büyümesine engel" olacağını söylemekle.

Bununla birlikte aynı tavrı sürdürmeye devam etti. Eve kurşun askerler, oyuncak trenler, pamuktan yapılmış büyük sevimli hayvanlar taşıyordu ve –hiç değilse kendisi için– kendi yarattığı yanılsamayı korumak amacıyla, oyuncak mağazasındaki satıcıya, "Acaba bebek pembe ördeği ağzına götürürse üzerindeki boya çıkar mı?" diye heyecanla soruyordu. Ama babasının bunca çabasına karşılık Benjamin ilgilenmemekte diretiyordu. Arka merdivenden gizlice aşağıya inip elinde *Britannica Ansiklopedisi*'yle bebek odasına döner, pamuktan yapılma inekler, Nuh'un gemisi öylece yere atılmış dururken o bütün öğleden sonrayı kitabına kapanmış olarak geçirirdi. Böyle bir inat karşısında Bay Button'ın çabaları pek az işe yarıyordu.

Baltimore'da bu olayın yarattığı duygu başlangıçta büyük bir şaşkınlıktı. Bu felaket acaba Button'lara ve hısım akrabalarına toplumsal açıdan neye mal olacaktı, bunu bilmeye olanak yoktu çünkü içsavaşın çıkmasıyla birlikte, kentte yaşayanların dikkati başka şeylere kaymıştı. Kibarlığı hiçbir zaman elden

bırakmayan birkaç kişi ana babaya söyleyecek övücü bir şeyler bulabilmek için kafa patlatıyordu – sonunda bebeğin büyükbabasına benzediğini söylemek gibi zekice bir yöntem geldi akıllarına; yetmiş yaşındaki bütün insanların başına gelen, herkesçe kabul edilen o kocamışlık olgusu dolayısıyla benzerliği inkâr etmeye olanak yoktu. Bu, Bay ve Bayan Button'ın hoşuna gitmiyordu, Benjamin'in büyükbabasıysa buna öfkeleniyor, bunu hakaret kabul ediyordu.

Benjamin bir kez hastaneden çıkınca hayatı nasılsa öyle kabul etti. Onu görmeye bazı küçük çocukları getiriyorlardı; topaçlara, bilyelere ilgi duymaya çalışıyor, bu yüzden pek çok öğle sonrasını eklem ağrıları çekerek geçiriyordu. Bir keresinde, bir rastlantı sonucu, sapanla attığı taş bir pencere camının kırılmasına yol açmıştı da bu marifetine babası gizlice memnun olmuştu.

O günden sonra Benjamin her gün bir yolunu bulup bir şey kırmıştı ama kendisinden böyle bir şey beklendiği, kendisi de kibar yaradılışlı biri olduğu için yapmıştı bunu.

Büyükbabasının başlangıçtaki kin ve düşmanlığı zamanla geçince, Benjamin ile bu beyefendi birbirlerinin arkadaşlığından çok hoşlanmaya başladılar. Bunca yaş ve deneyim farkına karşın ikisi, kırk yıllık ahbap gibi saatlerce oturur, günün acelesiz olaylarını hiç bıkıp usanmadıkları bir tekdüzelikle tartışırlardı. Benjamin büyükbabasının yanında daha rahattı, ana babasının yanındayken o kadar rahat değildi – onlar, kendisine sert davranıyor, sık sık "bay" diye sesleniyorlardı ama onun karşısında hâlâ biraz korku ve şaşkınlık duyar gibiydiler.

Kafaca ve gövdece besbelli ki yaşı ilerlemiş bir bebek olarak doğmuş olmasına herkes kadar kendisi de şaşıyordu. Bu konu üzerine bilgi edinmek için tıp dergilerini okudu ama daha önce kayda geçmiş böyle bir şey yoktu. Babasının zorlaması

üzerine başka oğlanlarla oynamak için samimi çabalar gösterdi, genellikle fazla sert olmayan oyunlara katıldı – futboldan ödü kopuyor, bir yerim kırılırsa yaşlanmış kemiklerim bir daha kaynamayabilir diye korkuyordu.

Beş yaşına geldiğinde onu anaokuluna gönderdiler, orada portakal rengi kâğıt üzerine yeşil kâğıt yapıştırmayı, renkli haritalar yapmayı, ölümsüz karton gerdanlıklar üretmeyi öğrendi. Bu işleri yaparken genelde uyuklardı, bu alışkanlığı da genç öğretmenini hem rahatsız eder hem de korkuturdu. Ana babasına şikâyette bulununca oğlan sevindi, onu okuldan aldılar. Roger Button'lar arkadaşlarına oğullarının daha çok küçük olduğu kanısına vardıklarını söylediler.

On iki yaşına geldiğinde ana babası artık ona alışmıştı. Aslında, alışkanlık denen şey öylesine güçlüdür ki onun öteki çocuklardan farklı olduğunu bile hissetmez oldular – herhangi tuhaf bir anormallik onlara gerçeği hatırlatmadığı sürece. Ama on ikinci yaş gününden birkaç gün sonra, Benjamin aynaya bakarken şaşırtıcı bir şey fark etti ya da ettiğini sandı. Acaba gözleri onu yanıltıyor muydu yoksa hayatının bu on iki yılında saçlarının rengi, beyazları kapatan boyanın altında demirkırına mı dönüşmüştü? Yüzünde kırışık ağı daha az mı belli oluyordu? Cildi daha sağlıklı ve daha mı gergindi, hatta yanaklarında hafif bir kış kırmızılığı mı vardı? Bilmiyordu. Artık iki büklüm olmadığını, hayatının ilk günlerinden bu yana gövdece daha iyi durumda bulunduğunu biliyordu.

"Acaba..." diye düşündü – ya da daha doğrusu, düşünmeye neredeyse cesaret edemedi.

Babasının yanına gitti. "Ben büyüdüm," dedi ve kararını duyurdu: "Uzun pantolon giymek istiyorum."

Babası durakladı. Sonunda, "Şeyy," dedi, "valla bilmiyorum. Uzun pantolon giyme yaşı on dörttür, sense daha on iki yaşındasın."

Benjamin karşı çıktı: "Ama yaşıma göre büyük olduğumu kabul etmek zorundasın."

Babası kafasında birtakım hesaplar yaparak ona baktı. "Ah, pek emin değilim bundan," dedi. "Ben on iki yaşındayken senin kadardım."

Bu doğru değildi – Bay Button'ın oğlunun normalliğine inanma konusunda kendi kendisiyle yaptığı anlaşmanın bir parçasıydı.

Sonunda bir uzlaşmaya varıldı. Benjamin saçlarını boyamaya devam edecekti. Kendi yaşındaki oğlanlarla oynama konusunda daha fazla çaba harcayacaktı. Bu tavizler karşılığında da uzun pantolonlu ilk takım elbisesini giymesine izin verilecekti.

IV

Niyetim, Benjamin Button'ın on iki yaşı ile yirmi bir yaşı arasındaki hayatı konusunda pek az şey anlatmak. Bunların normal bir büyüme değil, küçülme yılları olduğunu söylemek yeter. Benjamin on sekizine geldiğinde elli yaşında bir adam gibi dikleşmişti; daha çok saçı vardı, saçları koyu griydi; adımlarını daha güçlü atıyordu, sesi o çatlaklığını ve titrekliğini kaybetmiş, kalınlaşıp sağlıklı bir baritonda karar kılmıştı. Bunun üzerine babası onu Connecticut'a, Yale Koleji'nin giriş sınavlarına gönderdi, Benjamin sınavı kazanmış ve birinci sınıf öğrencisi olmuştu.

Üniversite sınavından üç gün sonra, kolejin kayıt işleri görevlisinden bir mektup aldı, mektupta büroya uğrayıp ders programını yapması isteniyordu. Aynaya bakan Benjamin saçlarının boyanmaya ihtiyacı olduğuna karar verdi ama endişeyle dolap çekmecesine baktı, boya şişesi orada yoktu. Sonra hatırladı: Evvelsi gün şişe boşalmıştı, o da şişeyi atmıştı.

Ne yapacağını şaşırdı. Beş dakika içinde kayıt işlerinde olmalıydı. Hiç çaresi yoktu, böyle gitmeliydi. Gitti.

"Günaydın," dedi kayıt işleri görevlisi kibarca. "Oğlunuzu sormaya mı geldiniz?"

"Şey, aslında adım Button," diye söze başladı Benjamin ama Bay Hart sözünü kesti.

"Sizinle tanıştığıma memnun oldum, Bay Button. Oğlunuzu bekliyorum, her an buraya gelebilir."

"O benim!" diye atıldı Benjamin. "Birinci sınıf öğrencisiyim."

"Ne!"

"Birinci sınıf öğrencisi."

"Tabii ki şaka ediyorsunuz."

"Hayır, etmiyorum."

Kayıt işleri görevlisi kaşlarını çattı, önündeki karta baktı. "Ee, burada Bay Benjamin Button'ın yaşı on sekiz olarak yazılı."

"On sekiz yaşındayım," diye doğruladı Benjamin hafifçe kızararak.

Kayıt işleri görevlisi bıkkınlıkla ona baktı. "Bakın, Bay Button, buna inanmamı bekleyemezsiniz."

Benjamin bıkkınlıkla gülümsedi. "On sekizimdeyim," diye tekrarladı.

Kayıt işleri görevlisi sertçe kapıyı işaret etti. "Çıkın," dedi. "Koleji terk edin, kasabayı da terk edin. Siz tehlikeli bir kaçıksınız."

"On sekiz yaşındayım."

Bay Hart kapıyı açtı. "Ne kadar tuhaf!" diye bağırdı. "Sizin yaşınızda bir adam buraya birinci sınıf öğrencisi olarak girmek istiyor. On sekiz yaşınızdasınız, ha? Ben de size bu kasabayı terk etmeniz için on sekiz dakika veriyorum."

Benjamin Button istifini bozmadan odadan çıktı, holde bekleyen yarım düzine üniversite öğrencisi meraklı bakışlarıyla onu takip etti. Benjamin biraz yürüdükten sonra durup arkasına döndü, hâlâ kapı aralığında duran öfkeli kayıt işleri yetkilisiyle yüz yüze geldi ve yine tekrarladı: "On sekiz yaşındayım."

Üniversite öğrencileri grubu koro halinde kıkır kıkır gülerken o yürüyüp gitti.

Ama bu kadar kolay kurtulmak yoktu yazgısında. Üzgün üzgün tren istasyonuna yürürken, arkasına takılmış üniversite öğrencileri grubunu fark etti, sonra onların arı gibi çoğaldıklarını, koca bir kitleye dönüştüklerini. Bir kaçığın Yale Koleji giriş sınavını kazanıp kendini on sekiz yaşında bir genç olarak yutturmaya kalkıştığı dedikodusu yayılmıştı. Kolejde büyük bir heyecan dalgası yaratmıştı bu haber. Adamlar sınıflardan şapkasız firlamış, futbol takımındakiler antrenmanını bırakıp kalabalığa katılmış, kalça yastıkları yerinden oynamış, başlarındaki boneleri kaymış olan profesör karıları bağrışarak geçit alayının peşine takılmıştı, bu kalabalıktan sürekli Benjamin Button'ın nazik duyarlılıklarını hedef alan sözler duyuluyordu.

"Gezgin Yahudi* bu olmalı!"

"Bu yaşta hazırlık okuluna gitse daha iyi olur!"

"Şu tıfıl dâhiye bakın!"

"Burayı yaşlılar evi sanmış!"

"Sen Harvard'a git en iyisi!"

Benjamin adımlarını sıklaştırdı, biraz sonra da koşmaya başladı. Onlara gösterecekti! Harvard'a *tabii* gidecekti, o zaman onunla böyle aptalca alay ettikleri için pişman olacaklardı!

---

* İsa çarmıha gerileceği tepeye giderken yolda onunla alay ettiği için, İsa yeniden dünyaya gelinceye kadar yaşamaya ve başıboş dolaşmaya mahkûm edilen, ortaçağ Hıristiyan mitolojisinden bir kişi. (y.n.)

Sağ salim Baltimore trenine bindiği zaman başını pencereden çıkardı. "Buna pişman olacaksınız!" diye bağırdı.

"Hah ha!" diye güldü üniversite öğrencileri. "Hah ha ha!" Yale Koleji'nin yaptığı en büyük hataydı bu...

V

1880'de Benjamin Button yirmi yaşındaydı, Roger Button&Şirketi, Toptan Hırdavat'ta babasının yanında çalışmaya giderek o günün doğum günü olduğunu ilan etti. Toplum içine karıştığı yıl da o yıldı – yani, babasının onu moda olan çeşitli dans partilerine götürmekte ısrarcı olduğu yıl. Roger Button artık elli yaşına gelmişti ve baba oğul birbirlerine artık daha yakındılar – aslında Benjamin –hâlâ gri olan– saçlarını boyamayı bırakalı beri aynı yaştaymış gibi görünüyorlardı ve kardeş sanılabilirlerdi.

Ağustos ayında bir gece tam takım fraklarını giyerek faytona bindiler, Shevlin'lerin, Baltimore'un hemen dışındaki kır evinde verilen dans partisine gittiler. Harika bir akşamdı. Dolunayın ışığında yıkanan yol mat platin rengindeydi, gecenin hareketsiz havasına hasat zamanının, geç çiçek açan bitkilerinden –alçak sesli, yarı duyulur yarı duyulmaz kahkaha sesleri gibi– kokular karışıyordu. Parıltılı buğday tarlalarıyla halı gibi kaplı uçsuz bucaksız, açık arazi gündüz saatlerindeki gibi yarı saydamdı. Gökyüzünün katıksız güzelliğinden etkilenmemek neredeyse olanaksızdı – neredeyse.

"Manifatura işinin geleceği parlak," diyordu Roger Button. Manevi tarafı olan bir adam değildi; estetik duygusu yok gibiydi.

"Benim gibi yaşlı adamlar yeni katakullileri öğrenemiyor," biçiminde derin bir gözlemde bulundu. "Önünde parlak bir

gelecek olan kişiler sizin gibi enerji ve dinamizm dolu olan gençlerdir."

Yolun ta öteki ucunda Shevlin'lerin kır evinin ışıkları göründü, bu arada ısrarla sürünerek onlara doğru gelen bir iç çekme sesi vardı – kemanların güzel yakınmaları ya da ay ışığının altındaki gümüş renkli buğdayların hışırtısı olabilirdi bu.

Evin kapısının önünde durup yolcularını boşaltan şık bir arabanın arkasına yanaştılar. Arabadan bir hanım indi, arkasından yaşlı bir bey, sonra olağanüstü güzel bir başka genç hanım daha. Benjamin irkildi; kimyasal bir değişiklikle sanki gövdesindeki bütün elementler çözünüp ayrışıyormuş gibi oldu. Bir ürperti her tarafını yaladı geçti, yanaklarına, alnına kan yürüdü, kulakları güm güm düzenli bir nabız atışı sesiyle yankılanıyordu. Bu ilk aşktı.

Kız ipince dal gibiydi, ay ışığının altında kül rengi görünen, verandanın cızırtılı gaz lambalarının ışığında bal rengine dönüşen saçları vardı. Omuzlarına, yumuşak tonda sarı bir İspanyol şalı atmıştı, şalın açık kalan ön kısmından siyah elbisesi görünüyordu; ayakları, kabarık kalçalı elbisesinin etekucunda parlak düğmeler gibi duruyordu.

Roger Button oğluna doğru eğildi. "Bu," dedi, "genç Hildegarde Moncrief, General Moncrief'in kızı."

Benjamin soğuk soğuk başını salladı. "Küçük, tatlı bir şey," dedi kayıtsızca. Ama zenci oğlan arabayı oradan alıp götürdüğü zaman şöyle ekledi: "Baba, beni onunla tanıştırabilirsin."

Küçük bir grubun yanına yaklaştılar, o grubun merkezinde küçük bayan Moncrief vardı. Eski geleneğe göre yetiştirilmiş olan kız yerlere kadar eğilerek Benjamin'i selamladı. Evet, onunla dans edebilirdi. Oğlan teşekkür edip uzaklaştı – sendeleyerek.

Kendi sırası gelinceye kadar zaman geçmek bilmedi. Duvar kenarında sessizce, anlaşılmaz bir şekilde duruyor, yüzlerinde

tutkulu bir hayranlık ifadesiyle Hildegarde Moncrief'in çevresinde dört dönen Baltimore'lu gençlere yiyecekmiş gibi bakıyordu. Çok iğrenç buluyordu onları Benjamin; dayanılmaz derecede neşeli! Kahverengi, bukleli bıyıkları onda hazımsızlık duygusu gibi bir duygu uyandırıyordu.

Kendi sırası gelip de kızla birlikte Paris'in en son valslerinin müziğine ayak uydurarak, sürekli harmanlanan dans pistinde kayar gibi dönmeye başladıkları zaman kıskançlıkları ve kaygıları bir kar mantosu gibi eriyip üzerinden aktı. Öylesine büyülenmişti ki gözü hiçbir şeyi görmüyordu, hayatın onun için yeni başladığı duygusu içindeydi.

"Kardeşinle ikiniz bizimle aynı anda buraya geldiniz, öyle değil mi?" diye sordu Hildegarde, başını kaldırıp parlak mavi emayeye benzeyen gözleriyle ona bakarak.

Benjamin durakladı. Babasıyla ikisini kardeş sandıysa, acaba en doğrusu bunun böyle olmadığı konusunda onu aydınlatmak mıydı? Yale'de başına gelenleri hatırladı, o yüzden bunu yapmamaya karar verdi. Bir kadının yanıldığını söylemek kabalık olurdu; kendisinin tuhaf doğumunun öyküsüyle bu güzel anlara gölge düşürmek canavarlık olurdu. Belki daha sonra. Bunun üzerine başını salladı, gülümsedi, dinledi, mutluydu.

"Senin yaşındaki erkekler hoşuma gidiyor," dedi Hildegarde ona. "Genç oğlanlar öyle aptal oluyorlar ki. Bana kolejde ne kadar şampanya içtiklerinden söz ediyorlar, iskambil oynarken ne kadar para kaybettiklerinden. Senin yaşındaki erkekler bir kadına değer vermeyi biliyor."

Benjamin neredeyse bir öneride bulunmanın sınırına geldiğinin farkındaydı; büyük bir çabayla yutkunup kendini tuttu.

"En romantik yaşındasın," diye devam etti kız. "Elli. Yirmi beş dünya işlerinden iyi anladığın yaştır; otuzunda fazla çalışmaktan genelde sararıp solmaya başlarsın; kırk, uzun hikâyeler yaşıdır, koca bir puro biter, hikâyelerin bitmez; altmış... Ah,

altmış, yetmişe çok yakındır; ama elli, olgunluk yaşıdır. Elli yaşını severim."

Elli, Benjamin'e muhteşem bir yaş gibi görünüyordu. Elli yaşında olmayı öylesine istiyordu ki.

"Ben her zaman söylüyordum," diye devam etti Hildegarde, "otuz yaşında bir adamla evlenip *ona* bakacağıma, elli yaşında bir adamla evlenip kendime bakarım."

Benjamin için gecenin geri kalanı bal rengi bir sis içinde geçti. Hildegarde ona iki kez daha dans şansı verdi, danslar sırasında bütün güncel sorunlar konusunda düşüncelerinin olağanüstü bir şekilde çakıştığını gördüler. Bir sonraki pazar günü birlikte arabayla dolaşacaklardı, bütün bu sorunları daha derinlemesine işte o zaman tartışacaklardı.

Gün ağarmadan biraz önce, ilk arılar vızıldadığı, solmakta olan ayın ışığı soğuk çiğde parıldadığı sırada faytonla eve giderlerken Benjamin babasının toptan hırdavattan söz ettiğini hayal meyal fark etti.

"... Pekiyi, çekiç ve çividen sonra sence bizim en çok ilgilenmemiz gereken şey nedir?" diyordu babası.

"İlk aşk," diye yanıt verdi Benjamin dalgın dalgın.

"Kıskaç mı?" diye haykırdı Roger Button. "Kıskaç işini ben zaten halettim."

Göğün doğu yakası birden bir ışıkla ikiye yarıldığı ve hareketlenen ağaçlarda bir sarısasma kuşu kulak tırmalayıcı bir sesle esnediği zaman Benjamin şaşkın gözlerle ona bakıyordu.

VI

Altı ay sonra, Bayan Hildegarde Moncrief ile Benjamin Button'ın nişanı bilinir hale geldiği zaman ("bilinir hale geldiği" diyorum çünkü General Moncrief, bu nişanı ilan et-

mektense ölmeyi tercih edeceğini bildirmişti), Baltimore sosyetesindeki heyecan doruk noktasına ulaştı. Benjamin'in doğumuyla ilgili, neredeyse unutulmuş olan öykü hatırlandı, inanılmaz biçimlere sokularak rezalet haberleri rüzgârlarına emanet edildi. Güya Benjamin, Roger Button'ın babasıymış, güya Roger Button'ın kırk yıldır hapiste olan erkek kardeşiymiş, kılık değiştirerek gezen John Wilkes Booth'muş*, dahası koni biçiminde iki küçük boynuz filizlenmiş başında.

New York'taki gazetelerin pazar eklerinde bu hikâye çok ilginç taslak çizimlerle abartılıyordu, Benjamin Button'ın kafasını bir balığa, bir yılana, en nihayetinde de som pirinçten bir gövdeye takılı olarak çiziyorlardı. Gazeteciler arasında "Maryland'li Esrarengiz Adam" olarak ünlenmişti. Ama asıl doğru öykü, her zamanki gibi, pek az biliniyordu.

Bununla birlikte herkes General Moncrief'le aynı düşüncedeydi: Baltimore'da taliplerinden hangisiyle isterse evlenebilecek güzel bir kızın, yaşı kesinlikle elli olan birinin kollarına atılması "bağışlanamaz"dı. Bay Roger Button, oğlunun doğum belgesini büyük harflerle Baltimore gazetesi *Blaze*'de yayımladı ama para etmedi. Kimse inanmadı. Benjamin'e bakan gerçeği görüyordu.

Konuyla en çok ilgisi olan iki kişide en küçük bir kararsızlık belirtisi yoktu. Hildegarde'ın nişanlısıyla ilgili öykülerin öyle büyük bir kısmı yalandı ki Hildegarde doğru olanına bile inanmayı inatla reddediyordu. General Moncrief'in elli yaşındaki –ya da en azından elli yaşında gösteren– erkekler arasında ölüm oranının yüksekliğine dikkat çekmesi de boşunaydı; kızına toptan hırdavat işinin güvenilmezliğinden söz etmesi de para etmiyordu. Hildegarde olgun olduğu için onunla evlenmeyi seçmişti – evlendi de...

---

* Abraham Lincoln'ı öldüren suikastçı. (y.n.)

VII

En azından bir konuda Hildegarde Moncrief'in arkadaşları yanıldılar. Toptan hırdavat işi şaşırtıcı derecede başarılı oldu. Benjamin Button'ın evlendiği 1880 yılıyla, babasının emekliye ayrıldığı 1895 yılı arasında ailenin serveti ikiye katlandı – bu da büyük oranda şirketin genç üyesi sayesinde oldu.

Söylemeye hiç gerek yok, Baltimore sonunda bu ikiliye kucağını açtı. Hatta yaşlı General Moncrief'in bile damadıyla arası düzeldi çünkü hazırladığı ve dokuz önemli yayıncının basmayı reddettiği yirmi ciltlik *İçsavaş Tarihi*'ni çıkarması için gerekli parayı damadı ona vermişti.

Aradan geçen on beş yıl içinde Benjamin'de pek çok değişiklik oldu. Damarlarında kanı yepyeni bir enerjiyle akıyormuş gibiydi. Sabahları uyanmak, kalabalık ve güneşli sokaklarda canlı adımlarla yürümek, çekiçlerin nakliyesiyle, çivilerin gemiye yüklenmesiyle yorulmak bilmez bir biçimde uğraşmak bir zevkti. İş hayatındaki ünlü darbeyi 1890'da yaptı: *Nakledilen çivileri taşıyan kutulara çakılan çiviler, yüklemeyi yapan kişiye aittir,* önerisini getirmişti, bu öneri yasa haline geldi, Başyargıç Fossile tarafından onaylandı ve Roger Button ve Şirketi, Toptan Hırdavat'a *her yıl altı yüzden fazla çivi* kâr ettirdi.

Ayrıca Benjamin giderek hayatın hoş yanlarının kendisini daha fazla çektiğini keşfediyordu. Baltimore kentinde otomobil sahibi olan ve kullanan ilk kişi olması gittikçe artan zevk düşkünlüğünün tipik bir örneğiydi. Sokakta ona rastlayan arkadaşları ondaki sağlık ve zindeliğe gıptayla bakıyorlardı.

"Sanki her yıl biraz daha gençleşiyor," diyorlardı. Şimdilerde altmış yaşında olan Roger Buton, oğlunu başlangıçta sıcak karşılamakta kusur ettiyse de, nihayet ona aşırı yaltaklanma derecesinde hayranlık göstererek bu kabahatinin karşılığını ödemişti.

İşte burada sevimsiz bir konuya geliyoruz ve bu konuyu ne kadar çabuk geçersek o kadar iyi olur. Benjamin Button'ı kaygılandıran bir tek şey vardı: Karısı ona artık çekici gelmiyordu.

O sıralarda Hildegarde otuz beş yaşındaydı; Roscoe adında, on dört yaşında bir oğul anasıydı. Evliliklerinin ilk günlerinde Benjamin karısına tapardı. Ama aradan geçen yıllarla birlikte o bal rengi saçları insanı hiç heyecanlandırmayan bir kahverengiye dönüştü, gözlerinin o mavi emayesi ucuz seramik görünümünü aldı – dahası ve hepsinden önemlisi, hal ve tavırlarında bir durmuş oturmuşluk; heyecanlarında bir durulmuşluk, doygunluk, körelmişlik; zevklerinde bir uslanmışlık göze çarpıyordu. Yeni gelince Benjamin'i danslara, akşam yemeklerine "sürükleyen" oydu; şimdi durum tam tersine dönmüştü. Kocasıyla toplumsal hayata katılıyordu ama hiç heyecan duymadan, bir gün her birimizin hayatına çöreklenen ve sonuna kadar orada kalan o sonsuz atalet içinde.

Benjamin'in hoşnutsuzluğu daha yoğun bir şekilde ağdalandı. 1898'de İspanyol-Amerikan Savaşı başladığı zaman, evin çekiciliği onun için öylesine azalmıştı ki orduya katılmaya karar verdi. İş hayatının etkisiyle ona yüzbaşılık görevi verdiler, bu işe ne kadar yatkın olduğunu kanıtlayınca onu binbaşı yaptılar, en sonunda da o ünlü San Juan Tepesi hücumunda yer alacak şekilde, tam zamanında yarbay oldu. Hafifçe yaralandı ve madalya aldı.

Ordu hayatındaki hareketlilik ve heyecan Benjamin'in öylesine hoşuna gitmişti ki ordudan ayrılırken üzüldü ama işiyle ilgilenmesi gerekiyordu; o yüzden görevinden ayrılıp eve döndü. İstasyonda onu bandoyla karşılayıp evine kadar götürdüler.

VIII

Hildegarde büyük bir ipek bayrak sallayarak onu verandada karşıladı, Benjamin onu öperken o üç yılın karısı üzerindeki yıpratıcı etkisini, yüreği burkularak fark etmişti. Artık kırk yaşında bir kadındı, saçlarında hafifçe grilikler göze çarpıyordu. Bunu görmek moralini bozdu.

Odasına çıktığında o tanıdık aynada kendi yansımasını gördü; aynaya yaklaşıp kendi yüzünü kaygıyla inceledi, biraz sonra o görüntüyü savaştan hemen önce çekilmiş üniformalı fotoğraftakiyle karşılaştırdı.

"Aman Tanrım!" dedi yüksek sesle. Süreç devam ediyordu. Buna hiç kuşku yoktu; şu anda otuzunda gösteriyordu. Sevineceğine rahatsız oldu – durmadan gençleşiyordu. Bugüne kadar, yıl hesabına dayanan yaşıyla gövdesel yaşı bir kez eşitlenince, doğumuna damgasını vuran o tuhaf olgunun işleyişinin duracağını ummuştu. Titredi. Yazgısı ona dehşet verici, inanılmaz görünüyordu.

Alt kata indiği zaman Hildegarde onu beklemekteydi. Kaygılı bir hali vardı, Benjamin, acaba sonunda ters giden bir şeyler olduğunu mu fark etti, diye meraklandı. Aralarındaki gerilimi gidermek için yemekte konuyu, çok nazik olduğunu düşündüğü bir şekilde açması kolay olmadı.

"Şey," dedi önemsemezmiş gibi, "herkes benim eskisinden çok daha genç göründüğümü söylüyor."

Hildegarde ona alay edermiş gibi baktı. Burun kıvırdı. "Sence övünülecek bir şey mi bu?"

"Övünmüyorum," dedi üzerine basa basa, rahatsız olmuş bir şekilde.

Kadın yeniden burun kıvırdı. "Düşüncesi bile..." dedi ve biraz sonra şöyle ekledi: "Buna bir son verecek kadar gurur sahibi olduğunu sanırdım."

"Nasıl durdurabilirim?" diye sordu Benjamin.

"Seninle tartışmayacağım," dedi karısı sertçe. "Ama bir şeyi yapmanın doğru yolu vardır, bir de doğru olmayan yolu vardır. Herkesten farklı olmaya karar verdiysen, seni engelleyebileceğimi sanmıyorum, ama gerçekten de bunun anlayışlı olmakla ilgisini göremiyorum."

"Ama Hildegarde, elimde değil."

"Pekâlâ elinde. İnatçılık ediyorsun, hepsi bu. Başkaları gibi olmak istemediğini sanıyorsun. Hep öyleydin, hep de öyle olacaksın. Ama, bir düşün, başka herkes de olaylara senin baktığın gibi baksaydı, dünya ne hale gelirdi?"

Bu anlamsız ve yanıtlanması olanaksız bir tartışma olduğu için Benjamin yanıt vermedi, o andan başlayarak aralarındaki uçurum genişlemeye başladı. Benjamin merak etti, acaba şimdiye kadar kendisi üzerinde Hildegarde olası hangi büyü gücünü kullanmıştı?

Açılan bu uçurumun genişlemesinin yanı sıra, şu yeni yüzyıl yavaş yavaş ilerlerken kendisinin eğlence açlığının arttığını görüyordu. Baltimore'da onun gitmediği tek bir parti yoktu, genç ve evli kadınların en güzelleriyle dans ediyor, sosyeteye yeni tanıtılan kızların en beğenilenleriyle çene çalıyor, onlarla arkadaşlıktan çok hoşlanıyor, bu arada karısı, kötülük alameti zengin ve yaşlı bir dul gibi, genç kızlara refakat eden kadınlar arasında oturuyor, bazen kibirli kibirli kınayarak bakıyor, bazen ciddi, şaşkın, suçlayıcı bakışlarla kocasını izliyordu.

"Baksanıza!" diyordu insanlar. "Ne acıklı! Onun yaşında bir adam, kırk beş yaşında bir kadınla birlikte olsun. Karısından yirmi beş yaş küçük olmalı." Unutup gitmişlerdi –insanların unutmaması olanaksızdır– 1880'de ana babalarının da bu aynı uyumsuz çift için aynı şeyleri söylediklerini.

Benjamin evde giderek artan mutsuzluğunu pek çok yeni merakla dengelemeye çalışıyordu. Golf oynamaya başladı, çok

da başarılı oldu. Dansa merak sardı: 1906'da "Boston dansı" üstadıydı, 1908'de "Brezilya dansı" uzmanıydı, 1909'da yaptığı "şato yürüyüşü" dansıyla kentteki her genç erkeği kıskandırıyordu.

Toplumsal hayatı kuşkusuz bir ölçüde iş hayatını engelliyordu ama yirmi beş yıldır toptan hırdavatçılık işinde öylesine çok çalışmıştı ki artık işini, Harvard'dan yeni mezun olan oğlu Roscoe'ya devredebileceği kanısındaydı.

Oğluyla ikisini aslında insanlar çoğu kez birbirine karıştırıyordu. Bu Benjamin'in hoşuna gitmekteydi; İspanyol-Amerikan Savaşı'ndan döndüğü zaman yüreğine çöreklenen gizli korkuyu çok çabuk unutmuş, genç görünmek hoşuna gitmeye başlamıştı. Keyfini kaçıran bir tek şey vardı: Karısıyla birlikte toplum içine çıkmaktan hoşlanmıyordu. Hildegarde neredeyse elli yaşındaydı ve onu görmek Benjamin'de saçmalık duygusu yaratıyordu...

IX

1910 yılında bir eylül günü –Roger Button&Şirketi, Toptan Hırdavat genç Roscoe Button'a devredildikten birkaç yıl sonra– aşağı yukarı yirmi yaşında gösteren bir adam Cambridge'deki Harvard Üniversitesi'ne girdi. Bir daha asla elli yaşını görmeyeceğinden söz etmedi, oğlunun on yıl önce aynı kurumdan mezun olduğunu da söylemedi.

Kabul edildi ve neredeyse üniversiteye girer girmez sınıfın dikkat çeken öğrencilerinden biri oldu, bunun bir nedeni de yaş ortalaması on sekiz olan birinci sınıf öğrencilerine göre biraz daha büyük göstermesiydi.

Ama başarısı büyük oranda Yale'le oynanan futbol maçına dayanıyordu: O maçta o kadar soğukkanlı ve amansız bir öf-

keyle, o kadar atak, öyle göz kamaştırıcı bir şekilde oynamıştı ki, Harvard adına yedi gol, on dört alan golü atmış, Yale'in on bir adamının on birinin de tek tek bilincini yitirmiş halde sahadan dışarıya taşınmasına neden olmuştu. Kolejin en ünlü adamıydı.

Söylemesi tuhaf ama üçüncü sınıfta takımda pek ender kendine "yer bulur" oldu. Antranörler onun kilo kaybettiğini söylüyordu, aralarında daha dikkatli olanlar eskisi kadar uzun boylu olmadığı gözleminde bulunmuşlardı. Gol atamıyordu – aslında onu takımda tutmalarının başlıca nedeni müthiş ünüyle Yale takımı oyuncularının yüreklerine korku salacağı, oyun düzenlerini bozacağı umuduydu.

Son sınıfta takım kadrosuna hiç giremez oldu. Öylesine zayıf ve güçsüzdü ki bir gün ikinci sınıf öğrencilerinden biri onu birinci sınıf öğrencisi sanmıştı, bu olay da ona çok dokundu. Biraz dâhi çocuk falan olarak tanınıyordu – on altı yaşından daha büyük olmayan bir son sınıf öğrencisi. Sınıf arkadaşlarının bazılarının dünya bilgisi çoğu kez onu afallatıyordu. Dersler ona daha zormuş gibi geliyordu – fazlaca ileri düzeyde. Arkadaşlarının ünlü hazırlık okulu St. Midas'tan söz ettiklerini duymuştu, pek çoğu koleje hazırlık olarak orada okumuştu, o da mezuniyetten sonra St. Midas'a girmeye karar verdi, kendi cüssesinde oğlan çocukları arasındaki korunaklı hayat onun için daha uygun olacaktı.

1914'te mezun olunca, cebinde Harvard diplomasıyla Baltimore'daki evine döndü. Hildegarde artık İtalya'da yaşıyordu, o yüzden Benjamin oğlu Roscoe'yla birlikte yaşamak üzere onun yanına gitti. Genel anlamda iyi karşılanmıştı ama Roscoe'nun ona karşı tavrındaki içtenliksizlik açıkça belli oluyordu – hatta Benjamin evin içinde bir yeniyetme gibi dalgın dalgın gezindikçe, oğlunun sanki genelde onun biraz

ayakaltında dolaştığını düşündüğü belli olur gibiydi. Roscoe artık evliydi, Baltimore'un önemli kişilerinden biriydi, ailesiyle ilgili hiçbir rezalet haberinin dışarı sızmasını istemiyordu.

Benjamin artık sosyetik kızların ve genç kolejliler çetesinin gözdesi değildi, mahallede kendisiyle arkadaşlık eden on beş yaşındaki iki üç oğlan da olmasa yapayalnızdı. Aklına St. Midas Okulu'na gitmek geldi.

"Baksana," dedi bir gün oğlu Roscoe'ya, "sana keç kez hazırlık okuluna gitmek istediğimi söyledim."

"Git o zaman," diye kısaca yanıtladı Roscoe. Bu konu onun için hiç hoş değildi, herhangi bir tartışmaya girmek istemiyordu.

"Yalnız başıma gidemem," dedi Benjamin çaresizlik içinde. "Beni senin oraya yazdırman ve götürmen gerekiyor."

"Zamanım yok," diye kestirip attı Roscoe. Gözlerini kısmış, kaygılı bir şekilde babasına bakıyordu. "Aslına bakarsan," diye ekledi, "bu işi fazla uzatmasan iyi olur. En iyisi kısa kesmek. En iyisi, en iyisi..." Durakladı, söyleyecek sözcük ararken yüzü kıpkırmızı oldu. "... En iyisi dosdoğru arkana dönüp tam ters yöne gitmek. Artık bu iş şaka sınırlarını aştı. Artık hiç de komik değil. Kendine... Kendine gel!"

Benjamin ona baktı, neredeyse ağlayacaktı.

"Sonra bir şey daha var," diye devam etti Roscoe, "eve konuklar geldiğinde bana 'amca' demeni istiyorum – 'Roscoe' deme, 'amca' de, anlıyor musun? On beş yaşında bir çocuğun beni ilk adımla çağırması saçma. Belki de bana ***her zaman*** 'amca' demen daha doğru, böylece ağzın alışır."

Babasına hışım gibi bir bakış fırlatan Roscoe dönüp gitti...

X

Bu konuşmanın ardından Benjamin üzüntüyle yukarıya çıktı, aynada kendine baktı. Üç aydır tıraş olmamıştı ama yüzünde zararsız ayva tüylerinden başka bir şey bulamadı, onlara da dokunmak gereksiz görünüyordu. Harvard'dan eve ilk dönüşünde Roscoe ona bir öneride bulunmuş, gözlük takması, yanaklarına yapay bıyık yapıştırması gerektiğini söylemişti; sanki bir an o ilk yılların saçmalıkları yeniden başlıyor gibi gelmişti Benjamin'e. Ama bıyıklar kaşıntı yapıyordu, ayrıca bıyık takmaktan utanıyordu. Ağladı, Roscoe da istemeye istemeye insafa geldi.

Benjamin eline, "Bimini Koyundaki Erkek İzciler" adlı bir çocuk öyküleri kitabı aldı, okumaya başladı. Ama ısrarla savaşı düşündüğünü fark etti. Amerika geçen ay Müttefikler safına katılmıştı, Benjamin orduya yazılmak istiyordu; ama ne yazık ki en az on altı yaşında olması gerekiyordu, kendisi o kadar göstermiyordu. Zaten elli yedi olan gerçek yaşıyla hiç katılamazdı.

Kapısı vuruldu, uşak bir mektup getirmişti; zarfın köşesinde resmî bir kurumun büyük, özel işareti vardı ve mektup Bay Benjamin Button'a gönderilmişti. Benjamin Button heyecanla mektubu yırtarak açtı, içindekini sevinerek okudu. Mektupta yazdığına göre İspanyol-Amerikan Savaşı'nda askerlik yapmış olan pek çok yedek subay rütbeleri yükseltilerek geri çağrılıyordu, kendisi de Birleşik Devletler ordusunda tuğgeneral olarak görevlendirilmişti, derhal görevinin başına gitmeliydi.

Benjamin heyecandan adeta titreyerek ayağa fırladı. İşte istediği şey buydu. Kasketini kaptı, on dakika sonra Charles Sokağı'nda büyük bir terzihanenin kapısından içeri girdi, üniforma diktirmek için ölçüsünü aldırmak istediğini söyledi.

"Askercilik mi oynamak istiyorsun, ufaklık?" dedi bir mağaza görevlisi onu pek ciddiye almayarak.

Benjamin kızardı. "Buraya bakın! Siz benim ne yapmak istediğimi bırakın!" diye lafı yapıştırdı hemen öfkeyle. "Benim adım Button, Bay Vernon Yerleşim Yeri'nde oturuyorum, yani görüyorsunuz ki bu işe uygunum."

"Ee," dedi mağaza görevlisi duraklayarak, "sen değilsen herhalde baban uygundur."

Benjamin'in ölçüsü alındı, bir hafta sonra üniforması hazırdı. Gerçek generallik rütbesi işaretini almakta çok güçlük çekti çünkü satıcı generallik nişanı yerine Genç Hıristiyan Kadınlar Derneği yaka kartının da çok iyi duracağı, onunla oynamanın çok daha eğlenceli olacağı konusunda ısrar etti.

Roscoe'ya hiçbir şey söylemeden Benjamin bir gece, trenle Güney Carolina'daki Mosby Kampı'na gitmek üzere evden ayrıldı, orada bir piyade birliğine komutanlık edecekti. Boğucu bir nisan günü kampın giriş kapısına geldi, kendisini istasyondan buraya getiren taksinin parasını ödedi, nöbetçi ere döndü.

"Birini çağır da şu bagajımı alsın," dedi enerjik bir şekilde.

Nöbetçi er ona "ayıp, ayıp" dermiş gibi baktı. "Ee," dedi, "bu general kılığıyla nereye böyle, evlat?"

İspanyol-Amerikan Savaşı'nda çarpışmış deneyimli asker Benjamin hışım gibi dönüp ateş saçan gözleriyle ona baktı, ama heyhat sesi değişim geçirdiği için çatlak çıkıyordu.

"Hazır ol!" diye kükremeye çalıştı, soluk almak için durdu... sonra birden nöbetçi erin topuklarını birbirine çarptığını, tüfeğini selamlama durumuna getirdiğini gördü. Benjamin buna çok memnun olmuş, gülümsemesini gizlemeye çalışmıştı ama çevresine bakınca gülümsemesi dudaklarında dondu. İtaat telkin eden kişi kendisi değil, bir atın sırtında girişe yaklaşmakta olan heybetli bir topçu albayıydı.

"Albayım!" diye bağırdı Benjamin çatlak bir sesle.

Albay yaklaştı, atı dizginledi, gözlerinde bir parıltıyla aşağıya, ona baktı. "Sen kimin oğlusun?" diye sordu nazikçe.

"Şimdi sana kimin küçük oğlu olduğumu göstereceğim!" diye karşılık verdi hemen Benjamin, öfkeden kudurarak. "İn o attan!"

Albay kahkahadan kırılıyordu.

"Emrin bu, ha, general?"

"Al şunu!" diye bağırdı Benjamin çaresizlik içinde. "Oku." Görev emrini albaya uzattı.

Albay okudu, gözleri yuvalarından fırlayacak gibi oldu.

"Nereden buldun bunu?" diye sordu, belgeyi cebine koyarken.

"Sizin de çok yakında öğreneceğiniz gibi devlet babadan!"

"Gel bakayım sen benimle," dedi albay tuhaf tuhaf bakarak. "Karargâha gidip bu konuyu konuşacağız. Gel benimle."

Albay arkasına döndü, atını karargâh yönüne sürdü. Benjamin için olabildiğince vakur bir şekilde onun arkasından gitmekten başka yapacak bir şey yoktu – bu arada bunun intikamını fena şekilde alacağına and içiyordu.

Ama bu intikam alınamadı. İki gün sonra oğlu Roscoe alı al moru mor, acele Baltimore'dan geldi, ağlayan generali, üniformasız bir şekilde alıp eve götürdü.

XI

1920'de Roscoe Button'ın ilk çocuğu doğdu. Doğum kutlamaları sırasında, evde kurşun askerleriyle, minyatür atlarla oynayan, aşağı yukarı on yaşında görünen, kir pas içindeki küçük oğlanın, o bebeğin büyükbabası olduğunu, hiç kimse söylenmesi gereken "bir şey" olarak düşünmedi.

Körpe, neşeli yüzü hafif bir kederin gölgesiyle kararmış küçük oğlanı sevmeyen yoktu ama Roscoe Button için varlığı bir işkenceden farksızdı. Kendi kuşağının diliyle söyleyecek olursak, Roscoe için bu "sonuçsuz" kalmaya yazgılı bir konuydu. Ona öyle geliyordu ki babası altmış yaşında görünmeyi reddederek "tam bir erkek" gibi –bu Roscoe'nun en sevdiği ifadeydi– davranmamış, tuhaf bir şekilde, sapıkça davranmıştı. Aslında bu konu üzerinde yarım saat kadar düşününce, neredeyse delirecek gibi oluyordu. Roscoe'ya göre "enerjik tipler"in genç kalması gerekirdi ama bunu bu ölçülere vardırmak... Şey... Sonuçsuz kalmaya yazgılı bir çabaydı. Roscoe bu noktada duruyordu.

Beş yıl sonra Roscoe'nun oğlu, küçük Benjamin'le, aynı dadının gözetimi altında çocuk oyunları oynayacak kadar büyümüştü. Roscoe ikisini aynı gün anaokuluna götürdü. Benjamin renk renk kâğıt şeritlerle oynamanın, o şeritlerle hasırlar, zincirler örmenin, güzel şekiller yapmanın dünyanın en büyüleyici oyunu olduğunu düşündü. Bir keresinde yaramazlık yapmış, köşede ayakta durma cezası almıştı –o zaman ağladı– ama pencerelerinden güneş giren, Bayan Bailey'nin o ılık elinin ara sıra bir an karmakarışık saçlarına dokunduğu o neşeli odada genelde eğlenceli saatler geçiriyordu.

Roscoe'nun oğlu bir yıl sonra birinci sınıfa geçti ama Benjamin anaokulunda kaldı. Çok mutluydu. Bazen öteki bıdıklar büyüdükleri zaman ne yapacaklarını konuştuklarında, küçük yüzü sanki bunların onun hiçbir zaman ortak olamayacağı şeyler olduğunu, çocukça bir tarzda hayal meyal fark etmenin bulutuyla kararıyordu.

Günler tekdüze bir rahatlık içinde geçip gidiyordu. Üçüncü yılını da anaokulunda geçirdi ama bu kez o parlak renkli kâğıt şeritlerin ne işe yaradığını anlayamayacak kadar küçüktü. Ağlıyordu çünkü öteki çocuklar ondan büyüktü ve onlardan

korkuyordu. Öğretmen onunla konuştu ama o anlamaya çalışsa da anlayamıyordu.

Onu anaokulundan aldılar. Damalı pamuklu kumaştan yapılma kolalı giysisiyle dadısı Nana onun minik dünyasının merkezi haline geldi. Güneşli günlerde parkta yürürlerdi; Nana kocaman gri bir canavarı parmağıyla gösterip "Fil," derdi, Benjamin onun arkasından tekrar ederdi, sonra o gece dadısı onu yatırmak için soyarken sözcüğü yineler dururdu: "Fil, fil, fil." Bazen Nana onun yatağın üzerinde zıplamasına izin verirdi, bu çok eğlenceli bir şeydi çünkü yukarı fırladıktan sonra tam uygun şekilde aşağı inersen yatak seni yine ayaklarının üzerinde yukarı fırlatırdı, zıplarken uzun süre "Aa," dersen çok hoş, kopuk kopuk bir ses çıkarmış olurdun.

Şapka askısından büyük bir baston alıp bastonla evdeki sandalyelere, masalara vurarak, "Savaş, savaş, savaş," demeyi çok seviyordu. Evde insanlar olduğunda yaşlı kadınlar ona dillerini şaklatır, bu ona ilginç gelirdi, genç bayanlar onu öpmeye çalışır, o da canı hafifçe sıkılarak kendini öptürürdü. Uzun gün sona erip de saat beş olduğunda Nana'yla birlikte yukarı çıkardı, Nana ona kaşıkla yulaf ezmesi, yumuşak lapalar yedirirdi.

Çocukluk uykularında sıkıntılı anılar yoktu; kolejdeki babayiğitlik günlerini, pek çok kızın yüreğini hoplattığı parıltılı yılları hatırlatan hiçbir simge yoktu. Yalnızca yatağının beyaz, güvenlikli parmaklıkları vardı, Nana vardı, bir de ara sıra onu görmeye gelen bir adam, sonra bir de onun alacakaranlık yatma saati geldiğinde Nana'nın parmağıyla işaret ettiği ve "güneş" denen büyük, portakal rengi top. Güneş kaybolduğu zaman gözlerine uyku iniyordu – onu rahat bırakmayan hiçbir, hiçbir düş yoktu.

Geçmişi, komutası altındaki adamlarıyla birlikte saldırdıkları San Juan Tepesi; kentin kalabalık merkezinde, yaz ayların-

da akşam karanlığına kadar sevdiği kadın Hildegarde için çalıştığı, evliliğinin ilk yılları; Button'ların Monroe Sokağı'ndaki eski kasvetli evinde büyükbabasıyla birlikte gece geç saatlere kadar sigara içtikleri daha önceki günler,bütün bunlar sanki hiç olmamış gibi, gerçek olmayan düşlermiş gibi kafasından silinip gitmişti.

Hatırlamıyordu. Ona en son verdikleri süt ılık mıydı, soğuk muydu ya da günler nasıl geçiyordu, açık seçik hatırlamıyordu. Onun için yalnızca bebek yatağı ile Nana'nın tanıdık varlığı vardı. Sonrasını hatırlamıyordu. Acıkınca ağlıyordu – hepsi bu. Öğleler, geceler gelip geçiyor, yukarıdan bakan insanlardan birtakım homurtular, mırıltılar geliyor, o bunları neredeyse duymuyor, kokuları, aydınlık ile karanlığı hayal meyal birbirinden ayırabiliyordu.

Sonra her şey kararda, beyaz yatağı, tepesinde dikilenlerin kımıldayan soluk yüzleri, ılık sütün güzel kokusu, hepsi kafasından silindi gitti.

Cheapside'lı Tarquinius*

I

Koşan ayakların sesi: Seylan'dan gelmiş tuhaf, derimsi bir kumaştan yapılma yumuşak tabanlı hafif pabuçlar hızı belirliyor; ayağa bol gelen kalın çizmeler, iki çift, koyu mavi ve yaldızlı, ay ışığını kör parıltılar ve lekeler halinde yansıtmakta, bir taş atımı geriden gelmekte.

Yumuşak Pabuçlar, ay ışığında yama yama aydınlık ve karanlık yerlerin aydınlık olanından hızla geçiyor, kör bir arka sokak labirentine dalıyor, ilerde bir yerlerde kucak açmış onu bekleyen karanlıkta kayboluyor, kesintili bir itiş kakış sesi duyuluyor yalnızca. Bol çizmeler, sallanan kısa kılıçlar, eğri uzun sorguçlarla birlikte Tanrı'ya ve Londra'nın karanlık yollarına küfredecek zamanı buluyor.

Yumuşak Pabuçlar gölgeli bir bahçe kapısının üstünden atlıyor, bir çitin arasından, çatırtılar çıkararak geçiyor. Bol Çizmeler kapının üstünden atlıyor, çitin arasından, çatırtılar çıkararak geçiyor – ve ah, ne korkunç, işte nöbetçiler biraz ilerde; Hollanda ve İspanya cephelerinde şekil almış korkunç ağızlarıyla katil kılıklı iki mızraklı asker.

Ama yardım çağırmak için bağıran yok. Kovalanan kişi, elinde bir cüzdanla nöbetçilerin ayaklarının dibine soluk soluğa yığılıp kalmıyor; kovalayanlardan da ne bir ses ne bir nefes.

---

* Elizabeth dönemi Londra'sının kalabalık bir alışveriş bölgesi. (y.n.)

Yumuşak Pabuçlar hızlı bir hava akımıyla birlikte geçip gidiyor. Nöbetçiler küfrediyor, duraklıyor, kaçağın arkasından bakıyor, mızraklarını yolu kesecek şekilde uzatıp Bol Çizmeler'i bekliyor. Karanlık, büyük bir el gibi, aydan gelen düzenli akımı kesiyor.

El ayın önünden çekiliyor, ayın soluk okşamaları yeniden saçakları, kapı ve pencere pervazlarını, yaralanıp toz toprağın içine yuvarlanmış nöbetçileri buluyor. Bol Çizmeler'den biri sokağın yukarısında çizgi halinde siyah noktalardan oluşan bir iz bırakıyor arkası sıra, boğazından çekip aldığı kordonla, yarasını –koşarken bağladığı için acemice– bağlıyor.

Nöbetçiler için kolay iş değil: Şeytan bu gece serbest dolaşıyor, Şeytan galiba ön tarafta, bahçe kapısını aşan topuklar, çiti aşan dizler şeklinde hayal meyal görünen adamdı. Dahası düşman besbelli ki evinin ya da hiç değilse Londra'da onun daha kaba heveslerine adanmış bölgesinde dolaşıyordu çünkü sokak resimlerdeki yollar gibi giderek daralıyor, evler daha çok birbirlerine doğru eğiliyor, cinayetler için, tiyatrolarda cinayetlerin kız kardeşi olan ani ölümler için uygun tuzaklar oluşturuyordu.

Tavşanlar ile tazılar uzun ve dolambaçlı yollarda dolamp duruyor, bir satranç tahtasının koyulu açıklı kareleri üzerinde sürekli, kraliçenin hamleleri gibi hamleler yaparak, ay ışığıyla aydınlanmış bölgelere girip girip çıkıyorlardı. Önde koşan, şu anda deri yeleği sırtında olmayan, ter damlalarından neredeyse önünü göremeyen kişi, çaresizlik içinde sağına soluna bakarak hareket alanını gözden geçirmeye başladı. Sonunda birden durdu, geldiği yönde biraz geriye dönerek birden öyle karanlık bir arka sokağa saptı ki, sokak sanki yerküre üzerindeki son buzulun kaydığı günden bu yana hiç güneş ve ay yüzü görmemiş gibiydi. İki yüz metre gittikten sonra Yumuşak Pabuçlar durdu, duvardaki bir oyuğun içine girdi, sıkış

tepiş büzüşerek deliğe sığmayı becermiş, gürültüsüzce soluyordu, kütlesi, biçimi olmayan acayip bir tanrı.

İki çift Bol Çizme yaklaştı, yaklaştı, geçip gitti, yirmi metre kadar ötede durdu, kalın göğüs sesiyle konuştular, biraz fısıldaştılar:

"O itiş kakış seslerini duyuyordum; ses kesildi."

"Yirmi adım kala."

"Saklandı."

"Birbirimizden ayrılmayalım artık, önünü keselim."

Ses azaldı, bir çizmeden çıkan hafif bir çıtırtı kadar kaldı, Yumuşak Pabuçlar da daha fazlasını duymak için beklemedi – üç sıçrayışta dar sokağın karşısına geçti, duvarın üzerine sıçradı, orada bir süre kocaman bir kuş gibi durdu, sonra gözden kayboldu, gece karanlığı onu bir lokmada yutup mideye indirmişti.

II

Okurdu şarap içerken, okurdu yatarken,
Yüksek sesle okurdu, soluk alabildiği sürece,
Her düşüncesi gezerdi ölümle kol kola,
Sonunda öldü okuya okuya.

Peat's Hill yakınlarındaki eski I. James mezarlığını ziyaret eden herkes, hiç kuşku yok ki Wessel Caxter'ın mezarının üzerine Elizabeth dönemi şiirlerinin en kötü kaydedilmişlerinden biri olan bu manzume parçasını heceleyerek okuyabilir.

O öldüğü zaman, diyor antika meraklısı adam, otuz yedi yaşındaydı ama bu öykü bir gece karanlığında, belli bir kovalamacayla ilgili olduğu için biz bu adamı hâlâ hayatta yaşarken ve okurken buluyoruz. Gözleri biraz donuklaşmıştı, göbeği

biraz belli oluyordu; hatalı bir üründü, uyuntu biriydi; ah, ya Rabbim! Ama belli bir tarihsel dönem, tarihsel dönemdir ve Luther'in inayetiyle, İngiltere kraliçesi olan Elizabeth'in saltanat döneminde hiç kimse coşku ruhunun etkisine kendini kaptırmadan edemezdi. Cheapside'daki her tavan arası kendi yeni serbest koşuk *Magnum Folium*'unu (ya da dergisini) yayımlıyordu; Cheapside oyuncuları her şeyi oynuyorlardı, yeter ki "o gerici ortaçağ din oyunlarından uzak durmuş olsun", ayrıca İngiliz İncil'i yedi ay içinde bir o kadar sayıda "muazzam" baskı yapmıştı.

Böylece, gençliğinde denizlere açılmış olan Wessel Caxter ne bulabilirse hepsini okuyordu: Tanrı adamlarının dostluk öykülerini okudu; berbat şairleri ağırladı; *Manga Folia*'nın basıldığı mağazaların önünde oyalandı; genç tiyatro yazarları kendi aralarında tartışır atışırken, birbirlerinin arkasından birbirlerini başkalarından aşırmacılıkla ya da akıllarına ne gelirse onunla hainee suçlarken hiç sesini çıkarmadan onları dinledi.

Bu gece elinde bir şiir kitabı vardı, ölçüsüz yazılmış bir şiir olmasına karşın, ona göre, olağanüstü bir siyasal taşlamaydı. Edmund Spenser'ın *Periler Ülkesi Kraliçesi* önünde duruyordu, titrek bir mum ışığının altında. Sabanıyla bir kantonun başından girip sonunda çıkmış, bir ikincisine başlamak üzereydi:

BRITOMARTIS EFSANESİ YA DA İFFETE DAİR

Burada bana düşer bir şeyler yazmak iffete dair
Erdemlerin en güzeli, erdemlerin erdemidir... .

Birden merdivenleri koşarak tırmanan birinin ayak sesleri, itince açılan ince kapının paslı sesi, kendini odaya atan bir adam, kısa yelek yok adamın üzerinde, soluk soluğa, hıçkırıyor, yere yıkılmak üzere.

"Wessel," derken boğulacak gibi oluyor, "beni bir yere sakla, Meryem aşkına!"

Caxter ayağa kalktı, dikkatle kitabını kapattı, ne olur ne olmaz diye kapıyı sürgüledi.

"Takip ediliyorum," diye haykırdı Yumuşak Pabuçlar. "Yemin ederim, kılıçları olan iki geri zekâlı var, beni kıyma gibi kıymak istiyorlar, az daha da başarıyorlardı. Arka duvardan atlarken gördüler beni!"

"Seni dünyanın intikam arzusuna karşı hakkıyla koruyabilmek için," dedi Wessel, ona tuhaf tuhaf bakarak, "alaybozan tüfeğiyle silahlanmış birkaç tabur asker, iki ya da üç donanma gerekir."

Yumuşak Pabuçlar gevşedi, gülümsedi. Hıçkırıklar, nefes tıkanıklıkları yerini hızlı ve normal soluklara bırakıyordu; kıstırılmışlık halinin yerini hafifçe kaygılı bir alaycılık almıştı.

"Biraz şaşırdım," diye devam etti Wessel.

"Ne korkunç ayı gibi iki adamdı bilsen."

"Yani toplamda üç."

"Beni hariç tutarsan topu topu iki. Adam adam, kalk, göz açıp kapayıncaya kadar merdivenlerde olacaklar."

Wessel köşede duran mızrak sapını aldı, onunla yüksek tavana uzanıp yukardaki tavan arasına açılan kaba saba, kapak biçimindeki kapıyı iterek açtı.

"E, merdiven yok."

Wessel tavan arası kapağının altına bir bank çekti, Yumuşak Pabuçlar o bankın üzerine çıktı, çömeldi, kararsızlık geçirdi, yeniden çömeldi, sonra şaşırtıcı bir şekilde yukarıya zıpladı. Kapak ağzının kıyısına tutundu, bir süre öne arkaya sallandı, sonra tuttuğu yeri değiştirdi; sonunda ikiye büküldü, yukarıdaki karanlıkta kayboldu. Kapak kapanırken kaçışan farelerin ayak sesleri duyuldu, sonra... sessizlik.

Wessel kitap okuduğu masaya döndü, "Britomartis Efsanesi ya da İffete Dair"i açtı – bekledi. Nerdeyse bir dakika sonra hızla merdivenleri tırmanan, kapıyı yumruklayan birilerinin sesleri geldi. Wessel içini çekti, mumu alıp ayağa kalktı.

"Kim o?"

"Aç kapıyı!"

"Kim var orada?"

O dayanıksız kapı o sert darbeden ürktü, kenar tarafından yarıldı. Wessel kapıyı iki parmak araladı, mumu yukarıya kaldırdı. Aşırı saygın, çekingen, rezilce rahatsız edilmiş vatandaşı oynamak zorundaydı.

"Geceleyin bari bir saatçik rahat yüzü görmek. Bunu istemeye bile hakkımız ..."

"Sus, gav gav etme! Kan ter içinde kalmış bir adam gördün mü?"

İki beyefendinin gölgesi, fena halde titreşen dış çizgileriyle basamakların üzerine düştü; Wessel mumun ışığında onları yakından inceledi. Beyefendi insanlardı, alelacele ama tamtakım giyinmişlerdi; birinin eli kötü yaralanmıştı, ikisi de bir çeşit öfke ve dehşet saçar haldeydi. Wessel'ın klişeleşmiş yanlış yorumlarını bir kenara bırakarak, onu itip içeriye girdiler, kılıçlarıyla odada kuşkulandıkları bütün karanlık köşeleri dürtüklediler, sonra araştırmalarını Wessel'ın yatak odasında sürdürdüler.

"Burada mı saklanıyor?" diye sordu yaralı olanı, sertçe.

"Kimi soruyorsunuz?"

"Senin dışında herhangi biri."

"Burada benim dışımda yalnızca iki kişi var."

Bir an Wessel çok korktu, çok komik duruma düşmüştü çünkü o iki beyefendi sanki kılıçlarını karnına saplayacakmış gibi yapmışlardı.

"Merdivende birinin ayak seslerini duydum," dedi aceleyle, "tam beş dakika önceydi. Yukarı kadar çıkmadığı kesin."

Periler Ülkesi Kraliçesi'ni okumaya daldığını ama ziyaretçilerinin kültüre karşı, hiç değilse o sırada, büyük azizler gibi, hiç duyarlı olmadıklarını söyledi.

"Adam ne yapmış?" diye sordu Wessel.

"Tecavüz!" dedi eli yaralı olan adam. Wessel adamın çıldırmış gibi baktığını fark etti. "Kendi kız kardeşim. Ah, yüce Tanrım, şu adamı bize ver!"

Wessel irkildi.

"Adam kimmiş?"

"Ah, bilsem! Kim olduğunu bile bilmiyoruz. Şu yukarıdaki kapak ne?" dedi birden.

"Açılmayan, çivilenmiş bir kapak. Yıllardır kullanılmıyor." Köşedeki sırığı hatırladı, korkudan ürperdi ama tam bir umutsuzluk içindeki iki adamın akılları da körelmişti.

Yaralı olan adam, "Oraya çıkmak için merdiven gerek, perendeci değilsen," dedi kayıtsızca.

Yanındaki arkadaşı kahkahalarla gülmeye başladı.

"Perendeci. Ah, perendeci. Ah..."

Wessel şaşkın şaşkın onlara bakıyordu.

"Ay gülmekten öleceğim, öldüresiye komik bir laf," diye haykırdı adam, "bir perendeci... Bir perendenci... dışında hiç kimse oraya çıkamaz, lafı."

Eli yaralı olan bey sabırsızlanarak parmaklarını şıklattı.

"Yandaki eve bakalım, sonra ötekine geçeriz..."

Karanlık ve fırtınalı bir göğün altında yürüyen iki kişi gibi çaresizlik içinde gittiler.

Wessel kapıyı kapattı, sürgüledi, bir süre kapının yanında durdu, acıma duygusuyla kaşlarını çattı.

Alçak sesle, "Ayy!" diye bir ünleme duyunca yukarı baktı. Yumuşak Pabuçlar kapağı açmıştı bile, aşağıya, odaya bakıyor-

du, o cin suratlı adam yarı tiksinti, yarı alaycı bir keyif ifadesiyle yüzünü buruşturmuştu.

"Bunlar miğferlerini çıkarırken kafalarını da birlikte çıkarıyorlar," diye fısıldadı, "ama seninle ikimiz, biz iki kurnaz tilkiyiz."

"Tanrı senin canını alsın, e mi!" diye bağırdı Wessel öfkeyle. "Alçağın teki olduğunu biliyordum da, bu anlatılanların yarısını duyunca bile senin ne melun bir it olduğunu anlıyorum; şeytan diyor, kır şunun kafasını."

Yumuşak Pabuçlar ona baktı, gözlerini kırpıştırdı.

"Her hal ve durumda," diyerek söze başladı sonunda, "şu haldeyken saygın biri olmayı olanaksız buluyorum."

Bunu dedikten sonra kendisini kapak boşluğundan aşağıya bıraktı, bir süre asılı kaldıktan sonra iki metre aşağıya atladı.

"Bir fare vardı, bir gurme pozunda kulağımı inceledi," diye devam etti, ellerinin tozunu kıçına silip temizledi. "O fareye özel bir fare deyimi kullanarak öldürücü derecede zehirli olduğumu söyledim, bunun üzerine çekildi. Gitti."

"Bu geceki zamparalık hikâyeni duyalım bakalım!" dedi Wessel öfkeyle.

Yumuşak Pabuçlar başparmağını burnuna dayadı, Wessel'a bakarak öteki parmaklarını alaycı bir şekilde oynattı.

"Sokak çocuğu!" diye homurdandı Wessel.

"Kâğıdın var mı?" diye sordu Yumuşak Pabuçlar, hiç ilgisiz bir şekilde, sonra da ekledi: "Ya da yazı yazmayı biliyor musun?"

"Neden sana kâğıt verecekmişim?"

"Bu gecenin eğlenceli hikâyesini duymak istedin. Duyacaksın, bana bir kalem, mürekkep, bir tabaka kâğıt ile kalacağım bir oda vereceksin."

Wessel düşündü.

"Defol!" dedi sonunda.

"Sen bilirsin. Dünyanın en meraklı hikâyesini kaçırıyorsun."

Wessel durakladı –karamela kadar yumuşaktı bu adam– teslim bayrağını çekti. Yumuşak Pabuçlar kendisine istemeye istemeye verilen yazı malzemelerini alıp bitişik odaya geçti, kapıyı kapattı. Wessel bir şeyler homurdandı, *Periler Ülkesi Kraliçesi*'ne döndü; böylece ev bir kez daha sessizliğe gömüldü.

III

Saat üç oldu, dört oldu. Odanın ışığı soluklaştı, dışarıdaki karanlık, nem ve soğukla karardı, Wessel kafasını, çukurlaştırdığı ellerinin arasına alarak masasının üzerine iyice eğildi, şövalyeler ve periler dolambacında dolaşmaya, pek çok genç kızın üzüntüsüyle üzülmeye başladı. Dışarıdaki dar sokaktan kıkır kıkır gülerek canavarlar geçiyordu; saat beş buçukta, uykulu silah yapımcısının oğlu çalışmaya başladığı zaman, maden plakalarının tangırtısı tungurtusu, örgü zırhların tıngırtısı, oradan geçmekte olan atlı alayın yankılarına karıştı.

Günün ilk ışıklarıyla birlikte sis kalktı, saat altıda oda grimsi sarı bir renk aldı, Wessel parmak uçlarına basarak yüklük benzeri yatak odasına gitti, kapıyı açtı. Ona dönüp bakan konuğunun yüzü kâğıt gibi bembeyazdı, bu beyaz kâğıdın üzerinde, deli deli bakan iki göz, iki büyük, kırmızı harf gibi parlıyordu. Wessel'ın dua köşesindeki sıranın yanına bir sandalye çekmişti, onu yazı masası olarak kullanıyordu; masanın üzerinde de sık yazılarla doldurulmuş şaşılacak kadar kalın bir deste kâğıt vardı. Uzun uzun iç geçirerek Wessel oradan çekildi, kendi deniz perisine döndü, sabah gün ağarırken yatağını geri istemediği için kendini aptallıkla suçluyordu.

Dışarıda çizmelerin tok sesleri, bir tavan arasından ötekine seslenen kocakarıların kulak tırmalayıcı sesleri, sabahın donuk mırıltıları arasında Wessel gevşedi, uyuklamaya başlayarak sandalyesine yığıldı; sesler ve renklerle dolu beyni imge yığını üzerinde çekilmez şekilde çalışıyordu. O huzursuz düşünde Wessel, güneşin yakınlarında ezilmiş inleyen cisimlerden biriydi, güçlü gözlü Apollo için çaresiz bir köprü. Düş onu tırmalıyordu, tırtıklı bir bıçak gibi zihnini boydan boya sıyırıp geçiyordu. Sıcak bir el omzuna dokunduğu zaman, neredeyse çığlık atarak uyandı, odasında sis koyulaşmıştı, malzemesi sis olan gri bir hayalet şeklindeki konuğu, elinde bir demet kâğıtla yanı başında duruyordu.

"Çok merak uyandırıcı bir öykü olduğuna inanıyorum ama üstünden geçmek gerekiyor. Rica etsem bunu bir yere kilitler ve Tanrı aşkına biraz uyumama izin verir misin?"

Yanıt beklemeden elindeki kâğıt destesini Wessel'ın eline tutuşturdu, birden ters çevrilmiş bir şişedeki sıvı gibi köşedeki kanepenin üzerine sözcüğün gerçek anlamıyla boşaldı; uyudu, düzenli bir şekilde soluk alıyordu ama alnı tuhaf ve anlaşılmaz bir şekilde buruş buruştu.

Wessel uykulu uykulu esnedi, üzerine bir şeyler karalanmış, ne idüğü belirsiz ilk sayfaya baktı, çok alçak bir sesle okumaya başladı:

*Irzına Geçilen Lucrectia**

Kuşatma altına alınan Ardea'da herkes görevinin başındaydı,
Yalancı arzunun güvenilmez kanatları üzerinde,
Şehvet soluyan Tarquinius terk ediyor Romalı kalabalığını...

* William Shakespeare'in ilk dönem yapıtlarından bir şiir. (y.n.)

"Ey, Kızıl-Kahve Saçlı Cadı!"

Merlin Grainger, Moonlight Quill Kitabevi'nin bir çalışanıydı, o kitabevine yolunuz düşmüş olabilir, Kırk İkinci Sokak'taki Ritz-Carlton Oteli'nden sonra hemen köşeyi dönünce. Moonlight Quill, çok romantik, küçük bir kitabevidir, radikal sayılan, karanlık kabul edilen bir kitabevi – ya da öyle idi. İçi cansız soluksuz garip çağrışımları olan kırmızı ve turuncu posterle süslenmişti, bütün gün yanan, büyük, bodur, kırmızı saten başüstü lambasıyla aydınlandığı kadar, özel baskıların ışığı yansıtan parlak ciltleriyle de aydınlanırdı. Gerçekten de yılların kitabeviydi. "Moonlight Quill" sözcükleri dükkânın kapısına yılansı denebilecek süslemelerle yazılmıştı. Vitrinler her zaman eli sıkı edebiyat sansürcülerinden geçer not alan şeylerle dolu olurdu; koyu turuncu kapaklı ciltler, beyaz kâğıt dikdörtgenler üzerine adları yazılı kitaplar. Dükkânın her tarafı misk kokar; o akıllı, sırrına erişilmez Bay Moonlight Quill bu kokunun her tarafa sıkılmasını emretmiştir; yarı, Dickens'ın Londra'sının hediyelik eşya dükkânlarının kokusu, yarı, Boğaz kıyılarındaki kahvehanelerin.

Sabah dokuzdan akşam beş buçuğa kadar Merlin Grainger, canı sıkılan yaşlı kadınlara ve gözlerinin altı morarmış genç erkeklere "falan herifçioğlunu" sevip sevmediklerini ya da birinci baskılarla ilgilenip ilgilenmediklerini sorardı. Cilt kapağında Araplar olan kitaplar mı alırlardı yoksa, Shakespeare'in zihinsel olarak Güney Dakota'lı Bayan Sutton'a dikte ettirdiği

biçimiyle en yeni sonelerini mi isterlerdi, diye sorarak genel havayı koklamaya çalışırdı. Aslında kendi zevki bu ikincisine yatkındı ama Moonlight Quill'de çalışan biri olarak iş saatleri içinde hayal kırıklığına uğramış bir kitap kurdu tavrı takınırdı.

Her öğleden sonra saat beş otuzda, vitrinde sergilenen şeylerin üzerinden emekleyerek ilerleyip ön gölgeliği indirdikten, o gizemli Bay Moonlight Quill'e, bayan tezgâhtar McCracken'a, stenograf Bayan Masters'a veda edip evine, Caroline'a giderdi. Caroline'la birlikte akşam yemeği yemezdi. Yaka düğmeleri tehlikeli olacak şekilde süzme peynirin yanında durur ve Merlin'in kravatının uçları süt bardağına batmaktan kıl payı kurtulurken çekmeli dolabın üzerinde Caroline'ın yemek yemeyi kabul etmesi akıl alır bir şey değildi – Merlin kıza hiçbir zaman birlikte yemeyi önermemişti. Tek başına yiyordu. Altıncı Cadde'deki Braegdort Şarküterisi'ne gider, bir paket kraker, bir tüp ançuez, birkaç portakal ya da bazen küçük bir kavanoz sosis, biraz patates salatası, bir şişe alkolsüz içecek alır, bunları bir kesekâğıdına koydurtur, Batı Kırk Sekizinci Sokak, elli bilmem kaç numaralı binadaki odasına gider, akşam yemeğini yer, Caroline'ı görürdü.

Caroline çok genç, neşeli bir insandı, yaşlı bir kadınla birlikte yaşıyordu, belki de on dokuz yaşındaydı. Bir hayaletten farksızdı çünkü akşama kadar asla görünür bir varlığı yoktu. Oturduğu apartmanda aşağı yukarı ışıkların yandığı saat olan altıda birden ortaya çıkar, en geç aşağı yukarı gece yarısı yok olurdu. Central Park'ın güney ucunun tam karşısında, beyaz taş bir girişi olan hoş bir binada, hoş bir dairede oturuyordu. Dairesinin arkası, tek başına yaşayan Bay Grainger'ın oturduğu tek bir odanın tek penceresine bakıyordu.

Merlin kıza Caroline diyordu çünkü Moonlight Quill Kitabevi'nde bu addaki bir kitabın kapağında resmi olan kıza benziyordu.

Merlin Grainger ise yirmi beş yaşlarında, ipince, genç bir adamdı, koyu renk saçlıydı, sakalı ya da bıyığı falan gibi bir şeyi yoktu ama Caroline göz kamaştırıcı ve ışıl ışıldı, yanar döner, kızıl-kahve dalga dalga saçları vardı, yüz çizgileri size öpüşleri anımsatırdı – o yüz çizgilerinin ilk aşkınıza ait olduğunu düşünürdünüz ama ilk aşkınızın eski bir fotoğrafına rastladığınız zaman benzemediğini anlardınız. Genelde mavi ya da pembe giyerdi ama son zamanlarda bazen dar siyah bir rob giyiyordu, besbelli bunu çok beğeniyordu ki ne zaman onu giyse durup duvardaki belli bir noktaya –Merlin'e göre ayna olması gereken bir noktaya– bakardı. Çoğunlukla pencere kenarında yandan görünen bir sandalyeye otururdu, bazen de lambanın yanındaki şezlongu onurlandırır, alabildiğine geriye yaslanır, ellerini, kollarını Merlin'in çok zarif bulduğu bir şekilde kullanarak sigara içerdi.

Bir keresinde pencerenin yanına gelmiş, olağanüstü bir güzellikle pencerede durmuş, dışarı bakmıştı çünkü yolunu kaybeden ay, en tuhaf ve dönüştürücü ışıltılarını binaların arasındaki yola damla damla boşaltmakta, çöp tenekeleri ve çamaşır ipleri ana motifini, gümüş variller ve bürümcüksü dev örümcek ağlarından oluşan canlı bir izlenimciliğe dönüştürmekteydi. Merlin apaçık görünür halde oturuyordu, üzerine şeker ve süt dökülmüş çökelek peyniri yiyordu; öylesine hızlı bir şekilde pencerenin kordonuna uzandı ki boşta kalan eliyle çökelek peynirini kucağına devirdi – süt soğuktu, şeker pantolonunu kirletti, kızın sonuçta kendisini gördüğünden emindi.

Bazen gelen giden olurdu: Smokinli adamlar, ayakta dikilip Caroline'la konuşur, şapkaları ellerinde, paltoları kollarında eğilerek selam verirlerdi; birkaç kez daha selam verdikten sonra Caroline önde onlar arkada yürüyerek ışıklı yerden uzaklaşırlar, besbelli ki ya tiyatroya ya da bir dansa giderlerdi. Başka genç adamlar da gelir, oturur, sigara içer, Caroline'a bir

şeyler söylemeye çalışırmış gibi görünürlerdi – bu arada kız sandalyede yana dönük olarak oturur, pür dikkat onları dinler ya da lambanın yanındaki şezlongta otururken gerçekten de çok güzel, genç ve gizemli görünürdü.

Merlin bu ziyaretlerden hoşlanırdı. Gelen erkeklerin bazılarını onaylardı. Ötekilere istemese de katlanır, bir ikisinden nefret ederdi; özellikle en sık uğrayan, siyah saçlı, siyah keçi sakallı, simsiyah ruhlu adamdan hiç hoşlanmazdı, adam Merlin'e tanıdık biri gibi geliyordu ama hiçbir zaman onun kim olduğunu tam olarak çıkaramadı.

Öte yandan Merlin'in bütün hayatı "kurguladığı bu aşk hikâyesi"ne bağlı değildi; "günün en mutlu ânı" da değildi o anlar. Hiçbir zaman, tam zamanında gelip Caroline'ı o "pençeler"den kurtaramıyordu; onunla evlenmiyordu da. Sonra bütün bunlardan daha garip bir şey oldu, işte burada anlatacağım şey de o garip olay. Ekim ayında bir öğle sonrası Moonlight Quill'in kapısından içeriye, o loş mekâna kız canlı adımlarla girdiği zaman başladı her şey.

Karanlık bir öğle sonrasıydı, yağmur ha yağdı ha yağacak, kıyamet kopacak gibiydi, yalnızca New York öğle sonlarının teslim olduğu o özellikle kasvet verici griliğin içinde bitkin düşmüş bir öğle sonrası. Sokaklarda rüzgâr ötüyor, parçalanmış gazeteleri, kırık dökük eşya parçalarını sürüklüyordu, küçük ışıklar bütün pencereleri iğne gibi delip geçiyordu; ortalık öylesine ıssızdı ki insan gökdelenlerin koyu yeşil ve gri gökte kaybolmuş olan tepeleri için üzülüyor, artık kaba güldürünün sona ermek zorunda olduğunu, bütün binaların kartondan evler gibi devrileceğini, içlerine girip çıkma cesaretini gösteren milyonların üzerine yıkılıp tozlu ve alaycı bir yığına dönüşeceğini hissediyordu.

Hiç değilse, ermin kürk garnitürlü bir kadının kasırga gibi ziyaretinden sonra pencerenin yanında durmuş bir düzine

kitabı rafa geri yerleştiren Merlin Grainger'ın, ruhunda baskısını hissettiği düşünceler bunlardı. Kafası sıkıntılı mı sıkıntılı düşüncelerle dolu halde, dışarıya baktı; H. G. Wells'in ilk romanlarını, Yaratılış babını, otuz yıl içinde adada, gürültülü patırtılı, kocaman bir pazar dışında tek bir konutun kalmayacağını söyleyen Thomas Edison'ın sözlerini düşünüyordu; sonra bir kitabı rafa baş aşağı koydu, düzeltti – işte o sırada Caroline sakince dükkâna girmişti.

Şık ama klasik bir tayyör vardı üzerinde – daha sonra bunu düşündüğünde hatırlamıştı. Eteği akordeon gibi pliliydi; ceketi yumuşak taba rengi; ayakkabıları ve tozlukları kahverengiydi, küçük, derli toplu şapkası, güzel bir şekilde doldurulmuş çok pahalı bir şeker kutusunun kapağı gibi onu tamamlıyordu.

Merlin soluğu kesilmiş, şaşırmış bir halde tedirgin tedirgin ona doğru yürüdü.

"İyi günler," dedi, durdu; neden durdu bilmiyordu, sanki hayatında çok önemli bir şey olmak üzereymiş ve bu şeyin sessizlik dışında, uygun dozda beklenti yansıtan bir dikkat dışında hiçbir perdaha gereksinimi yokmuş gibi susmuştu. O olacak olan şey olmaya başlamadan önceki anda, uygun zamanda askıya alınmış ikinci bir idam duygusuna kapıldı, büroyu ayıran cam paravandan, yazışmalarına gömülmüş patronu, Bay Moonlight Quill'in o kötülük dolu konik başını gördü. Kâğıt yığınlarının üzerine eğilmiş iki saç kümesi halinde Bayan McCracken ile Bayan Masters'ı gördü; kırmızı baş üstü lambasını ve o lambanın kitabevine nasıl gerçekten hoş ve romantik bir görünüm kazandırdığını sevinerek gördü.

Sonra o olacak olan şey oldu ya da olmaya başladı. Caroline bir kitap istifinin üzerine gelişigüzel konmuş bir şiir kitabını aldı, o zarif beyaz eliyle dalgın dalgın sayfaları karıştırdı, sonra birden rahat bir hareketle kitabı havaya fırlattı,

kitap koyu kırmızı baş üstü lambasının içine düşüp kayboldu, aydınlık ipeğin arkasında karanlık, kocaman bir dikdörtgen halinde görünüyordu. Bu kızın çok hoşuna gitti; o gençlere özgü, bulaşıcı gülme krizine tutuldu, Merlin de hemen kendini onunla birlikte gülerken buldu.

"Dik durdu!" diye sevinçle haykırdı kız. "Dik durdu, öyle değil mi?" Bu sanki olağanüstü saçmalığın doruğu gibi görünüyordu onlara. Kahkahaları birbirine karıştı, sesleri bütün dükkânı doldurdu, Merlin kızın büyü gücüne sahip tok bir sesinin bulunduğunu görünce sevindi.

"Bir kez daha denesene!" derken buldu kendini Merlin. "Kırmızı bir kitapla dene."

Bu öneri üzerine kız daha çok gülmeye başladı, dengesini bulmak için kitap yığınına elleriyle dayanmak zorunda kaldı.

Gülme kasılmalarının arasında, "Bir kez daha denesene," sözünü tekrarlamayı başardı kız. "Ahh, Tanrım, bir kez daha denesene!"

"İki kez daha."

"Evet, iki kez daha. Ah, gülmeyi kesmezsem boğulacağım. Haydi, hop."

Söylediğini yaparak eline aldığı kırmızı kitabı, bir hiperbol çizdirecek şekilde usulca havaya attı, kitap lambanın içine, ötekinin yanına düştü. Çılgın bir neşeyle öne arkaya sallanmak dışında bir şey yapabilmeleri için birkaç dakika geçti; sonra ikisi birden, aralarında anlaşmış gibi oyuna yeniden devam ettiler. Merlin kocaman, özel ciltli bir Fransız klasiğini aldı, yukarı fırlattı. Hedefe tam isabet ettirdiği için kendini alkışladı, sonra bir eline bir çoksatar, öteki eline yabankazları üzerine bir kitap aldı, kızın atışını yapmasını hızlı hızlı soluyarak bekledi. Sonra işi büyüttüler, hızlandırdılar; bazen sırayla atıyorlardı ve kızı seyreden adam kızın bütün hareketlerinin ne kadar esnek olduğunu görüyordu; bazen de içlerinden biri

üst üste atışlar yapıyor, en yakındaki kitabı kapıp fırlatıyor, ancak kısaca bakarak kitabı izledikten sonra hemen bir başka kitaba uzanıyordu. Üç dakika içinde masanın üzerindeki bir yığını temizlemişlerdi, koyu kırmızı saten lambanın içi öylesine çok kitapla dolup taşmıştı ki neredeyse yırtılacaktı.

"Ne saçma oyun, basketbol," diye haykırdı kız burun kıvırarak, kitabı elinden çıkarırken. "Liseli kızlar o gudubet jimnastik pantolonlarıyla bunu oynarlar."

"Geri zekâlılar," diyerek onayladı adam.

Kız bir kitabı atmak üzereyken durdu, birden onu masanın üzerindeki yerine koydu.

"Bence artık oturmak için yeterince yer açıldı," dedi ciddi bir ifadeyle.

Yer açılmıştı; iki kişilik yer açmışlardı. Merlin hafif bir tedirginlik duygusuyla Bay Moonlight Quill'in cam paravanına başını çevirip baktı ama ciddi ciddi çalışan üç kişinin başları hâlâ önlerine eğikti, besbelli ki dükkânda ne olup bittiğini görmemişlerdi. Bunun üzerine Caroline iki eliyle masaya tutunarak üzerine zıplayınca Merlin de sakince onun yaptığını yaptı, yan yana oturup büyük bir ciddilikle birbirlerine baktılar.

"Seni görmem gerekiyordu," diye söze başladı kız, kahverengi gözlerinde biraz acılı bir ifadeyle.

"Biliyorum."

"Şu son keresinde," diye devam etti kız, sesi biraz titriyordu, titremesini engellemeye çalışmasına karşın. "Korktum. Çekmeli dolabın üzerinde yemek yemen hoşuma gitmiyor. Öyle korkuyorum ki, bir yaka düğmesi yutacaksın diye."

"Birinde yutuyordum – neredeyse," diyerek itirafta bulundu Merlin isteksizce, "ama çok kolay değil yutmak, biliyor musun. Yani, düz tarafını kolayca yutabilirsin ya da öteki parçasını –yani ayrı ayrı– ama yaka düğmesinin bütününü yut-

mak için özel bir boğaz yapısına sahip olman gerekir." Ağzından çıkan sözlerin güzelliği ve uygunluğuyla kendi kendini şaşırtıyordu. Hayatında ilk kez sözcükler koşa koşa gelip sanki ona beni kullan diyordu, dikkatle sıraya giriyor, küçük gruplar, takımlar oluşturuyor ve özenli paragraflardan oluşan emir erleri halinde onun emrini bekliyordu.

"Beni korkutan oydu," dedi kız. "Özel bir yapısı olan bir boğaza sahip olunması gerektiğini biliyordum; ayrıca seninkinin öyle olmadığını da biliyordum ya da en azından bundan emin olduğumu sanıyordum."

Merlin içtenlikle başını salladı.

"Benimki öyle değil. Öylesine sahip olmak için para gerekiyor – ne yazık ki bende o kadar para yok."

Bunu söylerken hiç utanmadı –hatta gerçeği kabul ettiği için sevindi–, söyleyeceği ya da yapacağı hiçbir şeyin kızın anlama yeteneğinin sınırını aşmayacağını biliyordu; hele yoksulluğunu, bundan kurtulma olasılığının gerçekte hiç olmadığını haydi haydi anlardı.

Caroline kol saatine baktı, küçük bir çığlık atarak masadan kayıp indi.

"Saat beşi geçmiş," diye haykırdı. "Hiç fark etmemişim. Beş buçukta Ritz'te olmam gerek. Haydi acele edelim ve şu işi tamamlayalım. Bu konuda bahse girdim."

El birliğiyle işe koyuldular. Caroline eline böceklerle ilgili bir kitap aldı, Bay Moonlight Quill'in ofisini ayıran cam paravana hızla fırlatıp paravanı kırarak işi başlattı. Mal sahibi başını kaldırıp çıldırmış gibi baktı, masasındaki birkaç cam kırığını eliyle temizledi, mektuplarına döndü. Bayan McCracken duyduğunu belli edecek bir şey yapmadı, ancak Bayan Masters korkuyla küçük bir çığlık attıktan sonra yine işine döndü.

Ama Merlin ile Caroline için bunun önemi yoktu. Tam bir enerji çılgınlığı içinde birbiri ardına kitapları dört bir tarafa

fırlatıyorlardı, bazen üç ya da dört tanesi birden havada uçuşuyor, raflara çarpıyor, duvardaki resimlerin camlarını kırıyor, yara bere içinde ve yırtılmış olarak yere düşüyorlardı. Mutlu bir rastlantı sonucu dükkâna hiç müşteri gelmemişti çünkü zaten gelen olsaydı o kişinin bir daha dükkâna asla adım atmayacağı kesindi. Korkunç bir gürültü vardı: Çarpma, yarılma, yırtılma seslerine ara sıra şangır şungur kırılan camların sesleri, iki atıcının hızlı soluk sesleri, düzenli aralıklarla ikisinin dayanamayıp attıkları kesintili kahkahaların sesleri karışıyordu.

Saat beş buçukta Caroline lambaya son bir kitap fırlattı, böylece lambanın taşıdığı yüke son ağırlığı eklemiş oldu. İpek kumaş dayanamayıp yırtıldı, beyaz ve renkli yükünü zaten çerçöp içindeki tabana horr diye boşalttı. Bunun üzerine kız rahat bir soluk alarak Merlin'e döndü, elini uzattı.

"Hoşça kal," dedi yalnızca.

"Gidiyor musun?" Gittiğini biliyordu. Bu soru yalnızca onun gidişini biraz daha geciktirmek, onun varlığından yayılan o göz kamaştırıcı ışık cevherini bir saniye daha içine çekmek, kızın, öpüşlere benzettiği ve 1910'da tanıdığı bir kızın yüzüne benzediğini düşündüğü yüzünün verdiği büyük mutluluğu biraz daha yaşamaya devam etmek için sorulmuştu. Kızın elinin yumuşaklığını bir süre elinde tuttu; sonra kız gülümsedi, elini çekti, Merlin fırlayıp kapıyı açamadan kız açtı, dışarı çıkarak Kırk Yedinci Sokak'ta kısılıp kalmış, kara kara düşünen kalın ve uğursuz alacakaranlığa karıştı.

Size şimdi yılların bilgeliğine güzel bir kızın ne gözle baktığını görmüş olan Merlin'in nasıl Bay Moonlight Quill'in cam bölmesine giderek hemen ve oracıkta işten ayrıldığını; daha sonra daha kusursuz ve soylu, giderek daha alaycı biri olarak nasıl dışarıya çıktığını anlatmak isterdim. Ama gerçek böyle değil, çok sıradan. Merlin Grainger ayağa kalktı, enkaz halindeki kitabevine baktı, mahvolan kitap ciltlerine, bir

zamanlar güzel olan o koyu kırmızı lambanın yırtılan ipek kumaşının kalıntılarına, yanardöner bir toz halinde her tarafa saçılmış olan saydam cam kırıkları serpintisine; sonra süpürgenin durduğu köşeye gitti, ortalığı temizlemeye, toplamaya, dükkânı elinden geldiğince eski haline getirmeye başladı.

Her neyse, saat altı olduğunda, kırıp döktükleri şeylerin çoğunu derleyip toplamıştı. Kitapları eski yerlerine yerleştirmiş, yerleri süpürmüş, başüstündeki ampullerin yerine yenilerini takmıştı. Kırmızı abajurun kendisini eski haline getirmeye olanak yoktu, Merlin büyük bir dehşete kapılarak, yerine alınacak olan yenisinin parasının kendi maaşından kesilmesi olasılığını düşündü. O yüzden saat altıda, elinden geleni yapmış olarak, ön vitrine çıktı, emekleye emekleye ilerleyerek güneşliği indirdi. Sakına sakına geriye doğru yürürken Bay Moonlight Quill'in masasından kalktığını, paltosunu ve şapkasını giydiğini, dükkân tarafına geçtiğini gördü. Bay Quill, Merlin'e gizemli bir şekilde başını salladı, kapıya yöneldi. Elleriyle kapı tokmağını tutarken durakladı, geriye döndü, tuhaf bir şekilde şiddet ve kuşku dolu bir sesle şöyle dedi:

"O kız bir daha buraya gelirse, söyle, uslu dursun."

Bunu dedikten sonra kapıyı açtı, "Peki efendim," diyen Merlin'in ezik sesi kapı gıcırtısında boğulurken çıkıp gitti.

Merlin akıllılık edip şimdilik gelecekteki bir olasılık için kaygılanmamaya karar verdi, dükkânın arka tarafına geçerek Bayan Masters'ı kendisiyle birlikte Pulpat'in Fransız Lokantası'nda akşam yemeği yemeğe davet etti, ne de olsa o lokantada Büyük Federal Yönetim'e karşın akşam yemeğinde kırmızı şarap bulabiliyordunuz. Bayan Masters daveti kabul etti.

"Şarap içince her tarafım karıncalanıyor," dedi.

Merlin onu Caroline'la karşılaştırırken için için güldü ya da aslında hiç karşılaştırmazken. Aralarında en küçük bir benzerlik yoktu.

II

Gizemli, tuhaf, yaradılış bakımından doğulu biri olan Bay Moonlight Quill yine de kararlı bir adamdı. Dükkânındaki tahribat sorunu karşısında ne yapması gerektiği konusunda kararsızlık göstermedi. Başlangıçta harcadığı kadar para harcayıp bütün stokunu yenilemedikçe –ki bazı özel nedenlerden dolayı bu adımı atmak istemiyordu- Moonlight Quill'in işini eskisi gibi yürütmesine olanak yoktu. Yapılacak bir tek şey vardı. En son çıkan kitapların satıldığı dükkânını hemen elden düşme kitap dükkânına dönüştürdü. Örselenmiş kitaplara yüzde yirmi beş ile yüzde elli indirim yapıldı, kapının üst tarafına yazılmış olan dükkânın adının, bir zamanlar küstahça parlayan yılansı süslemelerinin renginin solmasına, tanımlanması olanaksız donuk bir eski boya rengine dönüşmesine göz yumulmuş ve hatta resmiliğe çok meraklı olan sahibi kötü kaliteli kırmızı keçe kumaştan, biri kendisi için, biri de tezgâhtarı Merlin Grainger için olmak üzere iki bere satın almaya kadar vardırmıştı işi. Dahası keçi sakalı bırakmıştı, sakalı bir eski zaman serçesinin kuyruk tüylerine benzeyecek kadar uzamıştı, bir zamanlar şık takım elbiseler giyerken şimdi parlak alpaka yününden, saygı uyandırıcı bir şeyler giyiyordu.

Aslında Caroline'ın büyük bir felaketle sonuçlanan o kitabevi ziyaretinden bir yıl sonra, dükkânda zamana uygunluk niteliğini biraz olsun koruyan tek şey olarak Bayan Masters kalmıştı. Bayan McCracken, Bay Moonlight Quill'in izinden giderek dayanılmaz pasaklı bir kadına dönüştü.

Merlin de, sadakat ve kayıtsızlık karışımı bir duygunun etkisiyle iç dünyasının terk edilmiş bir bahçeye dönüşmesine göz yummuştu. O kırmızı keçe bereyi düşüşünün bir simgesi olarak kabul etti. New York'taki bir lisenin elişi eğitimi bölümünden mezun olduğu günden beri her zaman "fırsatları

iyi değerlendiren" bir genç adam olarak tanınmıştı, elbiselerini, saçlarını, dişlerini ve hatta kaşlarını her zaman hiç ihmal etmeden fırçalayan, çekmeli dolabın daha sonra çorap gözü olarak bilinecek belli bir gözüne temiz çoraplarını her zaman parmak ucu parmak ucuna, topuğu topuğuna gelecek şekilde yerleştirmenin değerini bilen biri.

Öyle sanıyordu ki işte bu şeyler onun Moonlight Quill'in büyük görkemi içinde kendine bir yer bulmasını sağlamıştı. Yine bunlar sayesindedir ki lisede kendisine öğretildiği gibi, ateşli bir kullanışlılık tutkusuyla, "bir şeyleri saklamaya yarayan çekmeli dolaplar" yapmaya devam etmeyi bırakmış, onları böyle çekmeceleri kim kullanıyorsa onlara –belki de cenaze levazımatçılarına– satmaya başlamıştı. Her neyse, yenilikçi Moonlight Quill, gerilemeci Moonlight Quill'e dönüşünce, kendisi de onunla birlikte dibe batmayı tercih etti; böylece elbiselerinin üzerinde biriken havanın incecik tozunun rahatını hiç kaçırmamaya, çoraplarını gömlek çekmecesi mi olur, çamaşır çekmecesi mi olur, hangi çekmece olursa olsun ona koymaya, hatta hiç çekmeceye bile koymamaya başladı. Bu yeni sallapatilik içinde temiz çamaşırların hiç giyilmeden kirlilerle birlikte yıkanmaya gitmesi, yoksul bekârlara özgü bu antikalık olmayacak bir şey değildi. Ayrıca bu da onun en sevdiği dergilere karşın oluyordu – o günlerde ölüme mahkûm yoksulların, giyilebilir Frenk gömlekleri ve güzel parça etler satın almaları, yüzde dört tasarruf bankalarına yapılacak saygın yatırımlar yerine kişisel mücevherlere yapılan hayırlı bir yatırımı tercih etmeleri gerçekleri gibi, korkunç terbiyesizliklerine karşı başarılı yazarlar tarafından yazılmış makalelerle adeta sersemlemiş dergilere karşın.

Gerçekten de bu tuhaf bir durumdu ve yüreğinde tanrı korkusu olan önemli pek çok kişi için hiç de iç açıcı bir durum değildi. Cumhuriyet tarihinde neredeyse ilk kez Georgia'nın

kuzeyinde herhangi bir zenci, bir dolarlık bir kâğıt para bozdurabiliyordu. Ama o tarihte bir sentin satın alma gücü bir Çin ubu'sununkine yakın olduğu, alkolsüz bir içecek satın aldığınızda pek ender olarak size para üstü olarak verildiği, bir senti ancak gerçek kilonuzu öğrenmek için tartılırken kullandığınız için, bu belki de ilk bakışta göründüğü kadar tuhaf değildi. Yine de Merlin için o yaptığı şeyi yapması, Bayan Masters'a evlilik önerisinde bulunmak gibi çok tehlikeli ve neredeyse istemeden yaptığı şeyi yapması çok tuhaf bir durumdu. Daha tuhafı da kadının teklifi kabul etmesiydi.

Cumartesi gecesi Pulpat'te, sofra şarabıyla sulandırılmış 1,75 dolarlık bir şişe su içerken yapıldı bu evlenme önerisi.

"Şarap içince her tarafım karıncalanıyor, senin karıncalanmıyor mu?" dedi Bayan Masters neşeyle.

"Evet," diye yanıt verdi Merlin dalgın dalgın; sonra, bir şeylere gebe uzun bir duraklamanın ardından ekledi: "Bayan Masters, Olive; beni dinlersen sana bir şey söyleyeceğim."

Bunun arkasından ne geleceğini anlayan Bayan Masters'da karıncalanmalar arttı, sanki kendi sinirsel tepkileri sonucu birazdan elektrik akımına tutulup ölecekmiş gibiydi. Ama ağzından çıkan, "Evet, Merlin," sözcüklerini, kendi iç dünyasındaki çalkantının en küçük bir belirtisini, titreşimini yansıtmadan söylemişti. Merlin ağzında bulduğu kaçak bir hava kırıntısını yuttu.

"Servetim yok," dedi bir duyuruda bulunur gibi. "En küçük bir servetim yok."

Göz göze geldiler, gözleri birbirine kilitlendi, istekle doldu, dalgınlaştı, güzelleşti.

"Olive," dedi kadına, "seni seviyorum."

"Ben de seni seviyorum, Merlin," diye yanıt verdi kadın yalnızca. "Bir şişe daha şarap içelim mi?"

"Evet," diye haykırdı Merlin, yüreği güm güm çarpıyordu. "Yani sen..."

"Nişanımızın şerefine içelim," diyerek sözünü kesti kadın cesaretle. "Dilerim kısa sürer!"

Merlin neredeyse bağırdı, yumruğunu masaya indirdi: "Hayır! Dilerim sonsuza kadar sürer!"

"Ne?"

"Şey... Ah, ne demek istediğini anladım. Haklısın. Dilerim kısa sürer." Güldü ve ekledi: "Yanlış anlamışım."

Masaya şarap geldikten sonra konuyu enine boyuna tartıştılar.

"E, ilk önce küçük bir daire kiralamamız gerekiyor," dedi Merlin. "Galiba, evet, tabii ya, oturduğum binada küçük bir tane var, büyük bir oda, küçük bir mutfakçık gibi bir şey, aynı katta kullanılabilecek bir banyo."

Kadın sevinçle ellerini çırptı, Merlin onun gerçekten de çok güzel olduğunu düşündü, yani yüzünün üst tarafının – burun köprüsünden aşağısı biraz bozuktu. Kadın heyecanla devam etti:

"Sonra paramız olur olmaz havalı bir daireye geçeriz, telefona bakan bir kızın* çalıştığı, asansörlü falan."

"Daha sonra da kent dışında bir ev; bir de araba."

"Bundan daha güzel bir şey düşünemiyorum. Ya sen?"

Merlin bir an sustu. Dördüncü katın arka tarafındaki odasından vazgeçmek zorunda kalacağını düşünüyordu. Ama şu anda buna pek aldırdığı yoktu. Geçen bir buçuk yıl içinde –aslında Caroline'ın Moonlight Quill'e geldiği günden bu yana– onu hiç görmemişti. Bu ziyaretten sonraki bir hafta boyunca kızın ışıkları hiç yanmadı – iki bina arasındaki geçide yansıyan karanlık derin derin düşünüyor, körlemesine el yordamıyla yolunu bularak onun umutla bekleyen perdesiz penceresinden içeriye giriyor gibiydi. Sonunda bir gün ışıklar yandı ama gö-

* Resepsiyon görevlisi. (y.n.)

rünen kişi Caroline değil, bodur bir aileydi: Dert küllü bir bıyığı olan bodur bir adam ile bütün günü kalçalarını okşayarak, küçük bibloları yerleştirerek geçiren koca memeli bir kadın. Onlarla iki gün geçirdikten sonra Merlin güneşliği sertçe indirdi.

Hayır, Merlin dünyada Olive'le birlikte uyanmaktan daha güzel bir şey düşünemiyordu. Bir banliyöde bir kulübeleri olacaktı, mavi boyalı bir kulübe, dış cephesi beyaz kaplamalı, yeşil çatılı kulübelerden yalnızca bir gömlek aşağıda. Kulübenin çevresini kuşatan çimenlikte paslı kürekler, yeşil renkte kırık bir bank, sola doğru bel vermiş hasır gövdesi olan bir bebek arabası bulunacaktı. Çimenliği, çocuk arabasını ve kulübeyi, kendisinin bütün dünyasını, Olive'in o biraz irice, yeni Olive dönemine ait kolları saracaktı ve Olive yürürken, çok fazla yüz masajı yapmaktan dolayı yanakları çok hafifçe aşağı yukarı sakırdayacaktı. Şimdi onun sesini duyabiliyordu, iki kaşık boyu öteden.

"Bu gece bunu diyeceğini biliyordum, Merlin. Görüyordum ki..."

Görüyormuş. Ah, birden acaba ne kadarını görebildiğini merak etti. Üç erkekle birlikte içeriye giren ve yan masaya oturan kızın Caroline olduğunu görebiliyor muydu acaba? Ah, bunu görebiliyor muydu? Adamların yanlarında Pulpat'in kırmızı mürekkebinden üç kat daha koyu, daha güçlü içkiler getirdiklerini görüyor muydu?

Merlin soluğu kesilerek baktı, Olive ısrarcı bir balarısı gibi, o hiç unutulmayacak saatlerin tatlı özsuyunu emerken alçak sesle, usul usul konuşuyordu, ses dalgalarını taşıyan boşluğun gerisinden onun konuşmasını Merlin yarı duyuyor yarı duymuyordu. Oğlan cam bardaktaki buzların tıkırtısını, aralarında şakalaşıp gülen dördünün kahkahalarını dinliyordu; ayrıca Caroline'ın o çok iyi tanıdığı kahkahası onu heyecanlandırmış, alıp götürmüş, yüreğini tartışmasız bir şekilde kendi ma-

sasına çağırmış, o da kuzu kuzu onun dediğini yapmıştı. Kızı açık seçik bir biçimde görebiliyordu, aradan geçen bir buçuk yıl içinde onun çok az da olsa değiştiğini düşünmek hoşuna gitti. Işık yüzünden miydi yoksa yanakları biraz göçmüş müydü, gözleri daha saydam da olsa eskisi kadar ışıl ışıl değil miydi yoksa? Gelgelelim o kızıl-kahve saçlarındaki gölgeler hâlâ erguvan rengindeydi; ağzı hâlâ öpüşleri çağrıştırıyordu, tıpkı koyu kırmızı lambanın artık başkanlığı bıraktığı kitabevi alacakaranlık olduğu zaman, kızın bazen Merlin'in gözleriyle kitap rafı arasına giren profili gibi.

Kız içiyordu. Yanakları kıpkırmızıydı, bu kırmızılıkta, gençliğin, şarabın ve iyi cins –iyi cins olduğunu söyleyebilirdi– makyaj malzemesinin payı vardı. Solunda oturan genç adam ile sağındaki iriyarı herifi çok eğlendiriyordu, hatta tam karşısında oturan yaşlı adam da eğlenir gibiydi çünkü büyük bir şaşkınlıkla hafifçe ayıplayıcı, bir başka kuşağa ait kahkahalar atıyordu. Kızın kesik kesik söylediği şarkının sözlerini duyabiliyordu Merlin:

Dikkatli ol parmaklarını şıklatırken,
Paçaları sıvama dereyi görmeden...

İriyarı adam kızın kadehini kehribar rengi buz gibi içkiyle doldurdu. Masanın çevresinde birkaç tur dolaşan, falan ya da filan yemeğin lezzeti konusunda neşeyle, nafile sorular soran Caroline'a umutsuzca bakan garson sonunda siparişe benzer bir şeyler alınca hemen uzaklaştı...

Olive, Merlin'e bir şeyler söylüyordu.

"Pekiyi, ne zaman?" diye soruyordu, sesi hayal kırıklığıyla hafifçe gölgelenmişti. Merlin birden kızın sorduğu bir soruya hayır yanıtını verdiğini fark etti.

"Oo, bir gün."

"Senin için... önemsiz mi?"

Kadının sesindeki acılı dokunaklılık, gözlerini ona çevirmesine yol açtı.

"Mümkün olan en erken tarihte, hayatım," diye yanıt verdi Merlin, şaşırtıcı bir tatlılıkla. "İki ay sonra – haziranda."

"O kadar çabuk mu?" Sevinç ve heyecandan kadının neredeyse soluğu tıkanıyordu.

"Ah, evet, haziran diyelim biz. Beklemenin anlamı yok."

Olive sanki iki ayda hazırlıklarını tamamlamasına olanak yokmuş numarası yapmaya başladı. Ne kötü bir çocuktu şu! Sabırsızlık etmiyor muydu ama! Ee, ***kendisini*** sıkıştırmaması gerektiğini ona gösterecekti. Aslında oğlan öylesine hızlı davranmıştı ki Olive daha onunla evlenip evlenmemesi gerektiğini bile tam olarak bilmiyordu.

"Haziran," diye yineledi Merlin, kararlılıkla.

Olive gülümsedi, içini çekti, kahvesini yudumladı; serçeparmağı öteki parmaklara göre gerçek bir zarafetle yukarı kalkmış olarak. Merlin'in aklına tuhaf bir düşünce geldi, beş tane yüzük alıp o parmağa halkaları atarak geçirmek.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı oğlan yüksek sesle. Onun parmaklarından birine ***gerçekten de*** yakında yüzük geçirecekti.

Gözleri sert bir hareketle sağa kaydı. O dört kişilik parti öylesine gürültülü bir hal almıştı ki başgarson yanlarına gelip onlarla konuşmuştu. Caroline başgarsonla tartışırken sesini yükseltti, o ses öylesine berrak, öylesine genç bir sesti ki sanki bütün lokanta onu dinlemek istedi – yeni sırına dalıp gitmiş olan Olive Masters dışında bütün lokanta.

"Tanıştığımıza memnun oldum," diyordu Caroline. "Belki de tutsak alınmış en yakışıklı başgarson. Çok yazık. Bu konuda bir şeyler yapmak gerek, Gerald." Sağında oturan adama söylemişti bunları. "Başgarson çok gürültü ettiğimizi söylüyor. Gürültü etmememizi rica ediyor. Ne yanıt vereyim?"

"Şişt!" diyerek itiraz etti Gerald, gülerken. "Şişt." Merlin onun alçak sesle şunu eklediğini duydu: "Bütün burjuvazi ayağa kalkacak. Mağaza müdürlerinin Fransızca öğrendikleri yer burası."

Caroline birden dikkat kesilerek doğruldu.

"Bir mağaza müdürü mü var, nerede?" dedi yüksek sesle. "Bana mağaza müdürünü gösterin."

Bu söz masadakilerin çok hoşuna gitti anlaşılan çünkü Caroline da içinde olmak üzere hepsi yeniden gülmeye başladılar. Başgarson dikkatli ama umutsuz, son bir uyarıdan sonra bir omuz hareketiyle Fransızlaştı ve geriye çekildi.

Herkesin bildiği gibi Pulpat, tabldot lokantalarının değişmez saygınlığına sahip bir işletmeydi. Klasik anlamıyla neşeli bir yer değildi. İnsan oraya gelir, kırmızı şarabını içer, alçak ve isli tavanların altında belki her zamankinden biraz fazla ve biraz yüksek sesle konuşur, sonra evine gider. Saat dokuz buçukta dükkân sımsıkı kapanır; polise parası ödenir, hanımefendiye fazladan bir şişe şarap gönderilir, polis gider, vestiyerdeki kız, paraları toplayan kişiye aldığı bahşişleri teslim eder, sonra karanlığa boğulan küçük yuvarlak masalar yoklara karışır. Ama bu gece Pulpat'i bekleyen bir heyecan vardı – ucuz varyete türünden olmayan bir heyecan. Erguvan rengi gölgeleri olan, kızıl-kahve saçlı bir kız masanın üzerine çıktı, masanın üzerinde dans etmeye başladı.

"*Sacré nom de Dieu!** İnin oradan!" diye bağırdı başgarson. "Kesin şu müziği!"

Ama müzikçiler zaten öyle yüksek sesle çalıyorlardı ki onu duymamış gibi yapabilirlerdi; bir zamanlar onlar da genç oldukları için daha yüksek sesle, daha büyük bir neşeyle çalıyorlardı, Caroline büyük bir zarafet ve canlılıkla dans ediyor,

* (Fr.) "Tanrı'nın kutsal adı adına!" Küfürlü bir söz sayılır. (y.n.)

ipince pembe elbisesini savurtarak girdaplandırıyor, çevik kollarıyla dumanlı havada yumuşak, zarif hareketler yapıyordu.

Biraz ötedeki bir masada oturan Fransızlar bağırış çağırış alkışlamaya başladılar, başkaları da onlara katıldı – bir anda salon alkış sesleriyle, bağrışmalarla doldu, yemek yiyenlerin yarısı ayaktaydı, alelacele çağrılan lokanta sahibinin en arkada bir yerde bu şeye bir an önce son verilmesi isteğini duyulmasa da sesli olarak ifade ettiği anlaşılıyordu.

"... Merlin!" diye bağırdı Olive, sonunda uykusundan uyanmış, heyecanlanmıştı. "Ne aşağılık bir kız bu böyle! Haydi gidelim – hemen!"

Büyülenmiş olan Merlin ezik bir sesle henüz hesabı ödemediklerini söyleyerek itiraz etti.

"Ziyanı yok. Masaya 5 dolar bırak. Bu kızdan nefret ediyorum. Ona bakmaya ***dayanamıyorum***." Ayağa kalkmıştı, Merlin'i kolundan çekiştiriyordu.

Merlin önce çaresizlik içinde, gevşek gevşek, daha sonra düpedüz isteksizce ayağa kalktı, şu anda doruğuna yaklaşmakta olan, unutulmayacak çılgın bir patırtıya dönüşme tehdidi taşıyan korkunç şamatanın arasında ilerleyen Olive'i kös kös izledi. Boynunu büküp paltosunu aldı, yarım düzine basamağı tökezleyerek tırmandı, onu dışarıda nisan ayının nemli havası karşıladı, kulakları hâlâ masanın üzerindeki hafif ayakların sesleriyle, kahvehanenin küçük dünyasını doldurup taşan kahkahalarla çınlıyordu. Sessizce Beşinci Cadde'ye, otobüse yürüdüler.

Kız düğünle ilgili olarak söyleyeceği şeyi ancak ertesi günü söyledi – tarihi nasıl öne aldığını: 1 Mayıs'ta evlenmeleri çok daha iyi olurdu.

III

Evlendiler de; Olive'in annesiyle birlikte yaşadığı dairedeki avizenin altında biraz boğucu bir tarzda. Evlilikten sonra evliliğin mutluluğu yaşandı, daha sonra da yavaş yavaş artan bezginlik. Merlin'in omuzlarına binen bir sorumluluk vardı, haftada kazandığı 30 dolar ile karısının 20 dolarını, hatırı sayılır derecede şişman kalmaya yetirmek, bu şişmanlığın belirtilerini saklayacak doğru dürüst giyecekler için artırmak sorumluluğu.

Üç beş hafta lokantalarda yaşadıkları, neredeyse küçük düşürücü, feci olaylardan sonra onlar da hazır yemek dükkânlarından beslenenler ordusuna katılmaya karar verdiler; bunun üzerine Merlin yine eski hayat tarzına döndü: Her akşam Braegdort Şarküterisi'ne uğrayıp patatesli salata, dilimlenmiş salam, hatta bazen de savurganlık edip domates dolması alırdı.

Sonra yorgun argın evin yolunu tutar, karanlık koridora girer, deseni silinmiş eski bir halıyla kaplı, kırık dökük üç kat merdiveni tırmanırdı. Koridorun eskiden kalma bir kokusu vardı: 1880'lerin sebzeleri kokuyordu, "Âdem ve Havva" Bryan'ın seçimlerde William McKinley'yle* yarıştığı dönemde moda olan mobilya cilası, eski ayakkabıların ve çoktan yamaişi örtü yapılmış elbiselerin bir karış tozuyla ağırlaşmış kapı perdeleri kokuyordu. Bu koku onu merdiveni çıkarken izler, her merdiven sahanlığında günün yemeklerinin kokusuyla canlanır, güçlenir, Merlin bir sonraki merdiveni tırmanmaya başladığında yeniden ölmüş kuşakların ölü alışkanlıklarının kokusuna dönüşürdü.

---

* 1900 yılı seçimlerine bir gönderme. Başkan adayı, azılı Darwin ve evrim düşmanı William Jenning Bryan (1860-1925), görev başındaki başkan, William McKinley tarafından yenilgiye uğratılmıştı. (y.n.)

Sonunda kendi odasının kapısına gelir, kapı yakışık almaz bir isteksizlikle açılır, "Merhaba canım! Bu gece sana ziyafet var," sözlerinden sonra nerdeyse bir burun kıvırmayla kapanırdı.

"Bir parça hava almak için" eve her zaman otobüsle gelen Olive yatakları düzeltiyor, bir şeyleri yerine asıyor olurdu. Kocasının seslenmesi üzerine yanına gider, gözleri faltaşı gibi açık halde onu çabucak öper, bu arada kocası da iki eliyle karısını kollarından yakalayarak taşınır merdiven gibi dimdik tutardı; sanki karısı dengesi olmayan bir nesneydi de bıraktığı zaman arkaüstü kaskatı yere düşecekti. İşte damatlık öpücükten sonra evliliğin ikinci yılında gelen öpücük böyleydi (yani sözgelimi bu tür şeylerden anlayan ve genelde tutkulu filmlerden kopya eden kişilerin en iyi olasılıkla yapmacık öpücüklerinden sonra).

Sonra akşam yemeği yenir, ardından yürüyüşe çıkılır, iki sokak öteye kadar yürünür, Central Park'tan geçilir ya da bazen sinemaya gidilirdi. Filmler onlara hayatın kendileri gibi insanlar için düzenlendiğini sabırla öğretirdi, uslu olur yasal amirlerinin sözünü dinlerler, zevklerden uzak dururlarsa, yakında hayatlarında çok büyük, müthiş güzel bir şey olacaktı.

İşte üç yıl günler böyle geçti. Sonra hayatlarında bir değişiklik oldu: Olive bir bebek doğurdu, bunun sonucunda Merlin'in maddi olanaklarının musluğu açılıverdi. Olive'in lohusalığının üçüncü haftasında, büyük bir gerginlik içinde bir saat prova ettikten sonra Bay Moonlight Quill'in odasına gitti, büyük bir maaş artışı istedi.

"Burada on yıldır çalışıyorum," dedi. "Ta on dokuz yaşından bu yana. Çalıştığım yerin çıkarlarını korumak için her zaman elimden geleni yaptım."

Bay Moonlight Quill bu konuyu düşüneceğini söyledi. Ertesi sabah Merlin'i çok sevindirdi çünkü çoktandır düşün-

düğü bir projeyi uygulamaya koyacağını açıkladı – kitabevindeki aktif görevini bırakacak, belli aralıklarla ziyarete gelecek, dükkânın yönetimini Merlin'e bırakacak, haftalığını 50 dolara çıkaracak ve yüzde on kâr payı verecekti. Yaşlı adam sözlerini tamamladığı zaman Merlin'in yanakları al al olmuş, gözleri yaşarmıştı. Patronunun elini yakaladı, var gücüyle sıktı, şu sözleri yineleyip duruyordu:

"Çok iyisiniz, efendim. Çok cömertsiniz. Çok, çok iyisiniz."

Böylece on yıl büyük bir bağlılıkla kitabevinde çalıştıktan sonra emeğinin karşılığını almıştı. Geriye baktığı zaman artık bu mutluluk noktasına tırmanıncaya kadar geçen zamanı, bazen sefil ama her zaman kaygı, heyecansızlık, hayal kırıklığıyla dolu gri bir on yıl, iki bina arasındaki geçitte ay ışığının donuklaştığı, Olive'in yüzünde gençliğinin solduğu bir dönem olarak görmüyordu; yenilmez bir iradeyle her türlü engeli aştığı görkemli ve başarılı bir tırmanış olarak görüyordu. Onu mutsuzluğa kapılmaktan koruyan şey olan kendini kandırma iyimserliği şimdi amansız kararlılığın altın sarısı giysilerini kuşanmıştı. Beş altı kez Moonlight Quill'den ayrılma, daha yüksek yerlere tırmanma yönünde adım atmış, ama sırf cesaretsizliği yüzünden yine eski işinde kalmıştı. Ne tuhaftır ki şimdi o günler ona müthiş bir dayanıklılık sergilediği, bulunduğu yerde sonuna kadar mücadele etme "kararlılığı" gösterdiği günler olarak görünüyordu.

Her neyse, şimdilik biz Merlin'in kendisini böyle dev aynasında görmesini çekememezlik etmeyelim. Amacına ulaştı. Otuz yaşında önemli bir post sahibi oldu. O akşam dükkândan çıkarken hayli mutluydu, cebindeki parayı son kuruşuna kadar Braegdort Şarküterisi'nde bulabileceği en müthiş yiyeceklere yatırdı, elinde dört büyük kesekâğıdı ve o büyük haberle birlikte tökezleyerek eve gitti. Olive'in midesi bulandığı için yemek yiyememesi, dört domates dolmasıyla mücadele ederken

biraz, ama tartışmasız biçimde midesini bozması, ertesi günü buzsuz buz kutusunda kalan yiyeceklerin çoğunun bozulması bu sevinçli olayı gölgelemedi. Evlendiği haftadan bu yana ilk kez Merlin hiçbir bulutun gölgelemediği sakin bir göğün altında yaşıyordu.

Küçük oğluna Arthur adı verildi, hayat belli bir ağırbaşlılık ve önem, zamanla bir odak noktası kazandı. Merlin ile Olive kendi evrenleri içinde biraz ikinci plana düşmeye razı oldular; ama kişiliklerinden verdikleri ödünü insanlık tarihi kadar eski bir gurur olarak geri aldılar. Kent dışında bir evleri olmadı ama her yaz Asbury Park'taki pansiyonda geçirdikleri bir aylık tatille o boşluğu doldurdular; ayrıca Merlin'in iki haftalık izni sırasında bu gerçekten de mutlu bir gezi niteliği kazanıyordu – özellikle de bebek gerçek anlamda denize açılan o büyük odada uyurken Merlin, Olive'le birlikte, purosunu tüttürerek ve sanki yılda 20 bin kazanıyormuş gibi görünmeye çalışarak o kalabalık tahta yolda yürüdüğü zamanlar.

Günlerin ağır, yıllarınsa hızlı geçmeye başlamasından telaşa kapılsa da Merlin otuz bir, sonra otuz iki yaşına geldi; sonra neredeyse, altın arayıcılarının onca yıkama ve elekten geçirme işleminden sonra ellerinde kalan bir avuç altın gibi, gençliğin ancak birazının kaldığı yaşa koşar adım ulaştı: Otuz beş yaşına bastı. Sonra bir gün Beşinci Cadde'de Caroline'ı gördü.

Günlerden pazardı, pırıl pırıl güneşli, çiçekli bir Paskalya sabahı, Beşinci Cadde zambakların, jaketatayların, mutlu nisan renklerini taşıyan bonelerin gösteri alanıydı. Saat on iki: Büyük kiliselerden dışarıya oluk oluk insan taşıyordu; St. Simon's, St. Hilda's kiliseleri, Mektuplar Kilisesi, koca koca ağızlara benzeyen kapılarını açmıştı, o kapılardan dışarıya taşan insanlar birbirlerine rastlar, bilikte yürür, çene çalar ya da bekleyen taksi şoförlerine ellerindeki beyaz buketleri sallarken elbette mutlu bir kahkahayı andırıyordu.

Mektuplar Kilisesi'nin önünde kilisenin on iki komisyon üyesi duruyor, kiliseye gelen, o yıl sosyeteye takdim edilmiş genç kızlara, içi yüz pudrası dolu Paskalya yumurtaları dağıtarak yılların geleneğini sürdürüyordu. Onların çevresinde çok zenginlerin olağanüstü temiz ve bakımlı, uygun düşeceği şekilde şirin ve bukleli, annelerinin parmaklarındaki mücevherler gibi ışıl ışıl parlayan iki bin çocuk neşeyle dans ediyordu. Yoksulların çocukları için konuşur mu hiç duygusal kişi? Ah, ama zenginlerin, o tertemiz, güzel kokulu, ciltleri kır havasının tazeliğini taşıyan, hepsinden önemlisi de yumuşak ev içi sesiyle konuşan çocukları varken.

Küçük Arthur beş yaşındaydı; orta sınıf bir ailenin çocuğuydu. Başkalarından farkı olmayan, dikkat çekmeyen, gelecekte sahip olabileceği her türlü eski Yunan özleminin tadını kaçıracak bir burnu olan Arthur annesinin sıcak ve yapışkan elini sıkı sıkı tutmuş, öteki yanında da Merlin'le birlikte, mezunlar günü kalabalığına karıştılar. İki kilisenin bulunduğu Elli Üçüncü Sokak'taki izdiham en yüksek noktasına ulaşmıştı. Öyle yavaş ilerleniyordu ki küçük Arthur bile ayak uydurmakta zorlanmıyordu. O arada şık nikel aksesuvarları olan çok koyu kırmızı bir landonun kaldırım kenarına yaklaşıp durduğunu fark eden kişi Merlin'di. Arabanın içinde Caroline vardı.

Siyahlar giymişti, vücuduna oturan, eflatun süsleri olan, bel kısmı orkidelerden oluşan bir korsajla çiçek açmış bir elbise. Merlin irkildi, sonra korkuyla ona baktı. Evlendi evleneli, sekiz yıldır kızı ilk kez görüyordu. Ama artık kız değildi o. Her zamanki gibi inceydi – ya da belki pek ince değildi çünkü tıpkı yanaklarının ilk teraveti gibi o oğlan çocuğu kabadayılığı, o ukala yeniyetmeliği kalmamıştı. Ama güzeldi; üzerinde bir ağırbaşlılık, gelip geçici yirmi dokuz yaşın büyüsü vardı ve arabanın içinde öyle bir soğukkanlılıkla oturuyor, arabaya öyle yakışıyordu ki ona bakarken Merlin'in soluğu kesildi.

Caroline birden güldü; o eski, Paskalya'nın ta kendisi kadar, Paskalya çiçekleri kadar ışıl ışıl, eskisinden daha olgun bir gülümsemeydi bu ama yine de dokuz yıl önce o kitabevindeki ilk gülümsemenin ışıltısı ve umut vericiliği bir şekilde yoktu onda. Daha çeliksi, hayal kırıklığı ve keder dolu bir gülümsemeydi.

Ama yine de yumuşak ve gerçek bir gülümsemeydi bu, jaketataylı iki adama, ıslak ve yanardöner saçlarını örten silindir şapkaları çıkarttırmaya, onları koşturtmaya yetmişti; adamlar arabanın yanına gelmiş, Caroline'ın eflatun eldiveni onların gri eldivenlerine dokunurken telaş içinde eğilerek selam vermişti. Bu iki kişiye biri daha katıldı, sonra iki kişi daha, sonunda landonun çevresinde hızla büyüyen bir kalabalık birikti. Merlin yanı başındaki genç bir adamın belki de yakışıklı arkadaşına şöyle dediğini duydu:

"Senden biraz izin isteyeceğim, konuşmam *gereken* biri var. Sen yürümeye devam et. Ben sana yetişirim."

Üç dakika içinde landonun dört yanı –önü, arkası, yan tarafları– dört adam tarafından işgal edilmişti ve her biri, aralıksız süren konuşmaların arasında Caroline'ın dikkatini çekecek zekice bir cümle kurmaya çalışıyordu. Bereket versin küçük Arthur'un sıkı sıkı kapatılmış giysisi bir kopçanın gevşemesiyle açılma tehdidinde bulunmak için bu ânı seçti de Olive de açılan kopçayı acele iliklemek üzere çocuğu hemen bir binanın yanına sürükledi ve Merlin sokaktaki bu kabul odası manzarasını rahat rahat seyredebildi.

Kalabalık arttı. İlk sıranın arkasında bir sıra daha oluştu, sonra iki sıra daha. Hepsinin ortasında siyah bir buketin içinde uzun boyunlu bir orkide gibi, kalabalığın arasında kaybolmuş arabasında, tahtına oturmuş Caroline vardı. Başını sallıyor, bağırarak insanları selamlıyor, öylesine gerçek bir mutlulukla gülümsüyordu ki birden daha başka erkekler de yanlarındaki

karılarını ya da birlikte dolaştıkları kadınları bırakıp iri adımlarla ona doğru seğirtti.

Artık sıkış tepiş hale gelmiş kalabalığa bir de salt meraktan dolayı birikenler eklendi; Caroline'ı tanımaları olanağı bulunmayan, her yaştan erkek, kalabalığı yara yara geliyor, yarıçapı durmadan genişleyen halkanın içinde yok oluyordu, sonunda eflatunlu bayan, kendiliğinden oluşmuş kocaman bir toplantı salonunun merkezi haline gelmişti.

Bütün çevresi yüzlerle sarılıydı: tertemiz tıraşlı yüzler, bıyıklı, genç, yaşlı, yaşı belirsiz yüzler, bazen de, tek tük bir kadın. O büyük insan kitlesi hızla karşıdaki bordür taşına doğru genişliyordu. Biraz ilerdeki St. Anthony Kilisesi'nden boşalan loca sahibi insanlar kaldırıma taştılar, sokağın karşısındaki bir milyonerin demir çitine kadar sokağı tıklım tıklım doldurdular. Bulvardan hızla geçmekte olan motorlu taşıtlar durmak zorunda kaldı, kısa zamanda kalabalığın dış sınırında üç, beş, altı sıra taşıt birikti; trafiğin aşırı yüklü kaplumbağaları olan otobüsler kalabalığın arasına dalıyor, içindeki yolcular çılgınca bir heyecanla otobüslerin tavanlarına kadar kenarına doluşuyor, insan kitlesinin tam ortasında, şu anda o kitlenin kıyısından neredeyse görünmeyen merkezine bakıyorlardı.

Yığılma korkunç boyutlara ulaştı. Yale ile Princeton arasındaki hiçbir maçın sosyetik seyircisi, hiçbir beyzbol şampiyonasının terli seyirci gürühu, siyahlı-eflatunlu kadının çevresinde konuşan, gülüşen, boru sesi gibi sesler çıkaran iyi giyimli kalabalıkla karşılaştırılamazdı. Dehşet verici bir şeydi, korkunçtu. Dört ya da beş yüz metre aşağıda ne yapacağını şaşırmış bir polis bölge karakolunu arıyordu; aynı köşede korkuya kapılmış bir sivil yangın alarmının camına çarptı, kentteki bütün itfaiyelere çılgın bir yangın alarmı gönderdi; yüksek binalardan birinin üst katlarından birinde çılgına dönen bir hizmetçi içki yasağı infaz görevlisine, Bolşevizm üzerinde uzmanlaşmış

şerif yardımcılarına, Bellevue Hastanesi'nin doğum servisine telefon etti.

Gürültü arttı. İlk itfaiye geldi, havayı dumana boğdu, metal şakırtısı sesiyle yüksek, yankılanmalı duvarlardan aşağıya metalik bir duyuruda bulundu. Kentin başına korkunç bir felaket geldiği düşüncesiyle heyecanlanan iki papaz yardımcısı hemen özel hizmetlere emir vermişti, St. Hilda'nın, St. Anthony'nin büyük çanları çalmaya başladı, bunlara St. Simon'ın ve Mektuplar Kilisesi'nin kıskanç çanları da katıldı. Bu kargaşanın gürültüsü ta Hudson'dan, Doğu Irmağı'ndan bile duyulmuştu ve feribotlar, römorkörler, okyanus gemileri sirenlerini, düdüklerini çalmaya başladı, bu sesler Riverside Caddesi'den ta Aşağı Doğu Yakası'nın gri liman bölgelerine kadar, bazen değişerek, bazen tekrarlar yaparak, melankolik şekilde azala azala, kenti çaprazlama geçip buraya kadar geliyordu...

Landosunun tam ortasında siyahlı-eflatunlu kadın oturuyor, ilk hücum sırasında konuşma mesafesinde bir yere kadar sokulabilmiş olan, jaketataylı mutlu azınlıktan kâh biriyle kâh ötekiyle çene çalıyordu. Bir süre sonra artan bir kaygıyla çevresine ve yanı başındakilere baktı.

Esnedi, kendisine en yakın olan adama, acaba bir koşu gidip kendisine bir bardak su alabilir mi, diye sordu. Adam biraz utanarak özür diledi. Ne elini ne ayağını kımıldatmasına olanak vardı. Kendi kulağını bile kaşıması olanaksızdı...

Irmak sirenlerinin bağırtısı havada ilerlerken iyice keskinleştiğinde Olive, Arthur'un tulumunun son kopçasını da iliklemişti, kafasını kaldırıp baktı. Merlin onun irkildiğini, dış cephe sıvası gibi yavaş yavaş katılaştığını, sonra şaşkınlıkla ve hiç hoşlanmadığını belli eden bir ifadeyle küçük bir soluk daralması geçirdiğini gördü.

Birden, "Şu kadın!" diye bağırdı. "Öf!"

Merlin'e acılı ve suçlayıcı bir bakış fırlattı, bir eliyle Arthur'u kucağına aldı, öteki eliyle kocasını yakaladı, kalabalığın arasından şaşırtıcı bir kıvraklıkla ama çarpa çarpa geçerek kocasını sürükledi. Her nasılsa insanlar ona yol vermişti; her nasılsa Olive sıkı sıkı tuttuğu kocasını ve oğlunu elinden kaçırmamayı başarmıştı; her nasılsa saçı başı darmadağın olmuş, canı çıkmış halde iki sokak ötede açık bir alana ulaşmayı ve hiç yavaşlamadan hızla bir yan sokağa dalmayı başarmıştı. Ancak bütün o gürültü hafifleyip donuk ve uzak bir uğultuya dönüştüğü zamandır ki bir yaya yolunda durmuş, Arthur'u yere bırakmıştı.

"Pazar günü bile ha! Kendini zaten yeterince küçük düşürmemiş miydi?" Tek söylediği buydu. Bunu Arthur'a söylüyordu, günün geri kalan bölümünde de her şeyi Arthur'a söylermiş gibi yapmıştı. Kaçıp geldikleri yuvalarında tuhaf ve anlaşılmaz bir nedenden dolayı bir kez olsun kocasının yüzüne bakmamıştı.

IV

Otuz beş ile altmış beş yaş arasındaki yıllar, insanın edilgen belleğinde açıklanması olanaksız, şaşırtıcı bir dönme dolap gibi döner durur. Doğru, o yıllar soluk soluğa kalmış, rahatsız yürüyüşlü atlardan oluşan bir dönme dolaba benzer, atlar önceleri pastel renklere, daha sonra donuk grilere ve kahverengilere boyanmıştır ama istediği kadar baş döndürücü ve kafa karıştırıcı da olsa, asla çocukluğun ve ergenliğin dönme dolaplarına benzemezdi, elbette gençliğin inişli çıkışlı, heyecanlı, rotası belli, fişek gibi lunapark trenine hiç benzemezdi. Çünkü bu otuz yıl içinde kadınların ve erkeklerin çoğu hayattan yavaş yavaş çekilir, ilkin bu, pek çok sığınağın, gençliğin

binlerce yıllık eğlence ve antikalıklarının bulunduğu bir cepheden, bunların daha az olduğu, bütün tutkularımızı tek bir tutkuya indirgediğimiz, boş zaman eğlencelerimizi tek bir eğlenceye, arkadaşlarımızı bizde uyuşturucu etkisi yaratan birkaç kişiye indirgediğimiz zaman, geri hatlara çekilme biçiminde olur; en sonunda yapayalnız, ıpıssız, hiç de tahkim edilmemiş bir müstahkem mevkide buluruz kendimizi; biz orada dönüşümlü olarak bazen korkmuş, bazen yorgun halde oturur, ölümü beklerken, fişek kovanlarının ıslıkları bize iğrenç gelir, artık bizim için yarı duyulur yarı duyulmaz seslerdir.

Bu durumda Merlin kırk yaşındayken otuz beşinde olduğundan farklı değildi; daha büyük bir göbek, kulaklarının hizasında gri bir parıltı, yürüyüşünde daha kesin şekilde belli olan, bir canlılık eksikliği. Kırk yaşı ile kırk beş yaşı arasında, sol kulağındaki hafif sağırlığı saymazsak, fazla fark yoktu. Ama elli beşinde o süreç çok hızlı ilerleyen kimyasal bir değişiklik halini almıştı. Her yıl ailesi için biraz daha "yaşlı bir adam" oluyordu – karısı açısından bakarsak neredeyse bir bunak. O tarihlerde artık kitabevi tümüyle ona aitti. Beş yıl önce ölmüş olan ve karısı da sağ olmayan o gizemli Bay Moonlight Quill bütün kitap stokunu ve dükkânını ona bırakmıştı, o da bütün günlerini orada, üç bin yıldır insanoğlunun kayda geçirdiği ne varsa hepsini adıyla bilen, süslemeler ve ciltler, büyük boy kitaplar ve ilk baskılar konusunda bir otorite, canlı bir katalog, okusa da asla anlamayacağı, zaten de hiç okumadığı bin yazarın hiç yanlışsız bir envanteri olarak geçiriyordu.

Altmış beş yaşına geldiğinde açıkça bunamıştı. Genelde klasik Viktorya Çağı komedilerinde ikinci yaşlı adam olarak portresi çizilen yaşlıların kasvet verici alışkanlıklarını edinmişti. Yanlış yere konmuş gözlüklerini ararken depolar dolusu zaman kaybediyordu. Durmadan karısının "başının etini" yiyor, karşılığında aynı cezaya çarptırılıyordu. Aile sofrasında yılda

üç dört kez aynı fikraları anlatıyor, oğluna hayatta nasıl davranması gerektiğiyle ilgili tuhaf, uygulanması olanaksız öğütler veriyordu. Zihnsel ve fiziksel olarak yirmi beş yaşındaki Merlin Grainger'la arasında öyle büyük farklar vardı ki, aynı adı taşıması akla aykırı bir şeydi.

Hâlâ kitabevinde çalışıyordu ama iki yardımcısı vardı; biri, onun elbette gerçekten de haylaz bulduğu bir gençti, öteki de yeni bir genç kadın, Bayan Gaffney. Kendisi gibi eski zamandan kalma, yaşlı ama saygıdeğer olmayan Bayan McCracken hâlâ hesaplara bakıyordu. Genç Arthur, o günlerde bütün gençlerin yaparmış göründüğü işi yapmak, bono satmak için Wall Street'e gitmişti. Olması gereken şey elbette buydu. Bırakın, yaşlı Merlin kitaplarında ne buluyorsa bulsun – genç Kral Arthur'un yeri hazine odasıydı.

Genç satış elemanını gözlemek gibi yeni bir alışkanlık edinen ve hakkını yemeyelim, bundan biraz utanan Merlin bir gün öğleden sonra saat dörtte, yumuşak terlikleriyle hiç ses çıkartmadan usulca dükkânın ön tarafına geçti, ön pencereden öylesine dışarıya baktı, sokağı görebilmek için iyi görmeyen gözlerini kıstı. Kaldırım kenarına büyük, olağanüstü güzel, etkileyici bir limuzin yanaştı, arabanın sürücüsü indi, arabanın içindekilerle bir şeyler konuştuktan sonra geriye döndü, şaşalamış bir halde Moonlight Quill'in girişine yöneldi. Kapıyı açtı, ayaklarını sürterek içeri girdi, yüzünde kararsızlık ifadesiyle, başında bere bulunan adama baktı, ona bakarak sanki bir sisin içinden geliyormuş gibi boğuk çıkan kalın bir sesle konuştu.

"Sizde... Sizde baskül var mı?"

Merlin kafasını "evet" anlamında salladı.

"Dükkânın arka tarafında var basküller."

Şoför kasketini çıkardı, kısa kesilmiş kıvırcık saçlı başını kaşıdı.

"Yo, hayır. Benim bu istediğim şey bir tetektif hikâyesi." Başparmağını geriye doğru sallayarak limuzini işaret etti. "Bayan gazetede görmüş. İlk baskül."

Merlin birden canlandı. Büyük bir satış olasılığı onu bekliyor olabilirdi.

"Ha, baskı demek istiyorsun. Evet, bazı ilk baskılar için ilan vermiştik; ama dedektif hikâyeleri, hayır, sanmıyorum. Neydi başlığı?"

"Unuttum. Bir cinayetle ilgili."

"Bir cinayet. Şey... Evet, *Borjia'ların Cinayetleri* diye bir şey var bizde; tamamıyla maroken, 1769 Londra'sında geçiyor..."

"Yok, yok," diyerek sözünü kesti şoför, "bir adam bir cinayet işliyor orada. Bayan gazetede görmüş, sizde satılıyormuş." Büyük bir uzman edasıyla olası birkaç kitap adını daha reddetti.

"Sihirli Bone," dedi birden, hafif bir duraklama sırasında.

"Ne?" diye sordu Merlin, kas kirişlerinin sertliğiyle ilgili bir şey söylendiğinden kuşkulanarak.

"Sihirli Bone. Cinayeti işleyen adamın adı buydu."

"Sihirli Bone mi?"

"Sihirli Bone. Belki de Kızılderili'dir."

Merlin kılları kırlaşmış yanaklarını sıvazladı.

"Aman, bayım," diye devam etti alıcı adayı, "beni büyük bir azardan kurtarmak istiyorsan iyi düşün. Her şey istediği gibi olmazsa yaşlı hanım çılgına dönüyor."

Ama Merlin, Sihirli Bone konusu üzerinde ne kadar düşünürse düşünsün, kitap raflarını ne kadar araştırırsa araştırsın, sonuç alamadı ve beş dakika sonra arabacı morali son derece bozuk halde bayanının yanına döndü. Merlin pencereden limuzinin içinde kopan büyük bir gürültü patırtının bütün işaretlerini görebiliyordu. Çileden çıkan şoför el kol hare-

ketleriyle hiçbir suçunun bulunmadığını anlatmaya çalışmıştı ama işe yaramadığı anlaşılıyordu çünkü geriye dönüp yeniden sürücü koltuğuna otururken neşesizliği geçmiş değildi.

Sonra limuzinin kapısı açıldı, bir adam indi, yirmi yaşlarında, soluk ve ince biriydi, modanın buralara yansıyan dalgalarına uygun giyinmişti, ipince bir baston taşıyordu. Dükkâna girdi, Merlin'in yanından geçip gitti, ilerleyip bir sigara çıkardı, yaktı. Merlin onun yanına gitti.

"Ne istemiştiniz, efendim?"

"Bayım," dedi genç sakince, "sizden istediğim birkaç şey var. Önce şu sigaramı burada, limuzindeki yaşlı kadın görmeden içmeme izin verin; kendisi benim büyükannem olur. Rüştüme ermeden önce sigara içtiğimi öğrenmesi bana 5000 dolara patlayacak bir konudur. Sizden istediğim ikinci şey, geçen pazarın *Times*'ında ilanını verdiğiniz *Sylvester Bonnard'ın Cinayetleri*'nin ilk baskısını arayıp bulmanız. Şuradaki büyükannem onu sizin elinizden almak istiyor."

Tetektif Hikâyesi! Birinin cinayetleri! Sihirli Bone! Şimdi her şey anlaşılıyordu. "Olacak şey değil!" der gibi hafifçe güldü, sanki hayat bana herhangi bir şeyi eğlenceli bulma alışkanlığı verseydi bunu eğlenceli bulabilirdim, demek ister gibiydi. Hemen tin tin dükkânın arka tarafına, büyük bir koleksiyonun indirimli satışında biraz ucuza satın aldığı en son yatırımını sakladığı yere koştu.

Elinde kitapla geri döndüğü zaman genç adam acele acele sigarasını pofurdatıyor, içine çektiği soluğunu dışarı verirken büyük bir mutlulukla dumanlar çıkarıyordu.

"Aman Tanrım!" dedi. "Bütün gün bir dakika yanından ayrılamıyorum, aptalca işlerine koşturuyor beni hep, altı saattir ilk kez şu sigaradan bir nefes alacak zamanım oluyor. Sorarım size, dünya bu hale mi geldi, pirinç lapası yemesi gereken, elden ayaktan düşmüş bir kadın mı bir erkeğe neyin kötü alış-

kanlık olduğunu söyleyecek? Bana böyle şeyler söylenmesinden hoşlanmıyorum. Şu kitaba bakayım."

Merlin nazikçe kitabı adama verdi, genç adam dikkatsizce kitabı açıp kitapçının yüreğini hoplattıktan sonra başparmağıyla sayfalarını karıştırdı.

"Resim yok, ha?" dedi. "Pekiyi, bayım, kaç para bu? Çekinme, söyle! Sana iyi para vermeye niyetimiz var, neden bilmiyorum."

"100 dolar," dedi Merlin kaşlarını çatarak.

Genç adam yerinden sıçrayarak ıslık çaldı.

"Üf! Yapma, yahu. Mısır tarlası işçisi yok karşında. Ben kentli bir adamım, büyükannem de kentli bir kadın, düzenli bakımı için vergilerden özel bir tahsisat ayırmak gerektiğini kabul etmem bir şeyi değiştirmez. Sana 25 dolar veriyoruz, hem de bol keseden, bilmiş ol. Evimizin tavan arasında kitaplarımız var, benim eski oyuncaklarımla birlikte tavan arasında duran kitaplar, şu kitabı yazan herif daha doğmadan yazılmış kitaplar."

Merlin kaskatı kesildi, yüzünde katı ve çekingen bir dehşet ifadesi belirdi.

"Bunu satın alman için büyükannen sana 25 dolar mı verdi?"

"Vermedi. 50 dolar verdi ama üstünü götürmemi bekliyor. Ben o yaşlı kadını bilirim."

"Söyleyin ona," dedi Merlin ağırbaşlılıkla, "sudan ucuz bir şey kaçırdı."

"40'a olmaz mı," diye ısrar etti genç adam. "Haydi, yapma – mantıklı ol, bizi soymaya çalışma."

Merlin koltuğunun altında o değerli kitapla birlikte arkasına döndü, kitabı çalışma odasındaki özel çekmecesine koymaya gitmek üzereydi ki birden içeriye biri girdi. Ön kapı, hızla değil, güm diye, duyulmamış bir sesle, azametle açıldı, o karanlık dükkâna giren, siyah ipek ve kürk giymiş kadın haya-

leti hemen Merlin'e yöneldi. Kentli genç adamın parmaklarının arasından sigarası yere düştü, ağzından istemeden, "Lanet olsun!" sözcükleri döküldü ama işin en acayibi, en dikkate değer yanı, bu giren kişinin Merlin üzerindeki etkisiydi; bu öylesine büyük bir etkiydi ki dükkânın en değerli hazinesi adamın elinden yere, yerdeki sigaranın yanına düştü. Karşısında Caroline duruyordu.

Yaşlı bir kadındı, önemli ölçüde kendini iyi korumuş yaşlı bir kadın, alışılmadık derecede güzel, alışılmadık derecede dik duran ama yine de yaşlı bir kadın. Saçları güzel beyazlaşmıştı, yumuşaktı, çok zarif bir biçimde giyinmiş, mücevherler takmıştı; kibar bir hanımefendi tarzı ruj ve allık sürmüştü, göz çevresinde ince kazayağı biçiminde kırışıklıklar, burnunun iki kıyısından başlayıp ağzının iki ucuna kadar inen derin iki çizgi göze çarpıyordu. Gözleri donuk, hırçın ve kavgacı bakışlıydı.

Ama hiç kuşkuya yer bırakmayacak şekilde Caroline'ın ta kendisiydi: Göçüş halinde de olsa Caroline'ın bütün özelliklerine sahipti; hareketleri sert ve kırılgan da olsa vücut yapısı Caroline'ın vücut yapısı; kuşkuya yer bırakmayacak şekilde pek hoş bir aşağılama ifadesi ile kıskanılası bir özgüven yansıtan tavırları Caroline'ın tavırları, hepsinden önemlisi de kırık ve titrek sesi Caroline'ın sesiydi; kırık ve titrek ama yine de hâlâ şoförlerin o cadaloz karının şoförlüğünü yapmak istemesine, kentli torunların parmaklarının arasından sigaralarının düşmesine yol açan bir ses.

Kadın durdu, kokladı. Gözleri yerdeki sigaraya takılmakta gecikmedi.

"Nedir bu!" diye bağırdı. Bu sözcükler bir soruyu ifade etmiyordu; kuşku, suçlama, doğrulama, karar ifade ediyordu. Bunlarla bir saniye bile kaybetmedi. "Ayağa kalk!" dedi torununa. "Ayağa kalk ve şu nikotini ciğerlerinden dışarı üfle!"

Genç adam dehşetle ona baktı.

"Üfle!" diye emretti.

Genç adam dudaklarını güçsüzce büzdü, havaya üfledi.

"Üfle!" diye tekrarladı büyükanne, öncekinden daha sert bir sesle.

Oğlan çaresizlik içinde ve komik duruma düşerek bir daha üfledi.

"Farkında mısın," diye sürdürdü sözünü kadın canlı bir şekilde, "beş dakika içinde 5000 dolar kaybettiğinin?"

Merlin genç adamın hemen dize gelip yalvaracağını sandı ama insan doğasının soyluluğu işte böyle bir şeydir, oğlan dimdik ayakta duruyordu; hatta bir kez daha havaya üfledi, bunu kısmen sinirinden yapmıştı, kısmen de, hiç kuşkusuz, maymunluk ederek yaşlı kadının sevgisini kazanmak gibi belli belirsiz bir umutla.

"Koca sıpa!" diye bağırdı Caroline. "Bir daha bunu yaptığını göreyim, bir daha yap, koleji bırakır doğruca çalışmaya gidersin."

Bu tehdit genç adam üzerinde öylesine etkili oldu ki zaten soluk olan benzi iyice soldu. Ama Caroline'ın söyleyecekleri bitmemişti.

"Senin, erkek kardeşlerinin, evet, o eşek babanın benim için ne düşündüğünüzü bilmiyor muyum sanıyorsun? Bal gibi biliyorum. Bunadığımı düşünüyorsunuz. Pelteye döndüğümü düşünüyorsunuz. Hayır, bu doğru değil!" Sanki ne kadar kaslı ve güçlü olduğunu göstermek istermiş gibi gövdesini yumrukladı. "Öldüğüm zaman, güneşli bir günde beni oturma salonunda yere uzattıkları zaman bile kafam, sizlerin hepinize doğarken bağışlanmış kafalardan daha iyi işliyor olacak."

"Ama büyükanne..."

"Sus. Çırpı kılıklı oğlan, benim param olmasaydı, Bronx'ta kalfalığa yükselmiş bir berber olabilirdin ancak. Uzat ellerini bakayım. Iğğ! Berber eli. Benim gibi üç kont, gerçek bir dük

görmüş bir kadını –ta Roma'dan New York'a kadar peşimden gelen yarım düzine Katolik kilisesi unvanını saymıyorum bile– *beni* kandırabileceğini sanıyorsun." Durakladı, soluk aldı. "Ayağa kalk! Üfle!"

Genç adam uslu uslu üfledi. Aynı anda kapı açıldı, içeriye hızla orta yaşlı, heyecanlı bir adam girdi, dosdoğru Caroline'ın yanına gitti; adamın sırtında palto vardı, başında da, kenarına kürk geçirilmiş bir başlık; başlığın kürkü ile adamın üst dudağının üzerindeki ve çenesindeki kürk aynı cinsti.

"Sizi sonunda buldum," dedi bağırarak. "Bütün kasabada sizi arayıp duruyordum. Eve telefon ettim, sekreteriniz Moonlight adlı bir kitabevine gittiğinizi düşündüğünü söyledi."

Caroline sinirle dönüp ona baktı.

"Ben sana hatırladığın şeyler için mi para veriyorum?" dedi, sertçe. "Sen benim özel hocam mısın yoksa borsacım mısın?"

"Borsacınız," dedi biraz irkilerek, kürk bordürlü adam. "Özür dilerim. Şu gramofon hisseleri için gelmiştim. 105 dolara satabilirim."

"Sat öyleyse."

"Pekâlâ. Acaba, dedim..."

"Git sat. Ben şimdi torunumla konuşuyorum."

"Pekâlâ. Ben..."

"Güle güle."

"Hoşça kalın, hanımefendi." Kürk bordürlü adam hafifçe eğilerek selam verdi, aklı biraz karışmış halde acele çıkıp gitti.

"Sana gelice," dedi Caroline, torununa dönerek, "sen olduğun yerde kal ve sesini çıkarma."

Kadın, Merlin'e döndü, hiç de düşmanca olmayan bir şekilde tepeden tırnağa, tam boy, onu inceledi. Sonra gülümsedi, Merlin de kendini gülümserken buldu. Bir anda ikisi de deli gibi ama büyük bir içtenlikle gülmeye başladı. Kadın,

Merlin'i kolundan tuttu, dükkânın öteki tarafına sürükledi. Orada durdular, birbirlerinin yüzüne baktılar, yaşlılara özgü bir neşe krizine yakalandılar.

"Tek çare bu," dedi Caroline, soluk soluğa, kötülüğünün başarısıyla biraz övünür gibi. "Benim gibi yaşlı insanları mutlu eden tek şey başkalarını susturadurmak. Yaşlı ve zengin olup yoksul torunlara sahip olmak, neredeyse genç ve güzel olup çirkin kız kardeşlere sahip olmak kadar eğlenceli."

"Ah, evet," diye kıkır kıkır güldü Merlin. "Bilmez miyim! Seni kıskanıyorum."

Caroline başını sallayarak doğruladı, göz kırptı.

"Buraya en son gelişimde, kırk yıl önce," dedi, "sen eğlenmek için fırsat kollayan genç bir adamdın."

"Öyleydim," diyerek itirafta bulundu Merlin.

"Benim o ziyaretim senin için çok şey ifade etmiş olmalı."

"Hep etti," dedi haykırarak Merlin. "Senin... Senin gerçek bir kişi olduğunu düşünürdüm başlangıçta... Yani insan."

Caroline güldü.

"Pek çok erkek benim insan olmadığımı düşünmüştür."

"Ama şimdi," diyerek heyecanla devam etti Merlin, "anlıyorum. Anlamak biz yaşlılara bağışlanmış bir şeydir – sonra hiçbir şeyin pek önemi yoktur. Bir gece sen masanın üzerinde dans etmiştin, şimdi anlıyorum ki sen benim romantik bir özlemim olan o güzel ve aksi kadının ta kendisiydin."

Caroline'ın yaşlı gözleri uzaklara dalıp gitmişti, sesi unutulmuş bir düşün yankısından başka bir şey değildi.

"O gece nasıl da dans etmiştim! Hatırlıyorum."

"Bana bir şeyler anlatmaya çalışıyordun. Olive'in bana sımsıkı dolanmış kollarının cenderesi daralırken özgürlüğümü, kendi ölçülerim içinde gençlik ve sorumsuzluğumu korumam için beni uyarıyordun. Ama son anda yapılmış bir uyarıya benziyordu bu. Çok geç kaldı."

"Çok yaşlanmışsın," dedi gizemli bir şekilde. "Fark etmemişim."

"Ayrıca otuz beş yaşındayken bana yaptığın şeyi de unutmadım. O trafik tıkanıklığıyla beni sarstın. Olağanüstü bir başarıydı o. O senin yaydığın güzellik ve güç ışığı! Hatta karım için bile somut bir örnek haline geldin, senden korktu. Haftalarca karanlıkta gizlice evden sıvışmak, hayatın boğuculuğunu müzikle, içkiyle, bana kendimi genç hissettirecek bir kızla unutmak istedim. Ama sonra, bunu nasıl yapacağımı artık bilmiyordum."

"Şimdi de öyle yaşlısın ki."

Caroline birden dehşete kapılarak geri çekilip ondan uzaklaştı.

"Evet, bırak git!" diye haykırdı Merlin. "Sen de artık yaşlısın; insanın cildi pörsürken ruhu da pörsüyor. Bana unutmayı seçtiğim bir şeyi hatırlatmak için mi geldin: Yaşlı ve yoksul olmanın belki de yaşlı ve zengin olmaktan daha aşağılık bir şey olduğunu hatırlatmak için; benim ruh karartıcı başarısızlığımı oğlumun ***benim*** suratıma çarptığını hatırlatmak için mi?"

"Bana kitabımı ver," diye sertçe emretti Caroline. "Çabuk ol, ihtiyar!"

Merlin bir kez daha ona baktı, sonra bağrına taş basarak kadının dediğini yaptı. Kitabı aldı ona verdi, Caroline para vermek isteyince de başını iki yana sallayarak parayı almadı.

"Bana para ödeme maskaralığını yapmana ne gerek var? Bir zamanlar burayı bana harabeye çevirten sendin."

"Bendim," dedi öfkeyle, "iyi etmişim. Belki de ***beni*** mahvetmeye yetecek kadar şey yapıldı."

Caroline yarı küçümseyerek, yarı gizleyemediği bir tedirginlikle Merlin'e baktı, kentli torununa sertçe bir şey söyledikten sonra kapıya yöneldi.

Sonra gitti – dükkândan ve Merlin'in hayatından çıkıp gitti. Kapı tık diye kapandı. Merlin içini çekerek döndü, yılların sararmış hesap defterlerinin ve yıllanmış, buruşmuş Bayan McCracken'ın bulunduğu camlı bölmeye doğru yürüdü.

Merlin kadının o kurumuş, örümcek ağlı yüzüne tuhaf bir acıma duygusuyla baktı. Kendisiyle karşılaştırıldığı zaman, bu kadının payına hayattan çok daha az şey düşmüştü. Hayatının unutulmaz anlarına bir renk, bir görkem katacak isyancılık, romantiklik ruhu hiçbir zaman beklenmedik bir anda imdadına yetişmemişti.

O sırada Bayan McCracken başını kaldırıp baktı ve konuştu:

"Hâlâ bildiğin o eski delifişek, öyle değil mi?" dedi.

Merlin irkildi.

"Kim?"

"Şu yaşlı Alicia Dare. Bayan Thomas Allerdyce artık o, tabii; otuz yıldır öyle."

"Ne? Ne dediğini anlamıyorum." Merlin birden döner koltuğuna oturdu; gözlerini koca koca açmıştı.

"A, tabii, Bay Grainger, onu unuttuğunuzu söyleyemezsiniz bana, on yıldır New York'ta en çok konuşulan kişilerden biri o. Bir keresinde, Throckmorton'ların boşanma davasında muhabirlik yaparken Beşinci Cadde'de öyle çok kişinin ilgisini çekmişti ki trafik tıkanıklığı yaşandı. Gazetelerde okumadınız mı?"

"Hiç gazete okuma âdetim yoktu." Köhne beyni uğulduyordu.

"E, ama bir keresinde buraya gelip dükkânın altını üstüne getirmişti, onu unutamazsın. Sana bir şey söyleyeyim mi, neredeyse Bay Moonlight Quill'den maaşımı isteyip çekip gidecektim."

"Yani... Yani onu *gördün* mü?"

"Onu görmek ha! O kadar gürültü patırtı koparan birini görmemek mümkün mü? Tanrı biliyor ya, Bay Quill de bundan hiç hoşlanmadı ama *o* hiçbir şey demedi. Kız için deli oluyordu, kız da onu parmağında oynatıyordu. Bir başka defa Bay Quill kızın saçma bir isteğine karşı çıkacak oldu, kız kansına her şeyi anlatmakla tehdit etti onu. Ona müstahaktı. Maceracı güzel bir kıza abayı yakmak! O zamanlar dükkân iyi para getiriyordu ama tabii Bay Quill hiçbir zaman kızın gözünü boyayacak kadar zengin değildi."

"Ama ben onu gördüğüm zaman," dedi Merlin kekeleyerek, "yani, ben onu gördüğümü ***sandığım*** zaman annesiyle yaşıyordu."

"Annesiymiş, laf!" dedi Bayan McCracken burun kıvırarak. "O zamanlar 'teyzoş' dediği bir kadın vardı, aralarında hiçbir akrabalık yoktu. Ah, kötü bir kızdı; ama cin gibiydi. Trockmorton boşanma davasından sonra Thomas Allerdyce'la evlendi ve hayatını ölünceye kadar güvence altına aldı."

"Kimdi bu kız?" diye bağırdı Merlin. "Tanrı aşkına neyin nesiydi – bir cadı mı?"

"E, Alicia Dare'di o, bir dansçı, tabii. O günlerde hangi gazeteyi eline alsan onun resmini görürdün."

Merlin sus pus olmuş oturuyordu, beyni birden yorulmuş ve durmuştu. Şu anda gerçekten de yaşlı bir adamdı, hem de o kadar yaşlıydı ki, bir zamanlar genç olduğunu hayal etmesi bile olanaksızdı, o kadar yaşlıydı ki dünya bütün büyüsünü yitirmişti, çocukların yüzlerinde de o büyü yoktu, sıcaklığın ve hayatın kalıcı rahatlıklarında da yoktu, gözün ve duyguların erişim sınırlarının ötesine çekilmişti. Bir daha asla gülümsemeyecek ya da pencerenin önüne oturup ilkbahar akşamlarının esintisi çocukların bağırışlarını penceresinden içeriye taşırken, çocuklar yavaş yavaş onun oradaki çocukluğunun arkadaşlarına dönüşürken, iyice karanlık basmadan önce dışarı

gelip kendileriyle oynaması için ısrar ederlerken uzun uzun düşlere dalamayacaktı. Anılar için bile artık çok yaşlıydı.

O gece, kendi kör amaçları için onu kullanmış olan karısı ve oğluyla yemeğe oturdu. Olive şöyle dedi:

"Orada öyle kurukafa gibi oturma. Bir şey söyle."

"Bırak konuşmasın," diye hırıldadı Arthur. "Yüz verirsen daha önce yüz kez dinlediğimiz hikâyeleri anlatır."

Merlin saat dokuzda çok sessizce merdivenden yukarıya çıktı. Odasına girip kapıyı sımsıkı kapatınca bir an kapının yanında durdu, eli ayağı titriyordu. Hayatı boyunca hep aptallık ettiğini şimdi biliyordu.

"Ey, Kızıl-Kahve Saçlı Cadı!"

Ama artık çok geçti. Pek çok kışkırtmacaya karşı direnerek Tanrı'yı kızdırmıştı. Artık onun için cennetten başka bir şey kalmamıştı, orada kendisi gibi bu dünyadaki hayatlarını boşa harcamış olanlarla buluşacaktı yalnızca.

SINIFLANDIRILMAMIŞ BAŞYAPITLAR

Mutluluğun Tortuları

I

Eski dergi dosyalarında, içinde bulunduğumuz çağın ilk yıllarını ararsanız, Richard Harding Davis'in öyküleri ile Frank Norris'in* ve çoktan ölmüş olan başkalarının öyküleri arasına sıkışıp kalmış, Jeffrey Curtain diye birinin ürünlerini bulursunuz: bir iki roman, belki de dört ya da beş düzine öykü. İlginizi çekerse onların izini, sözgelimi, 1908 yılına kadar sürersiniz, o yıl birden izleri kesilir.

Onların hepsini okuduğunuz zaman, birer başyapıtla karşı karşıya olmadığınızdan eminsinizdir, hiç de fena olmayan, eğlendirici öykülerdir, artık biraz eskimişlerdir ama hiç kuşku yok ki zamanında bir dişçi muayenehanesinde insanlara korkunç bir yarım saati geçirtmeye yaramışlardır. Onları yazan adam zeki, yetenekli, dilbaz, belki de gençti. Örneklerini bulduğunuz yapıtları, hayatın gelgeç dürtülerine karşı hafifçe bir ilgiden öte bir şey uyandırmaz sizde – ne size içten içe derinlikli bir kahkaha attırırlar ne herhangi bir boşunalık duygusu verir ya da trajedi dokundurması yapar.

Onları okuduktan sonra esnersiniz, derginin o sayısını dosyasına koyarsınız ya da belki bir kütüphanenin okuma salonundaysanız, değişiklik olsun diye o günlerin gazetele-

* Davis (1864-1916), dedektiflik yapan gazeteci çocuk hikâyeleri okur kitlelerince tutulan Amerikalı yazar ve muhabir. Norris (1870-1902), edebiyatta natüralizm yanlısı bir romancı. (y.n.)

rinden birine bakmaya karar verirsiniz, acaba Japonlar Arthur Limanı'nı ele geçirdiler mi, onu öğrenmek istersiniz. Ama şans eseri seçtiğiniz gazete doğru gazeteyse, şans eseri kendiliğinden tiyatro sayfası açıldıysa, gözünüzü o sayfadan ayırmazsınız, hiç değilse bir dakikalığına Arthur Limanı'nı da Château-Thierry Savaşı'nı da unutursunuz. Çünkü bu güzel rastlantı sonucunda harika bir kadının portresine bakıyor olacaksınız.

Bunlar "Florodora Altılısı" günleriydi, dar yeleklerin, kabarık kollu giysilerin, neredeyse kalça yastıklarının ve mutlak bale eteklerinin giyildiği günlerdi ama o dönemde, üzerindeki kılığın alışılmamış katılığının, modası geçmişliğinin arkasına saklanması olası, kelebeklerin kelebeği olan biri vardı. O dönemde o dönemin neşesi gizliydi: gözlerin tatlı şarabı, yürekleri heyecana getiren şarkılar, kadeh kaldırmalar, çiçek buketleri, danslı partiler, akşam yemekleri. O dönemde faytonun Venüs'ü vardı, hayatının baharında olan Gibson'ların kızı* vardı. O dönemde...

... O dönemde, aşağıdaki ada bakınca göreceksiniz, bir Roxanne Milbank vardı, kendisi bir revü kızıydı ve *The Daisy Chain* gösterisinde dublörlük yapıyordu ama işini çok iyi yaptığı için bir gün asıl yıldız rahatsız olunca başrol oyunculuğunu kapmıştı.

Bir kez daha bakar ve merak edersiniz. Daha önce onun adını niçin hiç duymadınız? Halk şarkılarında, vodvil şakalarında, sigara bantlarında onun adı neden bugüne taşınmamıştır, Lillian Russel, Stella Mayhew, Anna Held** adları yaşamıştır da, onların yanı sıra sizin o yaşlı ve neşeli amcanızın anısı

---

* 1890'ların, sımsıkı korseler, bel hizasında bluzlar, çan biçimli etekler giyen moda kadınına gönderme. (y.n.)

** Şen 1890'ların sevilen aktris ve şarkıcıları. (y.n.)

yaşamamıştır? Roxanne Milbank nereye kaybolmuştur? Hangi karanlık kapak açılmış da onu yutmuştur? Onun adı, geçen pazar ekinde yayımlanan, soylu İngiliz erkekleriyle evlenmiş kadın oyuncular listesinde elbette yoktu. Hiç kuşkusuz o ölmüş –zavallı genç güzel bayan– ve unutulmuştu.

Çok fazla şey bekliyorum. Jeffrey Curtain'ın öykülerine, Roxanne Milbank'ın resmine rastlayın istiyorum. Altı ay sonra bir gazetede, beş santime on santim büyüklüğünde tek bir haber, Bayan Roxanne Milbank'ın *The Daisy Chain* adlı gösteriyle turnedeyken, sevilen yazar Jeffrey Curtain'la sessizce evlendiğine dair tek bir haber bulmanız inanılmaz bir şey olacaktır. Haberde soğuk bir şekilde, "Bayan Curtain sahne hayatından çekiliyor," diye de ekleniyor.

Bu bir aşk evliliğiydi. Adam büyüleyici olacak kadar şımartılmış biriydi; kadın da dayanılmaz derecede doğal. Suda hızla sürüklenen iki kütük gibi kafa kafaya geldiler, durdular, birlikte hızla sürüklenmeye başladılar. Yine de Jeffrey Curtain yirmi yıl daha yazmaya devam etseydi, hikâyelerinden birinde, kendi hayatında başına gelen tuhaf olaydan daha tuhaf bir şey anlatamazdı. Roxanne Milbank üç düzine rolde oynasaydı ve beş bin evin işini üstlenseydi, Roxanne Curtain için yazgının hazırladığı rolden daha mutluluklu, daha üzüntülü bir rol oynayamazdı.

Bir yıl otellerde kaldılar, California'ya, Alaska'ya, Florida'ya, Meksika'ya gittiler, sevdiler, biraz kavgalaştılar, kadının güzelliğiyle birlikte adamın kafasının altın değerindeki kıvır zıvırıyla gururlandılar; gençtiler, ciddi biçimde tutkuluydular, her şeyi istiyor, bencillikten uzaklığın ve gururun sarhoşlukları içinde her şeylerini veriyorlardı. Kadın adamın sesindeki tezcanlılığı, onun çılgın ve asılsız kıskançlıklarını seviyordu. Adam kadının karanlık ışıltısını, gözlerinin soluk irislerini, gülümsemesindeki o ışıl ışıl, sıcak coşkunluğu seviyordu.

"Bu kadına bayılmıyor musunuz?" diye sorardı adam, heyecan ve utangaçlıkla. "Harika bir kadın değil mi? Siz hiç hayatınızda..."

"Evet," diye yanıtlarlardı, sırıtarak. "Bir harika. Şanslısın."

Bir yıl geçti. Otellerden bıktılar. Chicago'dan yarım saat uzaklıkta, Marlowe kasabasının yakınlarında beş dönüm arazisi olan eski bir ev satın aldılar; küçük bir araba satın aldılar, –Pasifik Okyanusu kâşifi– Balboa'nın kafasını karıştıracak öncülük kuruntusuyla oraya taşındılar.

"Senin odan burası olacak!" diye bağırdılar sırayla.

Sonra:

"Benim odam da burası!"

"Çocuklarımız olunca burası da çocuk odası."

"Sonra uyumak için bir veranda yapacağız – ah, gelecek yıl."

Nisan ayında taşındılar. Temmuzda Jeffrey'nin en yakın arkadaşı Harry Cromwell bir hafta kalmak üzere geldi; onu upuzun çimenliğin ucunda karşıladılar, gururla hemen eve götürdüler.

Harry de evliydi. Karısı altı ay kadar önce bir bebek doğurmuştu, annesinin New York'taki evinde kalıyordu, hâlâ iyileşmemişti. Jeffrey'nin söylediklerinden Roxanne'in anladığına göre Harry'nin karısı Harry kadar hoş biri değildi – Jeffrey bir keresinde onunla tanışmış ve onu "sığ" bulmuştu. Ama Harry neredeyse iki yıldır onunla evliydi ve görünüşe bakılırsa mutluydu, bunun üzerine Jeffrey kadının belki de o kadar fena olmadığını düşündü...

Roxanne ciddi ciddi, "Ben kurabiye yapıyorum," demek gibi bir gevezelikte bulundu. "Senin karın yapabiliyor mu? Aşçı bana gösteriyor. Bence her kadın kurabiye yapmayı bilmeli. Bunun tersini söylemeye olanak yok. Kurabiye yapabilen bir kadın asla..."

"Siz de buraya gelmek ve burada yaşamak zorunda kalacaksınız," dedi Jeffrey. "Sen de, Kitty'yle kendin için, bizim gibi kent dışında bir yer al."

"Kitty'yi tanımıyorsunuz. Kent dışında yaşamaktan nefret eder. Tiyatrosuz, vodvilsiz yapamaz."

"Kent dışına taşı onu sen," diye tekrar etti Jeffrey. "Burada küçük bir topluluk oluştururuz. Zaten çok hoş insanlar var. Kent dışına getir onu!"

Şimdi verandanın basamaklarındaydılar, Roxanne sağ taraftaki yıkık dökük bir binaya doğru sert bir el işareti yaptı.

"Garaj," dedi. "Bir ay sonra orası aynı zamanda Jeffrey'nin çalışma odası olacak. Bu arada akşam yemeği saat yedide. Bu arada ben bunun şerefine bir kokteyl hazırlayacağım."

İki adam ikinci kata çıktılar – daha doğrusu ikinci kata çıkmadan önce, birinci sahanlıkta Jeffrey konuğunun bavulunu yere bıraktı, yarı sorar yarı zırıldar gibi haykırdı:

"Tanrı aşkına, Harry, onu nasıl buldun?"

"Yukarıya çıkalım," diye yanıt verdi konuğu, "kapıyı kapatalım."

Yarım saat sonra ikisi kütüphanede otururken Roxanne mutfaktan çıkıp geldi, elinde kurabiye tepsisi vardı. Jeffrey ile Harry ayağa kalktılar.

"Harika görünüyorlar, canım," dedi kocası, sözcüklerin üzerine basa basa.

"Olağanüstü," diye mırıldandı Harry.

Roxanne sırıttı.

"Bir tane tadın. Size hepsini böylece göstermeden dokunmaya gönlüm razı olmadı, ayrıca sizler tadına bakmadan içeri götürmeye de gönlüm razı olmuyor."

"Sihirli bir güç seninki, sevgilim."

İki erkek aynı zamanda kurabiyeleri ağızlarına götürdüler, çekine çekine kemirdiler. İkisi aynı anda konuyu değiştirme-

ye çalıştı. Ama Roxanne yutmadı, tepsiyi elinden bıraktı, bir kurabiye aldı. Hemen ardından acıklı ama kesin açıklamayı yaparken sesi çınlıyordu.

"Kesinlikle felaket!"

"Gerçekten..."

"Aa, ben fark etmedim."

Roxanne kahkahayla güldü.

"Ah, hiçbir işe yaramıyorum," diye bağırdı gülerek. "Beni çöpe at sen Jeffrey – ben bir asalağım, hiçbir işe yaramıyorum."

Jeffrey kollarını ona doladı.

"Sevgilim, ben senin kurabiyelerini yiyeceğim."

"Kurabiyeler güzel yine de," dedi Roxanne.

"Öyle – dekoratif," dedi Harry.

Jeffrey o sözcüğe bayıldı.

"Hah, işte bu. Dekoratif; başyapıt bunlar. Onları kullanacağız."

Mutfağa koştu, bir avuç çivi ve bir çekiçle geri döndü.

"Bunları kullanacağız, aman Tanrım, Roxanne! Bunlarla bir duvar süsü yapacağız."

"Sakın!" diyerek mızıldandı Roxanne. "Ah, güzel evimiz."

"Boş ver. Ekim ayında kütüphaneyi yeniden düzenleteceğiz. Unuttun mu?"

"Şeyy..."

Tak! İlk kurabiye duvara çakıldı, kurabiye canlı bir nesne gibi bir an titredi.

Tak!

Roxanne kokteylleri yenileyerek döndüğünde kurabiyelerin bir düzinesi dikey bir sıra halinde çakılmıştı, ilkel mızrak başlarını andırıyorlardı.

"Roxanne," diye haykırdı Jeffrey, "sen bir sanatçısın! Aşçı mı? Haydi canım! Benim kitaplarımı resimleyeceksin!"

Onlar yemeklerini yerken alacakaranlık, akşam karanlığına gömüldü, daha sonra dışarıda, Roxanne'in beyaz elbisesinin

ve titremeli, alçak sesli gülüşünün kırılgan ihtişamının yayıldığı, doldurduğu yıldızlı bir karanlık hüküm sürmeye başladı.

Böylesine küçücük bir kız, diye düşünüyordu Harry, Kitty'den bile küçük. İkisini karşılaştırıyordu. Kitty duyarlı olmadığı halde asabi, mizacı olmadığı halde değişken mizaçlıydı, oradan oraya uçuşur ama hiç konmaz görünen bir kadın. Roxanne'se bir ilkbahar gecesi kadar genç, ergenliğe özgü kendi kahkahasında kendini özetleyen biri.

"Jeffrey için iyi bir eş," diye düşündü yine. "Çok genç iki kişi, bir gün kendilerini birden yaşlanmış buluncaya kadar çok genç kalacak cinsinden."

Harry, kafası hep Kitty'yle meşgul olmasına karşın bir ara bunları düşündü. Kitty'yi düşününce keyfi kaçıyordu. Ona kalırsa Kitty Chicago'ya dönecek ve küçük oğlunu getirecek kadar iyiydi. Arkadaşının karısına ve merdivenin alt başında duran arkadaşına iyi geceler dilerken dalgın dalgın Kitty'yi düşünüyordu.

Roxanne onun arkasından seslendi: "Evimizde kalan ilk gerçek konuğumuz sensin. Bu hoşuna gitmiyor mu, gurur duymuyor musun?"

Harry merdivenin üst başındaki köşeyi dönüp gözden kaybolunca Roxanne, yanı başında duran ve elini trabzanın topuzuna dayamış olan Jeffrey'ye döndü.

"Yorgun musun, bir tanem?"

Jeffrey parmaklarıyla alnının ortasını ovuşturdu.

"Biraz, nereden anladın?"

"Ah, seni nasıl anlamam!"

"Başım ağrıyor," dedi dalgın dalgın. "Çatlayacak gibi. Aspirin içeceğim."

Roxanne uzandı, ışığı söndürdü, kocası kolunu sıkıca onun beline doladı, birlikte merdivenlerden yukarıya çıktılar.

II

Harry'nin bir haftası geçti. Rüya gibi dar yollarda araba sürdüler ya da bir göl kıyısında ya da bir çimenlikte neşeyle salak salak aylaklık ettiler. Akşamleyin, içerde oturduklarında, purolarının yanan ucundaki kül soluklaşırken Roxanne onlara bir şeyler çaldı. Sonra Kitty'den bir telgraf geldi, Harry'nin doğuya gelip kendisini almasını istiyordu, böylece Roxanne ile Jeffrey hiç bıkmaz göründükleri yalnızlıklarıyla baş başa kaldılar.

"Yalnız" kalmak yine çok hoşlarına gitti; tıpkı balayındaki çiftler gibi ikisi masanın aynı tarafına oturuyordu; rüyada gibiydiler, çok mutluydular.

Bir dereceye kadar eski bir yerleşim yeri olan Marlowe'da yeni yeni "sosyete" diye bir şey oluşmuştu. Beş ya da altı yıl önce Chicago'nun büyük ve dumanlı bir kent haline gelmesinden telaşa kapılan iki üç, genç evli çift, "bungalov insanları", kenti terk edip gelmiş, arkalarından arkadaşları da onları izlemişti. Jeffrey Curtain çifti geldiklerinde orada, zaten oluşmuş ve kendilerine kucak açmaya hazırlanan bir grup bulmuşlardı; golf kulübü, balo salonu, golf sahası, hepsi ağzını açmış onları bekliyordu; briç partileri, poker partileri, bira içtikleri partiler, hiçbir şey içmedikleri partiler gırla gidiyordu.

Harry gittikten bir hafta sonra kendilerini bir poker partisinde buldular. İki masa vardı, evli genç kadınların büyük çoğunluğu sigara içiyor, bağıra çağıra bahislere katılıyorlardı; o günlerde kadınlar çok cesur, erkek gibi davranırlardı.

Roxanne oyunu erken bırakıp dolaşmaya başlamıştı; büfeye yürüdü, orada kendisine üzüm suyu buldu –bira başını ağrıtıyordu–, sonra masa masa dolaşmaya, insanların omuzlarının üstünden ellerindeki kâğıtlara bakmaya başladı, gözünü Jeffrey'den ayırmıyordu; heyecansız olmak, hayatından mem-

nun olmak hoştu. Jeffrey bütün dikkatini toplamış, renk renk fiş yığınını yerden alıyordu, iki kaşının arasındaki derin kırışıktan, bütün dikkatini oyuna verdiğini anladı. Onun küçük şeylere ilgi duyduğunu görmeyi severdi.

Sessizce yanına gitti, koltuğunun koluna oturdu.

Orada beş dakika kaldı, masadan yumuşak bir duman gibi yükselen, erkeklerin kesik kesik sert yorumlarını, kadınların gevezeliklerini dinledi; ama neredeyse ikisini de duymuyordu. Sonra saf saf elini uzattı, Jeffrey'nin omzuna koymak istiyordu – eli ona değince Jeffrey birden sıçradı, kısa bir homurtu çıkardı, elini öfkeyle geriye savurunca verevine karısının dirseğine hızla çarptı.

Herkes soluğunu tuttu. Roxanne bozulan dengesini buldu, küçük bir çığlık attı ve hemen ayağa kalktı. Hayatının en büyük sarsıntısıydı bu. Jeffrey'den, o kibar, o düşünceli adamdan böyle bir şey beklenir miydi – böyle içgüdüsel olarak kaba bir hareket.

Tutulan soluklardan sonra sessizlik oldu, altı çift göz Jeffrey'ye yönelmişti, Jeffrey ise başını kaldırıp sanki Roxanne'i hayatında ilk kez görüyormuş gibi baktı. Yüzünde bir şaşkınlık ifadesi belirdi.

"A, Roxanne..." dedi duraklayarak.

Bir düzine kafada bir kuşku belirdi, bir rezalet dedikodusu yandı söndü. Acaba, birbirine bu kadar âşık bir çiftin hayatının perde arkasında tuhaf bir nefret yatıyor olabilir miydi? Böylesine bulutsuz bir gökyüzünde bu şimşek neydi o zaman?

"Jeffrey!" Roxanne yalvarır gibi bir sesle söylemişti bunu, ürkmüş, dehşete kapılmıştı ama bunun bir yanlışlık olduğunu biliyordu. Bunun için onu suçlamak ya da buna alınmak bir kez bile aklından geçmedi. Ağzından çıkan sözü titreyerek, yalvarır gibi söylemişti, "Söyle, Jeffrey," demişti, "Roxanne'e söyle, Roxanne'ine söyle."

Jeffrey yine, "A, ama Roxanne," diye başladı söze. Yüzündeki şaşkınlık ifadesi acıya dönüştü. Besbelli ki en az Roxanne kadar o da ürkmüştü. "Öyle bir niyetim yoktu," diye devam etti. "Beni ürküttün. Sen... Sanki bana biri saldırdı sandım. Benim... Ne... Ah... Ne saçmalık!"

"Jeffrey!" bu sözcük yine bir yakarı gibiydi, bu yeni, sırrına erilmez karanlık aracılığıyla yüksek bir Tanrı'ya sunulmuş bir tütsü.

Her ikisi de ayaktaydı, vedalaşıyor, sendeliyor, özür diliyor, açıklamada bulunuyordu. Bunu kolayca geçiştirme yönünde bir çaba yoktu. Bu kutsal bir şeye saygısızlık olurdu. Jeffrey kendini pek iyi hissetmiyordu, dediler. Tedirgindi. İkisinin kafasının gerisinde de o tokadın açıklanmamış dehşeti yatıyordu –bir an için aralarına bir şeyler girmiş olmasının şaşkınlığı– adamın öfkesi, kadının korkusu; şimdi her ikisinde de bir keder, gelip geçici, hiç kuşkusuz ama hâlâ zaman varken hemen, hemen kapatılması gereken bir uçurum. O hızlı su ayaklarının altında kırbaç mı sallıyordu, haritası yapılmamış bir uçurumun o ilk kötü parıltısı?

Arabalarına bindikleri zaman, hasat mevsiminin ayı altında Jeffrey kesik kesik konuşuyordu. Hiç... anlamıyordu, dediğine göre. Aklı tamamıyla poker oyunundaydı –oyuna dalmıştı– omzundaki dokunuş ona bir saldırı gibi gelmişti. Bir saldırı! Bu sözcüğe dört elle sarılmıştı, bir kalkan gibi o sözcüğün arkasına sığınıyordu. Omzuna dokunan şeye sinirlendi. Eliyle vurunca o şeyden kurtuldu, o... sinirine dokunan şeyden. Tek bildiği buydu.

İkisinin gözleri de yaşlarla doldu, o kocaman gece örtüsünün altında birbirlerine aşk sözcükleri fısıldadılar, bu arada Marlowe sokakları yanlarından hızla geçip gidiyordu. Daha sonra yatağa girdikleri zaman, hayli sakinleşmiş haldeydiler. Jeffrey işinden bir hafta izin alacak, bu sinirliliği geçinceye

kadar aylaklık edecek, uyuyacak, uzun yürüyüşlere çıkacaktı. Buna karar verdikleri zaman Roxanne'in tedirginliği geçti. Başının altındaki yastık şimdi daha yumuşak ve sokulgandı, üzerinde yattıkları yatak daha geniş, daha beyaz, pencereden içeriye dolan parlak ışığın altında daha sağlam yapılı görünüyordu.

Beş gün sonra, öğle sonrasının ilerlemiş saatlerinin ilk serinliğinde Jeffrey meşe bir sandalyeyi aldı, kendi odasının ön camından dışarıya gönderdi. Daha sonra bir çocuk gibi kanepeye uzandı, acınası bir şekilde ağlıyor, ölmek için yalvarıyordu. Bilye büyüklüğünde bir kan pıhtısı gitmişti beynine.

III

İnsan bazen, bir ya da iki kez uykusuz kaldığında, uyanıkken kâbus görür gibi olur, çevresindeki hayatın niteliğinin değiştiği duygusuna kapılır, aşırı yorgunlukla ve yeni bir günle birlikte gelen bir duygudur bu. İnsan, o sırada sürmekte olduğu hayatının, bir şekilde hayatın bir yan sürgünü olduğu ve hayatla ilişkisinin bir sinema filminin ya da bir aynanın ilişkisinden farksız olduğu şeklinde net bir kanıya sahiptir – insanlar, sokaklar, evler çok karanlık ve karmaşık bir geçmişin yansımalarıdır. Jeffrey'nin hastalığının ilk aylarında Roxanne bu durumdaydı. Ancak yorgunluktan tükendiği zamanlar uyuyordu; uyandığı zaman bir bulutun altında uyanıyordu. Doktorla uzun, ciddi konuşmalar, koridorlarda hafif ilaç kokusu, bir zamanlar neşeli ayak sesleriyle çınlamış evde parmak uçlarına basarak yürümeler, hepsinden önemlisi de ikisinin birlikte yattıkları yatağın beyaz yastıklarının arasında Jeffrey'nin soluk yüzü, bunların hepsi onun üzerinde büyük bir baskı oluşturuyor, onu kalıcı şekilde yaşlandırıyordu. Doktorlar umutluydu

ama hepsi buydu. Jeffrey'in uzun süre dinlenmeye ve sessizliğe gereksinimi var, diyorlardı. O yüzden bütün sorumluluk Roxanne'in omuzlarına bindi. Faturaları o ödüyor, kocasının banka hesabını o inceliyor, yayıncılarla o mektuplaşıyordu. Mutfaktan çıkmaz olmuştu. Hastabakıcıdan onun yemeklerini nasıl hazırlayacağını öğrendi, bir ay sonra da hasta odasının bütün sorumluluğunu üstlendi. Tasarruf etmek amacıyla hastabakıcıya yol verdi. Aynı günlerde iki zenci kız da evden ayrıldı. Roxanne bir hikâyeden ötekine geçerek yaşadıklarının farkındaydı.

En sık ziyaretlerine gelen kişi Harry Cromwell'di. Haberi duyunca şaşırmış ve üzülmüştü. Karısı artık Chicago'da kendisiyle birlikte yaşıyordu ama o yine de ayda birkaç kez ziyarete gelmeyi başarıyordu. Roxanne onun anlayış ve yakınlığından hoşlanıyordu; bu adamda öylesine acı çeken bir insan hali vardı ki, öylesine acınası bir hali vardı ki, o yanındayken Roxanne rahatlıyordu. Roxanne'in doğasında birden patlak veren bir şeyler oldu. Bazen Jeffrey'yle birlikte çocuklarını da kaybetmekte olduğu duygusuna kapılıyordu, her zamankinden daha çok ihtiyaç duyduğu, sahip olması gereken çocuklarını.

Jeffrey'nin yatağa düşmesinden ancak altı ay sonra, kâbus yavaş yavaş etkisini kaybetmeye başladığı, kâbustan geriye, eski dünya değil, daha gri ve soğuk bir yeni dünya kaldığı zaman Roxanne, Harry'nin karısını görmeye gitti. Chicago'ya vardığında daha trene binmesine bir saat vardı, o yüzden kibarlık olsun diye telefon etmeye karar verdi.

Kapıdan içeriye adımını atar atmaz o dairenin daha önce gördüğü bir yere çok benzediğine karar verdi; neredeyse içeri girdiği anda çocukluğunda, evlerine çok yakın olan bir pastaneyi hatırlatmıştı ona, sıra sıra raflar dolusu, pembe –boğucu bir pembe, bir yiyecek olarak pembe, mutlu, bayağı ve iğrenç bir pembe– şekerleme kaplı pastaların bulunduğu fırını.

Bu daire de ona benziyordu. Pembeydi. Pembe kokuyordu!

Bayan Cromwell pembeli siyahlı bir sabahlıkla kapıyı açtı. Saçları sarıydı, Roxanne'in tahminine göre, her hafta durulama suyuna eklenen bir parça peroksitle daha da açıltılmış bir sarı. Gözleri ince, mumsu bir maviydi – güzel bir kadındı, fazlaca bilinçli şekilde zarif. İçtenliğinde rahatsız edicilik, teklifsizlik göze çarpıyordu, kadının düşmanlığı öylesine çabuk eriyip konukseverliğe dönüşmüştü ki sanki düşmanlığı da konukseverliği de yalnızca yüzünde ve sesindeydi, alttaki bencilliğin derinlerindeki çekirdeğine bulaşmamış ya da o çekirdeğin bulaşmadığı şeylerdi.

Ama Roxanne için bu şeyler ikinci derecede önemliydi; gözleri gizemli bir büyülenmişlikle sabahlığa takılıp kalmıştı. Sabahlık iğrenç derecede kirliydi. Eteğin kıvrıntı çizgisinden on santim yukarısına kadar olan kısmı yerlerdeki mavi tozlardan dolayı kirlenmişti, daha sonraki yedi sekiz santimlik kısmı griydi, daha sonra da yavaş yavaş kendi doğal rengine dönüşüyordu – yani pembeye. Kolları da kirliydi, yakası da; kadın onu oturma salonuna almak için arkasını döndüğünde boynunun da kirli olduğundan Roxanne'in kuşkusu kalmadı.

Tek taraflı bir dırdır şeklinde sohbet başladı. Bayan Cromwell neleri sevip neleri sevmediğini sayıp döktü, başı, midesi, dişleri, apartman dairesi konusunda ayrıntılı bilgi verdi; Roxanne'i hayata dahil etmekten küstahlık derecesinde bir özenle kaçınıyordu, sanki Roxanne büyük bir darbe yemiş olduğu için, hayatın dikkatle kenarından geçilmesini istermiş gibi.

Roxanne gülümsedi. Ah o kimono! O boyun!

Beş dakika sonra küçük bir oğlan çocuğu tıpış tıpış yürüyerek salona geldi – kirli bir küçük çocuk, üzerinde kirli, pembe bir tulum. Yüzü kirliydi; Roxanne onu kucağına alıp burnunu

silmek istedi, yüzünün geri kalan yerlerini de temizlemek istiyordu, ayakkabılarının burunları yenmişti. Korkunçtu!

"Ah, bu ne şeker bir oğlan böyle!" diye haykırdı Roxanne, ışıl ışıl gülümseyerek. "Gel, buraya, yanıma gel."

Bayan Cromwell soğuk soğuk oğluna baktı.

"Her tarafını ***kirletiyor***. Şu surata bakın!" Başını bir yana eğerek ciddi bir ifadeyle çocuğun yüzünü inceledi.

"Ah, ne ***şeker***," diye yineledi Roxanne.

"Şunun tulumuna bak!" diyerek kaşlarını çattı Bayan Cromwell.

"Değiştirmek gerekiyor, öyle değil mi, George?"

George şaşkın şaşkın Roxanne'e baktı. Tulum sözcüğü çocuğa, dış görünüşü bunun kadar kirli bir başka tulumu çağrıştırmıştı.

"Bu sabah onu temiz pak giydirmeye niyetliydim," diyerek sanki, sabrının sonuna gelmiş biri gibi şikâyete başladı Bayan Cromwell. "Baktım temiz tulumu kalmamış – eh, o zaman tulumsuz gezeceğine bunu giydirdim yine, sonra yüzünü..."

"Kaç tane tulumu var?" diye itici olmamaya çalışarak, merakla sordu Roxanne. "Kaç tane tüy yelpazen var senin?" diye sorsa daha iyi ederdi.

"Şeyy..." Bayan Cromwell hesaplıyordu, o güzel alnını buruşturmuştu. "Beş tane, galiba. Epey çok, biliyorum."

"Tanesini 50 sente satıyorlar."

Bayan Cromwell'in gözlerinde şaşkınlık ifadesi vardı – hafifçe yukardan bakar gibiydi. Tulumların fiyatı ha!

"Gerçekten mi? Hiç bilmiyordum. Herhalde çok tulumu vardır ama bütün hafta tulumlarını çamaşırcıya gönderecek bir dakikam bile olmadı." Sonra sanki bu ilgisiz konuyu kapatarak, "Sana bir şeyler göstereceğim," dedi.

Ayağa kalktılar, Roxanne onu izliyordu, kapısı açık duran banyonun önünden geçerlerken yere atılmış kirli çamaşırla-

rı görünce, gerçekten de çamaşırların bir süredir yıkanmaya gönderilmediğini gördü, sonra pembenin daniskası bir odaya girdiler. Bu Bayan Cromwell'in odasıydı.

Burada ev sahibesi bir dolabın kapağını açtı, Roxanne kendini şaşırtıcı bir iç çamaşırı koleksiyonuyla karşı karşıya buldu. İpince ipek ve dantel harikası düzinelerce iç çamaşırı, hepsi tertemiz, ütülü, hatta görünüşte hiç dokunulmamış halde. Onların yanı başındaki askılarda üç yeni gece elbisesi asılı.

"Bazı güzel şeylerim var," dedi Bayan Cromwell, "ama onları giyecek fırsat olmuyor. Harry dışarı çıkmayı pek istemiyor." Sesine hınzı yansımıştı. "Bütün gün çocuk bakıcılığı, hizmetçilik yapmamdan, akşamları da onu seven karısı rolünü oynamamdan çok memnun."

Roxanne yine gülümsedi.

"Burada çok güzel elbiselerin var."

"Evet, var. Dur sana göstereyim."

"Çok güzel," diye yineledi Roxanne ve sözünü keserek devam etti: "Ama trenime yetişmek istiyorsam koşmam gerekecek."

Ellerinin titrediğini hissediyordu. Bu ellerle o kadını tutmak ve sarsmak istiyordu – sarsmak. Onu bir yere kapatmak, ona yerleri sildirmek istiyordu.

"Çok güzel," dedi yine, "ben yalnızca şöyle biraz uğramıştım."

"Ah, Harry'nin evde olmamasına üzüldüm."

İkisi kapıya doğru yürüdüler.

"Ha, şey," dedi Roxanne özel bir çaba harcayarak, ama sesi hâlâ yumuşaktı, dudaklarında hâlâ gülümsemesi eksik değildi. "O tulumları Argile'dan alabilirsin. Hoşça kal."

Ancak istasyona vardıktan ve Marlowe biletini satın aldıktan sonra Roxanne altı aydır ilk kez beş dakikalığına kafasından Jeffrey düşüncesinin çıkıp gittiğini fark etti.

IV

Bir hafta sonra Harry, Marlowe'a geldi; hiç habersizce saat beşte gelmiş, evin girişindeki özel yaya yolunu yürümüş, tam bir tükenmişlik içinde verandadaki bir sandalyeye çökmüştü. Roxanne'in kendisi de çok karışık bir gün geçirmiş ve yorulmuştu. Saat beş buçukta doktorlar gelecekti, yanlarında New York'lu ünlü bir sinir uzmanı getiriyorlardı. Çok heyecanlıydı, morali çok bozuktu ama Harry'nin gözlerine bakınca yanına oturmak zorunda kaldı.

"Neyin var?"

"Bir şey yok, Roxanne," diyerek yalan söyledi Harry. "Jeff nasıl oldu diye bakmaya geldim. Sen benimle ilgilenme."

"Harry," diyerek ısrar etti Roxanne, "bir şey var."

"Bir şey yok," dedi yine. "Jeff nasıl?"

Roxanne'in yüzü kaygıyla karardı.

"Biraz daha kötü, Harry. Doktor Jewett, New York'tan geldi. Onun bana kesin bir şeyler söyleyebileceğini düşünmüşler. Bu felcin o başlangıçtaki kan pıhtısıyla bir ilgisinin olup olmadığını bulmaya çalışacak."

Harry ayağa kalktı.

"Ah, özür dilerim," dedi sarsak sarsak. "Konsültasyon yapılacağını bilmiyordum. Yoksa gelmezdim. Gelip sizin verandada sandalyeye oturup bir saat sallanayım demiştim."

"Otur," dedi Roxanne sertçe.

Harry kararsızlık geçirdi.

"Otur, Harry, otur, canım." İyi yürekliliği sel olup taşmakta ve onu kucaklamaktaydı. "Bir şeyler olduğunu biliyorum. Yüzün bembeyaz. Sana bir şişe soğuk bira getireyim."

Harry birden sandalyeye yığıldı, başını ellerinin arasına aldı.

"Onu mutlu edemiyorum," dedi ağır ağır. "Denedim, denedim. Bu sabah kahvaltı konusunda biraz atışmıştık –ben

kahvaltımı kentte ediyordum– ve... Şey, ben büroma gittikten sonra evi terk etmiş, doğuya, annesinin yanına gitmiş, George'u da götürmüş, bir bavul dolusu dantel iç çamaşırıyla birlikte."

"Harry!"

"Şimdi bilmiyorum..."

Çakıllardan çatur çutur sesler duyuldu, bir araba özel araba yoluna sapmak üzereydi. Roxanne küçük bir çığlık attı.

"Doktor Jewett'tir."

"Şeyy, ben..."

"Gitmiyorsun, öyle değil mi?" diyerek Roxanne dalgın dalgın sözünü kesti. Harry kendi sorununun Roxanne'in kaygılı zihninin yüzeyinde şimdiden eriyip yok olduğunu gördü.

Üstü kapalı, yuvarlak tanıştırma laflarıyla geçen sıkıntılı anlardan sonra Harry onların arkası sıra içeri girdi, onlar merdivenlerden yukarıya çıkıp gözden kayboluncaya kadar arkalarından baktı. Sonra kütüphaneye geçti, büyük kanepeye oturdu.

Bir saat boyunca basma kumaş perdenin desenli kıvrımları arasına tırmanan güneş ışığını seyretti. O derin sessizlikte, pencere camının iç tarafında kapana kısılmış bir sarı arının vızıltısı büyük bir gürültü boyutlarına ulaştı. Ara sıra yukardan da bir başka vızıltı sesi geliyordu, daha büyük pencere camlarında kapana kısılmış, çok daha fazla sayıda ve büyük sarı arının vızıltısına benziyordu. Yumuşak ayak sesleri duydu, şişe çıngırtıları, lıkır lıkır dökülen su sesi.

Roxanne ile Jeffrey hayatın bu acımasız tokatını hak edecek ne yapmışlardı? Yukarıda, arkadaşının ruhu üzerinde canlı bir araştırma yapılıyordu; kendisiyse burada, sessiz bir odada oturmuş, bir arının şikâyetlerini dinliyordu, tıpkı küçük çocukken, bir yaramazlık yaptığında, sert bir halanın onu saatlerce sandalyede oturma cezasına çarptırdığı zamanki gibi. Ama onu buraya kim oturtmuştu? Hangi öfkeli hala gökyü-

zünden aşağıya eğilmiş ve ona hangi yaramazlığın bedelini ödetiyordu?

Kitty'den hiç umudu yoktu. Çok pahalı bir kadındı – çaresi olmayan güçlük buydu. Birden ondan nefret etti. Onu pencereden dışarı atmak, onu tekmelemek istedi; ona bir düzenbaz, bir asalak olduğunu söylemek, pis olduğunu söylemek istiyordu.

Ayağa kalktı, odayı arşınlamaya başladı. Aynı anda yukarıdaki koridorda kendisiyle aynı tempoda yürümeye başlayan birinin ayak seslerini duydu. Acaba o yürüyen kişi koridorun ucuna ulaşıncaya kadar, ikisi aynı tempoda yürüyebilecekler miydi, bunu merak etti.

Kitty annesine gitmişti. Tanrı yardımcısı olsun, tam da yanına gidilecek anne ya! Karşılaştıkları ânı hayal etmeye çalıştı: Kendisine kötü davranılmış olan kadın annesinin göğsüne kapanıyor. Bunu hayal etmek olanaksızdı. Kitty'nin herhangi derin bir duygusunun olacağına inanmak mümkün değildi. Zamanla onun ulaşılmaz, nasır tutmuş biri olduğunu düşünmeye başlamıştı. Hiç kuşku yok Kitty ondan boşanacak ve başkasıyla evlenecekti. Bunu ciddi ciddi hesaba katar olmuştu. Kiminle evlenecekti acaba? Acı acı güldü, durdu; gözünün önüne bir tablo geldi: Kitty kollarını, şimdi yüzünü göremediği bir adama dolanmış, dudaklarını –tutkuyla tabii, başka neyle olabilir– başka dudaklara yapıştırmış.

"Tanrım!" diye yüksek sesle haykırdı. "Tanrım! Tanrım! Tanrım!"

Sonra ardı ardına gözünün önüne görüntüler gelmeye başladı. Bu sabahın Kitty'sinin resmi yok oldu; o kirli kimono geldi gözünün önüne, sonra yok oldu; şişirilmiş dudaklar, öfkeler, gözyaşları, bınların hepsi silindi. O yine Kitty Carr'dı – sarı saçlı, kocaman bebek gözlü Kitty Carr. Ah, bu kız kendisini sevmişti, kendisini sevmişti.

Bir süre sonra sanki bir şey yapması gerekiyormuş da yapmamış gibi bir eksiklik duygusuna kapıldı, Kitty'yle, Jeff'le ilgisi olmayan, bambaşka türden bir şey. Şaşırtıcı bir şekilde sonunda birden hatırladı: Karnı açtı. Bu kadar basit! Biraz sonra mutfağa gidecek, zenci aşçıdan bir sandviç isteyecekti. Sonra kente geri dönmeliydi.

Duvarın önünde durakladı, yuvarlak bir şeyi çekip aldı, dalgın dalgın parmaklarının arasında o şeyle oynadı, o şeyi ağzına koydu, parlak renkli bir oyuncağın tadına bakan bir bebek gibi tadına baktı. O şeyi dişledi. Ahh!

Karısı o kimonoyu, o pis pembe şeyi bırakırdı herhalde. Belki de giderken götürecek kadar izan sahibi biridir, diye düşündü. Yoksa aralarındaki hastalıklı ilişkinin kadavrası olarak evde asılı kalacaktı. Onu atmaya çalışacaktı ama asıldığı yerden alabileceğini sanmıyordu. Kitty'nin kendisi gibi bir şey olacaktı o, yumuşak ve uysal, bununla birlikte ele geçmez bir şey. Kitty'yi yerinden oynatamazsın; Kitty ulaşılmazdır. Ulaşabileceğin bir şey yoktur. Bunu çok iyi anlamıştı – zaten başından beri biliyordu.

Uzanıp duvardan bir kurabiye daha almak istedi, kurabiyeyi tutup bütün gücüyle çekti, çivisiyle birlikte söktü. Kurabiyenin ortasındaki çiviyi dikkatle çıkardı, acaba birinci kurabiyenin çivisini de mi yedim, diye tembel tembel düşündü. Olacak şey değil! Yese hatırlardı – koca bir çiviydi. Midesini yokladı. Çok aç olmalıydı. Düşündü –hatırladı–, dün hiç akşam yemeği yememişti. Ev işlerine bakan kızın izin günüydü, Kitty odasında uzanmış, çikolata yiyordu. Kendini "boğulacak" gibi hissettiğini, yanında kimseyi istemediğini söyledi. George'u Harry yıkamış, yatağına yatırmıştı, sonra kanepeye uzandı, niyeti biraz dinlendikten sonra kalkıp kendine akşam yemeği hazırlamaktı. Kanepede uyuyakalmıştı, uyandığı zaman saat on birdi, buzdolabında bir kaşık kadar patates sa-

latası dışında hiçbir şey olmadığını gördü. Kitty'nin çekmeli dolabının üzerinde bulduğu çikolatalarla birlikte salatayı yedi. Bu sabah bürosuna gitmeden önce kentte acele tarafından kahvaltı etmişti. Ama öğleyin Kitty için kaygılanmaya başlamış, eve gidip onu öğle yemeğine çıkarmaya karar vermişti. Daha sonra yastığının üzerinde bulduğu not vardı. Dolaptaki iç çamaşırı destesi yok olmuştu; ayrıca karısı bir talimat bırakmıştı, bagajını arkasından göndermesini istiyordu.

Hayatında hiç bu kadar acıkmamıştı, böyle düşündü.

Saat beşte, gezici hastabakıcı aşağıda parmak uçlarına basa basa yürürken o oturmuş halıya bakıyordu.

"Bay Cromwell?"

"Evet?"

"Ah, Bayan Curtain sizinle akşam yemeği yiyemeyecek. İyi değil. Aşçının size bir şeyler hazırlayacağını, konuklara ayrılmış bir yatak odalarının bulunduğunu size söylememi tembihledi."

"Hastalandı mı diyorsunuz?"

"Odasında yatıyor. Konsültasyon biraz önce bitti."

"Herhangi... Herhangi bir karara varabildiler mi?"

"Evet," dedi hastabakıcı usulca. "Doktor Jewett hiç umut olmadığını söylüyor. Bay Curtain uzun yıllar yaşayabilir ama asla göremeyecek ya da kımıldayamayacak ya da düşünemeyecek. Yalnızca soluk alıp verecek."

"Yalnızca soluk ha?"

"Evet."

Hastabakıcı, yazı masasının yanında, tuhaf bir dekorasyon olması gerektiğini hayal meyal düşündüğü, yan yana sıralanmış bir düzine kadar yuvarlak nesnenin yerinde yalnızca bir tanesinin kaldığını ilk kez fark ediyordu. Ötekilerin eskiden durduğu yerde, şimdi yerlerinde küçük çivi delikleri vardı.

Harry sersemlemiş halde kadının neye baktığını merak edip onun baktığı yere çevirdi gözlerini ve ayağa kalktı.

"Kalacağımı sanmıyorum. Bildiğim kadarıyla bir tren var."

Kadın başıyla onayladı. Harry şapkasını aldı.

"Güle güle," dedi kadın kibarca.

"Hoşça kalın," dedi Harry, sanki kendi kendine konuşur gibiydi, kapıya doğru yürürken, besbelli ki istemsiz bir zorunluluk gereği durdu, hastabakıcı onun duvardaki son nesneyi de koparıp cebine attığını gördü.

Sonra Harry tel kapıyı açtı, veranda basamaklarından inerek uzaklaştı.

V

Bir süre sonra Jeffrey Curtain'ların evinin dış cephesinin temiz, beyaz boyası nice temmuz güneşine belli bir ödün vererek iyi niyetini gösterdi ve grileşti. Pul pul soyuldu, çok gevrekleşmiş eski boya kabuk kabuk kalktı, tuhaf jimnastik hareketleri yapan yaşlılar gibi geriye kaykıldı, en sonunda yerde kendiliğinden bitmiş otların arasında küflü ölümün kucağına düştü. Ön direklerin boyası damar damar oldu; soldaki kapı direğinin üzerindeki beyaz küre düştü; yeşil pancurlar karardı, daha sonra renk iddiasını tamamıyla kaybetti.

Yufka yüreklilerin bakmak istemedikleri bir ev haline gelmeye başladı – kiliselerden biri, evin çapraz karşısında mezarlık yapmak üzere bir arsa aldı, "Bayan Curtain'ın yaşayan bir ölüyle birlikte hayat sürdüğü yer" ile bu birleşince, yolun o bölgesi hayaletsi bir yer niteliği kazanmıştı. Roxanne'in yalnız kalmışlığı falan yoktu. Kadınlar, erkekler onu ziyarete geliyor, kente alışverişe gittiği zamanlar onunla buluşuyor, arabalarıyla onu evine bırakıyordu – ve gülümsemesinde hâlâ görevini icra

eden büyüye kıyamayarak biraz konuşmak ve dinlenmek için içeriye geliyorlardı. Ama onu tanımayan erkekler artık sokakta hayran bakışlarla onu izlemiyordu; güzelliğinin üzerine yan saydam bir örtü inmişti, bu örtü onun güzelliğinin canlılığını yok etmiş ama ne buruşukluk ne kilolanma sorunu yaratmıştı.

Köyde bir öykü kahramanı haline gelmişti, onunla ilgili küçük öyküler anlatılıyordu: Bir kış her taraf donduğu, kamyonlar, otomobiller işlemediği zaman, Jeffrey'yi uzun süre yalnız bırakmamak ve bakkala, eczaneye çabucak gidip gelmek için, kendi kendine patenle kaymayı öğrenmiş. Anlatıldığına göre kocasına felç indi ineli her gece onun yanında küçük bir yatakta yatıyor ve adamın elini tutuyormuş.

Jeffrey Curtain'dan söz ederken sanki ölmüş birinden söz eder gibiydiler. Aradan geçen yıllarla birlikte onu tanıyanlar ölmüş ya da başka yere taşınmıştı – birlikte kokteyl içen, birbirlerinin karısına adıyla seslenen, Jeff'in Marlowe'un tanıdığı en zeki, en yetenekli insan olduğunu düşünen eski takımdan geriye beş altı kişi kalmıştı. Şimdi rasgele bir ziyaretçi için o, Bayan Curtain'ın bazen özür dileyip yukarı koşmasının nedeniydi; pazar gününün ağır havasıyla aşağıdaki oturma salonuna kadar ulaşan bir inilti ya da keskin bir çığlıktı.

Adam hareket edemiyordu, duvar gibi sağır ve kördü, bilinci yerinde değildi. Bütün gün yatıyordu, ancak her sabah Roxanne odayı toplarken onu günde bir kez tekerlekli sandalyeye aktarıyordu. Felci yavaş yavaş kalbine doğru ilerlemekteydi. Başlangıçta –ilk yıl– Roxanne onun elini tuttuğu zaman o da onun elini çok hafifçe sıkarak tepki veriyordu, daha sonra o da kalmadı, bir akşam bitti ve bir daha geri gelmedi. Roxanne bütün gece gözleri faltaşı gibi açık halde yattı, gözlerini karanlığa dikerek biten şeyin ne olduğunu, ruhunun hangi parçasının uçup gittiğini, o lime lime olmuş sinirlerin hangi kavrayış kırıntısını hâlâ beynine taşıdıklarını düşündü durdu.

Bu olaydan sonra umut kalmadı. Kendisinin o sürekli ve özenli bakımı olmasa o son kıvılcım da çoktan sönmüş olurdu. Her sabah onu yıkıyor, tıraş ediyor, kendi elceğiziyle tekerlekli iskemleye, oradan yine yatağına geçiriyordu. Sürekli onun odasındaydı, ilaç getiriyor, bir yastığı düzeltiyor, neredeyse insanlaşmış bir köpekle konuşur gibi onunla konuşuyordu, hiçbir yanıt alma ya da anlaşılma umudu olmadan, sırf alışkanlıktan gelen belli belirsiz bir inaçla, iman yitirildiği zaman dua eder gibi.

Aralarında ünlü bir sinir uzmanı da olmak üzere pek çok kişi sanki onun bu kadar üzerine düşmesinin boşuna olduğunu açık açık ona sezdirmeye çalışıyordu, Jeffrey'nin bilinci yerinde olsaydı zaten ölmek isterdi, ruhu eğer göklerin bir yerinde asılı duruyorsa bu kadar fedakârlığı kabul etmezdi, kendisine özgürlüğünü vermeyen vücut hapishanesine sinirlenirdi.

"Ama biliyor musunuz," diye yanıt veriyordu Roxanne, başını hafifçe iki yana sallayarak, "Jeffrey'yle evlendiğim zaman... onu sevmez oluncaya kadar, demiştim."

"İyi de," diye karşı çıkıyorlardı, aslında, "şu halinde onu sevemezsin."

"Eski halini sevebilirim. Benim için yapılacak başka ne var?"

Uzman omuz silkiyordu, Bayan Curtain'ın benzersiz bir kadın olduğunu, bir melek kadar tatlı bir insan olduğunu söylüyordu; ama, diye ekliyordu, korkunç bir acıma duygusu bu.

"Bu kadını kanadının altına almak için çıldıran bir adam vardır, on adam vardır..."

Bazen, oluyordu. Arada sırada birileri bir umuda kapılıyordu; ama derin bir saygıyla vazgeçiyorlardı. Ne tuhaftır ki bu kadında hayata ve –parasal gücü yetmediği halde, yiyecek verdiği bir sokak serserisinden tutun da et tahtasının üstünden kendisine ucuz tarafından kesilmiş bir biftek dilimi uzatan

kasaba kadar– dünyadaki insanlara karşı duyduğu sevgi dışında bir sevgi yoktu. O ifadesiz mumyanın bir yerindeki öteki faz mühürlenmişti, kadın bir pusula iğnesinin mekanikliğiyle her zaman yüzünü ışığa çevirerek yatıyor, kocasının yüreğinin üzerinden son dalganın gelip geçmesini bekliyordu.

On bir yıl sonra mayıs ayında bir gecenin ortasında kocası öldü; beyaz yasemin kokusu pencere pervazının üstünde asılı duruyor, hafif esinti dışardan içeriye o tiz kurbağa ve cırcır böceği seslerini taşıyordu. Roxanne saat ikide uyandı ve evde sonunda yalnız olduğunu ürpererek fark etti.

VI

O günden sonra pek çok öğle sonları, kötü hava koşullarının darbesini yemiş ön verandada oturmuş, ta beyazlı yeşilli kasabaya kadar, ağır ağır dalgalanarak inen tarlaların ötesine gözlerini dikip bakmıştı. Hayatını ne yapacağını merak ediyordu. Otuz altı yaşındaydı – güzel, güçlü ve özgürdü. Jeffrey'nin sigortası yıllar içinde tükenmişti; istemeyerek arazinin sağından solundan kırpıp satmıştı, hatta evin üzerinde bile küçük bir ipotek vardı.

Kocasının ölümüyle birlikte büyük bir tedirginlik çökmüştü yüreğine. Sabahları onun bakımını yaptığı zamanları özlüyordu, koşa koşa kasabaya gitmeyi, bakkalda, kasapta komşularıyla kısa ama kısa olduğu için önemsediği rastlaşmaları özlüyordu; iki kişi için yemek pişirmeyi, kocası için sulu hafif yemekler hazırlamayı. Bir gün, enerjisini ne yapacağını bilemeyerek bahçeye fırladı, yıllardır yapılmamış bir şeyi yaptı, bahçeyi belledi.

O gece, evliliğinin mutlu günlerine, daha sonra acıya tanık olmuş odada yalnızdı. Yeniden Jeff'le buluşmak için ruhen o

harika yıla, o yoğun, tutkulu emilim ve arkadaşlık yılına dönmüştü, gelecekteki sorunlu bir buluşmayı beklemek yerine; çoğu kez uyanır, uyanık yatarken yanındaki varlığın –cansız ama soluk alıp veren şeyin– hâlâ Jeff olması için dua ederdi.

Onun ölümünden altı ay sonra, bir öğleden sonra verandada oturuyordu; üzerinde, gövdesindeki en küçük bir tombulluk izini bile kapatacak siyah bir elbise vardı. Pastırma yazıydı: Bütün çevre altın sarısı ve kahverengiydi; iç çeken yaprakların sesiyle bozulan bir sesizlik; batıda alev almış bir gökyüzünün üzerine yol yol sarılar, kırmızılar damlatan, saat dört güneşi. Kuşların çoğu gitmişti; yalnızca bir direğin pervazına yuvasını yapmış olan bir serçe kesintili bir şekilde cıvıldıyor, araya bazen tepeden gelen kanat sesi saldırıları karışıyordu. Roxanne onu seyredebileceği bir yere sandalyesini çekmişti, zihni tembel tembel öğle sonrasının kucağında aylaklık ediyordu.

Akşam yemeğine Chicago'dan Harry Cromwell gelecekti. Sekiz yıl önce boşanmıştı, o zamandan bu yana sık sık ziyaretlerine geliyordu. Aralarında bir geleneğe dönüşmüş olan şeyi yapmaya devam eder, yukarıya Jeff'e bakmaya çıkarlardı; Harry yatağın kenarına oturur, sevgi dolu bir sesle sorardı:

"E, Jeff, dostum, bugün nasılsın bakalım?"

Yanı başında ayakta duran Roxanne dikkatle Jeff'e bakar, o kırık zihinden bu eski dostla ilgili belli belirsiz bir tanıdıklık düşüncesinin geçtiğini hayal ederdi; ama o soluk, oyulmuş kafa tek yapabildiği hareketle yavaş yavaş ışığa doğru dönerdi, sanki o görmeyen gözlerin gerisinde bir şey, çoktandır yok olmuş bir başka ışığı arıyormuş gibi.

Bu ziyaretler böylece sekiz yıl sürdü: Paskalya'da, Noel'de, Şükran Günü'nde, pek çok pazarlar Harry geliyor, Jeff'e uğruyor, sonra verandada uzun saatler Roxanne'le sohbet ediyordu. Roxanne'e çok düşkündü. Saklama numarası yapmıyor, bu ilişkiyi derinleştirme girişiminde bulunmuyordu. Kadın onun

en iyi arkadaşıydı, nasıl ki yataktaki şu et yığını bir zamanlar arkadaşıysa. Roxanne huzur demekti, rahat demekti, geçmiş demekti. Kendi başına gelen felaketi yalnızca o biliyordu.

Cenazede bulunmuştu ama daha sonra çalıştığı şirket onu doğuda bir göreve tayin etmişti ama şimdi iş yolculuğuyla Chicago yakınlarında bir yere gelmişti. Roxanne ona mektup yazmış, fırsatı olursa gelmesini söylemişti; o da bir gece kentte kaldıktan sonra buraya gelen bir tren bulmuştu.

Tokalaştılar, Harry, iki sallanan sandalyeyi yan yana çekerken Roxanne'e yardım etti.

"George nasıl?"

"İyi, Roxanne. Okulu sevmiş görünüyor."

"Tabii, en doğru şeyi yapmışsın, onu okula göndererek."

"Elbette..."

"Onu çok özlüyor musun, Harry?"

"Evet – onu tabii özlüyorum. Komik bir oğlan."

George'la ilgili pek çok şey anlattı. Roxanne ilgiyle dinledi. Gelecek tatilinde onu da buraya getirmeliydi. Onu hayatında yalnızca bir kez görmüştü – kirli tulumlu bir çocuk olarak.

Harry gazetesini okurken Roxanne onu yalnız bırakıp akşam yemeğini hazırlamak için içeriye girdi – bu akşam için dört pirzolası vardı ve kendi bahçesinden topladığı mevsim sonu sebzeleri. Hepsini çıkarıp ateşe koydu, sonra Harry'yi çağırdı, birlikte oturup George'u konuşmaya devam ettiler.

"Bir çocuğum olsaydı..." diyecekti Roxanne.

Daha sonra Harry ona yatırımlarla ilgili verebileceği ne kadar entipüften tavsiye varsa verdi, bahçede yürüdüler, ara sıra durup bir zamanlar beton bir kanepe olan şeyi fark ettiler ya da tenis kortunun nerede olduğunu düşündüler...

"Hatırlıyor musun..."

Bunun ardından anılar sel gibi sökün ediyordu: Hani, bütün o şipşak fotoğrafları çektikleri gün, Jeff buzağının sırtına

binmişti; otların üzerine yayılmış yatan, başları neredeyse birbirine değen Roxanne ile Jeff'in taslak resmini çizmişti Harry. Ahırdan bozma çalışma odası ile ev arasında –yağmurlu günlerde Jeff eve geçebilsin diye yapımına başlanmış– üstü kapalı bir kafes vardı; o kafesten geriye, paralanmış bir tavuk kümesine benzeyen ve hâlâ eve yapışık halde duran, kırık dökük üçgen bir parçadan başka bir şey kalmamıştı.

"Sonra şu naneli kokteyller!"

"Jeff'in not defteri! Hatırlıyor musun nasıl gülerdik, Harry, nasıl cebinden çalar, onun öykü malzemesi olan bir sayfayı yüksek sesle okurduk. Nasıl çıldırırdı..."

"Deliye dönerdi! Yazdığı şeyler konusunda çocuk gibiydi."

Bir an ikisi de sustular, sonra Harry şöyle dedi:

"Biz de burada bir yer almak istiyorduk. Hatırlıyor musun? Sizin bitişiğinizdeki beş dönümlük yeri alacaktık. Ne partiler verecektik!"

Yine bir suskunluk oldu, bu kez suskunluk Roxanne'den gelen alçak sesli bir soruyla bozuldu:

"Ondan hiç haber alıyor musun, Harry?"

Harry, "E, evet," dedi sakince. "Seattle'da yaşıyor. Horton adlı bir adamla evlendi, kereste kralı falan gibi bir şey. Galiba Kitty'den epeyce yaşlı."

"Kitty artık uslandı mı?"

"Evet – yani, öyle duydum. Artık her şeyi var, anlıyor musun? Akşam yemeği saatinde o herif için giyinmekten başka yapacak işi yok."

"Anlıyorum."

Harry hiç çabasızca konuyu değiştirdi.

"Bu evi elinde tutacak mısın?"

"Galiba," dedi Roxanne başını sallayarak. "Burada öyle uzun zaman yaşadım ki, Harry, buradan ayrılmak bana korkunç geliyor. Eğitimli hemşirelik yapmayı düşündüm ama ta-

bii bu buradan ayrılmak anlamına gelecekti. Ben de pansiyoncu olmaya karar verdim."

"Bir pansiyonda mı yaşayacaksın?"

"Hayır. Pansiyon işleteceğim. Pansiyoncu olmakta bir anormallik var mı? Bir zenci kadın çalıştıracağım; yazın sekiz kişiyi işe alabilirim, bulabilirsem, kışın da üç ya da dört. Tabii evi boyatmam ve içini elden geçirtmem gerekiyor."

Harry düşündü.

"Roxanne, şey... Tabii ne yapacağını en iyi sen bilirsin ama insana gerçekten tuhaf geliyor, Roxanne. Sen buraya gelin olarak gelmiştin."

"Belki de," dedi Roxanne, "bu yüzden burada pansiyoncu olarak kalmayı umursamıyorum."

"Hani o bir sıra kurabiye vardı ya, onları hatırlıyorum."

"Ha, şu kurabiyeler," diye haykırdı. "Onları nasıl yalayıp yuttuğunu duydum, o kadar da kötü değillermiş demek. O gün öylesine berbat haldeydim ki, yine de hemşire kurabiyeleri yediğini söyleyince nasılsa güldüm."

"Jeff'in kütüphane duvarına çaktığı on iki çivinin deliğinin hâlâ durduğunu gördüm."

"Evet."

Hava iyiden iyiye kararmak üzereydi, kuru soğuk indi; hafif bir esinti yaprakların son döküntülerini uçurdu. Roxanne hafifçe titredi.

"İçeri girsek iyi olacak."

Harry saatine baktı.

"Geç olmuş. Gitsem iyi olacak. Yarın doğuya gidiyorum."

"Gitmen gerekiyor mu?"

Verandanın altında bir süre durdular, gölün bulunduğu yerden yüzerek çıkan, karla doluymuş gibi görünen ayı seyrettiler. Yaz bitmişti, şimdi pastırma yazıydı. Otlar soğuktu, ne sis vardı ne de çiğ. Harry gittikten sonra o içeri girecek,

lambayı yakacak, kepenkleri kapatacaktı, Harry ise patikadan yürüyerek köye gidecekti. Bu ikisine hayat hızla gelmiş ve gitmişti, geride bir acılık değil, acıma duygusu bırakmıştı; hayal kırıklığı değil, acı bırakmıştı. İkisi tokalaşırlarken, ikisinin de birbirlerinin gözlerinin içinde biriken sevecenliği görmesine yetecek kadar ay ışığı vardı.

Bay Icky

ACAYİPLİĞİN BİR PERDELİK ACAYİP ÖZETİ

Sahne: Ağustosta fena halde pastoral bir öğle sonrasında Batı Issacshire'da Bir Kulübenin Dışı. Acayip bir şekilde Elizabeth dönemi köylüsü gibi giyinmiş olan BAY ICKY *ıvırların ve zıvırların arasında ıvır zıvırla oyalanmaktadır. Yaşlı bir adamdır, hayatının en güzel dönemini geride bırakalı çok olmuştur, artık genç değildir. Konuşurken "r" sesini pürüzsüz söyleyememesine ve paltosunu dalgınlıkla ters giymiş olmasına bakarsanız, hayatın sıradan yapaylıklarını aşmış ya da onların gerisinde kalmış biri olduğu sonucunu çıkarabilirsiniz.*

Onun yanı başında, otların üzerinde küçük bir oğlan çocuğu olan PETER *uzanmaktadır. Tabii ki* PETER, *genç Walter Raleigh'in* resmindeki gibi, çenesini avucunun içine almıştır. Ciddi, hüzünlü, ce-*

* Elizabeth dönemi saray adamı ve serüvenci (yak. 1554-1618). (y.n.)

naze grisi gözleri de içinde olmak üzere tam takım eksiksiz bir yüzü vardır – ve hiç yiyecek yememiş olmanın büyüsünü yaymaktadır. Bu büyü ancak akşam yemeğinde güzel bir biftek yedikten sonraki fosfor ışıması sırasında yayılabilir. Oğlan BAY ICKY*'ye bakmaktadır, büyülenmiş gibidir.*

Sessizlik... Kuşların cıvıltıları.

PETER : Genellikle geceleri penceremin önüne oturur, yıldızlara bakarım. Bazen onların benim yıldızlarım olduğunu düşünürüm... (*Ciddileşerek*) Galiba bir gün bir yıldız olacağım...

BAY ICKY : (*Üşütük biri gibi*) Evet, evet... Evet...

PETER : Hepsini biliyorum: Venüs, Mars, Neptün, Gloria Swanson*.

BAY ICKY : Astronomi hisse senetleri almıyorum... Londra almayı düşünüyordum, delikanlı. Aklıma kızım geliyor, bir daktilo olmak için gitti... (*İçini çeker.*)

PETER : Ben Ulsa'yı sevdim, Bay Icky; öylesine tombul, yuvarlak, öylesine etli butlu ki.

---

* Çeşitli Cecil B. DeMille filmlerinde rol alan sessiz film yıldızı (1898-1983). *Sunset Bulvarı* filmiyle, yaşlanmış bir diva olarak yeniden parlamıştır. (y.n.)

BAY ICKY : Dolgu maddesi olarak harcanan kâğıda yazık, delikanlı. (*Ayağı ıvır ve zıvır yığınına takılır*)

PETER : Astımın nasıl, Bay Icky?

BAY ICKY : Daha kötü, Tanrı'ya şükür! (*Düşünceli*) Yüz yaşındayım... Kırılganlaşıyorum.

PETER : Galiba sen önemsiz kundaklamaları bırakalı beri hayat hayli uslandı.

BAY ICKY : Evet... Evet... Biliyor musun Peter, oğlum, elli yaşındayken bir keresinde ıslah oldum – hapishanede.

PETER : Sonra yine sapıttın mı?

BAY ICKY : Daha da kötüsü oldu. Mahkûmiyetimin dolmasına bir hafta kala, idam edecekleri sağlıklı bir mahkûmun salgı bezlerini inatla bana aktardılar.

PETER : Seni yenilediler mi?

BAY ICKY : Ne yenilemesi! Bizim Nick benim içime girmiş oldu! O genç mahkûm besbelli ki varoş hırsızı ve kleptomanmış. Onun yanında şaka olsun diye çıkarılan küçük bir yangının sözü mü olur!

PETER : (*Dehşet içinde*) Ne korkunç! Saçmalık bilimin kendisinde.

BAY ICKY : (*İçini çeker.*) Artık içimdeki o şeyi epeyce bastırdım. Herkes hayatında böyle bir çift salgı beziyle boğuşup onları alt etmek zorunda kalmıyor. Bir yetimhanedeki bütün o canlılık

ve neşeye karşın bir daha asla bir çift salgı bezi kabul etmem.

PETER : (*Düşünür.*) Şöyle hoş ve sessiz bir papazın bir çift salgı bezine bir itirazın olacağını sanmıyorum.

BAY ICKY : Papazların salgı bezleri yoktur – onların ruhları vardır.

Yumuşak, yankılanmalı bir korna sesi duyulur, anlaşılan sahne dışında, yakınlarda bir yere kocaman bir otomobil gelip durmuştur. Sonra çok güzel bir frak, ipek rugan bir şapka giymiş genç bir adam girer sahneye. Tam anlamıyla dünyalı biridir. Öteki ikisinin dünya dışılığıyla onun arasındaki karşıtlık ta balkonun ilk sırasındakilerce bile fark edilir. Bu kişi RODNEY DIVINE'dır.

DIVINE : Ulsa Icky'yi arıyordum.

BAY ICKY *ayağa kalkar ve iki zıvır arasında yaşlılıktan titreyerek dikilir.*

BAY ICKY : Kızım Londra'da.

DIVINE : Londra'dan ayrıldı. Buraya geliyor. Ben onun arkasından geldim.

Omzunda asılı olan küçük sedef sigara çantasının içine elini sokar. Bir

sigara seçer, kibriti sürtüp yakarak sigarasına tutar. Sigara hemen tutuşur

DIVINE : Bekleyeceğim.

Bekler. Saatler geçer Hiç ses duyulmaz, aralarında kavga eden zıvırlardan ara sıra gelen bir gıdaklama ya da tıslama sesinden başka. Buraya çeşitli şarkılar eklenebilir ya da DIVINE*'in yapacağı kart hileleri ya da, istenilirse, cambazlı.*

DIVINE : Burası çok sessiz.
BAY ICKY : Evet, çok sessiz...

Birden cart renkler giymiş bir kız görünür; fazlaca dünyalı bir kızdır. Bu ULSA ICKY*'dir Erken dönem İtalyan ressamlarının resimlerinde görülen o biçimsiz suratlardan birini taşımaktadır.*

ULSA : *(Dünyalılara özgü, kaba bir. sesle)* Baaba! Ben geldim! Ulsa ne yaptı bak!
BAY ICKY : (*Titrek titrek*) Ulsa, Ulsa'cığım.

Birbirlerinin gövdelerini kucaklarlar.

BAY ICKY : (*Umutla*) Toprağı sürmeye yardım etmeye mi geldin?

ULSA : *(Surat asarak)* Hayır, baba; toprak sürmek lanet bir iş. Sürmek istemem.

Ağzını yaya yaya konuşmasına karşın söyledikleri tatlı ve temiz pak şeylerdir.

DIVINE : (*Uzlaşmacı bir tavırla*) Bak, Ulsa. Gel aramızda anlaşalım.

Cambridge'de uzun adımlarla yürüme takımının kaptanı olmasını sağlayan o zarif ve düzenli, uzun adımlarla kıza yaklaşır

ULSA : Sen hâlâ Jack kalırdı mı diyorsun?

BAY ICKY : Ne demek istiyor bu kız?

DIVINE : (*Kibarca*) Canım, tabii Jack kalırdı. Frank kalamaz.

BAY ICKY : Frank kim?

ULSA : Frank *kalırdı.*

Buraya bazı açık saçık şakalar eklenebilir

BAY ICKY : (*Kafayı üşütmüşçesine*) İyi bir savaş değil... İyi bir savaş değil...

DIVINE : *(Oxford'da takımın okşayıcısı olmasını sağlamış olan o güçlü hareketle*

kızın kolunu okşamak üzere uzanır.)
Benimle evlensen iyi edersin.

ULSA : (*Burun kıvırarak*) Sizin eve beni hizmetçi kapısından bile almazlar.

DIVINE : (*Öfkeyle*) Almazlar ha! Hiç korkma – sen evin hanımının girdiği kapıdan gireceksin.

ULSA : Sör!

DIVINE : (*Şaşkın*) Özür dilerim. Ne demek istediğimi biliyor musun?

BAY ICKY : (*Muziplikle yanıp tutuşarak*) Benim Ulsa'cığımla evlenmek mi istiyorsun?

DIVINE : Evet.

BAY ICKY : Sicilin temiz.

DIVINE : Tertemiz. Dünyanın en iyi bünyesine sahibim.

ULSA : Ve yasalara göre en kötü.

DIVINE : Eton'da münazara kulübü üyesiydim; *rugby* oyununda alkolsüz biracılardandım. Oğlanların küçüğü olarak polis güçlerine katılmaya yazgılıydım.

BAY ICKY : Bunları atla... Paran var mı?

DIVINE : Tomarla. Ulsa'nın her sabah bölüm bölüm çarşıya gideceğini umut ederim – iki Rolls-Royce'la. Ayrıca bir tane küçük arabam var, bir de dönüştürülmüş tankım. Operada koltuklarım var...

ULSA : Loca dışında bir yerde uyuyamam. Kulübünden sepetlendiğini duydum.

BAY ICKY : Sepet mi?

DIVINE : (*Başını eğerek*) Sepetlendim.

ULSA : Ne için?

DIVINE : (*Neredeyse duyulmayacak şekilde*) Bir gün şaka olsun diye polo toplarını saklamıştım.

BAY ICKY : Senin kafan işliyor mu?

DIVINE : (*Üzgün*) Orta. Ama parlak zekâ nedir ki? Alt tarafı, hiç kimse farkında değilken tohumu ekmek, herkes farkına vardığında biçmek değil midir?

BAY ICKY : Dikkatli ol... Kızımı bir özdeyişle evlendiremem...

DIVINE : (*Daha da kederli*) Sizi temin ederim ki ben beylik bir lafım yalnızca. Çoğu kez doğuştan gelen fikir düzeyine inerim.

ULSA : (*Aptal aptal*) Senin ne dediğin önemli değil. Jack'in kalacağını söyleyen biriyle evlenemem. Neden Frank...

DIVINE : (*Sözünü keserek*) Saçma!

ULSA : (*Üzerine basa basa*) Sen aptalın tekisin!

BAY ICKY : Cık cık! Yargılamayacaksın... Merhamet, kızım. Neron ne demişti? "Hiç kimseye kötülük etme, herkese iyilik et."

PETER : Onu söyleyen Neron değildi. John Drinkwater'dı*.

---

* Neron (MS 37-68), Roma imparatoru. John Drinkwater (1882-1937), İngiliz şair. (y.n.)

BAY ICKY : Durun bakayım! Bu Frank kim? Jack kim?

DIVINE : (*Suratını asarak*) Gotch.

ULSA : Dempsey.

DIVINE : Birbirlerinin amansız düşmanı olsalar ve bir odaya kapatılsalar hangisi hayatta kalırdı, diye tartışıyorduk. Ben Jack Dempsey diyordum.

ULSA : (*Öfkeyle*) Saçma! O hiç de...

DIVINE : (*Aceleyle*) Sen kazandın.

ULSA : Seni yeniden seviyorum.

BAY ICKY : Yani kızımı kaybediyorum...

ULSA : Senin hâlâ bir ev dolusu çocuğun var.

ULSA'*nın erkek kardeşi* CHARLES *kulübeden çıkar Sanki denize açılacakmış gibi giyinmiştir; omzunda bir kangal ip vardır, boynunda bir çapa asılıdır.*

CHARLES : (*Onları görmemiştir*) Denize açılıyorum! Denize açılıyorum! (*Sesi bir zafer sevinci yansıtır.*)

BAY ICKY : (*Kederli*) Sen denize uçalı çok oluyor.

CHARLES : Çoktandır *Conrad* okuyordum.

PETER : (*Rüyada konuşurmuş gibi*) *Conrad*, ah! Henry James, *İki Yıl Gemi Tayfalığı*.

CHARLES : Ne?

PETER : Walter Pater'in *Robinson Crusoe*'u.*

CHARLES : (*Babasına*) Burada sizin yanınızda kalıp çürüyemem. Hayatımı yaşamak istiyorum. Yılanbalığı avlamak istiyorum.

BAY ICKY : Geri döndüğün zaman... ben burada olacağım...

CHARLES : (*Küçümseyici bir tavırla*) Baksana, senin adını duydukları zaman solucanların şimdiden ağzının suyu akıyor.

Oyun kişilerinin bazılarının bir süredir konuşmadıkları fark edilecektir Onlar canlı bir saksofon numarası yaparlarsa bunun tekniğe katkısı olacaktır

BAY ICKY : (*Büyük bir kederle*) Bu vadiler, bu tepeler, bu McCormick hasatçıları** – benim çocuklarım için hiçbir anlam ifade etmiyor. Anlıyorum.

CHARLES : (*Daha kibarca*) O zaman bana karşı daha anlayışlı ol, baba. Anlamak bağışlamaktır.

BAY ICKY : Hayır... Hayır... Anlayabildiğimiz insanları asla bağışlamayız... Hiçbir neden yokken bizi yaralayanları bağışlarız ancak...

---

* Fitzgerald, yazarları ve yapıtları bilerek çarpıtmaktadır. (y.n.)

** Tanınmış bir tarım makinesi üreticisi. (y.n.)

CHARLES : (*Sabırsızlanarak*) Senin şu insan doğası masalından bana gına geldi. Ayrıca burada geçirdiğim her saatten nefret ediyorum.

Kulübeden BAY ICKY*'nin birkaç düzine daha çocuğu çıkar, otların üzerinde tökezlenirler, ayakları ıvırlara, zıvırlara takılır. "Buralardan gidiyoruz. Seni terk ediyoruz," diye homurdanmaktadırlar.*

BAY ICKY : (*Derin üzüntü duyarak*) Hepsi beni terk ediyor. Ben onlara fazlasıyla iyi davrandım. Kızını dövmeyen dizini döver. Ah, Bismarck'ın* salgı bezleri adına.

Dışardan korna sesi duyulur; belki DIVINE*'in şoförü patronu için sabırsızlanmaktadır*

BAY ICKY : (*Mutsuz*) Toprağı sevmiyorlar! Büyük Patates Geleneği'ne sadık değiller! (*Tutkuyla yerden bir avuç toprak alır, toprağı kel kafasına sürer Başından saç fışkırır.*) Ah, Wordsworth, Wordsworth** ne doğru söylemişsin!

---

* Otto von Bismarck (1815-1898), Almanya'nın ilk şansölyesi. Prusyalı gücü ve sertliğine gönderme yapılmaktadır. (y.n.)

** İngiliz romantik şairi William Wordsworth'e (1770-1850) mal edilen dizeler, *A Slumber Did My Spirit Seal* şiirinin gülünçlemesidir. (y.n.)

Artık hiç hareket edemiyor, hiç gücü yok;
Duymuyor hiçbir şey, hissediyor ne de;
Yeryüzünün günlük seyri içinde yuvarlanıp
Gidiyor birinin otomobilinde.

Hepsi birden inler, "hayat", "caz" diye bağırarak yavaş yavaş sahnenin kanatlarına doğru yürür

CHARLES : Toprağa dönüş, evet! Ben on yıldır sırtımı toprağa dönmeye çalışıyordum!

BAŞKA BİR ÇOCUK : Çiftçiler ülkenin belkemiği olabilir ama belkemiği olmak isteyen kim?

BAŞKA BİR ÇOCUK : Salata yiyebildiğim sürece ülkede marulu kimin çapaladığı umurumda değil!

HEPSİ : Hayat! Ruhsal Araştırma! Cazz!

BAY ICKY : (*Kendi kendisiyle boğuşarak*) Tuhaf biri olsam gerek. Bütün mesele burada. Önemli olan hayat değil, insanın hayata kattığı tuhaflık...

HEPSİ : Riviera'ya iniyoruz. Piccadilly Sirki'ne* biletlerimiz var. Hayat! Caz!

BAY ICKY : Durun. Size İncil'den bir şey okuyayım. Şöyle gelişigüzel bir sayfasını açacağım. Her zaman içinde bulunduğunuz durumla ilgili bir şey vardır.

---

* Piccadilly Circus. Koronun ima ettiği gibi "sirk" değil, Londra'nın ünlü alışveriş merkezi olan meydan. (y.n.)

Zıvırlardan birinin üzerinde duran bir İncil'i alır, rasgele bir sayfasını açarak okur.

"Anab ve Istemo ve Anim, Goson ve Olon ve Gilo, on bir kent ve köyleri. Arab ve Rıma ve Essau..."

CHARLES : (*Acımasızca*) On tane daha yüzük satın al ve yeniden dene.

BAY ICKY : (*Yeniden deneyerek*) "Ne kadar güzelsin, sevgilim, ne kadar güzelsin! Gözlerin kumru gözleri, ayrıca ne gizlenmiştir onlarda. Saçların Galaad Dağı'ndan inen keçi sürüleri gibi..." Hım! Biraz kaba bir pasaj...

Çocukları ona kaba bir şekilde güler ve "Caz!" diye bağırırlar "Bütün hayat her şeyden önce örtük anlamlıdır!" diye.

BAY ICKY : (*Morali bozulmuş halde*) Bugün bu işe yaramayacak. (*Umutla*) Belki nemli. (*Bakar.*) Evet, nemli... Zıvırın içinde su vardı... İşe yaramayacak.

HEPSİ : Nemli! İşe yaramayacak! Caz!

ÇOCUKLARDAN BİRİ : Gel, altı otuzu kaçırmayalım.

Buraya herhangi bir şey eklenebilir.

BAY ICKY : Güle güle...

HEPSİ *çıkar.* BAY ICKY *yalnızdır. İçini çeker, kulübenin merdivenlerine doğru yürür, yere uzanır, gözlerini kapar*

Şafak söker, sahne karada ya da denizde şimdiye kadar hiç görülmemiş derecede parlak ışıkla dolar. Hiç ses yoktur, yalnızca uzakta bir yerde, koyun çobanının karısının ağız mızıkasıyla çaldığı Beethoven'ın Onuncu Senfoni*'sinden bir arya duyulur Büyük beyaz ve gri gece kelebekleri birden yaşlı adamın üzerine çullanır, adamın her tarafı gece kelebekleriyle kaplanır. Ama adam kımıldamaz.*

Perde birkaç kere iner ve kalkar, aradan birkaç dakikanın geçtiği anlamına gelir bu. BAY ICKY *perdeye tutunur da birkaç kez perdeyle birlikte kalkar inerse iyi bir komedi etkisi elde edilebilir. Bu arada beş sinek ya da teller üzerinde periler eklenebilir.*

Sonra PETER *görünür, yüzünde neredeyse bir geri zekâlının tatlılığı vardır Elinde bir şeyi sıkı sıkı tutmakta, zaman zaman ona, onu taşımanın sevinciyle bakmaktadır*

Kendi kendisiyle boğuşarak elindekini yaşlı adamın vücudunun üzerine bırakır ve oradan çekilir

Gece kelebekleri aralarında konuşur, birden korkuyla kaçışır. Gece karanlığı koyulaşırken, o beyaz, küçük ve yuvarlak şey, Peter'in armağanı, Batı Issachire meltemine hafif bir parfüm üfleyerek orada hâlâ ışıldamaktadır –bir gece kelebeği yumağı.

(Oyun burada sona erebilir ya da sonsuza kadar devam edebilir)

Dağ Kızı, Jemina

Burada "edebiyat" paralama numarası yok. Bir eşek yükü "psikolojik" ıvır zıvır ya da "çözümleme" istemeyen, onun yerine gerçek bir *öykü* isteyen kanlı canlı insanlar için bir masal var. Vay canına, bunu gerçekten seveceksiniz! Burada okuyun, sinemada seyredin, gramofonda çalın, dikiş makinesinde dikin.

VAHŞİ BİR ŞEY

Kentucky dağlarında akşam olmuştu. Dört yanda vahşi tepeler yükseliyordu. Hızlı dağ suları inişli çıkışlı dağlarda hızla akıyordu.

Jemina Tantrum dereye inmişti, aile imbiğinde içki yapıyordu.

Tipik bir dağlı kızdı.

Ayakları çıplaktı. Elleri büyük ve güçlü, ta dizlerinin altına geliyordu. Yüzünde ağır emekçiliğin yıkıcı etkileri görülüyordu. Daha on altı yaşındaydı ama on yıldan fazla bir süredir yaşlı anacığıyla babacığına bakıyor, dağ viskisi yapıyordu.

Çalışırken ara sıra duruyor, o saf, cana can katan içkiden bir tas doldurup yuvarlıyordu – sonra yepyeni bir güçle işine devam ediyordu.

Çavdarı fıçıya koyar, ayaklarıyla çiğner, yirmi dakika sonra ürün hazır halde ortaya çıkar.

Tam bir su tasını süzerken, birden duyduğu bir çığlık sesiyle durdu, başını kaldırıp baktı.

"Merhaba," diye bir ses duydu. Ormandan çıkıp gelen, ta boğazına kadar av çizmeleri giymiş bir adamdan gelmişti bu ses.

Kız asık suratla, "Ha, merhaba," diye yanıt verdi.

"Tantrum'ların kulübesine nasıl gidebilirim, biliyor musun?"

"Sen ta şurdaki yerleşim yerinden misin?"

Parmağıyla tepenin eteğini, Louisville'in bulunduğu yeri gösteriyordu. Hiç oraya gitmemişti; ama bir zamanlar, daha o doğmadan önce, büyükbabası Gore Tantrum iki polis şefi eşliğinde oraya gitmiş, bir daha da geri dönmemişti. Böylece Tantrum'lar kuşaklar boyu uygarlıktan korkmayı öğrendi.

Adamın bu hoşuna gitti. Hafif şıngırtılı bir sesle güldü, Philadelphia'lılar gibi. Bu gülüşün tınısında mevcut bir şey kızı heyecanlandırdı. Bir tas daha viski içti.

"Bay Tantrum nerede, küçük kız?" diye sordu adam, sevecenlikten yoksun olmayan bir sesle.

Kız ayağını kaldırdı ve ayak başparmağıyla ormanı işaret etti.

"Aha şu çamların arkasındaki kulübede. Moruk Tantrum benim babam olur."

Yerleşim yerlerinden gelen adam teşekkür etti, yürüyüp gitti. Her tarafından hafifçe gençlik ve kişilik taşan biriydi. Yürürken ıslık çalıyor, şarkı söylüyor, düz takla, ters takla atıyor, dağların temiz, serin havasını içine çekiyordu.

İmbiğin çevresini saran hava şarap gibiydi.

Jemina Tantrum büyülenmiş gibi onu seyretti. Daha önce hayatına onun gibi biri hiç girmemişti.

Otların üzerine oturdu, ayak parmaklarını saydı. On bir çıktı. Aritmetiği dağ okulunda öğrenmişti.

DAĞDA BİR KAN DAVASI

On yıl önce yerleşim yerlerinde yaşayan bir kadın dağda bir okul açmıştı. Jemina'nın parası yoktu ama her sabah okula bir kova viski götürüp Bayan Lafarge'ın masasına bırakarak gerekli ücreti ödemenin bir yolunu bulmuştu. Bir yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Bayan Lafarge titremeli alkol hezeyanından öldü, böylece Jemina'nın eğitimi yarım kaldı.

Durgun derenin tam karşısında bir başka imbik daha vardı. Doldrum'ların imbiği. Doldrum'larla Tantrum'lar asla görüşmezlerdi.

Birbirlerinden nefret ederlerdi.

Elli yıl önce yaşlı Jem Doldrum ile yaşlı Jem Tantrum, Tantrum'ların kulübesinde papazkaçtı oynarken kavga etmişlerdi. Jem Doldrum, Jem Tantrum'ın yüzüne bir kupa papazı atmıştı, yaşlı Tantrum da kızmış, karo dokuzuyla Doldrum'ı devirmişti. Başka Doldrum'lar ile Tantrum'lar da odaya doluştu, kısa süre sonra havada kâğıtlar uçuşuyordu. Doldrum'ların gençlerinden biri olan Harstrum Doldrum, upuzun yerde yatmış, acıyla kıvranıyordu, birisi kupa asını boğazına tıkmıştı. Kapı aralığında duran Jem Tantrum iskambil kâğıtlarını deste deste tüketmekteydi, yüzü canavarca bir öfkeyle alev alev yanıyordu. Yaşlı Mappy Tantrum masanın üzerine çıkmış, Doldrum'ları sıcak viskiyle ıslatıyordu. Sonunda elinde kozu kalmamış olan yaşlı Heck Doldrum, geri geri giderek kulübeden dışarı çıkarken tütün kesesiyle sağa sola vurmuş, klanın geri kalan üyelerini çevresine toplamıştı. Daha sonra boğalarının sırtına atlamış, dörtnala evlerine gitmişlerdi.

O gece yaşlı Dodrum ile oğulları intikam yemini ederek evlerine döndüler; Tantrum'ların penceresine bir tik tak koymuşlar, kapı ziline bir topluiğne batırmışlar ve hızla oradan uzaklaşmışlardı.

Bir hafta sonra Tantrum'lar, Doldrum'ların imbiğine morina balığı yağı attılar, böylece bu kan davası yıllarca devam etti; önce ailelerden biri, sonra öteki yeryüzünden tamamıyla silindi.

AŞKIN DOĞUMU

Küçük Jemina her gün derenin kendi tarafındaki imbiği çalıştırıyordu, Boscoe Doldrum da kendi tarafındaki imbiği.

İstemeseler de kendilerine miras kalmış olan nefretle bazen birbirlerine viski fırlatıyorlardı; Jemina eve Fransız tabldotu gibi kokarak gelirdi.

Ama artık Jemina derenin karşı tarafına bakmayacak kadar dikkatliydi.

O yabancı ne hoştu, ya Rabbim, ne kadar tuhaf giyinmişti! O saf kız dünyada uygar yerleşim yerlerinin olabileceğine hiç inanmamıştı, onlara olan inancı azalırken dağ insanlarına olan inancı artmıştı.

Kulübeye gitmek üzere arkasını döndü, tam döndüğü sırada ensesine bir şey çarptı. Bir süngerdi bu, Boscoe Doldrum'ın attığı bir süngerdi, derenin öte tarafındaki oğlanın imbiğinden çıkan viskiyle ıslatılmış bir süngerdi.

Kız o kalın, bas sesiyle, "A, merhaba, Boscoe Doldrum," dedi.

"Hu! Jemina Tantrum. Vay canına be," diyerek oğlan topu geri attı.

Kız yoluna devam etti.

Yabancı adam babasıyla konuşuyordu. Tantrum topraklarında altın olduğu anlaşılmıştı, o yabancı, Edgar Edison bir şarkı karşılığında o toprakları satın almak istiyordu. Acaba hangi şarkıyı önersem diye düşünüyordu.

Kız ellerinin üzerine oturdu ve adamı seyretti.

Harika bir adamdı. Konuştuğu zaman dudakları kımıldıyordu.

Kız sobanın üzerine oturdu, onu seyretti.

Birden insanın kanını donduran bir çığlık duyuldu. Tantrum'lar pencerelere koştular.

Gelenler Doldrum'lardı.

Boğalarını ağaçlığa sürmüşler, çalıların, çiçeklerin arkasına saklanmışlardı, az sonra tastamam pencerelere yağan taş ve tuğlaların takırtısı başladı, onları içeri kaçırttı.

"Baba! Baba!" diye çığlık attı Jemina.

Babası duvardaki sapan rafından sapanını aldı, eliyle lastiğini okşadı. Bir gözetleme deliğine gitti. Yaşlı Mappy Tantrum kömürlüğe kaçtı.

BİR DAĞ SAVAŞI

Sonunda yabancı uyandı. Doldrum'ların işi bozmasına öfkelendi, bacadan yukarıya tırmanarak evden kaçmayı denedi. Daha sonra yatağının altında bir kapının bulunabileceğini düşündü ama Jemina olmadığını söyledi. Yatakların, kanepelerin altında kapı aradı, ama her seferinde Jemina onu tutup dışarı çekerek kapı falan olmadığını söyledi. Adam öfkeden deliye dönerek kapıyı yumruklamaya, Doldrum'lara bağırmaya başladı. Ona yanıt vermediler, pencerelere taş ve tuğla atmayı sürdürdüler. Yaşlı Tantrum baba onların bir delik açmayı başardıkları an içeriye doluşacaklarını ve savaşın sona ereceğini biliyordu.

Sonra Heck Doldrum, ağzından köpükler saçarak, sağa sola balgam tükürerek saldırının başını çekti.

Tantrum Baba'nın korkunç sapan taşlarının da bir etkisi olmadı değil. Esaslı bir sapan taşı Doldrum'lardan birini etkisiz hale getirdi, karnına neredeyse hiç kesintisiz arka arkaya taş isabet eden bir başka Doldrum'ın savaşacak pek az gücü kaldı.

Gittikçe eve yaklaşıyorlardı.

Yabancı adam Jemina'ya, "Kaçalım," diye bağırdı. "Kendimi feda edip seni buradan götüreceğim."

"Olmaz," diye bağırdı yüzü kirli olan Tantrum Baba. "Sen yerinde kal, durumu idare et. Ben Jemina'yı götüreceğim. Mappy'yi götüreceğim. Kendimi götüreceğim."

Yerleşim yerlerinden gelen, yüzü sapsarı kesilmiş, tir tir titreyen adam Ham Tantrum'a döndü; Ham kapıda durmuş, yaklaşmakta olan Doldrum'lara gözetleme deliklerini atıp duruyordu.

"Biz geri çekilirken bizi korur musun?"

Ama Ham kendisinin de kaçırması gereken Tantrum'lar olduğunu söyledi, ama kendisini burada bırakacaktı, yabancı adam geri çekilenleri korurken ona yardım edecekti, bunu nasıl yapacağını bilebilirse. Az sonra tavandan ve tabandan içeriye dumanlar sızmaya başladı. Shem Doldrum gelmiş, yaşlı Japhet Tantrum bir gözetleme deliğinden dışarı eğildiği zaman soluğuna bir kibrit tutmuş, alkolün alevleri dört bir yanı sarmıştı.

Banyo küvetindeki viski tutuştu. Duvarlar yıkılmaya başladı.

Jemina ile yerleşim yerlerinden gelen adam birbirlerine baktılar.

"Jemina," diye fısıldadı adam.

"Yabancı," diye yanıt verdi kız.

"Birlikte öleceğiz," dedi adam. "Yaşasaydık seni alıp kente götürecektim, seninle evlenecektim. Sendeki bu içkiye dayanıklılık varken, toplumsal hayatta garanti başarılı olurdun."

Kız bir an gevşek gevşek adamı okşadı, kendi kendine usulca kendi ayak parmaklarını saydı. Duman fazlalaştı. Kızın sol bacağı yanıyordu.

İnsan şeklinde bir alkol lambasıydı kız.

İkisinin dudakları birleşti, uzun uzun öpüşürlerken bir duvar yıkıldı, duvarın altında kaldılar.

"TEK VÜCUT"

Alev çemberinin içinden Doldrum'lar içeriye girdikleri zaman onları düştükleri yerde, kolları birbirine dolanmış halde ölü olarak yerde yatarken buldular.

Yaşlı Jem Doldrum duygulandı.

Şapkasını çıkardı.

Viskiyle doldurdu, içti.

"Ölmüşler," dedi ağır ağır, "birbirlerini çok istiyorlardı. Kriz sona erdi. Onları birbirlerinden ayırmamalıyız."

Böylece ikisini birlikte dereye attılar; ikisinden tek vücut halinde su sıçradı.

Ek

Caz Çağı Öyküleri'nin ilk baskısının içindekiler bölümü için Fitzgerald, her öyküyle ilgili olarak, öykünün nasıl başladığını, nerede yayımlandığını, metnin bağlamıyla ilgili başka konuları açıklayan notlar yazmıştı. Bu notları, ilk yayımlandıkları haliyle aşağıda bulacaksınız.*

BENİM SON UÇARI KIZLARIM

JÖLELİ ŞEKER

Bu bir güney öyküsüdür, olay yeri olarak Georgia'nın küçük bir kenti olan Tarleton seçilmiştir. Tarleton'a karşı derin bir sevgi duyarım ama her nedense ne zaman orayla ilgili bir öykü yazsam, güneyin dört bir yanından insanlar bana mektup yazar, hiç de üstü kapalı olmayan sözlerle beni suçlarlar. "Jöleli Şeker", *Metropolitan*'da yayımlandı ve bu azar notlarından payına düşeni bol bol aldı.

Öykü, benim ilk romanım yayımlandıktan hemen sonra, tuhaf koşullarda yazılmıştı. Dahası bu öyküyü yazarken ilk kez birinden yardım aldım. Çünkü, barbut olayını iyi anlatamadığımı görünce karıma başvurdum, güneyli bir kız olarak bölgeye özgü o muhteşem eğ-

* Penguin Classics'in, Patrick O'Donnell'ın önsözüyle yayımlanan, *Jazz Age Stories* adlı 1998 baskısından alınmıştır. (y.n.)

lencenin özel deyimlerini ve tekniğini karımın çok iyi bilmesi gerekiyordu.

DEVENİN ARKA TARAFI

Galiba şimdiye kadar yazdığım öyküler arasında beni en az yoran ve en çok eğlendiren öykü bu oldu. "En az yoran" derken şunu demek istiyorum: Fiyatı 600 dolar olan platin ve elmas bir kol saati almak gibi, belli bir amaçla gittiğim New Orleans kentinde, bir günde yazıldı. Sabah saat yedide yazmaya başladım, aynı gece saat ikide bitirdim. 1920'de *Saturday Evening Post*'ta yayımlandı, daha sonra aynı yıl *O. Henry'ye Saygı Derlemesi*'ne alındı. Bu ciltteki öyküler arasında en az sevdiğim öykü budur.

İşin eğlencesi de, öykünün deveyle ilgili kısmının gerçekten de aynen anlatıldığı gibi olmasından geliyor; aslında o ilgili beye bir sözüm var, bir sonraki kıyafet partisine birlikte katılacağız, partiye ikimiz de davetliyiz, devenin arka tarafında ben duracağım – bu da, o beyin tarihçesini yazan kişi olmamın kefaretidir.

1 MAYIS

Biraz tatsız bir hikâye olan ve 1920 Temmuz'unda *Smart Set*'te yayımlanan bu öyküde, bir önceki yılın ilkbaharında meydana gelmiş çeşitli olaylar aktarılıyor. Üç olayın üçü de beni anlatılmaz derecede etkiledi. Gerçek hayatta o olaylar birbirinden bağımsız bir şekilde meydana gelmişti, ancak onları birbirine bağlayan bir şey vardı: Caz Çağı'nın başlangıcı olan o ilkbahar aylarında her tarafta hissedilen genel isteri hali. Ama ben kendi öykümde olayları birbirinin içine örmeye –hiç değilse

o günlerin genç kuşağının bir üyesinin, New York'ta o ayları nasıl gördüğünü yansıtacak örüntüyü oluşturmaya– çalıştım, galiba, pek de başaramadım.

PORSELEN VE PEMBE

"Pekiyi başka dergiler için de yazıyor musunuz?" diye sordu genç bayan.

"Ah, evet," dedim hemen ona. "*Smart Set*'te bazı öykülerim ve oyunlarım yayımlandı, örneğin..."

Genç kadın irkildi.

"*Smart Set* mi?" diye haykırdı. "Bunu nasıl yaparsınız? Orada, mavi küvetteki kızlar falan gibi aptalca şeyler yayımlıyorlar!"

Ben de ona büyük bir neşeyle, üç beş ay önce orada yayımlanan "Pembe Porselen"den söz ettiğini söyledim.

FANTEZİLER

RITZ BÜYÜKLÜĞÜNDE BİR ELMAS

Buradaki öyküler için, karar yetkisi bende olsa, bu tarzın benim "ikinci tarzım" olduğunu söylerdim. Geçen yaz *Smart Set*'te yayımlanan "Ritz Büyüklüğünde Bir Elmas" adlı öyküm tamamıyla kendimi eğlendirmek için kurgulandı. Tam anlamıyla lüks özlemiyle tanımlanabilecek o tanıdık ruh hali içindeydim ve bu öykü bu açlığı hayali bir ziyafetle doyurma girişimiyle başladı.

Çok tanınmış bir eleştirmen fanteziyi daha önce yazdığım her şeyden fazla sevdiği için memnundu. Ben kişisel olarak "Açık Deniz Korsanı"nı daha çok seviyo-

rum. Ama Lincoln'ı biraz rüşvetle kandırmak gerekirse: Bu tür şeyleri seviyorsan, bu belki senin seveceğin türden bir şeydir.

BENJAMİN BUTTON'IN TUHAF ÖYKÜSÜ

Bu öykü Mark Twain'in bir sözünden esinlenilerek yazılmıştır. Mark Twain hayatın en iyi dönemini başta, en kötü dönemini sonda yaşamamızın çok acıklı bir şey olduğunu söylemiş. Onun bu görüşünü, tamamıyla normal bir dünyada yalnızca tek bir kişi üzerinde denemeye çalışarak ona karşı adil davrandığım söylenemez. Öyküyü bitirdikten birkaç hafta sonra Samuel Butler'ın *Not Defterleri*'nde neredeyse benimkiyle tıpatıp benzeri bir olay örgüsüne rastladım.

Benjamin Button'ın öyküsü geçen yaz *Collier*'de yayımlandı ve adını bilmediğim bir hayranıma aşağıdaki, şu şaşırtıcı mektubu yazdırtan şey o oldu:

Sayın Bayım,

Benjamin Button'ın öyküsünü Collier*'de okudum, şunu söylemek isterim ki, bir öykü yazarı olarak sizden çok iyi bir zırdeli olur. Hayatımda pek çok kaçık gördüm ama gördüğün kaçıklar arasında sizin gibisi yoktu. Sizin için kâğıt ve mürekkep harcamaya değmez ama harcıyorum.*

CHEAPSIDE'LI TARQUINIUS

Hemen hemen altı yıl önce yazılmış olan bu öykü, Princeton'daki öğrencilik günlerimin bir ürünüdür. Gözden geçirilip bir hayli düzeltildikten sonra 1921'de

Smart Set'te yayımladım. Bu öykünün ana rahmine düştüğü yıllarda aklım fikrim şair olmaktaydı, o zamanlar beni ilgilendiren tek şeyin her bir söz grubunun tınısı olduğu, olay örgüsünde değilse bile düzyazıda apaçık sırıtan şeylerden kaçındığım gerçeği bütün öyküde kendini belli eder. Öyküyü tuhaf bir şekilde sevişimin nedeni, belki de onun yaşıdır, özünde bulunan herhangi bir erdem değil.

EY, KIZIL-KAHVE SAÇLI CADI!

Bu öykü yazıldığı zaman ikinci romanımın ilk müsveddesini yazmayı yeni bitirmiştim ve doğal bir tepki olarak öykü yazmak istedim; içindeki öykü kişilerinin hiçbirini ciddiye almam gerekmediği için, yazmanın keyfini yaşayacaktım. Ne yazık ki galiba uymam gereken derli toplu hiçbir planın bulunmadığı duygusuyla ipin ucunu biraz kaçırdım. Yine de, uzun uzun düşünüp taşındıktan sonra nasılsa öyle bırakmaya karar verdim, zaman ögesi okurun biraz kafasını karıştırırsa karıştırsın. Diyeceğim o ki, yıllar Merlin Grainger'ın hakkından gelmiş olsa bile, ben kendim her zaman şimdiki zamanda düşünüyordum.

Metropolitan'da yayımlandı.

SINIFLANDIRILMAMIŞ BAŞYAPITLAR

MUTLULUĞUN TORTULARI

Bu öyküyle ilgili olarak söyleyebileceğim şey şu: Öykü karşı konmaz bir şekilde, "Beni yaz!" diye bağırarak geldi. Duygusal bir parça olmakla suçlanabilir belki de ama ben onu duygusallığın çok daha ötesinde bir şey

olarak görüyorum. Bu yüzden içtenlik ya da hatta bir felaket tınısı taşımıyorsa, kabahat izlekte değil, benim o izleği ele alış biçimimdedir.

Chicago Tribune'da yayımlanmıştı, daha sonra, bildiğime göre, bugün aramızda sayıları çok fazla olan derlemecilerden birinden dört dalda altın defne yaprağı ya da onun gibi bir ödül kazanmıştı. Sözünü ettiğim kişi kural olarak, içinde bir volkan ya da İntikam Tanrıçası Nemesis rolünde John Paul Jones hayaleti taşıyan, anadan doğma melodramlara koşar, metnin ilk paragraflarına, James'vari bir özenle gizlenmiş, daha sonra gelecek olan karanlık ve incelikli karmaşıklıklara dokundurmalarda bulunan melodramlara. Yöntem şudur:

"Shaw McPhee'nin durumunun, tuhaf ama, Martin Sulo'nun neredeyse inanılmaz tavrıyla hiçbir ilişkisi yoktu. Bunu parantez içinde söylüyorum, şimdi adlarını gizlemek zorunda olduğum en az üç gözlemcinin dediğine göre falan falan falan," diye sürer, sonunda kurmacanın zavallı faresi ortaya çıkar ve melodram başlar.

BAY ICKY

Dergide yayımlanmak üzere New York'ta bir otelde yazılmış tek öykü budur. Bu iş Knickerbocker'da bir yatak odasında yapıldı ve kısa süre sonra bu unutulmaz küçük otel, bir daha açılmamacasına kapılarını kapattı.

Aradan yeterince uzun bir yas dönemi geçtikten sonra öykü *Smart Set*'te yayımlandı.

JEMINA

Bu da "Cheapside'lı Tarquinius" gibi, ben Princeton'dayken yazılmıştı ve yıllar sonra *Vanity Fair*'de ya-

yımlandı. Kullanılan teknik için Stephen Leacock'tan özür dilemem gerekiyor.

Özellikle ilk yazdığımda yazarken çok gülmüştüm ama artık okurken gülemiyorum. Gelgelelim, başka insanlar bana eğlendirici olduğunu söyledikleri için buraya aldım. Onun birkaç yıl daha saklanmaya değeceğini düşünüyorum – en azından modanın değişmesiyle birlikte sıkıcı hale gelecek olan ben, kitaplarım ve bu öykü sesimizi kesinceye kadar.

Şu münasebetsiz *İçindekiler* tablosu için özür dileyerek *Caz Çağı Öyküleri*'ni, işlerini yaparken okuyan ve okurken işlerini yapanların ellerine teslim ediyorum.

Yayınevimizdeki Diğer Fitzgerald Kitapları

F. Scott Fitzgerald, neslini, "büyüdüğünde tüm tanrıların ölü, tüm savaşların savaşılmış, insana olan tüm inançların sarsılmış olduğunu gören bir kuşak" olarak tanımlamıştır. I. Dünya Savaşı'nın hemen ardından gelen ekonomik ve kültürel kalkınma döneminin, yani Gürültülü Yirmiler'in yazarı olan Fitzgerald, eserlerinde kendi tabiriyle "Caz Çağı"nın ışıltıları arasında yolunu şaşıran bu Kayıp Kuşak'ı anlatır. Everest Yayınları, dünya klasikleri dizisi kapsamında yazarın tüm eserlerini Türkçeye kazandırmaktan kıvanç duyuyor.

Muhteşem Gatsby
Türkçesi: Püren Özgören

Uçarı Kızlar ve Filozoflar
Türkçesi: Ülker İnce

Buruktur Gece
Türkçesi: Püren Özgören

Yayına hazırlanan kitaplar:
The Beautiful and the Damned (Türkçesi: Sinan Fişek)
On Booze (Türkçesi: Sinan Fişek)
This Side of Paradise
The Last Tycoon
All the Sad Young Men
Taps at Reveille
The Pat Hobby Stories
The Basil and Josephine Stories

"Sana tam olarak kim olduğumu
söyleyemem," dedi o mızmız şey,
"çünkü doğalı daha birkaç saat oldu – ama
soyadım kesinlikle Button."

Caz Çağı Öyküleri, başta "Benjamin Button'ın Tuhaf Hikâyesi" olmak üzere, F. Scott Fitzgerald'ın en bilinen öykülerini bir araya topluyor. "Ritz Büyüklüğünde Bir Elmas", "1 Mayıs" ve diğerleri, Fitzgerald'ın kitabın birinci baskısında "İçindekiler" sayfasına düştüğü notlarla birlikte, ilk defa bir bütün olarak Türkçede.

Fitzgerald, 1922'de yayımlanan bu ikinci öykü derlemesinde, Gürültülü Yirmiler'in, hem refah içinde yüzen hem de refah içinde yüzenlere gıptayla bakan insanlarını anlatmayı sürdürüyor. *Uçarı Kızlar ve Filozoflar*'ın devamı sayılabilecek olan *Caz Çağı Öyküleri*, Ülker İnce'nin yetkin çevirisiyle Everest Klasikler'de.

twitter.com/everestkitap
ISBN: 978-605-141-655-7
9 786051 416557
www.everestyayinlari.com
§ EVEREST